

**Збаразька централізована бібліотечна система
Центральна бібліотека
Методично-бібліографічний відділ**

Землі Збаразької славетні імена

**Рекомендаційний
біобібліографічний покажчик**

Збараж – 2019

УДК 01(477.84)(092)

З 51

Укладачі: **Н. Сенчишин**, провідний бібліограф методично-бібліографічного відділу ЦБ Збараської ЦБС;
Т. Кульпа, завідувач методично-бібліографічного відділу ЦБ Збараської ЦБС
Л. Буряк, методист методично-бібліографічного відділу ЦБ Збараської ЦБС

Редактор: **Т. Кульпа**

Комп'ютерний набір: **Н. Сенчишин, Л. Буряк**

Обкладинка: **Л. Буряк**

Відповідальна за випуск: **О. Бойко**, директор Збараської ЦБС

З 51 **Землі Збараської славетні імена** [Текст]:
реком. біобібліогр. показч. / Збараз. централіз.
бібл. система, центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.;
уклад.: Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред.
Т. Кульпа; вступ. сл. Б. Будзана. – Збараж,
2019. – 286 с: фотогр.

У рекомендаційному біобібліографічному показчику зроблено спробу щонайповніше зібрати та описати матеріали про видатних особистостей рідного краю. Видання містить матеріали про їх життя та творчість.

Дане видання буде цікаве викладачам та студентам вищих навчальних закладів, учителям та учням загальноосвітніх шкіл, бібліотечним працівникам літературознавцям та всім, хто цікавиться історією рідного краю.

Електронну версію посібника розміщено на веб-сайті Збараської ЦБС: <http://zbarazh-library.com.ua/writen-people.html>

Від укладачів

«Пізнай свій край, себе, свій нарід, свою землю – і ти побачиш свій шлях у життя»

Г. Сковорода

Збаражчина – благословенний край, з глибокою історією, прекрасним сьогоденням і талановитими людьми. В різні часи вона подарувала світу немало видатних творчих особистостей, чиї імена назавжди вписані в історію нашого краю.

Для кожного з нас усе починається зі своєї маленької батьківщини: з будиночка у якому народились, з міста чи села де живемо, навчаємось, працюємо, або навіть залишили його. Але все одно воно для нас є найзатишнішим і найріднішим куточком на Землі, яке дає нам шлях у життя.

Щедра на таланти Збаразька земля подарувала людству цілу плеяду геніальних вчених, співаків і композиторів, поетів і письменників, учених і винахідників, політиків, лікарів, спортсменів, духівників, військовиків, краєзнавців та громадських діячів. Та в силу історичних обставин, часом драматичних, а то й трагічних, синам і дочкам України доводилося збагачувати скарбницю знань світової цивілізації, перебуваючи далеко за межами рідної землі, а тому на батьківщині їхній талант не завжди був належно оцінений і відповідним чином визнаний.

«Землі Збаразької славетні імена» – це спроба створити доступний настільний посібник з історії Збаражчини для найрізноманітніших людей – від студентів до бізнесменів. Багато читачів відкриють для себе нові імена або більше дізнаються про людей, про яких чули не раз.

Електронну версію посібника розміщено на веб-сайті Збаразької ЦБС: <http://zbarazh-library.com.ua/writen-books.html>

Передмова

Біобібліографічне видання про визначних особистостей Збараського краю має надзвичайно велике значення для усвідомлення сьогоденним і майбутніми поколіннями історії Малої Батьківщини кожного із нас. Це глибоке дослідження демонструє життя і творчість людей, які через свою самореалізацію залишили глибокий слід у різних галузях знань та практичної діяльності не тільки на місцевому, але й на світовому рівнях. Для мене, як людини з глибоким родинним корінням на Збараській землі, є важливим через ознайомлення з біографіями і творчими набутками моїх краян, відчувати свою причетність до плеяди неординарних людей, які ціною невтомної праці, усвідомленням і реалізацією своєї життєвої місії слугують прикладом, який варто наслідувати.

Історії життя і діяльності видатних священників, науковців, лікарів, громадських діячів, політиків, діячів культури тісно пов'язані і корінням і своєю діяльністю з благодатним Збараським краєм, надихають українців йти далі протореними дорогами, ставити високі цілі, будувати нову Україну для себе і для наступних поколінь.

Впевнений, що це, багате на факти, приклади великої звитяги, стійкості до випробовувань та високої місіонерської ролі у житті наших краян, видання, слугуватиме життєдайним джерелом насаги для поколінь, що йдуть за ними.

Богдан Будзан

Академік Української академії наук в галузі стратегічного менеджменту. Доктор філософії в галузі технічних наук (PhD). Засновник і директор Консультаційного центру менеджменту (КЦМ – Київ). Професійний коуч і бізнес-консультант.

Духовенство

Будка Микита

Микита Будка народився 7 червня 1877 року в селі Добромірка на Збаражчині в селянській сім'ї. Родичі були побожними і виховали свого сина в релігійному дусі. Великий вплив на формування його характеру мала мати, працьовита і енергійна, товариська і дбайлива. Початкову освіту здобув у родинному селі. Батьки, побачивши хист дитини до навчання, віддали його у Тернопільську класичну гімназію. У 1897 році закінчив її з відзнакою. Після цього відбував військову службу. Опісля студіював право у Львівському університеті. А щоб поліпшити матеріальне становище, став домашнім вчителем дітей князя Павла Сапіги у містечку Більче Золоте Борщівського повіту. Однак студії права не були його покликанням. Він вирішив стати священником, щоб своє життя присвятити служінню Господові Богіві, Церкві й своєму народові. У 1905 році, після закінчення теологічних студій у Відні та Інсбруці, отримав священницький сам із рук митрополита Андрея Шептицького. У липні 1912 року Апостольська столиця іменувала його єпископом для українців-католиків у Канаді. Єпископська хіротонія відбулася 14 жовтня 1912 р. Прибувши у Канаду, Владика Микита Будка розпочав жваву діяльність. Він відвідував поселення українців у різних провінціях Канади, нової набутої ними батьківщини. Він навчав, просвіщав народ словом і письмово, обороняв у судах й державних установах. Будував церкви, школи, бурси, інститути, заснував часопис «Канадійський українець», надрукував молитовник. Він подбав про легалізацію церкви в державі.

У 1920 році в Бойтуні, а згодом у 1925-му у Мондері, відкрито зразкові сиротинці. З його ініціативи створювалися українські патріотичні, освітньо-культурні товариства «Просвіта»,

«Народні доми», «Допомогові товариства», а при церквах у містах і містечках – рідні школи.

Владика працював до повного виснаження своїх фізичних і розумових сил, забуваючи про відпочинок. Звичайно, це не залишилося без наслідків, підірвало його здоров'я. У 1928 році повертається до Львова й стає генеральним вікарієм митрополичої архієпархії. Окрім своєї діяльності Владика взявся за відбудову відпустового місця у Зарваниці на Тернопіллі. У літній період він багато уваги приділяв цій роботі. З часу більшовицької окупації західноукраїнських земель Єпископ Микита Будка пережив усі принади радянського «раю». Перша більшовицька окупація була короткотривалою, змінилася фашистською, не менш свавільною і жорстокою. З другим приходом червоних військ у Галичину комуністичні можновладці розпочали ліквідацію Української греко-католицької церкви.

Останні роки життя у Львові Владики-ісповідника були дуже важкими. Він жив і працював в атмосфері моральногогноблення, будучи фізично хворим.

11 квітня 1945 р. НКВС провів масові арешти ієрархів УГКЦ, професорсько-викладацького складу Богословської Академії. Незважаючи, на те, що Владика мав канадське громадянство, був хворим, його арештували. В ході слідства він зазнав неймовірних тортур і знущань. За сталінськими «драконівськими законами» його засуджено на тривалий термін ув'язнень (8 років) у концтаборах особливого режиму. У Караганді виконував непосильну важку фізичну працю. Постійне недоїдання, відсутність належних санітарно-гігієнічних умов й медичної допомоги прискорили кінець земного життя Владики.

Помер 1 жовтня 1949 року в концтаборі Караганди.

*****

1. **Боклінка, Н. Мученик за віру християнську** [Текст] / Н. Боклінка // Збараж – місто в Медоборах. – 2001. – № 4. – С.14-15.
2. **Головин, Б. Перший український єпископ у Канаді** [Текст] / Б. Головин // Головин, Б. Мученики та сповідники української церкви ХХ століття: Нариси. Статті. Дослідження / Б. Головин . – Тернопіль, 2000. – С. 77-81.
3. **Кравчук, В. Перед світанком завтрашнього дня** [Текст]: [до 60-ї річниці з дня представлення до Господа Микити Будки] / В. Кравчук // Народне слово. – 2009. – 2 жовт.

4. **Кравчук, В. Перед світанком завтрашнього дня...** [Текст]: [земний шлях блаженного Никити (Микити) Будки] / В. Кравчук // Вільне життя плюс. – 2010. – 14 лип. – С. 6: фотогр.
5. **Кульпа, Т. Світоч української церкви** [Текст]: [до 130-річчя від дня народження Микити Будки] / Т. Кульпа // Народне слово. – 2007. – 15 черв.
6. **Кучабський, Н. Блаженний Микита Будка** [Текст] / Н. Кучабський // Гомін волі. – 2009. – 9 жовт. – С. 2. – (Нашого цвіту – по всьому світу).
7. **Моргун, О. Збаражчина має свого святого** [Текст]: [на майдані І. Франка відбулись урочини присвячені 60-й річниці з дня смерті Микити Будки] / О. Моргун // Народне слово. – 2009. – 9 жовт.
8. **Мудрий, С. [Микита Будка]** [Текст] / С. Мудрий // Мудрий, С. Нарис історії церкви в Україні / С. Мудрий. – Вид. 4-те. – Жовква : Місіонер, 2010. – С. 455–456.
9. **Нарогович, С. Священномученик родом з Добромірки** [Текст] / С. Нарогович // Народне слово. – 2009. – 20 листоп.
10. **Патарак, І. В. Діяльність єпископа Никити Будки щодо організаційного становлення «Української греко-католицької церкви Канади»** [Текст] / І. В. Патарак // Держава і право. – 2009.
11. **Франко, П. Блаженний Микита Будка Єпископ греко-католиків Канади, 1877–1949** [Текст] / П. Франко // Франко, П. Репресоване духовенство УГКЦ / П. Франко. – Вид. 2-ге, допов. – Львів, 2008. – С. 172–175.
12. **Янківська, С. Високий дух блаженного** [Текст]: [вшанування в с. Добромірці Збараз. р-ну та м. Збаражі 60-ї річниці смерті блаженного священномученика Никити Будки] / С. Янківська // Божий сіяч. – 2009. – № 11 (листоп.). – С. 5 : портр. – (Ісповідник віри).

*****

13. **135 років від дня народження Будки Никити (Микити) Михайловича (7.06.1877 – 1.10.1949) – релігійного діяча** // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2012 рік / Збараз. центр. бібл. сист., центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2015. – С. 20-21.
14. **140 років від дня народження Будки Никити (7.06.1877 – 1.10.1949) – Першого Єпископа УГКЦ в Канаді, Генерального Вікарія Митрополичої Капитули у Львові, релігійного діяча** // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2017 рік / Збараз. центр. бібл. сист., центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2015. – С. 30-33.
15. **7 червня 130 років від дня народження Будки Никити (7.06.1877 – 1.10.1949) – релігійного діяча, першого українського єпископа у**

- Канаді* // Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2007 рік: бібліогр. список / уклад. В. Друневич, ред. В. Моліцька. – Тернопіль, 2006. – С.64.
16. **Будка Микита Михайлович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.8-9.
  17. **Владика Никита Будка : до 140-річчя від дня народження** [Текст]: попереджув. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2017. – 20 с.
  18. **Головин, Б. Будка Никита (Микита) Михайлович** (17.06.1877 с. Добромірка, нині Збараз. р-ну – 01.10.1949 м. Караганда, нині Казахстан) – релігійний діяч [Текст] Б. Головин, М. Комариця // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1 А – Й. – С.194: фотогр.
  19. **Микита Будка** // Мученики за віру Христову: бібліогр. нарис / Збараз. центр. бібл. сист., центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2010. – С. 11-15: фотогр.
  20. **Творець краси духовної : до 130-річчя від дня народження Микити Будки** [Текст]: бібліогр. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2007.

*****

21. **Блаженний єпископ Никита Будка** [Електронний ресурс] // Milites Christi Imperatoris. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2011-2013. – Режим доступу: <http://www.christusimperat.org/uk/node/20066>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 14.04.2018.
22. **Блаженний священномученик Никита Будка** [Електронний ресурс]: Святі Української Нації // Сайт парафії Преображення Господнього УГКЦ м. Кам'янське. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <http://preobrazhennja.org.ua/content/blazhennyj-svyaschennomuchenik-mykyta-budka>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 14.04.2018.
23. **Єпископ Никита Будка – перший у Канаді** [Електронний ресурс] // Міст Online: Тижневик для українців всього світу. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2012. – Режим доступу: <http://meest-online.com/history/figure/epyskop-nykyta-budka-pershyj-u-kanadi/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 14.04.2018.
24. **Никита (Будка)** [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Никита_\(Будка\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Никита_(Будка)).

Заячківський Олександр

Олександр Заячківський – священник, громадський діяч. Народився в 1851 році в м. Збаражі. Довголітній голова «Просвіти», голова банку «Надія» у м. Збаражі. Заснував у 1900 році читальню «Просвіти». Того ж року отець Заячківський став «Віцепрезисом» (заступником) Повітової ради та членом Окружної шкільної ради, у 1901 році – почесним крилошанином (вищий титул священника), у 1916 році – деканом Збаразького деканату. У листопаді

1918 року був обраний головою УНРади ЗУНР.

Помер 1926 року в м. Збаражі.

*****

25. **[Отець Олександр Заячківський]** [Текст] // Збаражчина: зб. ст., матеріалів і споминів / ред. В. Жила; літ ред. Яр Славутич. – Нью-Йорк-Париж-Сідней-Торонто, 1980. – Т.1 – С. 218-219: фотогр.

*****

26. **Мандрик, О. Визначні священики Збаражчини** [Текст] : [про отців С. Качалу, О. Заячківського, С. Теслю] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1996. – № 3. – С. 3, 5.

*****

27. **Дуда, І. Заячківський Олександр** [Текст] / І. Дуда // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т. 1 : А – Й. – С. 631.
28. **Заячківський Олександр** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2011 рік / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Н. Сенчишин ; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2010. – С. 13.
29. **Заячківський Олександр** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.29.

30. **Олександр Зачківський** [Текст] // Визначні священники Збаражчини: бібліогр. нарис / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2011. – С. 4.
31. **Заячківський Олександр** [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 47.

*****

32. **Заячківський Олександр** [Електронний ресурс] // Тернопільщина: регіон. інформ. портал. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018 – Режим доступу: <http://irp.te.ua/zayachkivs-ky-j-oleksandr/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 14.04.2018.

Качала Степан

Народився **Степан Качала** у 1815 році в містечку Фірлеїв (нині – с. Липівка Рогатинського району Івано-Франківської області). Навчався в місцевій парафіяльній школі, Бережанській гімназії, закінчив богословський факультет Львівського університету. У 1842 році був висвячений на священника і став парохом у селі Скорики, пізніше у селі Шельпаки тодішнього Збаразького повіту (тепер Підволочиський район).

Під час «весни народів» в австрійській імперії у травні 1848 року прилучився до створення першої політичної організації галицьких українців – Головної Руської Ради, яка невдовзі проголосила заснування товариства для просвітницької та культурно-видавничої справи українців – «Галицько-руської матиці». З того часу він бере найактивнішу участь у всіх українських справах. З 1861 по 1888 роки Степан Качала незмінно обирався до сейму депутатом від округу Збараж –

Медин. Винятком був період 1873–1879 рр., коли був депутатом австрійського рейхстрату.

За ініціативи о. Качали в 1883 році було створено спільний клуб розвитку українського шкільництва у Галичині. У цьому клубі з феноменальною промовою виступив єпископ Юліян Пелеш, який переконав присутніх парламентаріїв у потребі організації українського шкільництва у Галичині. Спочатку депутати домоглися викладання катехизму рідною мовою, а згодом були відкриті окремі українські класи, пізніше школи, гімназії. Цілий ряд праць Степана Качали друкувались на сторінках часописів «Слово», «Діло», «Правда», «Основа». Серед відомих – «Правно-політичне становище русинів», «Австрія, Німеччина і Росія. Погляд на положення політичне» (1880), «По вічу», «Чехи і русини», «Чи примирення партій у нас можливе?» (1881), «Конституція 3-го травня 1791» (1887), інші. У 1865 р. Качала написав знамениту статтю «Що нас губить, а що нам помочи може? Письмо для руських селян». Вперше піднімалось питання щодо заснування громадських допомогівих кас і зернових складів (шпихлirів). Саме тоді визріла ідея заснування товариства «Просвіта». У 1868 році спільно з художником і письменником Миколою Устияновичем і священником Володимиром Терлецьким він розробив перший просвітянський статут. За безпосередньої підтримки Степана Качали були організовані хати-читальні «Просвіти» у Збаражі та багатьох селах повіту. Саме з «Просвіти» виросло Наукове Товариство ім. Шевченка (НТШ) (1879), Українське Педагогічне Товариство, та десятки інших освітніх організацій.

У 1879 р. у Львові С.Качала видав працю «Polityka Polakow wzgledem Rusi», що згодом, у 1886 р. в українському перекладі як «Коротка історія Руси» вийшла як перший том серії історичних монографій «Руська Історична Бібліотека». Перші 15 випусків були видані в друкарні Й. Павловського в Тернополі, інші – у Львові.

До останніх років життя Степан Качала підтримував «Просвіту», «Народний дім», Наукове товариство імені Шевченка, у створенні яких зіграв чималу роль. При «Просвіті» заснував стипендіальний фонд. Як зазначав часопис «Батьківщина», він *«кожну добру справу спомагав щедро заощадженням своїм майном, так що на народні цілі видав за життя свого певно більше 10 тисяч золотих римських»*. Не був байдужим священник

і до потреб української науки. Коли в 1889 році товариство «Просвіта» видавало першу в Галичині велику карту України роботи Григорія Величка, то Степан Качала на цю справу зробив окремий внесок – дев'ять тисяч ринських.

Помер о. Степан Качала 29 жовтня 1888-го на 73-му році життя. Похований на цвинтарі в селі Шельпаки, Підволочинського району на Тернопільщині. Перед смертю склав заповіт, в якому написав: *«Мати-Русь убога, нізвідки помочі нема, та ще гірше, що її видобні сини свою матір за юдин гріш продати готові. То мене спонукало по можливості щадити, зібрати якийсь шеляг, котрий на порятування відкласти можна»*.

Парох заповів чималі суми «Просвіті», газеті «Діло», «Руському товариству педагогічному». Поховали його в Шельпаках Підволочинського району Тернопільської області. Долучився о. С. Качала й до організації стипендійних фондів. Зберігся проект «фундаційного акта для товариства «Просвіта» С. Качали, в якому заповідається *«десять акцій по 200 золотих ринських сріблом кожна з купонами, відпускати для вжитку товариству «Просвіта»*». Проценти і дивіденди від цього фонду в травні кожного року уживати на друкування популярних книжок «для народу» на малоруській мові, а останні повинні бути дешеві. Разом із братом Андрієм о. Качала турбувався долею рідної Тернопільщини, жертвував значні суми грошей на утримання «Руської бурси» в Тернополі, підтримував матеріально Народний дім і НТШ, а також щедро допомагав грошми для шкіл і видавництв. Розбудований пізніше старовинний будинок бурси-гуртожитку зберігся й досі. Тепер у ньому розмістився «Укрсоцбанк», а вулицю названо іменем С. Качали. У 1892 році на могилі Степана Качали було освячено пам'ятник роботи львівського майстра Юліана Марковського. У 1995 році на будівлі церкви Св. Юра у селі Шельпаки відкрито меморіальну дошку. Постать Степана Качали й сьогодні привертає увагу дослідників, краєзнавців, істориків. Перу тернопільського автора Євгена Дороша належить документальний нарис «Степан Качала» (1995; 2000). У 2010 році у співавторстві Євгена Дороша з Володимиром Слюзарем вийшло дослідження «Родина Качалів в історії Галичини».

*****

33. *Розправа про польсько-українські взаємини* [Текст] : [виклад змісту кн. С. Качали] / відп. за пер. і переказ змісту кн. С. М. Горак // Збаражчина : зб. статей, матеріалів і споминів. – Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1980. – С. 342-363.

*****

34. *Визначні священники Збаражчини* [Текст] : [про о. Степана Качалу] / ред. В. Жила // Збаражчина : зб. статей, матеріалів і споминів. – Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1980. – С. 214-215.
35. *Дорош, Є. Родина Качалів в історії Галичини* [Текст] / Є. Дорош, В. Слюзар. – Тернопіль, 2010. – 160 с. : фотогр., портр. – (Корінь і крона) / Держ. архів Терноп. обл. ; вип. 56). – Бібліогр. в підрядк. прим. – Бібліогр.: с. 157-158.
36. *Дорош, Є. Степан Качала* [Текст] / Є. Дорош ; Держ. архів Терноп. обл., Терноп. обл. об-ня Всеукр. т-ва «Просвіта» ім. Т. Шевченка. – 2-ге вид., перероб. і доповн. – Тернопіль, 2000. – 72 с.
37. *Ушакова, С. Степан Качала – політик і публіцист* [Текст] / С. Ушакова // Наукові записки. Серія: Історія / Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2007. – Вип. 1. – С. 41-45. – Бібліогр.: С. 45 (10 назв).
38. *Якель, Р. Сага про Качалів* [Текст] / Р. Якель // Дзеркало тижня. – 2008. – 19 січ. – С. 12 : фотогр.

*****

39. *Бойцун, Л. Тернопіль у плинні літ* [Текст]: історико-краєзн. замальовки / Любомира Бойцун. – Тернопіль, 2003. – 392 с.
40. *Головин, Б. Качала Степан Теодорович* (1815, м-ко Фірлеїв, нині с. Липівка Рогатин. р-ну Івано-Фр. обл. – 10.11.1888, с. Шельпаки, нині Підволочис. р-ну) – священник, публіцист, історик, громадсько-освітній і політичний діяч [Текст] / Б. Головин, Є. Дорош, В. Слюзар // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т. 2 : К – О. – С. 53 : фотогр.
41. *Качала Степан* [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 32-33.
42. *Отець Степан Качала* [Текст] // Визначні священники Збаражчини: бібліогр. нарис / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2011. – С. 3.

43. **Вовчук, Г. Степан Качала – велет українського духу** [Електронний ресурс] / Г. Вовчук // Галичина. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://www.galychyna.if.ua/publication/human/stepan-kachala-velet-ukrajinskogo-dukhu/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 14.04.2018.
44. **Голобуцький, П. Качала Степан** [Електронний ресурс] / П. Голобуцький // Інститут історії України. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21STR=Kachala_S, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 14.04.2018.
45. **Степан Качала** [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Степан_Качала, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 14.04.2018.
46. **Степан Качала: громадсько-політичний діяч, історик, публіцист** [Електронний ресурс] // Тернопільщина: регіон. інформ. портал. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/stepan-kachala-gromads-ko-polity-chny-j-diyach-istory-k-publitsy-st/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 14.04.2018.
47. **Степан Качала: праця заради майбутнього** [Електронний ресурс] // Культура Тернопільщини. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], [2015]. – Режим доступу: http://info.library.te.ua/2015/12/blog-post_16.html, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 14.04.2018.
48. **Чорновол, І. За що ми маємо шанувати отця Стефана Качалу** [Електронний ресурс] / І. Чорновол // RISU: Релігійно-інформаційна служба України. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: https://risu.org.ua/article_print.php?id=63354&name=studies_of_religion_s&lang=ua&, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 14.04.2018.

Прашко Іван

Духовним батьком для тисяч розкиданих Другою світовою війною українців Австралії та Нової Зеландії став владика **Іван Прашко** – уродженець галицького містечка Збараж.

Майбутній владика народився 1 травня 1914 року, тобто за три місяці до початку Першої світової війни. Він був сином-одинаком у простих міщан Василя і Марії Прашків, чия хата стояла на сучасній вул. Незалежності. У наші дні те обійстя уже не існує. Стріха була солом'яною і під нею вміщувалася ще й сім'я Клячківських – Маріїна сестра Текля та її син Дмитро – провідний керівник ОУН та один з організаторів УПА.

Початкову освіту здобував він у Збаражі у польській гімназії. «Там на 500 учнів було лишень 42 українці. Отож з раннього віку відчув силу національної дискримінації, глибину принижень, які доводилося зносити українцям на рідній землі,» – пише парох призбаразького села Вищі Луб'янки о. Михайло Бедрій у книжечці «Єпископ Іван Прашко і Збаражчина». У тому ж навчальному закладі юнак мав нагоду приєднатися до Марійського товариства – спільноти, у якій гімназисти мали нагоду, попри духовні науки, поповнити «білі плями» з історії України, рідної мови, розвинути патріотизм та добре усвідомити свою українськість. Спілкою опікувався греко-католицький катехит о. Йосиф Кодельський. У той же час він встигав грати у футбол за команду Збаража проти команд сусідніх сіл і навіть їздити велосипедом до Львова (за 150 км). А мандрівки юнака зі Збаража у столицю Галичини переросли у те, що вже у 1934-му він став студентом філософського факультету Львівської богословської академії, де слухав лекції отця-ректора і майбутнього багатолітнього в'язня радянських таборів та патріарха УГКЦ Йосифа Сліпого. Вочевидь, уже тоді студенту імпонували погляди викладача, що знайшло своє вираження у їхній співпраці в післявоєнні часи. Після навчання в академії у 1937 році наш земляк за настановою митрополита Андрея Шептицького поїхав навчатися в Урбанівський університет у

Римі. Уже там 2 квітня 1939-го він отримав священничі свячення від владики Діонізія Наряді. Одначе почалася війна... Радянський режим намагався знищити всіх, хто був проти «червоного визволення». 12 лютого 1945 року неподалік Рівного у засідці загинув Клим Савур. Його ж двоюрідний брат-священник, відбувши чотирирічне навчання у Понтифікальному Орієнтальному інституті, в 1944-му захистив дисертацію «Руська Католицька Церква в час опорожненого престолу 1655-1665 рр.» та отримав ступінь доктора філософії. Та Іван Прашко мав ще й інші заняття. Зокрема, у 1944-1950 рр. він працював у Допомоговому Комітеті в Італії, відвідував полонених вояків дивізії «Галичина» у таборі в Ріміні, українців у таборах для вояків армії генерала Андерса. 1950 року о. Іван Прашко зголосився до праці до Австралії, де протягом восьми років виконував душпастирські обов'язки серед українських вірних в Мельбурні, Вікторії й Тасманії. За ці роки заснував багато церковних громад, причинився до будови церков, організував українські суботні школи та цілий ряд церковно-громадських товариств. 19 жовтня 1958 року о. Іван Прашко отримав єпископські свячення від митрополита Максима Германюка, архієпископа Івана Бучка та єпископа Ізидора Борецького. Новий владики одразу очолив створений Папою Пієм XII Апостольський екзархат для українців в Австралії, Новій Зеландії та Океанії. Після визволення владики Йосифа Сліпого з радянських таборів владики Іван всіляко підтримував главу Церкви у прагненнях згуртувати її. Також єпископ брав участь у чотирьох сесіях II Ватиканського собору. У 1982 році австралійський екзархат піднесли до рівня єпархії, кількість вірних у якій вже у наші дні нараховує приблизно 32 тисячі 500 осіб. Працьовитість і заслуги єрарха визнала й світська влада – 1 січня 1982 р. його нагородили орденом Британської імперії. І навіть після свого відходу на спокій, що сталося 20 січня 1993 року, Іван Прашко активно дбав про розвиток цієї спільноти уже як єпископ-емерит. у 1967, 1973, 1979, 1984, 1988, 1991 і в 1992 роках відвідував Україну, усіляко підтримував земляків в СРСР – тюрмі народів. Відомо, що владики Прашко під час цих поїздок душпастирював на рідних теренах. Під час відвідин уже незалежної України владики І. Прашко збирав матеріали до історії життя і загибелі Дмитра Клячківського, виступав з ініціативою встановлення пам'ятника

йому у рідному місті. Але поганий стан здоров'я завадив єпископу приїхати на відкриття цього монумента 9 липня 1995-го.

Єрарх помер 28 січня 2001 року і похований у крипті катедри святих апостолів Петра і Павла у Мельбурні. Про його життя і діяльність розповідають не тільки статті, а й експонати у згаданому вище музеї у Мельбурні, а також у музеї, що діє у Збараському замку. Серед речей – ризи, книги і навіть обрус, який Марія Прашко вишила для сина, але не встигла передати.

Владика І. Прашко написав приблизно 40 послань. Із 1973 року був членом Римського Релігійного Товариства католиків «Свята Софія». Окрім душпастирської праці, він займався науковою роботою: був дійсним членом НТШ та Українського Історичного Товариства.

25.09.2001 р. Івану Прашку присвоєно посмертно звання «Почесний громадянин Збаража» за батьківську турботу про долю України та вагомий внесок в утвердженні її самостійності.

*****

49. *Бедрій, М. Єпископ Іван Прашко і Збаражчина* [Текст] / М. Бедрій. – Тернопіль: Джура, 2002. – 72 с.
50. *Жила, В. Єпископ Іван Прашко* [Текст] / В. Жила // Збаражчина: зб. ст., матеріалів і споминів. – Т.1 – С. 566-568.

*****

51. *28 січня до нас надійшла сумна звістка – упокоївся у Господі уродженець Збаража – Єпископ Австралії, Океанії і Нової Зеландії Владика Іван Прашко* [Текст] // Народне слово. – 2001. – 2 лют.
52. *Боклінка, Н. Відзнака Президента України* [Текст] / Н. Боклінка // Збараж – місто в Медоборах. – 2001. – № 4. – С. 25.
53. *Дерій, В. Патріоти України – сподвижники віри* [Текст] / В. Дерій // Народне слово. – 2002. – 15 лют.
54. *Жила, В. Вічна тобі слава й пам'ять, Владико!* [Текст] / В. Жила // Свобода (США). – 2001. – 30 берез. – №13. – С. 30.
55. *Майба, І. Життєвий подвиг єпископа Івана Прашка* [Текст] / І. Майба // Народне слово. – 2017. – 20 січ. – С. 5: фотогр.
56. *Моргун, О. Зі Збаража – душпастирем в Австралію* [Текст]: [присвячується І. Прашку – Єпископу українців Австралії, Нової Зеландії та Океанії з нагоди 95-річчя від дня народж.] / О. Моргун // Народне слово. – 2009. – 1 трав.
57. *Мороз, В. Речі австралійського владика з Тернопільщини зберігаються у музеї Мельбурна* [Текст]: до 100-річчя від дня

народж. Івана Прашка / В. Мороз // Народне слово. – 2014. – 2 трав. – С. 4: фотогр.

58. **Патріоти України, сподвижники віри** [Текст]: із листув. єпископа Івана Прашка з проф. Володимиром Жилою / підгот. В. Чайка // Народне слово. – 2002. – 15 лют.
59. **Сиско, І. Такі не вмирають, такі воскресають** [Текст]: [десять років тому відійшов у вічність Владика Іван Прашко; вечір пам'яті в органному залі Замкового палацу] / І. Сиско // Народне слово. – 2011. – 25 лют.
60. **Сиско, І. У Замковому палаці вшанували Івана Прашка** [Текст] / І. Сиско // Народне слово. – 2014. – 30 трав. – С. 1, 3: фотогр.
61. **Філик, І. Ясний промінь пам'яті** [Текст] / І. Філик // Народне слово. – 2007. – 9 берез.
62. **Чайка, В. Патріоти України, сподвижники віри** [Текст]: із листув. Єпископа Івана Прашка з проф. Володимиром Жилою / В. Чайка // Народне слово. – 2002. – 15 лют.

*****

63. **Головин, Б. Прашко Іван Васильович** [Текст] / Б. Головин, Б. Мельничук, М. Шаварин // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т.3. П-Я. – С. 134: фотогр.
64. **Прашко Іван Васильович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 60-61.
65. **Прашко Іван** [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 58-59: фотогр.
66. **100 років від дня народження Прашка Івана Васильовича** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2014 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 21-22.
67. **105 років від дня народження Прашка Івана Васильовича** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2019 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2018. – С. 22-25.

*****

68. **Іван (Прашко)** [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/ Іван_\(Прашко\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Іван_(Прашко)), Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 06.02.2018.

69. *Мороз, В. Австралійський владика зі Збаражжя: нариси із життяпису* [Електронний ресурс] / В. Мороз // РІСУ – Релігійно-інформаційна служба України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: https://risu.org.ua/ua/index/exclusive/events_people/52667/, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.02.2018.
70. *Сиско, І. У Замковому палаці вшанували Івана Прашка* [Електронний ресурс] / І. Сиско // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2014/05/29/u-zamkovomu-palatsi-vshanuvaly-ivana-prashka/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.02.2018.

Сливка Роман

Роман Михайлович Сливка народився 15 червня 1936 року в м. Хоросткові Гусятинського району. Служив дяком і регентом церковного хору в храмі в м. Читі (нині РФ), де з 1951 року відбував заслання з батьками. У 1959–1960 роках навчався в Ставропольській (нині РФ), а в 1960–1963 роках – Одеській духовних семінаріях. У 1967 році закінчив духовну академію в м. Ленінграді (нині м. Санкт-Петербург), у 1970 році – духовну аспірантуру в м. Москві (обидві РФ). Кандидат богословських наук (1967). Одночасно працював референтом в іноземному відділі Відділу зовнішніх церковних відносин (м. Москва). З 1971 року – священник у с. Яблунові Гусятинського району, з 1973 року – настоятель Свято-Михайлівського храму в м. Збаражі, благочинний Збараського району. З 1991 року – ректор Тернопільської духовної семінарії (з 1998 року цей навчальний заклад був розташований у м. Збаражі). Отець Роман Сливка – Митрофорний протоієрей Української православної церкви Київського патріархату, депутат Тернопільської обласної ради 3-х скликань (з 1998), член редакційної колегії «Тернопільського

енциклопедичного словника», ініціатор будівництва храму Покрови Богородиці в м. Збаражі.

*****

73. **Сливка, Р. ... І покликав, кого сам хотів** [Текст] : [про духовний Збараж у розмові із священником, отцем-ректором Р. Сливкою] / провів В. Рожко // Народне слово. – 2005. – 29 лип.

*****

74. **Дем'янова, І. Сливка Роман Михайлович** [Текст] / І. Дем'янова // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т. 3 : П – Я. – С. 287 : фотогр.
75. **Сливка Роман Михайлович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 65.
76. **Сливка Роман** [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. В. Радовська, Н. Сенчишин ; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 59-60: фотогр.
77. **75 років від дня народження Сливки Романа Михайловича** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2011 рік / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Н. Сенчишин ; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2010. – С. 19.
78. **80 років від дня народження Сливки Романа Михайловича – церковного і громадського діяча** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2016 рік / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Н. Сенчишин ; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 20115. – С. 30-31: фотогр.

*****

79. **Благочинний Збаразького району сьогодні святкує день народження** [Електронний ресурс] // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2015/06/15/blahochynnyj-zbarazkoho-rajonu-upts-kp-sohodni-svyatkuje-den-narodzheniya/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.02.2018.

Визначні вчені родом із Збаражчини

Будзан Богдан

Богдан Павлович Будзан народився 5 січня 1944 р. у м. Збараж на Тернопільщині. З 1968 по 1991 рр. працював інженером і дослідником Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України. Водночас закінчив Київський політехнічний інститут, у 1979 р. захистив кандидатську дисертацію. У 80-х рр. очолив відділ науково-економічного розвитку зварювального виробництва інституту, брав активну участь у розробці

та реалізації комплексних програм СРСР, координації діяльності дослідних, проектних і виробничих організацій, забезпечував взаємодію інституту з урядовими установами. У 1991 р. запрошений на роботу в апарат Кабінету Міністрів України, де очолив відділи з питань власності та підприємництва, а згодом – по зв'язках із міжнародними фінансовими організаціями (Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Європейський банк реконструкції та розвитку та ін.).

У 1993 р. Богдана Павловича як успішного менеджера запросили очолити благодійний міжнародний фонд «Відродження», де розроблено і здійснено понад 100 проєктів і 50 програм, спрямованих на розвиток в Україні громадянського суспільства, науки і освіти. З 1996 по 2005 рр. очолював першу в Україні бізнес-школу – вищий навчальний заклад – Міжнародний інститут менеджменту (МІМ-Київ), впровадив розроблену ним структуру та стратегію розвитку інституту, ініціював та разом з колегами забезпечив будівництво сучасного приміщення європейського рівня, а також міжнародну акредитацію установи.

Викладав дисципліни «Основи менеджменту», «Стратегічний менеджмент» і «Самоменеджмент». Водночас був позаштатним радником віцепрем'єр міністрів України, членом Наглядової ради Міжнародного центру перспективних досліджень. У 2009–2010 рр. – професор кафедри суспільних наук Міжнародного інституту бізнесу в Києві та президент Міжнародного благодійного фонду «Українська фундація менеджменту». Засновник і директор (2006–2016 рр.) приватного Консультативного центру менеджменту (КЦМ-Київ), лектор, бізнес-консультант та коуч в Україні, Росії, Казахстані, Угорщині та ін. З 2015 р. – старший радник агропромислової компанії «Астарта-Київ». Член Ради директорів Вашингтонської транснаціональної освітньої групи, Асоціації менеджмент-освіти країн Центральної та Східної Європи, Почесний член Асоціації українських професіоналів США («Вашингтонська група»), член Наглядової ради Фонду вільного підприємництва для країн Східної Європи (США). З 2016 р. очолює Наглядову раду благодійного фонду «Повір у себе» (Україна).

Автор понад 160 праць, книг «Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи», «Роздуми менеджера» та «Дорогою до себе. Майже сповідь». Удостоєний почесних звань: «Відмінник освіти України», *«Заслужений працівник освіти України»*, «Почесний громадянин м. Збараж», «Наставник року» компанії «Астарта-Київ». Одружений, має двох доньок та двох онуків. Цікавиться історією та літературою з питань менеджменту, філософією, мистецтвом.

*****

80. **Будзан, Б. Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи** [Текст] / Б. Будзан. – Київ: в-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 349 с.

У книжці розглянуто основні моделі управління в контексті соціоекономічних, філософських і політологічних концепцій. Автор аналізує причинно-наслідкові зв'язки між станом управлінської культури в суспільстві та ефективністю його економіки, окреслює принципи нової філософії управління і менеджменту в умовах України та можливі напрямки стратегії їх впровадження в найближчій перспективі.

81. **Будзан, Б. Роздуми менеджера** [Текст]: публіц. вид. / Б. Будзан. – Київ: в-во Соломії Павличко «Основи», 2012. – 256 с.

Автор ділиться з читачами поглядами на пізнання світу та формування людиною свого майбутнього, розробку і втілення життєвих цілей, розширення світогляду, відзначає важливість поваги до історичного минулого своєї Батьківщини та роздумує про її майбутнє. Викладені різноманітні аспекти та поради щодо управління бізнесом в умовах глобалізації та зростання міжнародної конкуренції.

82. **Будзан, Б. Дорогою до себе. Майже сповідь** [Текст] / Б. Будзан. – Київ: ТОВ «Юрка Любченка», 2019. – 248 с.

У відвертій відкритій формі автор ділиться досвідом та надбаними знаннями, концентруючись на постійному самовдосконаленні як рушійній силі реалізації життєвої місії. Через весь текст книги червоною ниткою проходить важливість постійної уваги до людей, потреба творити добро, передавати свої знання тим, хто здатен скористатися ними для спільного вкладу у покращення світу, в якому ми живемо і в якому будуть жити наші нащадки. Книга може бути корисною для широкого кола людей, кожний із яких іде своєю життєвою дорогою, ставить і, через свою самореалізацію, досягає високих життєвих цілей.

*****

83. **Будзан, Б. «Ми заслуговуємо гідного місця в світі»** [Текст]: [інтерв'ю] / пров. Ірина Сиско // Народне слово. – 2002. – 17 трав. – С. 3: фотогр.
84. **Будзан, Б. «Пробую бути своєрідним містком між світом і нами»** [Текст]: [інтерв'ю] / пров. Ірина Сиско // Народне слово. – 2008. – 5 груд.
85. **Будзан, Б. Богдан Будзан: "Протестні акції на майдані свідчать, що процес становлення громадянського суспільства – незворотний** [Текст]: [бесіда з академіком Української академії наук в галузі стратегічного менеджменту, засновником і директором Консультаційного центру менеджменту (КЦМ-Київ)

Богданом Будзаном] / пров. Ірина Сиско // Народне слово. – 2013. – 11 груд.

86. **Будзан, Б. Шляхом самовдосконалення** [Текст]: роздуми нашого земляка / Б. Будзан // Народне слово. – 2004. – 6 лют.
87. **Будзан, Б. Людина та оточення: як побудувати стосунки** [Текст]: роздуми нашого земляка / Б. Будзан // Народне слово. – 2017. – 19 трав. – С. 3: фотогр.

*****

88. **Будзану Богдану Павловичу – 60** [Текст]: наші славетні земляки // Народне слово. – 2003. – 5 груд. – С. 3: фотогр.

Вищі Луб'янки зустрічали поважних гостей: уродження села, який живе в Києві, відомого академіка Богдана Будзаєва із сестрою та його родичів із Канади.

89. **Герасимчук, Б. Дуєт у супроводі чарівних тріо** [Текст] / Б. Герасимчук // Народне слово. – 2001. – 16 лют. – С. 4: фотогр.

Генеральний директор Міжнародного інституту менеджменту Б. П. Будзан та президент ЗАТ «Київметал» Б. І. Каплан відвідали м. Збараж.

90. **Петрочук, Н. Богдан Будзан: «Великим земляцтвом повинна стати уся Україна** [Текст] / Н. Петрочук // Збараж – місто в Медоборах. – 2001. – № 4. – С. 16.

91. **Сиско, І. Богдан Будзан представив збаражанам власну нову книгу** [Текст]: зустріч із земляком / І. Сиско // Народне слово. – 2012. – 8 черв.

92. **Сиско, І. Богдани як провісники весни** [Текст]: [традиц. святкова зустріч учнів та ветеранів школи з відом. земляками Богданом Будзаном та Богданом Капланом] / І. Сиско // Народне слово. – 2009. – 13 лют.

93. **Сиско, І. Любов до України не згасла навіть через шість поколінь** [Текст] / І. Сиско // Народне слово. – 2017. – 26 трав. – С. 3: фотогр.

94. **Шептицька, М. Життєві стежини Богдана Будзана** [Текст] / М. Шептицька // Вісник історії краю. – 2009. – № 1. – С. 3.

95. **Сиско, І. Нова книга Богдана Будзана стала приводом до зустрічі із земляками** [Текст]: [презентація книги «Дорогою до себе. Майже сповідь» в Органному залі НЗ «Замки Тернопілля»] / І. Сиско // Народне слово. – 2019. – 1 берез. – С. 7: фотогр.

*****

96. **75 років від дня народження Будзана Богдана Павловича** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2019 рік /

- Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2018. – С. 17-19: фотогр.
97. **Будзан Богдан** [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 41-44: фотогр.
98. **Будзан Богдан Павлович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 6-8: фотогр.
99. **Корнієнко, О. Будзан Богдан Павлович** [Текст] / О. Корнієнко // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1: А-Й. – С. 192-193.

*****

100. **Будзан, Б. Богдан Будзан: «Потрібні фахівці без тягаря старих звичок»**[Електронний ресурс]: [інтерв'ю] / пров. Тетяна Топчій // День. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 1999. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/bogdan-budzan-potribni-fahivci-bez-tyagarya-starih-zvichok>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 01.01.2019.
101. **Будзан, Б. Богдан Будзан: «Протестні акції на майданах України свідчать, що процес становлення громадянського суспільства – незворотній»**[Електронний ресурс]: [інтерв'ю] / пров. Ірина Сиско // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2013/12/11/bohdan-budzan-protestni-aktsiji-na-majdanah-ukrajiny-svidchat-scho-protses-stanovlennya-hromadyanskoho-suspilstva-%E2%88%92nezvorotny>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 01.01.2019.
102. **Будзан, Б. Кадрове забезпечення ринкових перетворень в Україні** [Електронний ресурс] / Б. Будзан // Інтернет-холдинг Олега Соскіна. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://soskin.info/ea/1999/10/19991092.html>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 02.07.2019.

*****

103. **Будзан Богдан Павлович** [Електронний ресурс] // Українська Академія Наук. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 1991-2018. – Режим доступу: <http://www.uan.ua/ua/content/будзан-богдан-павлович>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 01.01.2018.
104. **Будзан Богдан Павлович** [Електронний ресурс]: науковці України еліта держави // Видавництво Логос Україна. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://logos->

- ukraine.com.ua/project/index.php?project=nued5&id=2030, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 01.01.2019.
105. **Будзан Богдан Павлович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Будзан_Богдан_Павлович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 01.01. 2019.
106. **Будзан Богдан Павлович** [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Вищелуб'янської ЗОШ І-ІІ ст. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: http://www.vlubianky-zosh.edukit.te.ua/nasha_gordistj/budzan_bogdan_pavlovich/, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 01.01. 2019.
107. **Будзан Богдан Павлович** [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Вищелуб'янської ЗОШ І-ІІ ст. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: http://www.vlubianky-zosh.edukit.te.ua/nasha_gordistj/budzan_bogdan_pavlovich/, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 01.01. 2019.
108. **Будзан, Б. Богдан Будзан: «Протестні акції на майданах України свідчать, що процес становлення громадянського суспільства – незворотний»** [Електронний ресурс]: [інтерв'ю] / пров. Ірина Сиско // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2013/12/11/bohdan-budzan-protestni-aktsiji-na-majdanah-ukrajiny-svidchat-scho-protses-stanovlennya-hromadyanskoho-suspilstva-%E2%88%92-nezvorotny>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 01.01.2019.

Валеня Іван

Іван Юрійович Валеня – вчений, винахідник, громадський діяч, альпініст. Народився 15 січня 1947 року в селі Тарасівка, Збарзького району Тернопільської області в робітничо-селянській сім'ї. Закінчив Збарзьку СШ (1964 р.), Харківський авіаційний інститут імені М. Є. Жуковського (1970 р.). Працював інженером, старшим інженером, молодшим науковим співробітником,

старшим науковим співробітником, завідуючий науково-дослідним відділом Харківського авіаційного інституту.

Народний депутат України (1990-94 рр.), заступник голови Комісії Верховної Ради України з питань Чорнобильської катастрофи. Голова партії Укр. нац. конгрес (2001-03 рр.). Від 1992 р. бере участь у програмі «Прапор України на вершинах світу», очолював експедиції на вершини Дхаулагірі (8167 м, 1994), Ама Даблам (6856 м, 1999), Еверест (8850 м, 2003; усі – в Непалі), Шишапангма (Тибет, 8012 м, 1996), Аконкагуа (Аргентина, 6950 м, 1997). Президент асоціації «Україна–Непал». Входив до Народної Ради, фракції «Нова Україна».

Лауреат премії імені М. Островського в галузі науки і техніки. Кандидат технічних наук. Автор понад 100 наукових праць, а також винаходів, на багато з яких видані патенти у США, Німеччині, Італії, Японії та ін. країнах.

*****

111. **Валеня Іван Юрійович** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2017 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2016. – С. 16.

112. **Мельничук, Б. Валеня Іван Юрійович** [Текст] / Б. Мельничук // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1: А-Й. – С. 219: фотогр.

*****

113. **Валеня Іван Юрійович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Валеня_Іван_Юрійович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 03. 2019.

114. **Валеня Іван Юрійович** [Електронний ресурс] // Енциклопедія сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014-2019. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=32972, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 03. 2019.

Вітенько Ігор

Ігор Володимирович Вітенько народився 28 березня 1938 року в с. Чернихівці, Збараського району, Тернопільської області – помер – невідомо, знайдений 21 вересня 1974 у Винниківському лісі біля Львова – кібернетик, логік, кандидат фізико-математичних наук (1967), доцент на кафедрі теоретичної кібернетики й математичної логіки Ужгородського

університету (1972).

Батько Володимир Вітенько загинув на війні 1941 року. Мати за зв'язки та допомогу ОУН-УПА у 1944 році була заарештована й засуджена на 20 років каторжних робіт. Ігор виховувався у двоюрідної сестри Анни Кониш у с. Верняки Збараського району. Початкову освіту здобув у с. Чернихівці, а середню – у Збаражі (1954).

1955 року вступив на фізико-математичний факультет Львівського університету, який із відзнакою закінчив 1960 року. 1967 року у Львові захистив кандидатську дисертацію та переїхав працювати в Ужгородський університет. У 1972 році йому було присуджено наукове звання доцента.

Працюючи в Харкові та Ужгороді, видав низку вагомих наукових праць та навчальних посібників із кібернетики і математичної логіки. Знав німецьку й англійську мови. Готувався до захисту докторської дисертації. У листах до мами вчений скаржився, що захист докторської дисертації під загрозою, бо на нього пишуть багато огидних анонімок. 19 серпня 1974 року Ігор. Вітенько приїхав у гості до матері в с. Чернихівці. 21 вересня 1974 року його тіло було знайдено у Винниківському лісі під Львовом. Мисливець та його пес випадково натрапили на тіло. Скільки днів пролежав у лісі І. Вітенько – невідомо. Слідчий сказав його матері, що при загиблому були гроші, документи й годинник. Ні ран, ні ознак насильства на тілі не знайшли. Отже, це не був ні хуліганський напад, ні грабунок. Похорон організував Львівський університет. Матері показали запаяну цинкову домовину. Яким було слідство і що воно виявило – так і не повідомили.

Ігор Вітенько написав ряд наукових праць і посібників, а також три монографії: «Схемы, алгоритмы и многообразия» (спекурс по теории алгоритмов), «Математична логіка» (курс лекцій), «Конструктивні операції» (навч. посіб). Крім зазначених книг, написав ще 18 праць.

*****

115. **Возняк, Г. Талант кібернетики** [Текст]: зб. праць / Г. Возняк. – ТМО НТШ. – Тернопіль, 2004. – Т.1. – С. 290-293. – бібліогр.: С. 293.
116. **Олещук, І. Вчений-математик і кібернетик Ігор Вітенько** [Текст]: матер. наук. конференції «Україна і світова наука»: зб. праць / І. Олещук. – Тернопіль, 1997. – Вип. 2 – С. 41–42.
117. **Олещук, І. Ігор Вітенько: Вчений-кібернетик і логік з Черниховець** [Текст] / І. Олещук // Тернопілля ‘96: регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С. 146-148.

*****

118. **Крамар, Р. За що вбили Ігоря Вітенька** [Текст] / Р. Крамар // Тернопільська газета. – 1997. – 29 січ.
119. **Олещук, І. Він не став вірним слугою тоталітарної системи** [Текст] / І. Олещук // Шлях перемоги. – 1995. – 4 берез.
120. **Олещук, І. Загадкова смерть чернихівського кібернетики** [Текст] / І. Олещук // Вісник історії краю. – 1996. – листоп, груд. - №11-12.
121. **Олещук, І. Мов спалах яскравої зірки** [Текст]: [про молод. вченого-математ. і кібернет. І. Вітенька] / І. Олещук // Тернопіль вечірній. – 1994. – 15 черв.

*****

122. **80 років від дня народження Вітенька Ігоря Володимировича** [Текст] // Календар знаменних і пам’ятних дат Збаражчини на 2018 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2017. – С. 20-23.
123. **Вітенько Ігор Володимирович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.11-12.
124. **Возняк, Г. Вітенько Ігор Володимирович (28. 03. 1938, с. Чернихівці, нині Збаразького району – 21. 09. 1974 м. Винники Львів. обл.) – кібернетик, логіст** [Текст] / Г. Возняк, І. Олещук // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А-Й. – С 286; фотогр.

125. *Вчений-кібернетик, ім. 'я якого – Ігор Вітенько: до 70-річчя від дня народж.* [Текст]: бібліогр. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; інформ. узаг. Т. Кульпа. – Збараж, 2008с.

*****

126. *Видатні люди* [Електронний ресурс] // Zbarazh Library. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2012-2015. – Режим доступу: [https:// http://www.zbarazh-library.com.ua/writen-people.html](https://http://www.zbarazh-library.com.ua/writen-people.html), вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.
127. *Ігор Володимирович Вітенько* [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Вітенько_Ігор_Володимирович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.
128. *Вітенько Ігор* [Електронний ресурс] // Тернопільщина: регіон. інформ. портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/2011-09-16-11-49-01/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.
129. *Вітенько Ігор Володимирович* [Електронний ресурс] // WikiVisually. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: [http:// https://https://wikivisually.com/lang-uk/wiki/Вітенько_Ігор_Володимирович](http://https://https://wikivisually.com/lang-uk/wiki/Вітенько_Ігор_Володимирович), вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.

Гевко Богдан

Богдан Матвійович Гевко – доктор технічних наук, професор, *Заслужений винахідник України* народився 24 січня 1940 р. в селі Нижчі Луб'янки Збараського р-ну Тернопільської обл. В 1957 р. з відзнакою закінчив Збараську середню школу № 2. У 1957–1962 рр. навчався на механічному факультеті Львівського сільськогос-подарського інституту (тепер Львівський аграрний університет) за фахом інженер-механік. По закінченню

університету працював на посадах інженера-технолога, старшого інженера інструментального цеху. З 10.02.1971 р. – асистент кафедри технології машинобудування Тернопільського філіалу ЛПІ. З 1969 до 1971 рр. навчався в аспірантурі Української сільськогосподарської академії в м. Києві. 1.02.1971 року захистив кандидатську дисертацію на тему: «Розробка і дослідження дозаторів сипких матеріалів». Керівник роботи – акад. Василенко П. М. З 1974 р. – доцент кафедри технології машинобудування. У 1987 р. в Ростовському інституті сільськогосподарського машинобудування захистив докторську дисертацію на тему: «Науково-прикладні основи проектування гвинтових транспортних механізмів машин». З 1988р. – професор кафедри технології машинобудування. З 1974-го – завідувач кафедри технології машинобудування. З 1991 р. – проректор з науково-дослідної роботи. У 1990-му році присвоєно звання **«Заслужений винахідник України»**, у 1992 р. – академік інженерної академії України. У 1991 р. за участю Гевка Б. М. та Рибак Т. І. було відкрито кандидатську раду зі спеціальності «Машини та засоби механізації сільськогосподарського виробництва», де головою спеціалізованої ради був Гевко Б. М. У 2002 р. був головою спеціалізованої ради із захисту кандидатських дисертацій за спеціальностями «Технологія машинобудування», «Процеси мехобробки, верстати та інструменти», «Піднімально-транспортні машини», які функціонують при Тернопільському національному технічному університеті ім. Івана Пулюя. Наукова школа Гевка Б. М. заснована у 1987 році. Основні напрямки її діяльності: розроблення конструкцій гвинтових транспортно-технологічних систем машин; розроблення технології виготовлення робочих органів транспортно-технологічних систем машин; оптимізація параметрів гвинтових жорстких і гнучких конвеєрів; обґрунтування параметрів різнопрофільних гвинтових робочих органів спеціального призначення і технологій їх виготовлення; створення трубчастих тягових конвеєрів для транспортування сипких матеріалів; синтез конструкцій технологічного оснащення для механічної обробки внутрішніх поверхонь корпусних деталей; створенням стендового обладнання для дослідження гвинтових робочих органів машин та обладнання.

Богдан Матвійович підготував 4 докторів наук та 30 кандидатів наук із 4 спеціальностей. Автор і співавтор 420 публікацій, із них 5 монографій, 302 авторських свідоцтва і

патенти України, 115 наукових статей, 2 підручники з грифом МОН.

19 березня 2019 року відійшов у вічність доктор технічних наук, професор – Гевко Богдан Матвійович.

*****

130. **Гевко, Б. М. Технологічне забезпечення оброблення спеціальних внутрішніх поверхонь** [Текст] / Б. М. Гевко, І. І. Брошак, І. Б. Гевко. – Тернопіль: ТДТУ, 2007. – 376 с.
131. **Гевко, Б. М. Технологія обробки на верстатах з ЧПК** [Текст]: навч. посіб. / Б. М. Гевко, А. Б. Матвійчук. – Тернопіль: ТДТУ, 2004. – 131 с.
132. **Гевко, Б. М. Технологія сільськогосподарського машинобудування** [Текст]: підруч. для вищих техн. та аграрно-техн. навч. закл. / Б. М. Гевко, І. Б. Гевко, Д. Л. Радик; під ред. проф. Гевка Б. М. – Київ: Кондор, 2006. – 496 с.
133. **Гевко, Б. М. Технологічна оснастка: контрольні пристрої** [Текст]: навч. посіб./ Б. М. Гевко, М. Г. Дичковський, А. В. Матвійчук; під ред. проф. Б. М. Гевка. – Київ: Кондор, 2009. – 220 с.

*****

134. **Волинський, Б. Гевко Богдан Матвійович** [Текст] / Б. Волинський // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А-Й. – С. 340: фотогр.
135. **Гевко Богдан Матвійович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.12-13: фотогр.
136. **Гевко Богдан Матвійович** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2014. – С. 18.
137. **Гевко Богдан Матвійович** [Текст] // «Село моє, для мене ти єдине, для мене ти найкраще на землі»: з іст. населеного пункту Збаражчини с. Нижчі Луб'янки / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; упоряд. М. Тверда; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2014. – вид. 2-ге, допов. – С. 165: фотогр.

*****

138. **Богдан Матвійович Гевко** [Електронний ресурс] // Google Академія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: https://scholar.google.com.ua/citations?user=QCwcm_sAAAAJ&hl=uk, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15. 06. 2018.

139. **Гевко Богдан Матвійович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Гевко_Богдан_Матвійович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15. 06. 2018.
140. **Гевко Богдан Матвійович** [Електронний ресурс] // Енциклопедія сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2006. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=28932, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15. 06. 2018.
141. **Гевко Богдан Матвійович** [Електронний ресурс]: [біогр.] // МТФ Кафедра автомобілів. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <https://am.tntu.edu.ua/head/personal-kafedry/hevko-bohdan-matvijovych/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15. 06. 2018.
142. **Раптово помер викладач Тернопільського університету** [Електронний ресурс]: [біогр.] // Сайт міста Тернополя. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: <https://www.0352.ua/news/2338333/raptovo-pomer-vikladac-ternopilskogo-universitetu-foto/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 03. 2019.

Герасимюк Ілля

Ілля Євгенович Герасимюк народився 2 серпня 1957, у м. Збаражі Тернопільської області, – український вчений-морфолог, громадський діяч. Доктор медичних наук (2006), професор (2006). Кращий винахідник Тернопільської області (2005). Член-кореспондент Міжнародної академії інтегративної антропології. Закінчив Збаразьку середню школу № 1 (1974) та лікувальний факультет Тернопільський медичний інститут (1980, нині університет).

Лікар у Тернопільській обласній клінічній лікарні (1980-1985); асистент кафедри оперативної хірургії і топографічної

анатомії (від 1985), доцент (від 1993), від 2005 – директор навчально-наукового інституту морфології, водночас від 2006 – завідувач кафедри анатомії людини Тернопільського державного медичного університету. Член Вченої ради вишу. Член Президії Тернопільського обласного осередку Конгресу української інтелігенції. Співзасновник і співголова Тернопільської обласної організації «За помісню Україну». Делегат Всеукраїнського форуму інтелігенції (2008).

Одружений, дружина Леся Омелянівна – практичний лікар, син Назар – хірург-проктолог, Максим – отоларинголог.

У 1991 році захистив кандидатську дисертацію «Морфофункціональна характеристика сосудов миокарда после резекции легких (экспериментальное исследование)» в Ленінградському педіатричному медичному інституті. У 2005 році захистив докторську дисертацію на тему «Морфофункціональна характеристика кровеносного русла легень в умовах пострезекційної легеневої артеріальної гіпертензії та її хірургічної корекції (експериментальне дослідження)».

Фундатор оригінального наукового напрямку – дослідження морфологічного стану кровеносних судин за різноманітних геодинамічних умов.

Автор понад 250 наукових публікацій; має понад 20 авторських свідоцтв і патентів на винаходи. Підготував 1 доктора і 12 кандидатів медичних наук.

Відзнаки:

- Почесна грамота МОЗ України (1997),
- Кращий винахідник Тернопільської області (2005),

*****

143. *Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри анатомії людини ТДМУ ім. І. Я. Горбачевського Герасимюк Ілля Євгенович* [Текст] // Вісник проблем біології і медицини. – 2017. – Вип. 4. – Т. 3 (141). – С. 13 : фотогр.

144. *Киричок, О. [Про І. Герасимюка]* [Текст] / О. Киричок, І. Боймиструк // Медична академія. – 2012. – № 15 (11 серп.). – С. 3. – (З роси й води).

145. *Киричок, О. Професор Ілля Євгенович Герасимюк* [Текст] / О. Киричок, Б. Голод // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2012. – Т. 11, № 3. – С. 128-130 : фотогр.

*****

146. *Івахів, О. Герасимюк Ілля Євгенович* [Текст] / О. Івахів // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2009. – Т.4 (додат.). А-Я. – С. 140: фотогр.

*****

147. *Лукашук, Л. Професор Ілля Герасимюк: «Місія науки – визначити вектор розвитку суспільства»* [Електронний ресурс]: [біогр., фотогр.] / Л. Лукашук // Медична Академія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: <http://medychna-akademia.tdmu.edu.ua/професор-ілля-герасимюк-місія-науки/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15. 01. 2019.
148. *Ілля Герасимюк* [Електронний ресурс]: [біогр.] // Тернопільська енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://ternopedia.te.ua/index.php/Ілля_Герасимюк, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15. 01. 2019.
149. *Герасимюк Ілля Євгенович* [Електронний ресурс]: [біогр.] // Кафедра анатомії людини ТДМУ. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: <https://anatomy.tdmu.edu.ua/struktura-1/герасимюк-ілля-євгенович>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15. 01. 2019.
150. *Герасимюк Ілля Євгенович* [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Герасимюк_Ілля_Євгенович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15. 01. 2019.

Горбачевський Іван

Іван Горбачевський, майбутній вчений-біохімік, народився 5 травня 1854 року в с. Зарубинці, Збаразького району Тернопільської області, Україна (тоді Королівство Галичини та Володимирії, Австрійська імперія) у сім'ї священника УГКЦ, пароха Збаража о. Якова Горбачевського (1817–14.7.1875, Збараж) гербу Корчак. Мати була також з роду священників. Навчався хлопець в польсько-німецькій народній школі, потім – у Тернопільській

гімназії На той час в гімназії уже існувала підпільна українська організація «Громада» і в 1872 році юнак стає головою товариства, девізом якого було «навічно служити своїй українській землі».

У цей час вся увага хлопця була сконцентрована на вивченні медичної літератури без огляду на те, що батьками вже була вирішена його доля. Його надзвичайно цікавила хімія, яку він досконало опанував, оскільки був обдарований феноменальною пам'яттю. До улюблених предметів Горбачевського належала і ботаніка. Під час навчання у вищих класах його дуже захопила і філософія. Після смерті батька Іван вирішив навчатися на медичному факультеті, незважаючи на благання матері продовжувати науку з теології.

Отож, він подав заяву до Віденського університету. Коли у вересні 1873 року прибув на навчання, то відразу записався в члени студентської організації «Січ».

Незабаром Горбачевський став добрим теоретиком медичних наук. По закінченні літнього семестру він попрощався з хімічним інститутом і перейшов до фізіологічного інституту професора Гіртля, а на четвертім семестрі вже працював у лабораторії професора Брікке. Саме тут він написав свою першу наукову працю «Про вестибулярні нерви», чим привернув до себе увагу науковців. У літньому семестрі 1876 року Іван Горбачевський працював у фізіологічному інституті знаменитого професора Людвіга. Саме тут, коли Людвігові на початку вісімдесятих пощастило знайти порівняно новий метод виділення сечової кислоти із сечі, інтерес Горбачевського повернувся до інтенсивного вивчення цієї проблеми і, зрештою, до написання кількох фундаментальних праць.

У 1877 році Горбачевський завершив з відзнакою навчання і як доктор медицини поринув у наукову працю. Вже в 1882 році йому пощастило зробити дуже важливе відкриття: синтез сечової кислоти шляхом розтоплення гліцину сечовиною при температурі 200-230 градусів. Цим відкриттям він увійшов до числа найбільших хіміків світу. У серпні 1883 року ректорат Празького німецького Карло-Фердинандового університету надіслав офіційне запрошення Горбачевському очолити кафедру фармакології. Тому у вересні 1883 року він переселився до Праги. Тут він серйозно займався проблемою чистої питної води і обійняв посаду члена Санітарної Ради Чеського Королівства.

Його наукова кар'єра набувала свого розвитку. Головними для нього стала праця над підготовкою лекцій, ведення лабораторних вправ в інституті хімічної фізіології, подальші дослідження сечовини. Одночасно він запровадив лабораторні вправи з кров'ю для судової експертизи. Немало часу приділяв також біології та біохімії. Горбачевський належав до тих корифеїв, які не тільки формували хімію та біологію в Австро-Угорській імперії, а й сказали у цих науках своє вагоме слово.

Праця вченого була багатогранною і різноманітною. Його ім'я стало широко знане в Європі. Він неодноразово обирався деканом медичного факультету, а в 1902-1903 рр. був навіть обраний ректором Празького університету.

Працював багато над університетськими підручниками з лікарської хімії, видав їх у чотирьох томах чеською мовою, опублікував власні методи визначення пуринових основ, розробив методiku визначення білків, видав у Празі підручник «Неорганічна хімія» українською мовою. (На той час книг з хімії не було, тож цією книгою користувалися не один десяток років).

Багато зробив Горбачевський і для свого народу. Він домагався того, щоб у Галичині були відкриті по селах школи, сам розробляв рекомендації щодо правильного харчування людей. Працював також над створенням української хімічної термінології.

Вчений дбав про розвиток української науки. І певно, це вболівання прокинулося в ньому ще з часів навчання в Тернопільській гімназії. А вже згодом, коли у Відні за участі Івана Пулюя було створено товариство «Січ», Іван Горбачевський кілька років очолював це студентське товариство, головним завданням якого було підтримувати українських студентів. Він зорієнтував українських медиків на створення чіткої структурної організації — лікарського товариства. Пізніше ця Спілка українських лікарів, вшановуючи ювілей вченого, зверталася до нього: «Високоповажний Пане Професоре! В день 70-х роковин Вашого народження Спілка українських лікарів у ЧСР вітає Вас не тільки як свого Почесного члена, але й як одного з найсвітліших українських громадян».

Горбачевський завжди був у вирі громадського життя. Його призначають головою Ради здоров'я у Чехії, а з 1906 року — головою найвищої Ради здоров'я Австро-Угорської монархії. Він став членом Панської Палати Віденського Сейму і водночас був

іменований радником австрійського двору. У 1896 році був обраний членом Королівського чеського товариства наук, а в 1912 році стає звичайним членом Чеської Академії Наук та Уміння.

Відбувши два роки на посаді міністра, Іван Горбачевський після довгих вагань 1921 року повертається до Праги. У 1923 році він погоджується обійняти кафедри хімії в Українському Вільному Університеті (ВВУ), Українському Високому Педагогічному Інституті ім. Драгоманова (УВПІ) та Українській Господарській Академії в Подебрадах (УГА). Тут він працює паралельно над підготовкою підручника з органічної, а згодом і неорганічної хімії для українських вищих шкіл, а також над українською термінологією з хімії, яку видрукував в Українському медичному журналі 1923 року.

Хоч усе своє життя вчений працював поза межами України, він залишався щирим і свідомим патріотом своєї нації. Цим він завдячував Віденському товариству «Січ», де було зосереджене усе українське культурне життя. Тут він познайомився з Михайлом Драгомановим, Федором Вовком, Михайлом Павликом. Впродовж двох років (1875-1877) він керував роботою товариства, багато робив, щоб зберегти організацію, яку намагався закрити австрійський уряд.

Поляки в 1901 р. закрили у Львівському університеті кафедру українознавства, тому Іван Горбачевський та Іван Пулюй багато доклали зусиль, аби понад 500 студентів змогли продовжити навчання у Празі. Тут вони організували Українську громаду, в якій почергово головували. З ініціативи обох професорів був заснований і стипендійний фонд ім. Пулюя, гроші якого були призначені бідним студентам. Ця Українська громада була першою на теренах Чехії й зробила немалий внесок у чесько-українські взаємини.

Велич українського вченого була помічена і на Східній Україні. У 1925 році Горбачевський був обраний дійсним членом ВУАН, і радянська влада запросила його викладати хімію в Харківському університеті. Але з огляду на свій похилий вік та на стан здоров'я він це запрошення відхилив.

Напевно те, що вчений не поїхав на Східну Україну, дало йому можливість зберегти своє життя і зробити ще багато для науки. Адже не виключено, що його там чекала така ж участь, як Степана Рудницького, котрий також працював у Харкові, чи

згодом Августина Волошина. Та хоч як би воно було, Іван Горбачевський отримав всесвітнє визнання.

У 1925 році він активно включився у створення «Музею визвольної боротьби України» в Празі. Тут було зібрано багато інформаційного матеріалу зокрема й про наукову і культурну діяльність українського народу. Згодом у 1932 році він організовує Український науковий з'їзд, на якому обговорювалися досягнення з усіх ділянок науки. Це засвідчило всьому світові, що українська нація має вагомий науковий потенціал.

А ще важливою своєю працею вважав вчений участь в роботі Наукового Товариства імені Тараса Шевченка. Ще 1899 року він став дійсним членом НТШ, за його участі воно набуло наукового спрямування. У 1937 році його обрано почесним членом Наукового Товариства імені Шевченка у Львові, почесним професором УВУ у Празі, почесним головою Комітету оборони Карпатської України у Празі.

А його наукова спадщина – це вагомий внесок до української, чеської, а зрештою – світової науки. Іван Горбачевський – автор понад 60-ти наукових праць, понад 100 наукових розробок у галузі санітарії, та багатьох наукових відкриттів. Світова наука в галузі лікарської хімії ще й донині живе ідеями геніального українського вченого, а багато проблем, поставлених ним, ще чекають вирішення. Академія наук і чеський народ шанує ім'я Івана Горбачевського. Ось як пише у своїх спогадах професор Кацл: «...за заслуги, які зробив Горбачевський для чеської науки, чеський нарід зостанеться йому вдячним, він виховав висококласних учителів лікарської хімії (Емануїла Форманека, Карла Черного, Антоніна Гамзіна), тисячі чеських лікарів, при тім він був зразком патріота,... вірив своєму народові й своїй Батьківщині».

Його велич з часової віддалі зростає. Горбачевського можна з повним правом зарахувати до когорти таких слов'янських дослідників, як Дмитро Менделєєв з яким Горбачевський мав щире спілкування, як Павлов, Бутлеров. Всі, хто був знайомий з Горбачевським, відзначали як людські чесноти його відкритість, безпосередність, доброту, чуйність. Горбачевський високо цінував честь. Його мораль була пристосована до заповіту Гіппократа та Кантового категоричного імперативу «Зоряне небо наді мною, а моральний закон у мені».

Коли професор Горбачевський нарешті отримав у 1925 році заслужену пенсію від чехословацького уряду, то через рік відмовився від своєї професорської платні в українських високих школах на користь колег, які мали мінімальну заробітну плату.

За своє життя Іван Горбачевський практично не хворів. А помер він 24 травня 1942 року після короткочасної хвороби. Похований на малому цвинтарі Святого Матея у Шарці під Прагою... Не заростає туди стежка усіх, хто шанує пам'ять великого вченого, і хто хоче вклонитися його світлому прахові.

Нині ім'я Горбачевського повертається на його рідну землю. Його іменем названий державний медичний університет у Тернополі. Наукова спадщина Івана Горбачевського – вагомий внесок до скарбівни української та світової науки і культури.

Професор Іван Горбачевський є символом справжнього вченого-патріота, який усе своє життя віддав науці, служінню рідному народові, а також ідеалам гуманізму.

*****

151. **Волотовська, Н. Іван Горбачевський** [Текст]: спроба життєпису в прозі та віршах / Н. Волотовська – Тернопіль: Укрмедкнига, 2004. – 56 с.
152. **Геник-Березовська, З. Карлів університет у Празі і українці в ньому: укр. календар** [Текст]: [про І. Горбачевського] / З. Геник-Березовська. – Варшава, 1978. – С. 73-76.
153. **Головацький, І. Іван Горбачевський (1854-1942)** [Текст]: життєписно-бібліогр. нарис / І. Головацький. – Львів, 1995. – 125 с.
153. **Гонський, Я. Іван Горбачевський – визначний вчений України і Чехословаччини** [Текст]: матер. наук. конференції «Україна і світова наука»: зб. наук. праць. – Вип. 1/ Я. Гонський. – Тернопіль, 1993. – С. 21–26.
154. **Гонський, Я. Іван Горбачевський у спогадах і листуваннях** [Текст] / Я. Гонський. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2004. – 184 с.
155. **Малевиц, А. Іван Горбачевський** [Текст] / А. Малевиц // Літопис землі Збаразької. – Збараж, 1996. – С. 48.
156. **Юркевич, О. Український вчений світової слави** [Текст]: аксіоми для нащадків / О. Юркевич // Українські імена в світовій науці: зб. нарисів. – Львів, 1991. – С. 152-160.

*****

157. **Барва, Г. Вчений зі світовим ім'ям – наш земляк** [Текст]: [до 145-річчя від дня народж. І. Горбачевського] / Г. Барва // Народне слово. – 1999. – 21 трав.

158. *Барельєф вченого на фасаді медичного* [Текст] : [на голов. корпусі мед. інституту відкр. меморіал. табл. з барельєфом відомого вченого, нашого земляка І. Горбачевського] // Свобода. – 1995. – 1 лип.
159. *Боклінка, Н. Іван Горбачевський* [Текст] / Н. Боклінка // Збараж – місто в Медоборах. – 1999. – № 3. – С. 24-25.
160. *Бондар, О. Знаменитий земляк* [Текст] / О. Бондар // Народне слово. – 1999. – 14 трав.
161. *Бубній, П. Чудовий син великого народу* [Текст]: [І. Я. Горбачевський] / П. Бубній, Ю. Ковальков // Вільне життя. – 2004. – 18 трав. – С. 3.
162. *Василега-Дерибас, Л. Апостол правди і науки* [Текст] / Л. Василега-Дерибас, Б. Гришук // Вільне життя. – 1994. – 17 трав.
163. *Диморучко, В. Вшанування пам'яті* [Текст]: [І. Я. Горбачевський] / В. Диморучко // Урядовий кур'єр. – 2009. – 18 черв. – С. 9.
164. *Клачинська, М. 2004 рік буде роком Івана Горбачевського?* [Текст] / М. Клачинська // Народне слово. – 2003. – 24 січ.
165. *Крайнева, Г. Гордість землі Збараської* [Текст]: [І. Горбачевського вшанов. У НЗ «Замки Тернопілля»] / Г. Крайнева // Свобода. – 2007. – 22 верес.
166. *Крайнева, Г. Гордість землі Збараської* [Текст]: [І. Горбачевського вшановували в НЗ «Замки Тернопілля»] / Г. Крайнева // Свобода. – 2007. – 22 верес.
167. *Погрібний, В. Визначний хімік-патріот України* [Текст] / В. Погрібний // Український вчений. – 1987. – № 3-4. – трав.
168. *Савків, Л. Труди і дні Івана Горбачевського* [Текст] / Л. Савків // Свобода. – 2004. – 15 трав. – С. 3.
169. *Станкевич, О. Щоб не загубилось славне ім'я в небутті* [Текст]: [наукова конференція «Іван Горбачевський – гордість і слава Збараської землі у Національному заповіднику»] / О. Станкевич, І. Сиско // Народне слово. – 2007. – 28 верес.
170. *Тарасенко, В. Пам'яті видатного земляка* [Текст]: [відбул. наук.-практична викладацько-студент. конференція, присв. 140 річниці від дня нар. І. Горбачевського] / В. Тарасенко // Тернопіль вечірній. – 1994. – 28 трав.
171. *Траф'як, М. Іван Горбачевський – відомий і невідомий* [Текст] / М. Траф'як // Тернопіль. – 1995. – № 1. – С. 46-47.
172. *Хміляр, Л. Новосілля музею* [Текст] : [І. Я. Горбачевський] / Л. Хміляр // Свобода. – 2009. – 3 черв. – С. 10.
173. *Шот, М. Видатний українець* [Текст]: [Міжнародний рік академіка І. Горбачевського] / М. Шот // Медична академія. – 2004. – 7 лют. – С. 6.
174. *Шот, М. Міжнародний рік академіка Горбачевського* [Текст] / М. Шот // Урядовий кур'єр. – 2004. – 12 трав. – С. 13.

175. *Шот, М. Перший європейський міністр охорони здоров'я – українець* [Текст]: [І. Я. Горбачевський] / М. Шот // Урядовий кур'єр. – 2009. – 18 черв. – С. 9.
176. *Юркевич, О. Геніальний вчений, великий патріот, гідна людина* [Текст]: [про І. Я. Горбачевського] / О. Юркевич // Народне здоров'я. – 1994. – № 9.
177. *Юркевич, О. Іван Горбачевський – український вчений світової слави* [Текст] / О. Юркевич // Визвольний шлях. – 1993. – № 6. – С. 706-713.

*****

178. *160 років від дня народження Горбачевського Івана Яковича* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2014 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 23-26: фотогр.
179. *Іван Горбачевський (1854-1942)* [Текст] // Вони прославили наш край: молоді про славетних людей Тернопільщини: бібліогр. посіб. – Тернопіль, 2002. – С. 237-239: фотогр.
180. *Мельничук, Б. Горбачевський Іван Якович* [Текст] / Б. Мельничук // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А-Й. – С. 393: фотогр.
181. *Український вчений світової слави: Іван Горбачевський (155 років від дня народж.)* [Текст]: реком.-бібліогр. посіб. / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2009. – 14 с.
182. *Горбачевський Іван Якович* [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.19-21.
183. *165 років від дня народження Горбачевського Івана Яковича* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2019 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2018. – С. 26-30: фотогр.
184. *Горбачевський Іван (1854-1942)* [Текст] // Енциклопедія українознавства. – Львів, 1993. – Т. 2. – С. 411.
185. *Іван Горбачевський* [Текст] // Визначні постаті Тернопілля: бібліогр. покажч. / упоряд.: О. Бенч, В. Троян. – Київ, 2003. – С. 56-58.

*****

186. *Горбачевський Іван Якович* [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Горбачевський_Іван_Якович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 05. 2018.

187. **Іван Горбачевський:** біоґр. скор. [Електронний ресурс] // Dovidka.biz.ua. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://dovidka.biz.ua/ivan-gorbachevskiy-biografiya/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 05. 2018.
188. **Іван Якович Горбачевський – видатний український хімік, біохімік, гігієніст, епідеміолог, громадсько-політичний і освітній діяч** [Електронний ресурс] // Slide Share. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/helenprociv/ss-47210822>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 05. 2018.
189. **Горбачевський Іван Якович** [Електронний ресурс] // Навчальні матеріали онлайн. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/kulturologiya/gorbachevskiy_ivan_yakovich, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 05. 2018.
190. **Внесок І. Я. Горбачевського у розвиток біохімії та медицини** [Електронний ресурс] // Буковинський державний медичний університет. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://dovidka.biz.ua/ivan-gorbachevskiy-biografiya/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 05. 2018.

Драган Ярослав

Ярослав Петрович Драган – вчений-фізик, доктор фізико-математичних наук. Народився 16 липня 1933 р. у с. Синява Збаразького району Тернопільської області. Вищу освіту здобув у 1955 р. на фізико-математичному (з 1953 р. – фізичному) факультеті Львівського державного університету ім. Івана Франка. Трудовий шлях почав учителем фізики в школах Львівської залізниці (станції Корелево на Закарпатті та Стрий). У 1956–1959 рр. – старший лаборант кафедри вищої математики Львівського університету. З 1959 по 2002 рр. працював у Фізико-механічному (до 1964 р. – Інститут

машинознавства та автоматики) інституті Академії наук України. Спочатку обіймав інженерні посади, а з 1969 р. – старший науковий співробітник, з 1992 р. – провідний. З 1993 р. – професор кафедри біотехнічних систем Тернопільського державного технічного університету ім. Івана Пулюя (за сумісництвом). У 1967 р. захистив кандидатську, у 1989 р. – докторську дисертації. У 1996 р. – професор кафедри біомедичних систем та апаратів Тернопільського приладобудівного інституту. З 2002 р. – професор кафедри програмного забезпечення Національного університету «Львівська політехніка». Над створенням енергетичної теорії стохастичних сигналів Ярослав Петрович почав працювати з середини 70-х рр. Теорія ритміки стала підставою розроблення стохастичних методів аналізу в застосуваннях до вивчення природних, біотехнічних та соціальних систем, зокрема застосування теорії і статистичних методів аналізу ритміки у проблемах гідроаерокосмосу. Спільно з колегами та учнями Я. П. Драган створив відому в Україні, колишньому Союзі та поза його межами наукову школу з імовірнісного аналізу сигналів і систем. У 1998 р. працював візит-професором у Центрі стохастичних процесів університету в Чапел Гіл (штат Північна Кароліна, США).

Ярослав Драган – автор 350 наукових праць, серед яких 11 монографій і посібників для вищих закладів освіти, 3 препринти. У співавторстві написав монографію «Системний аналіз теорії сигналів». Під керівництвом професора захищено 12 кандидатських і 6 докторських дисертацій. Я. П. Драган є активним учасником та членом оргкомітетів багатьох конференцій з проблем теорії сигналів, членом редколегії журналу «Комп'ютерні науки та інформаційні технології», збірника наукових праць «Комп'ютерні технології друкарства», членом наукового товариства ім. Т. Шевченка у Львові, клубу львівських поліграфістів. За багаторічну плідну працю нагороджений почесною грамотою президії Академії наук України (1994), медаллю «Ветеран праці». За колективну монографію «Прикладна теорія випадкових процесів і полів» удостоєний першої премії Комітету радіоелектроніки і зв'язку на конкурсі до 100-річчя радіо. Життєве кредо Ярослава Петровича: «Що має статися, має статися – дай йому шанс. Думай, читай і пильнуй». Улюблений вислів: «Документи мають бути в порядку».

*****

191. **Драган, Я. П.** *Моделі сигналів у лінійних системах* [Текст] / Я. П. Драган. – Київ: Наукова думка, 1972. – 302 с.
192. **Драган Я. П.** *Структура и представление моделей стохастических сигналов* [Текст] / Я. П. Драган. – Київ: Наук. думка, 1980. – 384 с.
193. **Драган Я. П.** *Ритмика морского волнения и подводные акустические сигналы* [Текст] / Я. П. Драган, І. Н. Яворський. – Київ: Наук. думка, 1982. – 248 с.
194. **Драган Я.** *Енергетична теорія лінійних моделей стохастичних сигналів* [Текст] / Я. Драган. – Львів: Центр стратегічних досліджень еко-біотехнічних систем, 1997. – 361 с.
195. **Драган Я. П.** *Основы сучасної теорії стохастичних сигналів: енергетична концепція, математичний апарат, фізичне тлумачення* [Текст] / Я. Драган, Л. Сікора, Б. Яворський. – Львів: Центр стратегічних досліджень еко-біо-технічних систем, 1999. – 133 с.

*****

196. **80 років від дня народження Драгана Ярослава Петровича** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2013 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2012. – С. 21-22: фотогр.
197. **Герман, О. Драган Ярослав Петрович** (16.07.1933, с. Синява, нині Збараж. р-ну) – вчений-фізик, педагог [Текст] / О. Герман // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А – Й. – С.529-530: фотогр.
198. **Драган Ярослав Петрович** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2018 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2017. – С. 25-27: фотогр.

*****

199. **Драган Ярослав Петрович** [Електронний ресурс] // Електронна енциклопедія Львівської політехніки. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014. – Режим доступу: http://wiki.lp.edu.ua/wiki/Драган_Ярослав_Петрович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16.02.2019.
200. **Драган Ярослав Петрович** [Електронний ресурс]: науковці України – еліта держави // Логос Україна. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=nued4&id=1523>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16.02.2019.

201. **Драган Ярослав Петрович** [Електронний ресурс]: [бібліогр.] // Науково-технічна б-ка ТНТУ ім. Івана Пулюя. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <http://library.tntu.edu.ua/personaliji/a/d/dragan-jaroslav-petrovych//>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16.02.2019.
202. **Сіфкора, Л. Драган Ярослав Петрович** [Електронний ресурс] / Л. Сіфкора // Енциклопедія Сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2008. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=21209, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16.02.2019.

Присухін Сергій

Сергій Іванович Присухін народився 27 червня 1956 року у місті Збаражі. Випускник філософського факультету Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка (1986 р.). Доктор філософії, доцент кафедри філософії Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. Фахівець з проблем історії філософії, логіки і методології наукового пізнання, філософії релігії, релігієзнавства. Член Української асоціації релігієзнавців.

Особливу увагу приділяє вивченню середньовічної філософії та неотомістській філософії персоналістичного спрямування св. Івана Павла II. Є автором десяти навчальних посібників з філософії, релігієзнавства, логіки та методології наукового пізнання та ін.

*****

205. **Присухін, С. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень у сфері державного управління** [Текст]: навч. посіб. / С. І. Присухін. – Київ: КНЕУ, 2012. – 159 [1] с.
206. **Присухін, С. І. Релігієзнавство** [Текст]: навч. посіб. / С. І. Присухін. – Київ: КНЕУ, 2005. – 192 с.

207. **Присухін, С. І. Релігієзнавство** [Текст]: хрестоматія: навч.-метод. посіб. / С. І. Присухін. – Київ: КНЕУ, 2010. – 231 с.

208. **Присухін, С. І. Філософія** [Текст]: навч. посіб. / С. І. Присухін – Київ: КНЕУ, 2008. – 361 с.

209. **Присухін, С. І. Філософія. Історія світової та української філософії** [Текст]: навч. посіб. : у 2 ч. / С. І. Присухін – Київ: КНЕУ, 2006. – Ч. 1. – 208 с.

Посібник розроблено відповідно до вимог навчальної програми курсу «Філософія» для економічних вищих навчальних закладів України. Для зручності використання та кращого засвоєння матеріал з історії розвитку філософії подається автором у вигляді логіко-структурних схем, виокремлення головних філософських категорій, понять і термінів, які віддзеркалюють основні етапи історії світової філософської культури. Посібник розраховано на студентів і аспірантів вищих навчальних закладів, а також на широке коло читачів, які цікавляться актуальними проблемами філософських знань та їх історією.

210. **Присухін, С. І. Філософія. Система філософії** [Текст]: навч. посіб. : у 2 ч. / С. І. Присухін. – Київ: КНЕУ, 2006. – Ч. 2. – 168 с.

У навчальному посібнику коротко й доступно характеризуються основні розділи філософського знання: онтологія, гносеологія, антропологія, соціальна філософія та ін. До кожної теми запропоновано логіко-структурні схеми, наведено таблиці основних понять і категорій та короткі пояснення без зайвих коментарів. Посібник розрахований на організацію самостійної підготовки до практичних занять і успішного складання іспиту з філософії студентами всіх форм навчання.

*****

211. **Присухін, С. І. Абсолютизація істини в неомізімі Івана Павла II як альтернатива філософсько-правовому інструменталізму** [Текст] С. І. Присухін // Юридична наука. – 2011. – № 4-5. – С. 192-202.

212. **Присухін, С. І. Іван Павло II про право на життя в умовах кризи сучасної цивілізації** [Текст] / С. І. Присухін // Юридична наука. – 2011. – № 2. – С. 25-30.

213. **Присухін, С. І. Проблема рівноправ'я чоловіків і жінок у неомістській рефлексії** [Текст] / С. І. Присухін // Юридична наука. – 2011. – № 6. – С. 187-196.

214. **Присухін, С. І. Проблема шлюбу в соціальному вченні Католицької Церкви** [Текст] / С. І. Присухін // Українське релігієзнавство. – 2013. – № 69. – С. 112-123.

215. **Присухін, С. І. Соціальне насильство** [Текст] / С. І. Присухін // Юридична наука. – 2012. – № 3. – С. 155-160.

216. **Присухін, С. І.** *Сучасна філософія права (конспективний виклад лекцій в контексті обміну досвідом викладання дисципліни «Філософія права»)* [Текст] / С. І. Присухін // Юридична наука. – 2012. – № 11. – С. 107-119.
217. **Присухін, С. І.** *Універсалія «свобода»: неотомістський підхід* [Текст] / С. І. Присухін // Юридична наука. – 2012. – № 1. – С. 164-173.
218. **Присухін, С. І.** *Філософсько-правова думка епохи Відродження і Реформацій* [Текст]: конспективний виклад лекції в контексті обміну досвідом виклад. навчальної дисципліни «Філософія права» / С. І. Присухін // Юридична наука. – 2012. – № 7. – С. 124-132.
219. **Присухін, С. І.** *Філософсько-правова думка Середньовіччя* [Текст]: конспективний виклад лекції в контексті обміну досвідом викладання навчальної дисципліни «Філософія права» // Юридична наука. – 2012. – № 6. – С. 153-162.
220. **Присухін, С. І.** *Філософсько-правова думка України: традиції і сучасність* [Текст] / С. І. Присухін // Юридична наука. – 2012. – № 10. – С. 122-137.
221. **Присухін, С. І.** *Філософсько-правові вчення Західної Європи кінця XVIII – середини XIX ст.* [Текст]: конспективний виклад лекції в контексті обміну досвідом викладання дисципліни «Філософія права» / С. І. Присухін // Юридична наука. – 2012. – № 9. – С. 127-137.
222. **Присухін, С.** *Проблема християнської екологічної етики: аспекти їх дослідження в працях Івана Павла II* [Текст] / С. Присухін // Українське релігієзнавство. – 2015. – №74-75. – С. 49-59.

*****

223. **Присухін Сергій Іванович** [Електронний ресурс] // Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: https://kneu.edu.ua/ua/kaf_fupstap/k_filosofii/Vikladachi14/Prisuhin.S.I/, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 02. 2018.
224. *Методологія проведення наукових досліджень* [Електронний ресурс]: [у Збаразькому замку пройшла лекція, яку читав кандидат філософських наук, доцент, уродженець Збаража – Сергій Присухін] // Національний заповідник «Замки Тернопілля». – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2012. – Режим доступу: http://nzst.com.ua/articles.php?article_id=308, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 02. 2019.

Смакула Олександр

Український вчений **Олександр Теодорович Смакула** народився 9 вересня 1900 року в селі Доброводи неподалік від Збаража на Тернопільщині в селянській родині.

Після закінчення початкової школи у своєму рідному селі, вчився в Збараській гімназії. Проте війна перервала навчання. Від 1912 по 1914 роки вдалося закінчити лише два класи гімназії. Уже в юнацькі роки Олександр виявив успадковану від батьків любов до рідного краю і до його історичного минулого. Він поширює у рідному селі твори Шевченка й Франка, організовує вистави за п'єсами Карпенка-Карого та Старицького, за що не раз зазнає утисків від польської влади. Війна 1914 р. та події 1918 р. спонукали його до безпосередньої участі у встановленні національної влади у Доброводах. Як свідомий юнак-гімназист, Олександр Смакула вступив до лав Української галицької армії.

Згодом, у 1922 р., О. Смакула з відзнакою закінчив навчання в Тернопільській гімназії і того ж року склав іспити до Геттінгенського університету – відомого європейського наукового центру в Німеччині. Коли він навчався в Тернопільській класичній гімназії, то професором математики і фізики в нього був Мирон Зарицький. Саме Зарицький був опікуном випускного гімназійного класу Смакули і порадив юнакові продовжити навчання у Геттінгенському університеті. На той час там працювали видатні вчені Вернер Гейзенберг, Макс Борн, Роберт Поль та ін. У 1927 році Олександр Смакула склав докторський іспит і успішно захистив дисертацію, здобув науковий ступінь доктора філософії та став працювати асистентом у фізичному інституті під керівництвом професора Роберта Поля.

Олександр Смакула мав добру наукову перспективу в Німеччині, та все-таки прагнув повернутися на рідну землю. 1928 року він, на запрошення колишнього вчителя і земляка професора А. Музички, приїхав до Одеси працювати в університеті. Проте,

беручи до уваги винятково тяжкі часи для України й особисто для О. Смакули, професор Поль відкликав його до Німеччини. Кінець 20-х років минулого століття проходив у науці під знаком становлення фундаментальної фізичної теорії – квантової механіки. Будучи у вирі таких епохальних подій, О. Смакула один з перших застосував поняття цієї науки для з'ясування механізмів взаємодії електромагнітного випромінювання з твердими тілами.

1930 року молодий учений почав працювати у Гайдельберзі в Інституті медичних досліджень керівником оптичної лабораторії. Тут, досліджуючи стероїди, вітаміни, органічні кристали, він стає фактично фундатором квантової органічної хімії. Його праці створили передумови для синтезу вітамінів А, В2 та ін. Процес трансформації кристалічного вуглецю електричними збудженнями р-електронів називають тепер «інверсією Смакули».

Використавши поняття квантових осциляторів, Олександр Смакула зміг пояснити радіаційне забарвлення кристалів і вивести кількісне математичне співвідношення, відоме в науці як «формула Смакули». Цю працю було надруковано 1930 року в журналі «Zeitschrift für Physik», що зробило ім'я автора відомим у науковому світі.

У 1934 р. О. Смакула став керівником дослідної лабораторії всесвітньо відомої фірми Карла Цайсса в Єні. Він створює такі оптичні кристали, як фтористий літій та натрій, а також оригінальні мастила, придатні до використання за високих і низьких температур. Винаходить також унікальну сполуку – бромйодид талію, яка і сьогодні широко використовується в приладах нічного бачення.

У 30-40-х роках інтереси О. Смакули були зосереджені навколо проблеми оптики і спектроскопії кристалів. У 1935 році він робить відкриття, на яке отримав патент Німеччини: спосіб поліпшення оптичних приладів, що отримав назву «просвітлення оптики» і увійшов у історію науки під номером 6885767. Суть відкриття в тому, що поверхню скляної лінзи покривають спеціальним шаром плівки з певного матеріалу, товщиною 1/4 довжини падаючої хвилі, який значно зменшує відбивання світла від поверхні лінзи й одночасно збільшує контрастність зображення.

Оскільки оптичні лінзи є основним елементом різних приладів – мікроскопів, фотоапаратів, телескопів, перископів,

стереотруб, біноклів, різних оптичних пристроїв до стрілецької зброї тощо – це відкриття стало великим здобутком, яким користується все людство до сьогодні, як на Землі, так і в космосі для фотографування Землі та інших планет.

Працюючи в Німеччині, Олександр Смакула писав у листі до свого колеги – вченого-математика Олександра Левицького: «Звертаєте мені увагу аби я не загубився для української науки, про се і сам я часто думаю. Друкувати свої праці мушу в німецьких журналах, бо вони доступні для наукових робітників і то не тільки німецьких, але і всяких других. Не беріть мені, будь ласка, сього за зле, буду поміщувати свої праці і в Записках Наукового Шевченківського Товариства».

Наприкінці війни учений разом з іншими видатними фізиками й інженерами переїхав до США, де працював у військовому форті-лабораторії (штат Вірджинія) і досліджував матеріали для інфрачервоної техніки.

1951 року Смакулу запрошують на посаду професора Массачусетського технологічного інституту, при якому згодом він заснував і очолив лабораторію фізики кристалів. Цей науковий заклад вважається найкращою вищою технічною науковою інституцією в Америці. Тут він почав займатися найактуальнішими проблемами твердотільної електроніки, дослідженням технології і властивостей електрооптичних матеріалів і пристроїв, феромагнітних і п'єзоелектричних матеріалів, лазерів на рідкоземельних елементах, тонких плівок, нових нелінійних напівпровідникових кристалів, органічних та надпровідних структур. У цьому ж інституті тоді працювали науковці світової слави, такі як творець кібернетики Норберт Вінер, творець математичної теорії пересилання інформації Клод Шеннон, визначні фахівці: з квантової механіки Джон Слейтер, з теорії інформації Джеральд Віснер, з комп'ютерної лінгвістики Ноа Хомський та багато інших.

І поряд з ними працював Олександр Смакула, експерт у використанні оптичних приладів у різних системах. Ця багаторічна праця вченого над вивченням фізики монокристалів була згодом оформлена як монографія «Монокристали: вирощування, виготовлення і застосування», обсягом більше 500 сторінок, яка вийшла 1962 року в Берліні у видавництві Шпрінгера. Цінність цієї книги як посібника для студентів та молодих науковців не втрачена й на сьогодні.

Можна послатися на висловлювання вчених, які працювали на той час у цьому інституті, щодо оцінки талановитості нашого земляка. Професор Роберт Фано писав: «Олександр Смакула – це геній, людина, яка знає все, що стосується таких матеріалів, як напівпровідники, матеріали, що використовуються в електроніці». Зокрема, він перший почав займатися органічними напівпровідниками, проблемою створення лазерів та мазерів. Його авторитет у цьому інституті був надзвичайно великим. Як результат – Олександра Смакулу обирають повним професором цього найвизначнішого у світі технологічного інституту. Лише він один серед українців був визнаний повним професором цього закладу.

За цей період наукової праці Олександр Смакула опублікував понад 80 робіт, в яких проаналізував не лише традиційні методи вирощування монокристалів, а й нові на той час, методики вирощування, розробив методи рекристалізації, очищення кремнію для застосувань у напівпровідникових транзисторах та інтегральних схемах, досліджував властивості кристалів під впливом радіаційного променювання. Слід зазначити, що Олександр Смакула опікувався молодими вченими-українцями, які працювали в цьому технічному закладі. Таке спілкування з молодими співвітчизниками підносило дух вченого. Згодом він стає почесним головою Товариства українських інженерів Америки, дійсним членом НТШ та інших наукових товариств, членом Нью-Йоркської Академії наук, стає добре знаним вченим у всьому світі.

Впродовж довгих років життя за кордоном учений мріяв побачити Україну. Його мрія здійснилася у 1971 році, коли О. Смакула приїхав на наукову конференцію, що відбувалася у вірменському місті Цахкадзорі. На особисте прохання та за сприяння Президента Академії наук тодішнього Радянського Союзу академіка Мстислава Келдиша, Олександрові Смакулі дозволили (єдиний раз) побувати в Україні, в Києві й у себе вдома у Доброводах. У Київському аеропорту Олександр Смакула пішки йшов від літака до приміщення аеропорту. В своєму селі побував у всіх своїх родичів, відвідав всі з дитинства знайомі місця, гору, яку сьогодні називають Смакуловою. То був єдиний приїзд на свою Батьківщину, бо цьому не сприяли ідеологічні перепони того часу. Проживши більшість свого життя за межами України,

Олександр Смакула мав почуття великої любові до своєї землі, яке не згасло з роками.

Своє земне життя Смакула завершив на чужій землі 17 травня 1983 року у місті Обурн, штат Массачусетс, США.

У пам'ять про свого видатного крайнина науковці-земляки 1996 року заснували Тернопільський обласний Фонд Олександра Смакули, який має за мету пошук і повернення до активного наукового й культурного обігу спадщини О. Смакули та інших українських учених.

До 100-річного ювілею вченого видано перший том «Наукових праць» О. Смакули. До цієї дати випущено художній конверт «Олександр Смакула», встановлено величний пам'ятник ученому в селі Доброводи, відкрито його меморіальний музей у природничому ліцеї імені Олександра Смакули в рідному селі. А рішенням XXX сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО 2000 рік було проголошено роком Олександра Смакули.

*****

225. **Головач, Ю. В.** *Фізики – дійсні члени Наукового товариства ім. Т. Шевченка у Львові* [Текст]: [про вченого фізика, хіміка, математика О. Смакулу] // Аксіоми для нащадків: Українські імена у світовій науці. – Львів, 1992. – С. 69-71.
226. **Довгий, Я. О.** *«Формула Смакули»* [Текст] / Я. О. Довгий // Аксіоми для нащадків: Українські імена у світовій науці. – Львів, 1992. – С. 247-251.
227. **Малевиц, А.** *Олександр Смакула* [Текст] А. Малевиц // Малевиц, А. Літопис землі Збаразької. – Збараж, 1996. – С. 52.
228. **Миколаєвич, О.** *Олександр Смакула* [Текст] / О. Миколаєвич // Збаражчина: зб. статей, матеріалів і споминів. – Нью-Йорк; Торонто, 1980. – Т.1. – С.572-579.

*****

229. **Бурма, В.** *Смакулове коріння* [Текст]: незабутні / В. Бурма // Вільне життя. – 2003. – 22 квіт.
230. **Ветрихівський, М.** *У науку — з любов'ю до України* [Текст]: світова наук. громадськість відзначає 100-річчя від дня народження відомого українського фізика / М. Ветрихівський // Україна молода. – 2000. – 7 верес. – С. 10.
231. **Витрихівський, М.** *У науку – з любов'ю до України* [Текст]: світова наук. громадськість відзначає 100-річчя з дня народж. відомого укр. фізика / М. Витрихівський // Україна молода. – 2000. – 7 верес. – С. 10.

232. **Гайда, Р. Перші українські фізики світового рівня** [Текст] / Р. Гайда, Я. Довгий // Іменем закону. – 1996. – 12 січ.
233. **Горбач, О. Олександр Смакула** [Текст]: гордість нашого краю / О. Горбач // Збараж – місто в Медоборах. – 1999. – №3. – С. 23-24.
234. **Довгий, Я. «Формула Смакули»** [Текст]: [про проф. О. Смакулу – автора багатьох патентів, почесн. члена Товариства Українських інженерів, Американського Оптичного т-ва, уродж. с.Добриводи Збараз. р-ну] / Я.Довгий // Відродження. – 1991. – №21.
235. **Довгий, Я. Знав світ, не знали земляки** [Текст] : Олександр Смакула – винахідник способу просвітлення оптики / Я. Довгий // Вільне життя. – 1992. – 3 черв.
236. **Довгий, Я. Олександр Смакула** [Текст]: повернення на рідну землю / Я. Довгий // Світ фізики. – 2000. – № 3. – С. 22-23.
237. **Зозуляк, Є. Зірка його долі** [Текст] / Є.Зозуляк // Вільне життя. – 2000. – 9 верес.
238. **Кальба, І. Повернення із забуття** [Текст]: Олександр Смакула – фізик світової слави / І. Кальба // Народне слово. – 2000. – 8 верес.
239. **Кияк, Б. Смакулова гора** [Текст] / Б. Кияк // Світ фізики. – 2000. – № 1. – С. 20-22.
240. **Кияк, Б. Смакулова гора** [Текст] / Б. Кияк // Світ фізики. – 2000. – № 1. – С. 20-22.
241. **Козирський, В. Батько сучасної оптики та космічних технологій** [Текст] / В. Козирський, В. Шендеровський // Вечірній Київ. – 1999. – 14 жовт. – С. 6.
242. **Козирський, В. Олександр Смакула – автор відкриття століття** [Текст]: [до 100-річчя від дня народж.] / В. Козирський, В. Шендеровський // Фізика. – 2000. – № 26. – С. 5, 8.
243. **Козирський, В. Формула Смакули** [Текст]: [про вченого-фізика О. Смакулу] / В. Козирський, В. Шендеровський // Урядовий кур'єр. – 1999. – 8 верес. – С.14.
244. **Костюк, Р. Галицьке коріння світового генія** [Текст] / Р. Костюк // Тернопіль вечірній. – 2001. – 31 січ.
245. **Кравчук, Д. Смакулові читання** [Текст]: під знаком науки / Д. Кравчук // Народне слово. – 2001. – 21 верес.
246. **Лисевич, М. Повернення** [Текст]: [в Збараз. р-ні відкрито мемор. дошку вченому О. Смакулі] / М. Лисевич // Західна Україна. – 1995. – № 45.
247. **Ліберний, О. Принесли його додому лелеченьки** [Текст]: ювілей: [9 вересня 2000 року виповнилося 100 років від дня народж. вченого-фізика О. Смакули. Цей рік ЮНЕСКО оголосило його роком] / О. Ліберний // Свобода. – 2000. – 14 верес.
248. **Макарчук, Н. Фонд Олександра Смакули** [Текст]: ось де люди наша слава... / Н. Макарчук // Вісник історії краю. – 1997. – квіт. – С. 7.

249. **Малевиц, А. З далека вертаю до тебе, мій краю!** [Текст]: вчений зі світовим іменем / А. Малевиц // Вісник історії краю. – 1995. – №2 (листоп.).
250. **Медюх, М. Просвітлення оптики – епохальний винахід Олександра Смакули** [Текст] / М. Медюх // Вісник фонду Смакули. – 1998. – № 2(4). – С. 6-7.
251. **Моргун, О. На Батьківщину повернулося ім'я** [Текст]: [про відкриття меморіал. дошки в с.Добриводи видатному вченому світової слави О. Смакулі] / О.Моргун // Народне слово. – 1999. – 3 листоп.
252. **Моргун, О. Постав у бронзі, залишився в пам'яті** [Текст]: фоторепортаж із відкриття пам'ятника О. Смакулі / О. Моргун // Народне слово. – 2000. – 15 верес.
253. **Новосядлий, Б. Оживають духовні джерела** [Текст]: [про фонд Олександра Смакули у Тернополі] / Б. Новосядлий // Свобода. – 1997. – 4 берез.
254. **Новосядний, Б. Світ дивував добродивівський фізик** [Текст] / Б. Новосядний // Свобода. – 1999. – 19 черв.
255. **Новосядний, І. «Формула Смакули»** [Текст]: у Тернополі засновано фонд геніального фізика / І. Новосядний // Голос України. – 1996. – 14 груд.
256. **Новосядний, І. «Формула Смакули»** [Текст]: у Тернополі засновано фонд геніального фізика / І. Новосядний // Свобода. – 1996. – 31 жовт.
257. **Олександр Смакула** [Текст]: гордість нашого краю // Збараж – місто в Медоборах. – 1999. – №3. – С.23.
258. **Ониськів, М. Як Мстислав Келдиш підтримав Олександра Смакулу** [Текст]: рядок з біогр. краю / М. Ониськів // Вільне життя. – 2001. – 13 берез.
259. **Онишкевич, Л. Професор Олександр Смакула – його роки в НТТ** [Текст] / Л. Онишкевич // Вісник фонду Смакули. – 1998. – № 1 (3). – С. 6-8.
260. **Оптичні матеріали та їх виготовлення** [Текст]: наукова спадщина О. Смакули // Вісник фонду Смакули. – 1998. – № 1(3). – С. 9-13.
261. **Пастушенко, Н. Бути здібним – то ліпше, ніж бути багатим** [Текст] / Н. Пастушенко // Ровесник. – 2001. – 18 січ. – С.11.
262. **Петрик, М. З кристалами на «ти»** [Текст]: О. Смакула – видатний патріот з Тернопільщини / М. Петрик // Свобода. – 1995. – 12 верес.
263. **Пляцко, Р. М. Забуті імена – у нові підручники** [Текст]: [серед укр. вчених наші земляки: О. Смакула, І. Пулюй] / Р. М. Пляцко, В. Р. Шаромова // Рідна школа. – 1992. – №2. – С.7 - 11.

264. **Попович, С. Фізик світової слави – наш земляк** [Текст] / С. Попович // Тернопіль вечірній. – 1992. – 30 трав.
265. **Попович, С. Фізик світової слави** [Текст]: [про О. Смакулу – чл. Амер. фізичного т-ва «Оптичного Товариства Америки», вихідця із с. Добриводи] / С. Попович // Народне слово. – 1994. – 24 серп.
266. **Професор Олександр Смакула – гордість нашого краю** [Текст] // Народне слово. – 2001. – 24 серп.
267. **Рік Олександра Смакули** [Текст]: [відзн. ювілею] // Ровесник. – 2000. – 14 верес. – С. 3.
268. **Семак, О. Формула Смакули** [Текст] / О. Семак // Голос України. – 1996. – 14 груд. – С.10.
269. **Сиско, І. З поверненням, Олексю!** [Текст]: [з нагоди 20-ї річниці з дня смерті О. Смакули 16 травня у Добриводах відбулася поминальна панахида] / І. Сиско // Народне слово. – 2003. – 23 трав.
270. **Сиско, І. Осяяні Смакуловим ім'ям** [Текст]: [Смакулові читання у Доброводівському ліцеї] / І. Сиско // Народне слово. – 2009. – 18 верес.
271. **Сиско, І. Світло генія, що осяває майбутнє** [Текст]: на відзн. 100-літнього ювілею О. Смакули / І. Сиско // Народне слово. – 2000. – 22 верес.
272. **Сиско, І. Фізик світової слави** [Текст]: [в органному залі Замкового палацу пройшли наук. чит. «Професор Олександр Смакула – фізик світової слави»] / І. Сиско // Народне слово. – 2008. – 26 верес.
273. **Про винайдення способу зменшення відбивання світла** [Текст]: наукова спадщина О. Смакули // Вісник фонду Смакули. – 1998. – № 2 (4). – С. 14-17.
274. **Теодорович, Б. Пам'ятають нащадки** [Текст]: [про вченого та роботу фонду, який носить його ім'я] / Б. Теодорович // Свобода. – 1998. – №11. – 7 листоп.
275. **Хроніка життя фонду Олександра Смакули** [Текст] // Вісник фонду Смакули. – 1998. – № 2 (4). – С.4-5.
276. **Хроніка життя фонду Олександра Смакули** [Текст] // Вісник фонду Смакули. – 1998. – № 1(3). – С. 6-7.

*****

277. **Козирський, В. Олександр Смакула (1900-1983)** [Текст]: фізик, винахідник / В. Козирський, В. Шендеровський // Визначні постаті Тернопілля: біограф. зб. / упоряд.: О. Бенч, В. Троян. – Київ, 2003. – С.184-185.
278. **Олександр Смакула (1900-1983)** [Текст] // Вони прославили наш край: бібліогр. посіб. / уклад.: Л. Марченко, С. Воробель. – Тернопіль, 2002. – С. 269-272.
279. **Олександр Смакула** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2020 рік / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-

- бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2019. – С. 49-53: фотогр.
280. **Пиндус, Б. Смакула Олександр Теодорович** [Текст]: [біогр.] / Б. Пиндус, Л. Щербак // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т.3. П – Я. – С. 297-298.
281. **100 років від дня народження Смакули Олександра (9.09.1900-17.05.1983) – професора, фізика, дійсного члена НТШ** [Текст] // Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2000 рік / уклад.: М. В. Друневич, Н. К. Іванко. – Тернопіль, 1999. – С. 59-60.
282. **110 років від дня народження Смакули Олександра Теодоровича (09.09.1900-17.05.1983) – вченого у галузях фізики та хімії, винахідника, громадського діяча** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2010 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2009. – С. 20-22: фотогр.
283. **Смакула Олександр геній родом із Доброводів** [Текст]: реком.-бібліогр. посіб. / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2010. – 19 с.
284. **Смакула Олександр Теодорович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.66-67.
285. **115 років від дня народження Смакули Олександра Теодоровича** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2014. – С. 20-22: фотогр.

*****

286. **Олександр Теодорович Смакула** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Смакула_Александр_Теодорович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.
287. **Олександр Смакула - винахідник антирефлексійного покриття лінз** [Електронний ресурс] // БДМУ. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2012-2015. – Режим доступу: <https://www.bsmu.edu.ua/uk/news/digest/3400-oleksandr-smakula-vinahidnik-antirefleksijnogo-pokrittva-linz>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.
288. **Олександр Смакула – вчений із плеяди великих українців** [Електронний ресурс] // РАЗОМ. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://razom.media/smakula/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.

289. **Олександр Теодорович Смакула** [Електронний ресурс] // WikiVisually. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://wikivisually.com/lang-uk/wiki/Смакула_Олександр_Теодорович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.
290. **Смакула Олександр Теодорович** [Електронний ресурс] // Тернопільщина: регіон. інформ. портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/smakula-oleksandr-teodorovy-ch/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.

Сухенко Юрій

Юрій Григорович Сухенко народився 30 вересня 1951 року у смт. Вишнівець Збаразького району. Вчений у галузі авіації, педагог, громадський діяч. Доктор технічних наук (1999 р.), професор (2003 р.). Закінчив літакобудівний факультет Харківського авіаційного інституту (1974 р.). 1974-75 рр. – інженер-конструктор в Українському філіалі НДІ авіаційних технологій при ДКБ ім. О. Антонова (м. Київ). Від 1975 р. в Київському національному університеті харчових технологій, від 2003 р. – директор Київського технікуму громадського харчування НУХТ, професор кафедри матеріалознавства і технології машинобудування НУХТ. Нині завідувач кафедри процесів і обладнання переробки продукції АПК Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Нагороджений Подякою Прем'єр-міністра України і Грамотою Верховної ради України за вагомий внесок у розвиток національної освіти та науки, та заслуги перед Українським народом, має почесне звання «Відмінник освіти України». Нагороджений Міністерством освіти і науки України Нагрудним знаком «За освітні та наукові досягнення», Золотими медалями, дипломами та Подяками на Міжнародних виставках за

впровадження ресурсоощадних технологій і мобільних заводів для виробництва біопалива. Захистив докторську дисертацію у 1999 р. за спеціальністю 05.18.12. – процеси та обладнання харчових, мікробіологічних і фармацевтичних виробництв. Вчене звання професора одержав у 2003 році по кафедрі матеріалознавства і технології машинобудування НУХТ.

Викладає на факультетах: харчових технологій та управління якістю продукції АПК; захисту рослин, біотехнологій та екології.

Науковий напрямок – підвищення надійності і довговічності обладнання харчових і переробних галузей АПК, енергозберігаючі технології, виробництво харчових продуктів оздоровчо-профілактичного призначення та з радіопротекторними властивостями, нанотехнології.

Автор понад 500 наукових і навчально-методичних праць, 5 монографій, 4 підручників, 16 навчальних посібників з грифом МОН України та НУБіП України), 100 авторських свідоцтв, патентів на винаходи та корисні моделі.

Результати наукових досліджень Ю. Сухенка впроваджені у виробництво на 30 підприємствах України, Росії, Латвії, Киргизії.

*****

291. *Мельничук, Б. Сухенко Юрій Григорович* [Текст]: [біогр.] / Б. Мельничук // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т.3. П – Я. – С. 374: фотогр.
292. *Сухенко Юрій Григорович* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2016 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2015. – С. 12.

*****

293. *Сухенко Юрій Григорович* [Електронний ресурс] // Національний університет біоресурсів і природокористування України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: <https://nubip.edu.ua/node/2374>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 03. 2019.
294. *Професор Юрій Сухенко про концепцію енергетичної політики України та її проблеми на сьогодні* [Електронний ресурс]: [відео] // Національний університет біоресурсів і природокористування України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=4mvHzUTlxug>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 03. 2019.

Хома Григорій

Григорій Петрович Хома – вчений-математик, доктор фізико-математичних наук, професор.

Народився 24 жовтня 1942 р. в с. Кобиля Збарзького району Тернопільської області. У 1965 р. закінчив Львівський державний університет імені І. Франка. Навчався в аспірантурі з 1988 по 1970 рік. Кандидатську дисертацію «Про застосування принципу усереднення до гіперболічних систем першого порядку і гіперболічних рівнянь m -го порядку» захистив у 1970 р., докторську – «Конструктивні методи дослідження періодичних вирішень хвильових рівнянь» – у 1987 р.

Працював на факультеті з 1960 по 1996 р. Впродовж 1985 – 1992 рр. – завідувач кафедри математичного аналізу. 1990 – 1995 рр. – декан фізико-математичного факультету ТДПІ.

У 1970 – 1996 рр. працював у Тернопільському державному педагогічному інституті на посадах асистента, доцента (1974 – 1988 рр.), професора (1988 – 1996рр.). Завідував кафедрою математичного аналізу (1985 – 1992рр.), працював деканом фізико-математичного факультету (1990 – 1995рр.) ТДПІ.

З 1996 р. – професор кафедри вищої математики Тернопільського національного економічного університету.

Г. П. Хома є відомим вченим-математиком, який зробив вагомий вклад у розвиток нового наукового напрямку в теорії конструктивних чисельних методів дослідження розв'язків широких класів крайових задач як для хвильових звичайних диференціальних рівнянь другого порядку, так і для хвильових рівнянь з частинними похідними гіперболічного типу, а також розвинув методику побудови і застосування асимптотичних методів для дослідження розв'язків крайових задач для нелінійних хвильових рівнянь з частинними похідними з малим параметром і їх математичне обґрунтування.

Опублікував 102 наукові праці. Підготував двох кандидатів фізико-математичних наук.

1 липня 2019 року відійшов у вічність Петро Григорович Хома, багатогранна людина, мудрий наставник молодого покоління науковців.

*****

Найважливіші праці:

295. *Хома, Г. Математическое обоснование асимптотических методов нелинейной механики* [Текст] / Г. Хома. – Київ: Наук. Думка, 1983. 14 друк. арк.
296. *Хома, Г. О структуре обобщенных периодических решений гиперболических дифференциальных и интегро-дифференциальных уравнений второго порядка* [Текст] / Г. Хома. – Київ: Изд-во Ин-та математики АН УССР, 1986. – 2,2 друк. арк.

*****

297. *Самойленко, А. Григорій Петрович Хома* [Текст]: до 75-річчя від дня народж.: [біогр.] / А. Самойленко, О. Перестюк, В. Городецький [та ін.] // Буковинський математичний журнал. – 2017. – Т. 5, № 3-4. – С. 173.

*****

298. *Мельничук, Б. Хома Григорій Петрович* [Текст]: [біогр.] / Б. Мельничук, В. Письменний // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т.3. П – Я. – С. 554: фотогр.

*****

299. *Хома Григорій Петрович* [Електронний ресурс] // Фізмат-вікіпедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: <https://www.fizmat.tnpu.edu.ua/about/museum/veterans/343-homa>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22. 03. 2019.

Шуст Іван

Іван Васильович Шуст народився 19 вересня 1921 року в селі Красносільці Збарзького району. Вчений у галузі цитології і гістології, громадський діяч. Доктор біологічних наук (1967 р.), професор (1971 р.). Академік Міжнародної академії інтегральної антропології (1997 р.). Закінчив учительську семінарію в м. Яворів (1943 р.) та Львівський зооветеринарний інститут (1951 р.), а після закінчення йому як відмінникові запропонували залишитися на

одній з кафедр. Через кілька років він захистив кандидатську, вивчав іноземні мови (всього знав їх 5).

У 1958 р. перевівся до Тернопільського медінституту (нині – медуніверситет ім. І. Горбачевського), де і пропрацював 13 років: доцент кафедри гістології (1958 – 71 рр.), заступник декана лікувального факультету (1960 – 63 рр.), проректор з наукової роботи медичного інституту (1969 – 71 рр.). З 1971 року і до виходу на пенсію (28 років) професор І. В. Шуст очолював кафедру анатомії і фізіології людини Тернопільського педагогічного інституту. Але і на заслуженому відпочинку вчений продовжував наукову роботу, особливо пишався монографією про кровоносні судини, написаної разом з двома синами (обидва – медики). Автор і співавтор понад 200 наукових праць, у т. ч. трьох монографій, шести навчальних посібників, статей в українських і зарубіжних виданнях. Крім того, він видав свої мемуари, збірку віршів і кілька книг гумору.

9 квітня 2017 року на 96-му році пішов з життя перший професор Тернопільського державного педагогічного інституту, перший доктор біологічних наук на Тернопіллі Шуст Іван Васильович.

*****

300. **Шуст, І. Вузівська кафедра** [Текст]: нариси організаційно-педагогічної діяльності / І. Шуст. – Тернопіль: [б. в.], 1995. – 114 с.

301. **Шуст, І. В. Гістологія з основами ембріології** [Текст]: навч. посіб. Для студ. природ. спец. вищих педагог. закладів освіти / В. І. Шуст. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 272 с.

Навчальний посібник містить оригінальний матеріал про будову тканин тваринного і людського організмів, компонентів тканин — клітин і про ембріональний розвиток організмів. Викладений у посібнику матеріал охоплює всі розділи програми з даного предмета для вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, є достатнім для формування основних знань з цитології, ембріології та загальної гістології. Для студентів біологічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів, учителів біології. "

302. *Шуст, І. Сам про себе і своїх* [Текст]: своїх рідних, близьких, учителів, приятелів і недругів / І. Шуст. – Тернопіль: [б. в.], 2012.
303. *Шуст, І. Спроби віршування* [Текст] / І. Шуст. – Тернопіль: [б. в.], 2015. – 39 с.

*****

304. *Андрейчин, М. Шуст Іван Васильович* [Текст]: [біогр.] / М. Андрейчин, Л. Якубишина // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т.3. П – Я. – С. 660: фотогр.
305. *Шуст Іван Васильович* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2016 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2015. – С. 12.

*****

306. *Відомий тернопільський науковець відзначив 95-літній ювілей* [Електронний ресурс] // Тернополяни. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <https://ternopoliany.te.ua/zhittya/16406-vidomyi-ternopilskyi-naukovets-vidznachyv-95-litni-iuvilei>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.
307. *Помер перший доктор біологічних наук на Тернопіллі Іван Шуст* [Електронний ресурс] // Погляд. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <https://poglyad.te.ua/podii/viddijshov-u-vichnist-doktor-biologichnyh-nauk-na-ternopilli-ivan-shust.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.

Військовики

Клячківський Дмитро

Дмитро-Роман Семенович Клячківський (псевдо: «Блонд», «Охрім», «Роман», «Клим Савур», «Білаш», «Панас Мосур», «Омелян Кримський» та інші) – український політичний і військовий діяч, полковник УПА.

Народився у місті Збаражі Тернопільської області 4 листопада 1911 р. Син бідних селян, за іншими даними – син банківського клерка. Закінчив Станіславську гімназію, навчався на юридичному факультеті Львівського університету. Відбув службу в польській армії. Працював у кооперативній організації «Народна торгівля» у Станіславі в 1934 році.

В юнацькі роки вступив у ряди організації «Українських націоналістів». З того часу все життя в революційній боротьбі. У жовтні 1937 р. був заарештований польською поліцією, деякий час перебував в ув'язненні. У 1938 р. член Управи спортивної організації «Сокіл» у Збаражі. Обласний провідник юнацтва ОУН Станіславщини (1939–1941), займався організаційною роботою серед молоді.

З осені 1939 року після приходу більшовиків переходить на нелегальний стан. У 1941 році Дмитро Клячківський заарештований у Львові радянськими спецслужбами. Засуджений під час процесу 59-ти до смертної кари, яка була замінена на 10 років тюремного ув'язнення. У липні 1941 року втік з Бердичівської в'язниці.

Зимою 1941-42 рр. Дмитро Клячківський обіймає пост провідника ОУН на північно-західних українських землях. Він відіграє важливу роль в організації перших відділів УПА та розбудові її структури на Волині і Поліссі. Займався розробкою тактики боротьби з гітлерівцями, формуванням кінних підрозділів УПА, організацією самооборони. З січня 1943 року і до своєї героїчної смерті займав пост командира групи військ УПА-Північ.

Більшість джерел вказують на те, що Дмитро Клячківський загинув 12 лютого 1945 р. у бою з переважаючими силами НКВС біля Оржівських хуторів Клеванського району на Рівненщині. Проте у квітні 1992 року в управу Рівненського РУХу надійшов офіційний лист з Управління Служби безпеки України на запит народного депутата України В. М. Червонія. В листі повідомляється, що в архіві УСБУ по Рівненській області є зведення від 19 лютого 1945 року про те, що «12 лютого ц. р. о 14.30 під час проведення операції військовослужбовцями 233-го особого стрілецького батальйону ВВ НКВС і працівниками

УНКВС у районі села Суськ Олександрійського району виявлено три учасники ОУН-УПА, які намагалися сховатися від переслідування, але вбиті бійцями НКВС. Серед убитих виявлений командуючий УПА «Клим Савур». Особи інших двох убитих не встановлені. Зі схрону вилучено: автоматів – 3, пістолетів – 2, револьверів – 1, автоматних магазинів – 5, набоїв – 150. Інші документи УПА і фотокартка «Клима Савура». У якому саме місці біля села Суськ сталася ця подія, куди передали вилучені зі схрону документи УПА, фотокартка «Клима Савура» і де пізніше поховані «Клим Савур» та інші два вбиті, у відповіді не зафіксовано.

Керівництвом Рівненської обласної організації Українського Народного РУХу встановлено, що разом із «Климом Савуром» перебував і загинув 12 лютого 1945 року Борис Бедрик на псевдо «Див», «Клим», встановлено, що він є родом із села Стрільче Горохівського району, перебував на посадах начальника штабу групи «Турів» УПА-Північ та розвідки УПА-Північ. Додаткові дослідження, що були проведені після депутатського звернення на ім'я голови Служби Безпеки України, 24 березня 2001 року народному депутату В.Червонію було надано офіційну відповідь, де було вказано, що тіла загиблих: Кліма Савура та двох його побратимів було доставлено до міста Рівного у в'язницю обласного управління НКВД і захоронено в районі «Грабник» м. Рівне, де знаходилася в'язниця та обласне управління НКВД.

Щоб увіковічнити пам'ять Кліма Савура, а також відомих та невідомих бійців УПА, учасників Українського Руху Опору на на пропозицію старости Свято-Покровського собору, народного депутата України В.Червонія на Рівненському кладовищі «Грабник» було споруджено каплицю в пам'ять про загиблих героїв України. 1952 року нагороджений вищою нагородою УПА – Золотим Хрестом Заслуги (посмертно). Також посмертно нагороджений Золотим Хрестом бойової заслуги 1-го класу. 9 липня 1995 року на батьківщині Дмитра Клячківського у місті Збаражі йому було встановлено пам'ятник. У зборі коштів на пам'ятник найбільшу активність проявив Іван Додик, а також єпископ Австралії, Нової Зеландії і всієї Океанії, уродженець Збаража Кир Іван Прашко. Автори пам'ятника – скульптор Володимир Мельник та архітектор Василь Скочеляс.

На честь нього також названий 83 курінь УПУ імені Кліма Савура.

Дмитро Клячківський під псевдо «Клим Савур» і «Охрім» є одним з героїв роману «Білий Кречет» та «Борівітри» трилогії «Кров свята» Володимира Шовкошитного.

*****

- 308.**Головний військовий штаб УПА** [Текст] : [про Кліма Савура] // Літопис Української повстанської армії. За Україну, за її волю = Litopys UPA. Volyn' and Polissa: german occupation : спогади з англ. резюме / за ред. Г. Петренко. – Торонто-Львів: в-во «Літопис УПА», 1997. – Т. 27. – С. 145-160.
- 309.**Заячківський, О. Волонтер свободи** [Текст] : [про Кліма Савура] / О. Заячківський // Реабілітовані історією : кн. пам. Збараж. р-ну / гол. ред. Л. М. Кіт, наук. ред. Ж. Б. Гановська [та ін.]. – Тернопіль: Збруч, 2006. – С. 29-32. – (Серія «Реабілітовані історією»).
- 310.**Заячківський, О. Волонтер свободи** [Текст] : повість / О. Заячківський. – Збараж: Обрії, 2003. – 139 с.
- 311.**Марчук, І. Командир УПА – «Північ» Дмитро Клячківський – «Клим Савур»** [Текст] : на чолі Юнацтва ОУН / І. Марчук // Визвольний шлях : суспіл. – політ., наук. та літ. місяч. / Українська Видавнича Спілка; ред. Л. Йолкіна. – кн. 2. – Київ, 2005. – С. 88 - 105.
- 312.**Свята й будні «зброярського» життя** [Текст] : [про Кліма Савура] // Літопис Української повстанської армії. Волинь і Полісся: німецька окупація = Litopys UPA. Volyn' and Polissa: german occupation : спомини учасн. з англ. резюме / за ред. Є. Штендери. – Торонто: Видавництво «Літопис УПА», 1984. – Т. 5. – С. 177-182.

*****

- 313.**Барва, Г. Хай же святиться ім'я твоє, Герою!** [Текст]: [про відкриття у Збаражі пам'ятника Д. Клячківському] / Г. Барва // Народне слово. – 1995. – 17 лип.
- 314.**Басій, М. Національний герой Клим Савур!** [Текст]: повернення із забуття / М. Басій // Народне слово. – 1997. – 27 серп.
- 315.**Боднар, С. Він підняв Волинський край у бій за свободу** [Текст]: [відбувся мітинг-реквієм присв. 100-річчю від дня народж. Д. Клячківського] / С. Боднар // Народне слово. – 2011. – 11 листоп. – С.4.
- 316.**Гніздицький, М. Увіковічення пам'яті полковника УПА** [Текст]: [Кліма Савура] / М. Гніздицький, Б. Приймак // Свобода. – 2000. – 12 груд.

317. **Гошовський, І.** *Спи спокійно, друже командире, – твоя справа в надійних руках* [Текст]: [на Волині урочисто відзначили 60-ту річницю з дня героїчної загибелі Кліма Савура] / І. Гошовський // Народне слово. – 2005. – 7 лют. – С.9: фотогр.
318. **Гуменюк, А.** *Віднайдено місце захоронення Кліма Савура* [Текст] / А. Гуменюк // Свобода. – 2002. – 24 січ.
319. **Добротвор, А.** *Характер гартувався в боротьбі* [Текст]: [про головнокомандувача УПА Кліма Савура] / А. Добротвор // Народне слово. – 1995. – 17 лип.
320. **Заведнюк, В.** *Легендарний Клим Савур* [Текст] / В. Заведнюк // Вільне життя. – 2001. – 30 жовт. – С. 4.
321. **Ленартович, Б.** *Командир УПА-Північ* [Текст]: [про Д. Клячківського] / Б. Ленартович // Вісник історії краю. – 1995. – №2(2). – листоп.
322. **Марчук, І.** *Клим Савур: пастка для головнокомандувача* [Текст]: [107 р. від дня народж. Д. Клячківського] / І. Марчук // Народне слово. – 2018. – 2 листоп. – С. 3-4: фотогр.
323. **Моргун, О.** *Клим Савур як військовий діяч і державотворець* [Текст]: [наукова конференція у НЗ «Замки Тернопілля»] / О. Моргун // Народне слово. – 2011. – 11 листоп.
324. **Моргун, О.** *У вогні кувалась наша доля* [Текст]: [до 55-річчя з дня загибелі Д. Клячківського] / О. Моргун // Народне слово. – 2000. – 18 лют.
325. **Озима, Я.** *Із когорти волелюбців* [Текст]: нові свідчення [Д. Клячківський] / Я. Озима // Народне слово. – 2003. – 14 лют. – С. 3: фотогр.
326. **Перчишин, Я.** *Минула 67-ма річниця з дня смерті командира УПА Дмитра Клячківського* [Текст] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2012. – 17 лют.
327. **Сиско, І.** *Дух воїнів УПА, як смолоскип, палає над віками* [Текст]: [урочистості біля пам'ятника Д. Клячківському] / І. Сиско // Народне слово. – 2011. – 21 жовт.
328. **Сиско, І.** *Збаражани вшанували командира УПА Дмитра Клячківського* [Текст]: [з нагоди 69-ої річниці героїчної загибелі] / І. Сиско // Народне слово. – 2014. – 14 лют. – С. 1-2: фотогр.
329. **Сиско, І.** *Скільки ж солдатів було в УПА? Секрети розкриває Клим Савур* [Текст]: цікаві факти / В. Ковальчук // Народне слово. – 2014. – 14 лют. – С. 5.
330. **Солдатенко, Н.** *Лицар України* [Текст]: до 100-річчя від дня народж. Д. Клячківського / Н. Солдатенко // Народне слово. – 2011. – 20 трав. – С.6.
331. **Солдатенко, Н.** *У Рівному відкрито пам'ятник Климу Савуру* [Текст]: [місце поховання нашого земляка-Героя вже достеменно відоме] / Н. Солдатенко // Народне слово. – 2002. – 25 жовт. – С.4.

332. **Чайка, В. Шанують нашого земляка** [Текст]: [у Рівному споруджено пам'ятник Климів Савури] / В. Чайка // Народне слово. – 2003. – 18 квіт. – С. 4.

*****

333. **Дмитро Клячківський** [Текст] // Визначні постаті Тернопілля : біогр. зб. / упоряд.: О. Бенч, В. Троян. – Київ, 2003. – С.89-90.
334. **Клим Савур: легендарний командувач УПА** [Текст]: інформ. дов. до 105-річчя від д. н. Дмитра Клячківського / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; підгот. Л. Буряк. – Збараж: [б. в.], 2016. – 20 с.
335. **Клячківський Дмитро (Клим Савур)** [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 49-51: фотогр.
336. **Клячківський Дмитро-Роман Семенович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.40: фотогр.
337. **Клячківський Дмитро-Роман Семенович** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2016 рік / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2015. – С. 40-45: фотогр.
338. **Олещук, І. Клячківський Дмитро-Роман Семенович** [Текст] / І. Олещук, М. Ханас // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т. 2. К – О. – С. 92-93.

*****

339. **Клим Савур** [Електронний ресурс] // Товариство учасників бойових дій «Спас – Україна». – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2005-2015. – Режим доступу: <http://www.spas.net.ua/index.php/library/article/20>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 27. 06. 2018.
340. **Клима Савура у Збаражі вшанували смолоскипною ходою** [Електронний ресурс] // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/tag/klum-savur/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 27. 06. 2018.
341. **Клячківський Дмитро Семенович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Клячківський_Дмитро_Семенович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 27. 06. 2018.

342. *Марчук, І. Клим Савур: пастка для головнокомандувача* [Електронний ресурс] / І. Марчук // На скрижалях. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [2016]. – Режим доступу: https://na-skryzhalyah.blogspot.com/2016/03/blog-post_97.html, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 27. 06. 2018.

Самборський Кирило

Кирило Микитович Самборський –

один з трьох уродженців Тернопільщини, яким під час Другої світової війни присвоїли звання генерал-майора.

Народився 7 січня 1899 року в с. Кривчики Збараського району в звичайній селянській родині. На його юні роки припало становлення Радянської влади, зміна життєвого устрою. У серпні 1918 – травні 1919 року – борець партизанського загону, який діяв у Вишнівецькій волості (нині Вишнівець Збараського району). У червні 1919 року разом зі своїм загonom, в якому воювали і його односельчани, вступив у першу Українську радянську дивізію в районі Кременця.

В Радянській Армії на той час була створена мотострілецька дивізія – одне з найстаріших з'єднань, яке прославалося в боях з ворогами Соціалістичної держави. Дивізія була створена у липні 1918 року із червоноармійських загонів, які виборювали Радянську владу на Середній Волзі. Дивізію за численні бойові перемоги називали Залізною.

Навесні 1920 року вороги Країни Рад розпочали наступ. Для відсічі ворога на Західний Фронт були перекинуті кращі з'єднання Червоної армії, серед яких була і Залізна дивізія. Вперше Кирило Самборський відзначився у війні з білофінами. Він командував гаубичним полком. У надзвичайно складних зимових умовах, майстерно маскуючись, бійці підтягли гармати якнайближче, і розстріляли ворога прямою наводкою. Зруйнували 23 доти, вивели з ладу чималу ділянку укріпрайону, звільнили острів і фортецю Койвієсто-Беркке. За цю перемогу багатьох бійців

нагородили орденами і медалями, особисто Кирила Самборського викликали у Кремль, і вручили орден Леніна.

В Залізній дивізії наш земляк прослужив з 1920 до 1925 року. Тоді це був молодий стрункий кавалерист, лейтенант Самборський, який прибув в с. Гавришівку, що за 10 км. від Вінниці. Особовий склад дивізії допомагав селянам у зборі врожаю, відбудові житла, навчав грамоти. Пізніше його, як члена особового відділу дивізії, направляють на польсько-румунський кордон боротися з контрабандистами. В тривожні передвоєні роки дивізія стала на варті західних кордонів країни поблизу панської Польщі та боярської Румунії.

Під час битви на Волзі полковника Самборського призначили начальником артилерії спочатку 21-ї, а згодом 64-ї армії. У цей час особливо яскраво розкрився його командирський талант. Він був воєначальником високої культури, вольовим і людяним. 64-а армія відіграла винятково важливу роль у Сталінградській битві. Її впертість і активність в обороні, її маневрування і рухливість на полі бою перевернули багато розрахунків ворога.

Згодом Кирилу Самборському було присвоєно звання генерал-майора артилерії, і доручено сформувати 21-шу артдивізію резерву Верховного головнокомандування. Дивізія брала участь у визволенні міста Духовщина Смоленської області. 19 вересня 1943 року Духовщина була звільнена, а за уміле керівництво, мужність та відвагу К. Самборського було нагороджено орденом Вітчизняної війни 1 ступеня, а дивізії присвоєно почесне звання «Духовщинської».

Разом з батьком бився і син – гвардії лейтенант Леонід Самборський. Він був командиром 203-міліметрової гармати. «Духовщинська» дивізія брала участь в операції «Багратіон». Після визволення Білорусії дивізія з боями вийшла до Балтійського моря.

Кирило Микитович Самборський пройшов шлях від батрака до генерала, отримав багато медалей, 3 ордени Червоного Прапора, 2 ордени Леніна, 1 – Вітчизняної війни та 1– Суворова. Все життя з гордістю згадував свої перші командирські кроки, зроблені в Залізній дивізії, і про роки служби в ній, яка його загартувала. Він також свого часу викладав у артилерійській школі в м. Вінниця, був командиром сотні розвідників. За роки служби отримав дев'ять поранень, які змусили його завершити

кар'єру, і піти на відпочинок. До рідних Кривчиків навідувався двічі – восени 1939 р. та навесні 1947 р. Земляк Самборського – І. Х. Дідик згадує: «Коли восени 1939 року наш Кирило був у Кривчиках, до колгоспу привезли трактор. Деякі селяни недовірили ставилися до трактора, боялися його. Кирило Микитович, виходячи з власного досвіду, доказав землякам, що тракторний плуг нічим не гірший від кінського, різниця в тому, що коня замінила машина». Це свідчить про те, що до його думки прислухалися. Односельці пишалися своїм відомим земляком. Про новини на селі, про життя своїх земляків Кирило Микитович дізнавався з листів, які отримував від родичів.

На К. М. Самборського було подання до звання Героя Радянського Союзу, але його анулювали через те, що його рідні брати воювали в УПА.

Помер Кирило Самборський 8 жовтня 1972 року у віці 73 років в Києві, де і похований. У Тернопільському краєзнавчому музеї зберігаються його фото та особисті речі.

*****

343. **Кирило Самборський: така непроста життєва дорога** [Текст]: інформ. дов. / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2018.
344. **Пасько, А. Самборський Кирило Микитович** [Текст] / А. Пасько // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т. 3. П – Я. – С. 224.
345. **Пасько, А. Так гартувалася сталь** [Текст]: допов. до біогр. нашого земляка К. М. Самборського / А. Пасько // Гомін віків. – 1985. – 26 верес. – С. 3.
346. **Пасько, А. Генерал Самборський** [Текст] / А. Пасько // Вільне життя. – 1980. – 22 черв. – С. 3.
347. **Самборський Кирило Микитович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 64-65.
348. **Самборський Кирило Микитович** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2019 рік / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2018. – С. 12.

*****

349. **Самборський Кирило Микитович** [Електронний ресурс] // Тернопільщина : регіон. інформ. портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим <http://irp.te.ua/sambors-ky-j-ky-ry-lo->

Воїни АТО

Збаражчини гідні сини

*Не птахи то курличуть до нас з високості, -
то душі тих, хто вдав за рідну Україну.*

Борисевич Василь

Василь Васильович Борисевич народився 1 квітня 1969 р. в с. Діброва, Збараського району, Тернопільської області.

Проживав у с. Мала Снігурівка Лановецького району. Був підприємцем — разом з дружиною вирощував і продавав овочі.

1 вересня 2014 отримав повістку. Після двомісячного вишколу на Яворівському полігоні, у складі 24-ї бригади відбув на Луганщину.

20 січня 2015 почався наступ бойовиків на блокпост № 31 на трасі «Бахмутка» поблизу смт. Фрунзе (Луганська область), Василь схопив гранатомет, щоб поцілити в танк, але зброя не спрацювала. Тоді він почав стріляти з автомата, тут у нього й поцілила куля снайпера, яка пробила легені. Побратими відтягнули пораненого до бліндажа, але коли зняли бронежилет, пульс уже не відчувався. Обгоріле до невпізнання тіло Василя

знайшли пізніше на тому ж місці. Рідні три місяці шукали його і сподівалися, що Василь живий. Але ДНК-експертиза підтвердила, що Василь загинув. Поховали бійця 24 квітня у с. Мала Снігурівка Лановецького району на цвинтарі біля церкви. Чин похорону відправив архієпископ Нестор спільно з вісімнадцятьма священниками.

Залишилися дружина Ірина, сини Павло і Володимир, невістка Аліна.

Звання: Сержант.

Посада: Заступник командира взводу.

Підрозділ: 24-а окрема механізована бригада.

Указом Президента України № 311/2015 від 4 червня 2015 року, «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

*****

350. *У Збаражжі попрощались із загиблим війном Василем Борисевичем* [Текст] : вічна пам'ять // Народне слово. – 2015.- 24 квіт. – С. 1 : фотогр.

*****

351. *Борисевич Василь Васильович* [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Борисевич_Василь_Васильович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 30. 08. 2018.
352. *Загиблий в АТО Василь Борисевич пішов до війська заради синів* [Електронний ресурс] // МІСТО. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://www.gazeta-misto.te.ua/zahyblyj-v-ato-vasyl-borysevych-pishov-do-vijska-zarady-syniv/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 30. 08. 2018.
353. *Василь Борисевич пішов на танк з автоматом* [Електронний ресурс] // МІСТО. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: http://teren.in.ua/2016/01/21/vasyl_borysevych_pishov_na_tank_z_avtomatom_foto/, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 30. 08. 2018.

354. *Василь Борисевич загинув від ворожої кулі* [Електронний ресурс] // TeNevs. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: http://www.tenews.org.ua/post/view/vasil_borisevich_zaginuvid_voro_zhoi_kuli, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 30. 08. 2018.

Горайський Юрій

Юрій Володимирович Горайський народився 31 липня 1977, в с. Біла Тернопільського району Тернопільської області. Український громадсько-політичний діяч, підприємець, військовик, стрілець-регулювальник комендантського відділення комендантського взводу комендантської роти, матрос 73-го морського центру спеціальних операцій (Очаків). Голова Збаразької районної державної адміністрації (травень 2014 – квітень 2015).

Юрій Горайський тривалий час проживав з батьками в обласному центрі. Після закінчення Тернопільської гімназії імені І. Франка, вступив до Тернопільського національного економічного університету, де здобув вищу економічну освіту.

Займався бізнесом. Належав до впливової на Збаражчині бізнес-родини. Підприємницька діяльність була пов'язана з баром у Збаражі та аграрним бізнесом в одному із сіл району.

У травні 2014 року за квотою партії УДАР призначений головою Збаразької районної державної адміністрації, хоча не був членом цієї політичної сили. Займав цю посаду 11 місяців. Допомігав військовим у зоні АТО як волонтер.

Через тиждень після звільнення з посади Юрій Горайський відбув добровольцем на передову; з травня по вересень 2015 року служив у секторі «М» під Маріуполем. У січні 2016-го підписав контракт на військову службу. На місцевих виборах, у жовтні 2015 року, висувався кандидатом на посаду міського голови Збаража від партії «Добрий самарянин».

Під час розвідки на Маріупольському напрямку передовий дозор «морських котиків», у якому був Юрій Горайський,

вийшов на висоту в районі міста Докучаєвська, де наштотхнувся на диверсійно-розвідувальну групу противника. В результаті ближнього бою Юрій Горайський разом з побратимом з Одещини 27-річним Олександром Хмеляровим отримали смертельні поранення. Основна частина розвідгрупи 73-го Центру прийшла на допомогу та вступила у бій, згодом підійшли підрозділи 72-ї ОМБр. Під вогневим прикриттям загинув і поранених евакуювали. За даними радіоперехвату, противник втратив 30 бойовиків.

Тіло загиблого зустріли вранці 6 березня у Збаражі. Похований 7 березня на міському цвинтарі. Поховали Юрія Горайського поруч із Героєм Небесної сотні Устимом Голоднюком.

Одружився у 18 років. Разом з дружиною Наталею виховував двох доньок — Ярину та Мирославу.

Звання: Матрос.

Посада: Стрілець-регулювальник.

Підрозділ: 73-й морський центр спеціального призначення.

Обставини загибелі: 4 березня 2016 р. під час розвідки на Маріупольському напрямку передовий дозор «морських котиків», у якому був Юрій Горайський, вийшов на висоту в районі міста Докучаєвська, де наштотхнувся на диверсійно-розвідувальну групу противника. В результаті ближнього бою Юрій Горайський разом з побратимом з Одещини 27-річним Олександром Хмеляровим отримали смертельні поранення.

Указом Президента України № 132/2016 від 8 квітня 2016 року, «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі», нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

*****

355. *Парова, Н. Юрій Горайський, волонтер і спецпризначенець, рятує бойових побратимів, загинув, як герой* [Текст] / Н. Парова // Народне слово. – 2016. – 11 берез. – С. 1-5 : фотогр.

*****

356. *Юрій Горайський* [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу:

- https://uk.wikipedia.org/wiki/Горайський_Юрій_Володимирович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 30. 08. 2016.
357. *Стало відомо як героїськи загинув в АТО Юрій Горайський* [Електронний ресурс] // ПРО ВСЕ. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://provse.te.ua/2016/03/stalo-vidomo-yak-herojsky-zahynuv-v-ato-yurij-horajskiy/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 30. 08. 2016.
358. *Весь Збараж проводив в останню путь Героя АТО Юрія Горайського* [Електронний ресурс] // АНТИКОР. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://antikor.com.ua/articles/91548-vesj-zbarah-provodiv-v-ostannju-putj-geroja-ato-jurija-gorajskogo>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 30. 08. 2016.
359. *Під Маріуполем від куль сепаратистів загинув экс-голова Збаразької РДА Юрій Горайський* [Електронний ресурс] // ТЕРНОПОЛЯНИ. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://ternopoliany.te.ua/zhittya/13111-pid-mariupolem-vid-kul-separatystiv-zahynuv-eks-holova-zbarazkoi-rda-yurii-horaiskiyi>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 30. 08. 2016.

Долгіх Сергій

Сергій Володимирович Долгіх народився 1 травня 1980 року в с. Заруддя Збаразького району Тернопільської області. Український військовик, солдат 128-ї гірсько-піхотної бригади (Мукачеве).

Навчався в Зарудянській школі (9 класів). Закінчив Кременецьке педагогічне училище (нині – Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка), здобувши фах учителя трудового навчання, Інститут комп'ютерних технологій Тернопільської академії народного господарства (нині — ТНЕУ). Тоді поїхав на роботу в Київ, працював у Господарському суді, Тендерній палаті. Навчався в Київському політехнічному інституті.

Одружився і проживав у Києві, очолював комп'ютерний відділ у Республіканському центрі сертифікації. Був активним учасником Революції Гідності.

Мобілізований 3 серпня, а на початку вересня поїхав у зону проведення АТО.

15 листопада відбувся сильний мінометний обстріл українських позицій, після якого, неподалік від блокпоста, знайшли мертвого дідуся. За правилами, в таких випадках, викликали міліцію, яка попросила гарантувати їм безпеку. На світанку 16 листопада вояки вирушили ставити розтяжки, щоби перекрити зону, куди мали прибути міліціонери. Але вночі неподалік від тіла чоловіка терористи влаштували засідку. Від пострілів майже впритул троє із чотирьох наших бійців були поранені. Сергій Долгіх отримав поранення в ногу, куля зачепила артерію. Він відповз від дороги, наклав собі джгут і продовжив бій. У нього влучили граната і куля, які й спричинили смерть.

Похований 20 листопада у рідному Зарудді. На похорон прибули сотні людей із навколишніх сіл, Збаража, Тернополя, Києва, а відспівували героя 12 священників.

Залишились мати, дружина Анна та донька Софійка.

Звання: Солдат.

Посада: Телефоніст-лінійний наглядач.

Підрозділ: 128-а окрема гірсько-піхотна бригада.

Обставини загибелі: Увечері 16 листопада 2014 р. о 16-й годині військові пішли ставити розтяжки, щоб убезпечити свій блокпост поблизу села Нікішине (Донецька область), і потрапили у засідку.

Місце поховання: с. Заруддя, Збараський район, Тернопільська область.

Указом Президента України № 282/2015 від 23 травня 2015 року, «за особисту мужність і високий професіоналізм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

*****

360. **Боднар, С. Батьки загиблого бійця передали його речі військовим** [Текст] : Герої не вмирають [20 листопада на Збаражчині, в с. Заруддя провели в останню дорогу Сергія Долгіх, військового, який загинув у зоні проведення АТО] / С. Боднар // Свобода. – 2014. – 17 листоп. – С. 5 : фотогр.

361. *Моргун, О. У Зарудді відкрили пам'ятний знак загиблому бійцю Сергію Долгіх* [Текст] / О. Моргун // Народне слово. – 2015. – 15 верес. – С. 1-5 : фотогр.
362. *Моргун, О. У Зарудді освятили пам'ятник на могилі Сергія Долгіх* [Текст] / О. Моргун // Народне слово. – 2015. – 20 листоп. – С. 1 : фотогр.
363. *Пірог, Л. Пам'ять про подвиг Сергія Долгіх збережуть у Зарудянській школі* [Текст] / Л. Пірог // Народне слово. – 2015. – 13 берез. – С. 8 : фотогр.
364. *Пірог, Л. У Зарудянській школі вшанували пам'ять Сергія Долгіх у річницю його загибелі* [Текст] / Л. Пірог // Народне слово. – 2015. – 20 листоп. – С. 4 : фотогр.
365. *Сергія Долгіх помертню нагороджено орденом «За мужність»* [Текст] // Народне слово. – 2015. – 29 трав. – С. 1.

*****

366. *Долгіх Сергій Володимирович* [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Долгіх_Сергій_Володимирович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 30. 08. 2016.
367. *Сергій Долгіх* [Електронний ресурс] : [статті про С. Долгіх 2014-2015 рр.] // Народне Слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/tag/serhij-dolhih/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 30. 08. 2016.

Магльона Володимир

16 листопада Збаражчина поховала ще одного героя – **Володимира Петровича Магльону**, бійця 57-ої бригади ЗСУ.

Народився борець 29 липня 1990 р., в с. Кинахівцях, Збаразького району, Тернопільської області.

Володимир Магльона служив та воював у 57-й бригаді, якою серед інших з'єднань, опікується волонтерська група, на її передових позиціях в зоні військового

протистояння на Сході України. Загинув наш земляк у четвер 12 листопада на позиціях у населеному пункті Зайцеве Донецької області. Десять приблизно з 18.00 і до 24.00 по часу того четверга, противник атакував опорний пункт підрозділу, у якому служив Володимир, за фактором часу військовим терміном це можна вважати у цю пору року на Донбасі за нічний бій, який є не з легких. Вогневий контакт ворожі сили розпочали перші, спочатку з стрілецького озброєння, а потім накривали і з АГСів, і з протитанкових гранатометів. Ворог скоріш за все проводив розвідку боєм. Це робилось, щоби розкрити систему вогневих точок наших військ. Під час цього бою і загинув Володимир Магльона. Як кажуть бойові побратими Володя загинув з честю як воїн. Ну, а того дня бійці 57-ї мужньо трималися під вогнем противника, тільки після того як почала працювати по ворогу наша ЗУшка на «шешорику» (зенітна установка на кузові ГАЗ-66, імпровізований витвір фронтових умільців, але досить дієвий нестандартний «аргумент» наших військ на театрі воєнних дій російсько-української війни на Донбасі, артилерію ж ми відвели...), атака противника захлинулась. Ранком 13 листопада ворог здійснив вогневі «провокативні» дії і проти сусідніх позицій наших військ. В таких умовах фронтових буднів загинув наш славний уродженець Володимир Магльона.

Поховали героя у с. Бодаки, Збаразького району, Тернопільської області.

Дата та місце загибелі: 12 листопада 2015 р., смт. Зайцеве, Горлівська міська рада, Донецька область.

Звання: Солдат.

Посада: Оператор ЗУ.

Підрозділи: 57-а окрема мотопіхотна бригада.

*****

368. *Парова, Н. Збаражчина попрощалась із героїчним земляком Володимиром Магльоною* [Текст] / Н. Парова // Народне слово. – 2015. – 20 листоп. – С. 1-5 : фотогр.

*****

369. *Володимир Магльона з Тернопільщини загинув у зоні АТО* [Електронний ресурс] // TV-4. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://tv4.te.ua/volodymyr-maglona-z-ternopilshhyny-zagynuv-u-zoni-ato/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 31. 08. 2016.

370. *На Тернопіллі поховали Володимира Магльону, бійця 57 бригади* [Електронний ресурс] // ПРОВСЕ. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://provse.te.ua/2015/11/na-ternopilli-pohovaly-volodymyra-mahlonu-bijtsya-57-bryhady/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 31. 08. 2016.
371. *Напередодні сороковин Володимир Магльона зробив побратимам останній подарунок* [Електронний ресурс] // 20 minut. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <https://te.20minut.ua/Podii/naperedodni-sorokovin-volodimir-maglona-zrobiv-pobratimam-ostanniy-pod-10475220.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 31. 08. 2016.
372. *Володимир Магльона* [Електронний ресурс] : [статті про В. Магльону 2015-2016 рр.] // Народне Слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/tag/volodymyr-mahlona/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 31. 08. 2016.

Михальський Тарас

Тарас Романович Михальський народився 26 вересня 1980 р. в м. Збараж Тернопільської області. Український військовик, оператор-навідник БМП 24-ї окремої механізованої бригади (Яворів).

Загинув 19 жовтня 2014 р. на «Бахмутській трасі» під час відбиття спроби прориву російських збройних формувань поблизу с. Сміле, коли разом із іншими військовослужбовцями їхав виручати бійців 32-го блокпосту, оточеного сепаратистами.

БМП-2, в якій був Тарас, йшла третьою, попереду були БТР і танк. Дорогою, поблизу села Сміле, сепаратисти почали обстрілювати колону. Знищили спочатку БТР і танк, а потім протитанкова ракета влучила в бойову машину, всередині якої був Тарас, водій-механік і ще один борець.

Після бою тіло не вдалось вивезти. Сепаратисти не віддавали останків загиблих бійців, прикопали їх з наміром виміняти, але згодом віддали. 28 жовтня з табличкою на хресті «неопізнаний солдат номер 325» його було захоронено разом із

іншими невідомими загиблими бійцями на цвинтарі у Старобільську на Луганщині. В січні упізнаний серед похованих за експертизою ДНК. Тіло земляка-героя допомогла знайти збаражанка Олена Дрібніцова, яка з дитинства товаришувала з Тарасом.

Зустрічали Героя у Збаражі ввечері 31 січня, після чого труну з тілом перевезли в церкву Успіння Пресвятої Богородиці. Поховали Тараса Михальського 2 лютого 2015 року поряд із могилою Героя України Устима Голоднюка. Чин похорону здійснив архієпископ Тернопільський, Кременецький і Буцацький Нестор у співслужінні з настоятелем Свято-Троїцького духовного центру м. Тернополя отцем Анатолієм Зінкевичем, настоятелем церкви Успіння Пресвятої Богородиці отцем Романом Сливкою та кількома десятками священників церков Збаража і Збарязького району.

Обставини загибелі: Загинув 19 жовтня 2014 р. під час виконання бойового завдання в районі с. Сміле, Слов'яносербський район, Луганська область. Ідентифікований серед похованих невідомих героїв на кладовищі м. Старобільськ у січні 2015 р. Перепохований. Разом з Тарасом загинули молодший сержант Ю. Бурдяк та молодший сержант Г. Запара.

Звання: Солдат.

Посада: Старший оператор.

Підрозділ: 24-а окрема механізована бригада.

Місце поховання: м. Збараж, Тернопільська область.

Указом Президента України № 838/2014 від 31 жовтня 2014 р., «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

*****

373. *Боднар, С. У Збаражі відкрили меморіальну дошку загиблому бійцю Тарасу Михальському* [Текст] / С. Боднар // Народне слово. – 2015. – 5 черв. – С. 1-4 : фотогр.

374. *Боднар, С. Воїна Тараса Михальського в свої обійми прийняла рідна земля* [Текст] / С. Боднар // Народне слово. – 2015. – 6 лют. – С. 1-5 : фотогр.

375. *Парова, Н. На вулиці Грушевського вирувала торговиця на знак пам'яті про Тараса Михальського* [Текст] / Н. Парова // Народне слово. – 2015. – 2 жовт. – С. 5 : фотогр.

376. *Парова, Н. Пам'ять про Тараса Михальського надихатиме земляків Героя понад усе любити Україну та свій народ* [Текст] / Н. Парова // Народне слово. – 2015. – 2 жовт. – С. 4 : фотогр.
377. *Парова, Н. Збаражчани вшанували пам'ять Тараса Михальського у річницю його загибелі* [Текст] / Н. Парова // Народне слово. – 2015. – 23 жовт. – С. 4 : фотогр.

*****

378. *Михальський Тарас Романович* [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Михальський_Тарас_Романович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 31. 08. 2016.
379. *Тарас Михальський* [Електронний ресурс] : [статті про Т. Михальського 2015-2016 рр.]// Народне Слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/tag/taras-myhalskyi/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 31. 08. 2016.
380. *Воїна Тараса Михальського в обійми прийняла рідна Збаразька земля* [Електронний ресурс] // ПРОВСЕ. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://provse.te.ua/2015/02/vojina-tarasa-myhalskoho-v-obijmy-pryjnyala-ridna-zbarazka-zemlya/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 31. 08. 2016.

Чабан Андрій

Андрій Олександрович Чабан народився 31 січня 1988 р. в с. Залісці Збараського району Тернопільської області – (24 липня 2014 м. Первомайськ Луганської області) – український військовик, сержант-інструктор відділення зв'язку 140-го окремого центру СО ГШ в/ч А0661 Збройних сил України.

Був єдиною дитиною в родині. У 2003 році закінчив Залісецьку ЗОШ І-ІІ ступенів, у 2008 – Галицький інститут імені

В. Чорновола в Тернополі. Від 2008 року за контрактом служив у частині А 0551 у Хмельницькому, був інструктором відділення зв'язку. У 2014 – у в/ч А0661.

Після захоплення Криму Росією 80 днів був у Херсоні, потім його направили на Схід. Під час патрулювання спецпризначенці виявили диверсійну групу терористів. Загинув 24 липня біля Первомайська від кулі снайпера, врятувавши побратимів від загибелі ціною власного життя – група потрапила в засідку.

Йдучи в небезпечну зону, воїн не слухав тих, хто його від цього відмовляв, а наголошував: «Це ж моя Україна, я мушу її боронити від ворога».

Звання: Сержант.

Посада: Інструктор відділення зв'язку.

Підрозділ: 140-й окремий центр спеціального призначення.

Обставини загибелі: Загинув 24 липня 2014 р. коли КАМАЗ, на якому їхали спецпризначенці потрапив під перехресний вогонь із засідки поблизу м. Первомайська, Луганської області. Разом з Андрієм загинули сержант В. Кобернюк, сержант В. Черкасов та солдат Т. Якимчук.

Місце поховання: с. Залісці, Збаразький район, Тернопільська область.

Указом Президента України № 640/2014 від 8 серпня 2014 р., «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України», нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

*****

381.*Моргун, О. Андрій Чабан загинув, щоб не пустити війну в Україну* [Текст] : Герої не вмирають / О. Моргун // Свобода. – 2014. – 30 липн. – С. 3 : фотогр.

382.*Парова, Н. У Залісцях освятили пам'ятник на могилі Андрія Чабана у річницю його загибелі* [Текст] / Н. Парова // Народне слово. – 2015. – 31 лип. – С. 1-4 : фотогр.

383.*Сиско, І. Меморіальну дошку на честь Андрія Чабана відкрили у Залісцях* [Текст] / І. Сиско // Народне слово. – 2015. – 6 лют. – С. 4 : фотогр.

384.*Боднар, С. Батьки загиблого бійця передали його речі військовим* [Текст] / С. Боднар // Народне слово. – 2014. – 17 жовт. – С. 8 : фотогр.

385. *Моргун, О. Збаражчина вшанувала пам'ять Героя-земляка Андрія Чабана* [Текст] : Герої не вмирають! / О. Моргун // Народне слово. – 2014. – 5 верес. – С. 1-4 : фотогр.
386. *Моргун, О. Андрій Чабан загинув, щоб не пустити війну в Україну* [Текст] / О. Моргун // Народне слово. – 2014. – 1 серп. – С. 1-4 : фотогр.

*****

387. *Чабан Андрій Олександрович* [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/-Чабан_Андрій_Олександрович](https://uk.wikipedia.org/wiki/Чабан_Андрій_Олександрович), вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 31. 08. 2016.
388. *Андрій Чабан* [Електронний ресурс] : [статті про А. Чабана 2014-2015 рр.] // Народне Слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/tag/andrij-chaban/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 31. 08. 2016.
389. *Нові втрати: у зоні АТО загинув хлопець зі Збаражчини* [Електронний ресурс] // Наш ДЕНЬ. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://nday.te.ua/novi-vtraty-u-zoni-ato-zahynuv-hlopets-zi-zbarazhchyny/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 31. 08. 2016.
390. *Андрій Чабан: «Це моя Україна, я мушу її боронити від ворога!»* [Електронний ресурс] // Міністерство оборони України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/ministry/zmi-pro-nas/2014/10/22/andrij-chaban-cze-moya-ukraina-ya-mushu-ii-boroniti-vid-voroga/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 31. 08. 2016.

Громадські діячі

Батюк Антін

Антін Батюк народився 11 червня 1894 року в м. Збаражі. Громадський діяч, видавець. Закінчив учительську семінарію в м. Тернополі (1912). Вступив у ряди Українських січових стрільців, а в 1917 році в ранзі поручника брав участь у національно-визвольній боротьбі. Воював у складі УСС, УГА; з осені 1919 року – старшина армії УНР. Студіював право (1920) в Українському державному університеті в м. Кам'янці (нині м. Кам'янець-Подільський).

Не маючи можливості знайти роботу за спеціальністю, він у 1922 році емігрував до США. Працював в американських міських установах, крім того, займався культурно-освітньою працею в Скрантоні й Тейлборі, де провадив Школу українознавства. Коли в 1923 році створилась національно-визвольна організація «Оборона України», А. Батюк став активним її членом. Правничі студії продовжував у Міннеапольському й Пенсильванському університетах. У 1928-1933 рр. працював у редакції газети «Народна воля», у 1929-1933 рр. – управителем видавництва; у 1946-1972 рр. – головою Українського робітничого (братського) союзу. Був активним у багатьох громадських установах, і в 1955 році його обрано на пост секретаря Українського конгресового комітету Америки (УККА), а кілька років пізніше – головою Політичної Ради УККА. За часів його головування УРСоюз долучився до встановлення Світового конгресу вільних українців.

Помер Антін Батюк 23 жовтня 1978 року в м. Скрантоні (США).

*****

391. **Антін Батюк** [Текст] // Збаражчина: зб. ст., матеріялів і споминів / літ ред. Д. Корибутяк. – Київ: накладом Об-ня збаражан Америки і Канади, [19–?]. – Т.17. – С. 643-650.
392. **Жила, В. Антін Батюк** [Текст] / В. Жила // Збаражчина: зб. ст., матеріялів і споминів / ред. В. Жила. – Нью-Йорк; Торонто, 1980. – Т.1. – С. 494-497.

Серед діячів української еміграції в Америці одне з почесних місць належить Антонові Батюку, колишньому довголітньому голові Українського робітничого союзу.

*****

393. **Заячківський, О. Лицар честі і духу** [Текст] / О. Заячківський // Вісник історії краю. – 1996. – № 11/12. – С. 3-4.

Антіна Батюка, уродження м. Збаражжя, знали в діаспорі не тільки як громадського й політичного діяча, довголітнього голову Українського робітничого союзу, але й як скромного, вдумливого працівника, чесну та безкомпромісну людину, яка ніколи не міняла своїх переконань і заради правди готова була на самопожертву.

394. **Закрівецький, М. Батюк Антін** [Текст] / М. Закрівецький // Українська журналістика в іменах. – Львів, 1999. – Вип. 6.

*****

395. **Батюк Антін** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 3: фотогр.
396. **Батюк Антін** [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 36-38: фотогр.
397. **Дуда, І. Батюк Антін** [Текст]: [біогр.] / І. Дуда, Б. Мельничук // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А – Й. – С. 89.
398. **Закрівецький, М. М. Батюк Антін** [Текст] / М. М. Закрівецький // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2003. – Т.2. Б – Біо. – С. 315.

*****

399. **Батюк Антін** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Батюк_Антін, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.

400. **Батюк Антін** [Електронний ресурс] // Енциклопедія сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2003. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=41260, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.
401. **Помер св. п. Антін Батюк** [Електронний ресурс] // СВОБОДА: український щоденник = SVOBODA: ukrainian dailu. – Електрон. текст. та граф. дані. – [США], 1978. – Режим доступу: <http://www.svoboda-news.com/arxiv/pdf/1978/Svoboda-1978-231.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.
402. **Цього дня відійшли у вічність ... Антін Батюк** [Електронний ресурс]: [біогр.] // Вічний Кам'янець. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: http://kampod.at.ua/publ/znakhidki_vid_o_budzeja/kam_39_janeckij_kalendar/kam_janeckij_kalendar_na_23_zhovtnja/48-1-0-1298, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.

Галещук Лука

Лука Кирилович Галещук народився у 1906 році в с. Вищі Луб'янки в селянській сім'ї. Після закінчення шкіл в Луб'янках і Збаражі молодий Галещук вступає до Тернопільської учительської семінарії, де крім навчання він кидається у вир кипучого життя: пише вірші, належить до юнацької організації молоді «Каменярі». За свої революційні переконання, за вірші, його заарештовує польський уряд. *«І знову воля проминула, і знов решітка, брязк ключів, і сонце знов про нас забуло...»* – пише в одному вірші з циклу «За ґрати». Сидів недовго, бо доказів уряд не мав, але після закінчення семінарії посади вчителя йому не дали. Був безробітним. Одружився, працював на господарстві своєї дружини і писав вірші. Бо без них «життя не було». В них виливав свій біль. Тугу, надію на кращі часи. Лука Кирилович, як і багато інших, радісно зустрів 1939 рік, думав, що прийшла справжня воля. Їде до Львова, працює у різних редакціях, друкує свої вірші. Але незадовго знову перші

арешти у Львові, Тернополі та інших містах. «Зависла сокира» і над Л. Галешуком. Він кидає роботу та переїжджає на Лісовий хутір, займається господарством та писанням творів. За окупації – знову у Львові і втеча на село. Після війни Лука Кирилович працює вчителем німецької мови в школах на Збаражчині, від 1955 р. – у Вербовецькій середній школі Лановецького району. Лука Галешук автор численних поем, сонет, ліричних творів, які друкувались у різній періодиці, інколи вони з'являлись під псевдонімом «Атаманець». Окреме місце в його творчості – поема «Морозенко», яка вийшла окремою книжкою. У ній поет описує облогу Збаража в 1649 році військами Богдана Хмельницького. Зосереджує увагу на особі корсунського полковника Морозенка, розповідає про його героїзм, смерть під мурами Збаразької фортеці. Але більшість його творів залишилась у рукописах.

Помер Лука Кирилович Галешук у 1965 році у рідному селі.

*****

403. *Галешук, Л. До друга. Мрія. Піду я в степ [та ін.]* [Текст]: вірші / Л. Галешук // Літературна Збаражчина / гол. ред. В. Гриб; ред. В. Кравчук. – Збараж, 1996. – С. 55-64.

*****

404. *Малевиц, А. [Лука Галешук – вчитель і поет]* [Текст] / А. Малевиц // Малевиц, А. Літопис землі Збаразької. – Збараж, 1996. – С. 53.
405. *Малевиц, А. Лука Галешук* [Текст]: гордість Збаражчини : [біогр.] / А. Малевиц // Літературна Збаражчина / гол. ред. В. Гриб; ред. В. Кравчук. – Збараж, 1996. – С. 53-55.

*****

406. *Бабій, П. Галешук Лука Кирилович* [Текст] / П. Бабій // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А-Й. – С. 326.
407. *Галешук Лука (1906-1965 рр.)* [Текст] // «Село моє, для мене ти єдине, для мене ти найкраще на землі»: з іст. населеного пункту Збаражчини с. Нижчі Луб'янки / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; упор. М. Тверда; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2014. – вид. 2-ге, допов. – С. 162-165: фотогр.
408. *Галешук Лука Кирилович* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2016 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2015. – С. 13.

409. *Галешук Лука* [Електронний ресурс]: з іст. населеного пункту Збаражчини с. Нижчі Луб'янки // Збараж. централіз. бібл. система. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014. – Режим доступу: <http://zbarazh-library.com.ua/writen/history/Lubianky.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Аналог друк. вид. (Галешук Лука (1906-1965 рр. «Село моє, для мене ти єдине, для мене ти найкраще на землі»: з іст. населеного пункту Збаражчини с. Нижчі Луб'янки / упор. М. Тверда; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2014. – вид. 2-ге, допов. – С. 162-165.). – Опис зроблено 01.01. 2018.

Герасимчук Богдан

Богдан Георгійович Герасимчук

народився 1 квітня 1944 року в селі Вільховець Борщівського району. Різностороння обдарованість, талановитість давали Богдану Георгійовичу можливість широкого вибору професії. Наділений неабияким хистом музиканта, який самотужки оволодів грою на багатьох інструментах, він мріяв пов'язати долю з музикою. А спробувавши себе, будучи школярем, у написанні гуморесок, які залюбки друкували у «Перці», він задумався

і про творчість журналіста. Любив і просту, хоча і нелегку працю хлібороба, влітку на шкільних канікулах допомагав комбайнерам збирати урожай. Навіть закінчив Хоростківське училище механізації. Довелось йому і завклубом побувати у рідному селі (1961-1963 рр.), організовувати духовий оркестр. Проте після служби в армійських лавах подав документи до Львівського національного університету на факультет журналістики, який успішно закінчив у 1973 році. Професійний шлях розпочав з Козівської районки, згодом був обласний «Ровесник», праця на обласному радіо. Редакторський досвід набував у газетах «Будівельник» (орган обласного управління будівництва) та ватрівському «Промені». Згодом доля закинула у прес-службу

обласного Фонду держмайна (1995-2000 рр.), а з листопада 2000 р. Богдан Георгійович очолював Збаразьку районну газету «Народне слово», з 2009 року – займав посаду виконавчого секретаря обласної організації НСЖУ. Разом з головою Спілки, світлої пам'яті, Миколою Ротманом, Богдан Георгійович редагував, видавав книги – як художню, так і довідкову професійну літературу. Їхніми стараннями у 2014 році побачила світ ще одна дуже цікава і цінна книга, приурочена 200-річчю Т. Г. Шевченка. За свій немалий вклад у журналістську справу, розвиток та підтримку Спілки Богдан Георгійович удостоєний рядом відзнак та нагород. Серед них і Золота медаль української журналістики, знак Почесного журналіста України (2004 р.).

1 серпня 2018 року, на 75-му році життя відійшов у вічність колишній редактор «Народного слова», «Вісника Збаражчини» виконавчий секретар Тернопільської обласної організації НСЖУ, журналіст Гарасимчук Богдан Георгійович.

*****

410. *Герасимчук, Б. Влада і преса: діалог* [Текст] / Б. герасимчук // Народне слово. – 2002. – 20 верес.
411. *Герасимчук, Б. Спілкуймося* [Текст] : колонка редактора / Б. герасимчук // Народне слово. – 2003. – 6 черв.
412. *Герасимчук, Б. Для здібних випускників зелене світло в журналістику* [Текст] / Б. герасимчук // Народне слово. – 2009. – 11 груд.

*****

413. *Сиско, І. Зичимо добра і довголіття Богдану Герасимчуку* [Текст]: з нагоди 70-річчя : [біогр.] / І. Сиско // Народне слово. – 2014. – 31 берез.
414. *Згасла свіча життєлюбця Богдана Герасимчука* [Текст]: [біогр.] // Народне слово. – 2018. – 14 верес. – С. 3: фотогр.

*****

415. *Івахів, О. Герасимчук Богдан Георгійович* [Текст] / О. Івахів, Б. Мельничук // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2009. – Т. 4 (дотат.). А-Я. – С. 135: фотогр.

*****

416. *Герасимчук Богдан Георгійович* [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

- Гарасимчук Богдан Георгійович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 03.08. 2018.
417. *На 75-му році життя помер активіст НСЖУ Богдан Герасимчук* [Електронний ресурс] // Національна спілка журналістів України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://nsju.org/index.php/article/7283>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 03.08. 2018.
418. *Помер виконавчий секретар спілки журналістів Тернопільщини Богдан Герасимчук* [Електронний ресурс] // ЗІК. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://zik.ua/news/2018/08/02/pomer_vykonavchyh_sekretar_spilky_zhurnalistiv_ternopilshchyny_bogdan_1378517, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 03.08. 2018.

Горбачевський Антін

Антін Якович Горбачевський народився 27 січня 1856 р. в селі Зарубинці Збаразького району. Брат Івана Горбачевського. Закінчив народну школу в Збаражі, класичну гімназію в Тернополі (1874) та юридичний факультет Львівського університету (1879 р.). У 1883-84 рр. редагував львівську газету «Діло». Після здобуття ступеня доктора права й адвокатської практики у Львові та Перемишлі у 1893 р. відкрив адвокатську канцелярію у Чорткові. Був організатором і головою Надзірної ради кредитної спілки «Надія», головою товариства «Руська бесіда» й повітового комітету Націонал-демократичної партії, засновником української приватної гімназії Українського педагогічного товариства у Чорткові. У 1913 році А. Горбачевський був єдиним українцем серед членів Найвищого державного трибуналу у Відні (Австрія). У 1916 р. повернувся до Галичини, працював адвокатом у Дрогобичі. Впродовж 1918-19 рр. брав активну участь у розробці законодавства Західноукраїнської Народної Республіки, був членом Української Народної Ради. В липні 1919 р. переїхав з урядом ЗУНР до м.

Кам'янець (нині Кам'янець-Подільський). Заступник керівника надзвичайної дипломатичної місії УНР до Польщі (вересень 1919 р.). З 1921 року жив у Чорткові. Був головою філії товариства допомоги українським інвалідам, членом Надзірних рад «Повітового союзу кооператорів», кооперативу «Українська книгарня» та ін. У 1925 р. став одним із співзасновників Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО), а в 1927 р., як заслужений діяч, увійшов з ініціативи УНДО до сенату Польщі. На посаді сенатора перебував три каденції, головував в Українському парламентському клубі. В 1939 р. виїхав із Чорткова до Львова. 1941-44 рр. проживав у Чорткові. У березні 1944 р. виїхав до Кракова. Помер Антін Горбачевський 25 (за іншими даними 26) квітня 1944 року в м. Сянок (Польща).

*****

419. *Ханас, В. Горбачевський, брат Горбачевського* [Текст] / В. Ханас // Тернопіль Вечірній. – 1996. – 31 січ.

*****

420. *Антін Горбачевський 1856 – 1944. Адвокат, сенатор, громадський діяч* [Текст] // Визначні постаті Тернопілля. – Київ, 2003. – С. 58.
421. *Горбачевський Антін – адвокат, сенатор, громадський діяч* [Текст]: попередж. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; інформ. узаг. Т. Кульпа. – Збараж, 2011.
422. *Горбачевський Антін Якович* [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.18-19: фотогр.
423. *Горбачевський Антін Якович* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2016 рік / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2015. – С. 21-22.
424. *Левенець, Л. Горбачевський Антін Якович (27. 01. 1856, с. Зарубинці, нині Збаразького району – 25 (за іншими даними - 26) 04. 1944, м. Сянок (Польща) – адвокат, сенатор, політичний і громадський діяч* [Текст] / Л. Левенець, Б. Мельничук // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004 – Т. 1. А-Й. – С. 392-393: фотогр.

*****

425. *Антін – брат Івана Горбачевського* [Електронний ресурс] // ZBRUC. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим

- доступу: <https://zbruc.eu/node/46857>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22. 08. 2018.
426. **Антін Горбачевський** [Електронний ресурс] // Українці в світі. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2008. – Режим доступу: <http://www.ukrainians-world.org.ua/ukr/peoples/8a7662d659b73da0/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22. 08. 2018.
427. **Горбачевський Антін Якович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Горбачевський_Антін_Якович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22. 08. 2018.
428. **Горбачевський Антін Якович** [Електронний ресурс] // Енциклопедія сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014-2018. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=31041, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22. 08. 2018.
429. **Горбачевський Антін Якович** [Електронний ресурс] // Тернопільщина. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/gorbachevs-ky-j-antin-yakovy-ch/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22. 08. 2018.

Грещук Григорій

Григорій Грещук – народився 2 березня 1950 р. в селі Кобилля Збарзького району. Закінчив Тейківське профтех-училище (Росія), Бережанський технікум механізації та електрифікації с/г, факультет журналістики Львівського університету. Працював завідувачем відділу Збарзької районної газети і видання "Нове життя" (республіка Комі), заступником редактора Гусятинської районної газети, редактором відділу політики і національного відродження першої демократичної газети у Західній Україні "Тернопіль вечірній". З 1994-го по 1997 рр. Григорій Грещук – редактор

газети "Тернове поле". Працював прес-секретарем Тернопільської облради. З 1998 року - кореспондент обласної газети "Свобода". Григорій Григорович був членом Національної спілки журналістів України.

Григорій Грещук є автором історичного дослідження про етапи формування адміністративно-територіальної цілісності Тернопільської області, яке він висвітлив у своїй книзі "Так поставало Тернопілля". Він також редагував навчальний підручник для загальноосвітніх шкіл "Основи релігієзнавства", автор монографії "Історія Койгородського краю" і низки наукових та публіцистичних статей в українській та зарубіжній періодиці.

Григорій Грещук був талановитим журналістом, активним борцем за Незалежність України, наполегливим пошуківцем історії краю, цікавою, доброю і щирою людиною.

17 квітня 2018 року на 69 році життя після тривалої важкої недуги перестало битися серце відомого тернопільського журналіста, громадського діяча і дослідника історії Тернопілля Григорія Григоровича Грещука.

*****

430. *Грещук, Г. «На Покрови поставала наша славна армія УПА...»* [Текст] / Г. Грещук // Тернопіль вечірній. – 1993. – 13 жовт.

431. *Грещук, Г. «Хай на наших могилах калина завітне...»* [Текст]: іст. минуле Збаразьких цвинтарів / Г. Грещук // Свобода. – 2006. – 26 лип.

432. *Грещук, Г. Належно пошановано живих, увічнено пам'ять полеглих* [Текст]: урочини / Г. Грещук // Свобода. – 2002. – 15 жовт.

433. *Грещук, Г. Як «поставало» УПА на Тернопіллі* [Текст] / Г. Грещук // Тернопіль вечірній. – 1992. – 17 жовт.

*****

434. *Бачинський, Я. Пам'яті колеги-журналіста* [Текст] / Я. Бачинський // Народне слово. – 2018. – 20 квіт. – С. 6: фотогр.

*****

435. *Грещук Григорій Григорович* [Текст] // Видатні люди Збаразчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.22: фотогр.

436. *Грещук Григорій Григорович* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаразчини на 2015 рік / Збараз. централіз. бібл.

сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2014. – С. 19.

437. **Уніят, В. Грещук Григорій Григорович** [Текст] / В. Уніят // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А-Й. – С. 411: фотогр.

*****

438. **Бачинський, Я. Після недуги обірвався земний шлях журналіста, публіциста і редактора Григорія Грещука** [Електронний ресурс] / Я. Бачинський // TeNews. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <https://www.tenews.org.ua/post/view/1523989450-pislya-nedugi-obirvavsya-zemniy-shlyah-zhurnalista-publicista-i-redaktora-grigoriya-greshchuka>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20.04.2018
439. **Відійшов у вічність Григорій Грещук** [Електронний ресурс] // Тернопіль вечірній. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://t-v.te.ua/osobistosti/vidiyshov-u-vidichnist-grigoriy-greshchuk/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20.04.2018.
440. **Помер відомий тернопільський журналіст** [Електронний ресурс]: [спогади колег] // РЕАЛЬНО політика, факти, події. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <https://realno.te.ua/novyny/po-mer-vidomiy-terno-pil-skyj-zhurnal/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20.04.2018.
441. **У Тернополі помер відомий журналіст Григорій Грещук** [Електронний ресурс] // Місто. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://www.gazeta-misto.te.ua/uternopoli-pomer-vidomyj-zhurnalyst-grigoriy-greshchuk-foto/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20.04.2018.

Дмитраш Андрій

Андрій Степанович Дмитраш народився 15 жовтня 1935 року в с. Золотій Слободі Козівського району Тернопільської області. Кандидат технічних наук, виробничник, інженер, винахідник, автор 60 раціоналізаторських пропозицій та винаходів, понад 100 публікацій у фахових виданнях та галузевій пресі України, Польщі, Словаччини, Німеччини, Чехії, США. У 1958 році закінчив Львівський лісотехнічний інститут, у 1963 році

– Київський інститут харчової промисловості. З 1959 року – змінний інженер, згодом – заступник головного інженера Козівського цукрового заводу, з 1964 року – головний інженер, директор Борщівського цукрового заводу.

З 1971 року другою малою батьківщиною для Андрія Степановича Дмитраша стала Збаражчина. Сюди його призначено директором Збаразького цукрового заводу, який у 1973 році перший в області був нагороджений, на той час, досить високою нагородою – перехідним прапором СРСР, а згодом – більше 20 разів був переможцем Всесоюзних змагань.

Андрій Степанович двічі заносився на Всесоюзну Дошку пошани, а також отримав Почесну грамоту Президії Верховної Ради УРСР. За період роботи Андрія Дмитраша на керівній посаді було збудовано та введено в експлуатацію майже 12000 кв. м житлового фонду, а також стадіон, спортивний комплекс із волейбольним залом, басейнами, тиром, залами аеробіки тощо. Спортсмени заводу неодноразово ставали чемпіонами харчової промисловості України, а волейбольна команда була навіть чемпіоном СРСР серед харчовиків. У будинку культури, збудованому в 1989 році, діяло багато гуртків художньої самодіяльності. Зокрема, ансамбль пісні й танцю та драматичний гурток отримали звання народних самодіяльних колективів. У 2001 році Андрій Степанович Дмитраш звільнився з посади директора та, згодом, став керівником-координатором із виробництва цукру в Республіці Узбекистан. Відтак, разом із сином Юрієм, заснував ТОВ «ЛАД». З ініціативи Андрія Степановича та за його сприяння в м. Збаражі збудовано церкву Святих Павла і Петра, також фінансувалось будівництво Свято-Покровської церкви. Фірма «ЛАД» надавала допомогу організації «Карітас», геріатричному відділенню в с. Зарудді, Збаразькому територіальному центру соцобслуговування, школі-інтернату, дитсадкам тощо.

А. С. Дмитраша занесено до Почесної книги м. Збаража.

*****

442. **Барна, В. Дмитраш Андрій Степанович** [Текст] / В. Барна // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2009. – Т.4 (дотат.). А-Я. – С. 202: фотогр.
443. **Дмитраш Андрій** [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 44-45: фотогр.
444. **Дмитраш Андрій Степанович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.24-25: фотогр.

*****

445. **Збаражчина для нього стала другою малою батьківщиною** [Електронний ресурс] // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2011. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2011/08/08/zbarazhchyna-dlya-noho-stala-druhoyu-maloyu-batkivschynoyu/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Аналог друк. вид. (Народне слово. – 2011. – 8 серп.). – Опис зроблено 20.04.2018.
446. **Дмитраш Андрій Степанович** [Електронний ресурс] // Збараз. централіз. бібл. система. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2012. – Режим доступу: http://zbarazh-library.com.ua/writen/history/Zbarazh_podiy.pdf, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Аналог друк. вид. (Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 66-68: фотогр.). – Опис зроблено 20.04.2018.

Жила Володимир

Володимир-Тарас Іванович Жила народився 25 червня 1919 року у Збаражі – український громадсько-культурний діяч, літературознавець, філософ, публіцист, редактор. Дійсний член НТШ, Української вільної академії наук у США та Канаді, член Національної спілки письменників України. Доктор філософії у галузі слов'янської філології УВУ (Мюнхен, 1967). Лицар Ордена «За заслуги» 3-го ступеня (2000). 7 грудня 1992 року Іван Павло II

нагородив Володимира Жилу Лицарським хрестом ордена Святого Григорія Великого.

Родина Жилів проживала в північному районі міста у так званих Садках Великих (сьогодні вулиця Шашкевича). Батько – Іван Жила працював вчителем, мати – Софія. Тут навчався у народній школі, згодом – у польській гімназії, оскільки української тоді у місті не було. З юнацьких років прилучився до роботи в ОУН. 1938 року вступив на правничий факультет Львівського університету, однак навчання перервала війна.

У травні 1941 року Володимира призвали до Червоної армії. У липні того ж року потрапив у німецький полон, звідки його згодом відпустили. Перебуваючи в таборах Німеччини, видавав журнали «Україна» (1943–1945) і «Вояцька слава», що пропагували ідеї незалежності України. 1945 р. доля звела Володимира Жилу з отаманом Тарасом Боровцем («Бульбою»), який тоді формував парашутну бригаду Української національної армії. До неї наприкінці лютого того ж року зарахували Володимира, і він успішно виконував обов'язки політично-освітнього виховника. За це був нагороджений Хрестом Українського Козацтва із золотою лавровою гілкою на стяжці.

Після закінчення війни проживав у м. Філли (Австрія), редагував часопис «Українські вісті», який 7 січня 1946 р. англійська окупаційна влада під тиском радянського командування заборонила. Від січня до серпня 1946 р. Володимир Жила був комендантом першого українського переселенського табору «Пікколь» (Австрія).

У квітні 1948 р. емігрував із сім'єю до Бразилії, де у вересні того ж року започаткував український часопис «Наша думка», а згодом став одним із засновників українського товариства «Соборність».

Відтоді наш земляк дедалі більше цікавився церковними та релігійними справами, уміло поєднуючи їх вирішення з політичною й науковою діяльністю. 1952 р. родина Жилів залишила Сан-Паулу та переїхала до м. Вінніпегу в Канаді. Володимир докладав багато зусиль, щоби прогодувати сім'ю.

Незважаючи на невлаштований побут та скрутне фінансове становище, Володимир Жила продовжував активно займатися громадською роботою серед української громади, знаходив час для наукових занять, проводив конференції та інші патріотичні заходи.

1962 р. Володимир Жила здобув магістерський диплом математично-природничого факультету Слов'янського відділу Манітобського університету та розпочав докторські студії під керівництвом професора Ярослава Рудницького.

Згодом учителював у різних школах Канади, викладаючи хімію, фізику, історію та географію; на вечірніх курсах Вінніпезького шкільного дистрикту – російську та німецьку мови. У листопаді 1963 р. переїхав із сім'єю до США. У 1964 -1967 рр. навчався в докторантурі в Українському вільному університеті в м. Мюнхені (Німеччина). Склав малий ригориз із філософії та структуральної психології й великий ригориз із української та слов'янської філології. На підставі дисертації «Іван Франко як дослідник української полемічної літератури кінця XVI – початку XVII століть» здобув докторський ступінь із відзнакою.

У 1969 р. д-р В. Жила отримав громадянство США, і Техас став для нього другою батьківщиною. У науковому світі Америки наш земляк поступово набув широкої популярності й заслужено користувався авторитетом і шаною. Ще в юні роки досконало опанував англійську, німецьку, польську, російську, відтак вивчив португальську та деякі слов'янські мови, що неабияк допомогло йому в науковій і суспільно-політичній праці.

Професор Володимир Жила викладав іноземні мови та літератури в Техаському університеті, заснував і спонсорував слов'янський клуб «Слово», долучився до роботи в Українському історичному, Американському назвознавчому товариствах, був діяльним у НТШ та інших наукових організаціях. У 1966-1968 рр. Володимир Жила – віце-президент, а у 1968-1970 рр. – президент Американської асоціації викладачів слов'янських і східноєвропейських мов. Володимир Жила автор наукових праць із українознавства та славістики, перекладу англійською з польської «Фонетичного опису української мови» І. Зілинського, численних статей, нарисів, рецензій із літератури, ономастики, топоніміки та інших книг.

У 1986 р. наш земляк очолив Міністерство культури і науки, з 1989 року – Міністерство зовнішніх справ уряду УНР в

екзилі. Після проголошення незалежності України Володимир Жила ще більше активізував свою політичну діяльність. У червні та вересні 1992 р. 28 днів мешкав у Києві, майже тиждень перебував на засіданнях Верховної Ради, використовував кожную нагоду, щоби чимось допомогти землякам. Виступав із доповідями у Національній бібліотеці України ім. В. Вернадського, Київському технологічному інституті харчової промисловості. Зустрічався з тернополянами на зборах Крайового руху в Тернополі та у обласній організації Спілки письменників України.

Помер 15 листопада 2004 р. у м. Лаббок, штат Техас (США). Похований на цвинтарі святого Андрія у Саут-Баунд-Брук.

*****

447. **Жила, В. Узорчастий «Рушник», мережаний письменниками мальовничой Збаражчини** [Текст] / В. Жила. – Збараж: Обрій, 2002. – 23 с.
448. **Збаражчина** [Текст]: зб. ст. матеріалів і спогадів / ред. проф. В. Жила; літ. ред. проф. д-р. Я. Славутич. – Нью-Йорк; Париж, Сідней, Торонто, 1980. (Наук. т-во ім. Т. Шевченка: Укр. архів).
- Т. 1. – 1980. – 740 с. – (НТШ: Укр. архів; Т. X)
- Т. 2. – 1985. – 523 с. – (НТШ: Укр. архів; Т. XXXI).
449. **Творчість Яра Славутича** [Текст]: дослідження, статті та рецензії / упоряд. В. Жила. – Київ: Дніпро; Едмонтон: Славута, 1997. – 912 с.

*****

450. **Жила, В. «Сміх, що не ображає»** [Текст]: [про книгу Р. Колісника «Найкращі хлопці з Дивізії»] / В. Жила // Визвольний шлях. – 1997. – №3 (берез.). – С. 373-374.
451. **Жила, В. «Чорноземи чудодійно гоять рани»** [Текст] / В. Жила // Свобода. – 1962. – 29 серп.
452. **Жила, В. «Я є вічний оптиміст»** [Текст] / В. Жила // Тернопіль вечірній. – 1992. – 11 лип.
453. **Жила, В. Гарне досягнення в поезії** [Текст]: [творчість Л. Палій] / В. Жила // Визвольний шлях. – 1997. - № 1 (січ.). – С. 102-105.
454. **Жила, В. За силу рідного слова** [Текст] / В. Жила // Свобода. – 1991. – 3 квіт.
455. **Жила, В. Молодіжний літературний процес в Україні** [Текст] / В. Жила // Визвольний шлях. – 1996. – № 4. – С. 499-504.
456. **Жила, В. Монографія про творчість Яра Славутича** [Текст] / В. Жила // Визвольний шлях. – 1997. – №5. – С. 613-618. – Рец. на кн.:

Сорока, П. Поетичний світ Яра Славутича / П.Сорока. – Тернопіль: Лілея. 1995. – 176 с.

457. **Жила, В. Політичний здобуток нашої історичної науки** [Текст] / В. Жила // Український історик. – 1986. – № 1/2. – С. 121-124.
458. **Жила, В. У боротьбі за українську національну ідентичність** [Текст] / В. Жила // Визвольний шлях. – 1999. – С. 107.
459. **Жила, В. Ще одна цінна праця про взаємини України з Росією** [Текст] / В. Жила // Свобода. – 1991. – 15-17 січ.

*****

460. **Кравчук, Н. Політичні погляди і наукова діяльність Володимира Жили** [Текст] / Н. Кравчук. – Тернопіль; Збараж: «Рушник», 2006. – 94 с.
461. **Прашко, І. Володимир Жила – професор, літературознавець** [Текст] / І. Прашко // Збаражчина: зб. ст., матеріалів і споминів. – Нью-Йорк, 1980. – Т. 1. – С. 539-541.
462. **Сорока, П. Володимир Жила: Життя і творчість** [Текст] / П. Сорока. – Тернопіль; Збараж: Лілея, 1999. – 298 с.

*****

463. **Барагура, В. Відзначення 70-річчя професора В. Жили** [Текст] / В. Барагура // Свобода. – 1989. – 12 верес.
464. **Барва, Г. Більше півстоліття – шлях до Батьківщини** [Текст] / Г. Барва // Народне слово. – 1992. – 21 лип.
465. **Боклінка, Н. Відзнака президента України** [Текст]: [проф. В. Жилу, що проживає в США, нагородили орденом «За заслуги» III ступеня] Н. Бокліна // Збараж – місто в Медоборах. – 2001. – № 4. – С. 25.
466. **Войтина, П. Слово про збаражанина Володимира Жилу – науковця і політичного діяча** [Текст] / П. Войтина // Вісник історії краю. – 1996. – № 7. – С. 3.
467. **Дерій, В. Відзнака Президента знайшла професора Жилу в Америці** [Текст] / В. Дерій // Народне слово. – 2000. – 15 груд.
468. **Мельничук, Б. Літературознавець, редактор, публіцист** [Текст]: [80 років від дня народження Володимира – Тараса Жили] / Б. Мельничук // Тернопіль вечірній. – 1990. – 25 черв.
469. **Мошинський, Ю. 70-ліття д-ра В. Жили і його праця як міністра культури при уряді УНР** [Текст] / Ю. Мошинський // Український голос. – 1980. – 28 серп. – С. 7.
470. **Філик, І Ясний промінь пам'яті** [Текст]: [вийшла дипломна робота молодого історика Наталії Кравчук «Політичні погляди і наукова діяльність Володимира Жили»] / І. Філик // Народне слово. – 2007. – 9 берез.

471. **Яшун, В. Президент екзильного уряду України** [Текст] / В. Яшун // Свобода. – 1989. – 27 трав.

*****

472. **Володимир Жила – видатна постать української еміграції** [Текст]: біо-бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин. – Збараж, 2014. – 22 с.: фотогр. – (повернуті імена).
473. **Володимир Жила** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2019 рік / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2018. – С. 30-35.
474. **Жила Володимир «Він жив з Україною в серці»** [Текст]: біо-бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин. – Збараж, 2009. – 13 с. – (повернуті імена).
475. **Жила Володимир-Тарас – літературознавець, публіцист, редактор** [Текст] // «Журавлина» книга: Тернопільська українська західна діаспора: словник імен. – Тернопіль, 2001. – Ч.1. А-І. – С.204-206.
476. **Жила Володимир-Тарас** [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 45-47: фотогр.
477. **Жила Володимир-Тарас Іванович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.27: фотогр.
478. **Мельничук, Б. Жила Володимир-Тарас Іванович – літературознавець, публіцист, редактор** [Текст] / Б. Мельничук // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т. 1. А-Й. – С. 575: фотогр.

*****

479. **Жила Володимир Іванович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Жила_Володимир_Іванович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 13. 06. 2018.
480. **Жила Володимир Іванович** [Електронний ресурс] // Інститут історії України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 13. 06. 2018.

481. **Жила Володимир Іванович** [Електронний ресурс] // Тернопільщина. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: [http:// irp.te.ua/2013-01-17-13-58-59/](http://irp.te.ua/2013-01-17-13-58-59/), вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 13. 06. 2018.
482. **Жила Володимир-Тарас** [Електронний ресурс] // Енциклопедія сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014-2018. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=19174, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 13. 06. 2018.
483. **Ще один штрих до портрета Володимира Жили** [Електронний ресурс] // МІСТ. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2009-2016. – Режим доступу: <http://meest-online.com/history/figure/sche-odyn-shtryh-do-portreta-volodymyra-zhyly/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 13. 06. 2018.

Заячківський Омелян

Омелян Антонович Заячківський народився 27 серпня 1933 року в м. Збараж на Тернопіллі. Основні віхи життя: військова служба (1952-55 рр.), навчання на філфаку Львівського університету (1957-62 рр.), праця на освітянській ниві (1962-87 рр.) і нарешті, вихід на пенсію...

Як зазначав В. Кіріндась: *«...Ув Омелянові поєднувалися талант і мужність. Його життя – це своєрідний подвиг, есе, художній твір, насичений драматичними подіями, гоніннями за націоналістичні переконання. Адже він жив передовсім Україною, переживав за її долю, за її майбутнє. Скромна людина, Вчитель, до глибини душі українець, літератор, краєзнавець, історик, маляр, належно не пошанований за життя».*

У творчій спадщині митця звучать національна ідея, духовність, моральність, що мають виховне та пізнавальне значення. Автор багатьох віршів, п'єс, історичних нарисів і повістей, романів. Друкуватися почав у 1943 році. Видано і

надруковано крихти: в альманасі «Літературна Збаражчина» (1996), сім статей у «Віснику історії краю», дві статті в щорічнику «Збараж – місто в Медоборах», окремі краєзнавчі нотатки – в газетах «Народне слово» (з краєзнавчого нарису «Збараж: історія і сьогодення»), «Літературна Україна», «Українське слово». Неопубліковані рукописи: п'єси «Люди широкого профілю», «Оповідання діда Каленика», фейлетон «А я сміюся, шановні», повість «Сотник Чайка», історичний роман «Бранці химерних доль», збірки поезії «Єдиним серцем і єдиними устами», «Любов і біль», «Краплини праці й боротьби», «Земні акварелі», оповідання «Товариші», «Найдорожчий подарунок», «Сповідь самогубця», «Чужий».

В 2003 році вийшла друком його повість «Волонтер свободи».

Помер Омелян Заячківський в 2007 році. Він жив Україною, переживав за її долю, за її майбутнє.

*****

- 484.**Заячківський, О. Волонтер свободи** [Текст]: повість / О. Заячківський. – Збараж, 2003. – 140 с.

Даний твір знайомить читача із легендарною постаттю головнокомандувача УПА-Північ Клима Савура. Від важких років дитинства і буремної юності аж до останнього бою славетного командира проводить нас оповідач сторінками книги.

*****

- 485.**Заячківський, О. Волонтер свободи** [Текст]: урив. з повісті про Клима Савура / О. Заячківський // Рушник: літ.-мистец. зб. / ред.-упоряд.: В. Кравчук; В. Хрін. – Збараж, 2001. – С. 54-55.
- 486.**Заячківський, О. Параметри серця й крові** [Текст]: вірші / О. Заячківський // Рушник: літ.-мистец. зб. / ред.-упоряд. В. Кравчук. – Вип. 2. – Збараж, 2006. – С. 67-71.

*****

- 487.**Заячківський, О. «І Дідичі, і Отчичі Збаразькі...»** [Текст]: піднята завіса над минулим / О. Заячківський // Вісник історії краю. – 1998. – № 5. – трав. – С. 3-4.

488. **Заячківський, О. А месником був чернихівчанин Мирослав Січинський** [Текст]: борці за вільну Україну / О. Заячківський // Вісник історії краю. – 1997. – № 8. – серп. – С. 4.
489. **Заячківський, О. Були то дні тривоогою натхненні** [Текст]: вірші / О. Заячківський // Літературна Збаражчина / упоряд.: В. Гриб, В. Кравчук. – Збараж, 1996. – С. 234-235.
490. **Заячківський, О. Дмитро Вітовський – «витязь чину»** [Текст]: борці за волю України / О. Заячківський // Вісник історії краю. – 1997. – № 11. – листоп. – С. 5-7.
491. **Заячківський, О. З єдиного родинного гнізда** [Текст]: родовід князів Збаразьких і Вишнівецьких / О. Заячківський, М. Найко // Вісник історії краю. – 1997. – № 5. – трав. – С. 3, 5.
492. **Заячківський, О. Заповіт** [Текст]: вірші / О. Заячківський // Літературний Тернопіль: літ.-мистец. і громад.-політ. часоп. – 2011. – № 2. – С. 74-75.
493. **Заячківський, О. Лицар честі і духу** [Текст]: наші славні земляки: [про уродж. Збаража Антона Батюка громад. і політ. діяча Америки] / О. Заячківський // Вісник історії краю. – 1997. – № 11. – листоп. – С. 5-7.
494. **Заячківський, О. Лицарі землі Збаразької** [Текст]: сподвижники гетьмана Б. Хмельницького / О. Заячківський // Збараж – місто в Медоборах. – 1997. – № 2. – С. 6-7.
495. **Заячківський, О. Національна ідея** [Текст]: вірш / О. Заячківський // Народне слово. – 2009. – 4 верес. – С. 3.
496. **Заячківський, О. Проща** [Текст]: вірш / О. Заячківський // Вісник історії краю. – 1997. – № 5. – трав. – С. 8.

*****

497. **Заячківський, О. Волонтер свободи** [Електронний ресурс]: повість / О. Заячківський // Javalibre. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2011-2016. – Режим доступу: <http://javalibre.com.ua/java-book/book/2927244>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 18.05.2019.
498. **Заячківський, О. Заповіт. По-братськи єдині** [Електронний ресурс]: [вірші] / О. Заячківський // Вільне життя. Плюс. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2009-2016. – Режим доступу: http://old.vilne.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3079:bolila&catid=8:almanah&Itemid=5, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 25.06.2019.

Каплан Богдан

Богдан Іванович Каплан народився 5 червня 1958 року у м. Збараж. Голова Збараського земляцтва в м. Києві, кандидат фізико-математичних наук, меценат. Президент закритого акціонерного товариства «Київметал». Його дитинство та шкільні роки пройшли в основному за шкільною партою та на вигоні, що починався зразу за хатою Капланів. Правда, в старших класах добавилися ще такі хоббі, як вечори танців (прообраз теперішніх дискотек) та активне заняття спортом. Він двічі займає призові місця на обласних олімпіадах з математики, два роки поспіль захищає честь Збараського району в обласному чемпіонаті з футболу та входить до складу збірної Тернопільської області з шашок. Середню школу Богдан закінчує з похвальною грамотою по математиці та II-им дорослим спортивним розрядом з футболу, волейболу, баскетболу, шахмат, шашок та легкої атлетики. Але порядок, чіткість, логіка, притаманні Цариці наук, підкорюють його і в 1980 році він стає студентом математичного факультету Львівського державного університету. В університеті Богдан продовжує вести активне життя: три роки підряд студенти обирають його старостою групи, він очолює факультетське відділення ДТСААФ (хто тепер знає що це таке?), організовує та керує гуртком художньої фотографії. Кожного літа приймає активну участь в «п'ятому трудовому семестрі»: роботу його студентських рук бачили новобудови в Херсонській та Вологодській (Нечорнозем'я) областях, в Сургуті (Західний Сибір), в Болгарії та Польщі. Дипломна робота студента Б. Каплана, присвячена термопружним полям в пограничних шарах електропровідних тіл, отримує високу оцінку спеціалістів і його після закінчення університету запрошують на роботу в рідну альма-матер. Освоївши на протязі двох років нову для себе дисципліну «Теорія ймовірностей», молодий спеціаліст в 1982 році вступає до аспірантури Інституту математики Академії Наук України (м. Київ). З цього часу починається «київський» період життя Б. Каплана. Три роки аспірантури пролетіли дуже швидко,

але вони були насичені багатьма важливими подіями в житті аспіранта: наукова діяльність, виступи на семінарах, участь в конференціях і навіть одруження.

Після закінчення аспірантури, весною 1986 року молодий науковець успішно захищає дисертацію з теорії ймовірностей та математичної статистики і здобуває звання кандидата фізико-математичних наук. Починається період викладацької діяльності Б. Каплана: спочатку на кафедрі вищої математики Львівського державного університету, а з 1988 року – на кафедрі диференційних рівнянь Київського держуніверситету ім. Т. Г. Шевченка. Паралельно він працює заступником директора Центру науково-технічної творчості молоді КДУ. Власне на останній посаді в нього відбулися перші контакти та зав'язалися відносини з людьми великого та середнього бізнесу, який тоді тільки зароджувався в незалежній Україні. Зваживши на всі за і проти, в 1991р. Б. Каплан приймає кардинальне рішення щодо своєї майбутньої долі: він залишає наукову діяльність та починає будувати кар'єру бізнесмена. Спочатку засновує та очолює науково-виробничу фірму «СКС», потім ТОВ «Українська Бізнесова Спілка», а в 1996 р. ЗАТ «Київметал». Богдана Івановича Каплана занесено до Почесної книги м. Збаража.

*****

499. *Герасимчук, Б. Дует у супроводі чарівних тріо* [Текст] / Б. Герасимчук // Народне слово. – 2001. – 16 лют. – С. 4: фотогр.

Генеральний директор Міжнародного інституту менеджменту Б. П. Будзан та президент ЗАТ «Київметал» Б. І. Каплан відвідали м. Збараж.

500. *Сиско, І. 50: Вершина, з якої видно шлях до наступної* [Текст] / І. Сиско // Народне слово. – 2008. – 13 черв.

У Збараському замковому палаці святкував свій ювілей наш земляк, нині киянин, директор компанії «АсисТАБ» Богдан Каплан.

501. *Сиско, І. Богдан Каплан провів «випускний»* [Текст]: [зустріч мецената Б.Каплана із ветеранами-педагогами ЗОШ №2] / І.Сиско // Народне слово. – 2010. – 19 лют.

502. *Сиско, І. Богдани як провісники весни* [Текст]: [традиц. святкова зустріч учнів та ветеранів школи з відом. земляками Богданом Будзаном та Богданом Капланом] / І. Сиско // Народне слово. – 2009. – 13 лют.

*****

503. **Каплан Богдан** [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 48-49: фотогр.
504. **Каплан Богдан Іванович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.32: фотогр.

*****

505. **Каплан, Б. Мотивы заключения договора страхования жизни** [Електронний ресурс] / Б. Каплан // Forins. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <https://forins.ua/analytics/1407>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: рос. – Опис зроблено: 07.03.2018.

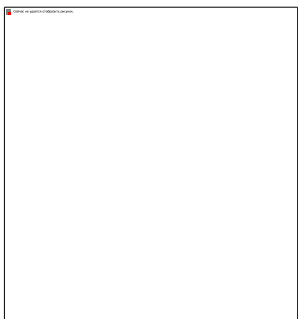
*****

506. **Богдан Каплан провів «випускний»** [Електронний ресурс] // Народне слово. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2010. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2010/02/23/bohdan-kaplan-proviv-vypusknyi/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 07.03.2018.
507. **Каплан Богдан Іванович** [Електронний ресурс] // ТАС. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2009-2012. – Режим доступу: <http://taslife.in.ua/subdivision/13.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 07.08.2018.
508. **Широ вітаємо Богдана Івановича Каплана з обранням Головою Ради директорів «АссісТАС»!** [Електронний ресурс] // АссісТАС Веточки мои: архів. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2009. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/vetkimoi/arhiv>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 07.03.2018.

Клим Андрій

Автобіографія

Андрій Васильович Клим народився 22 червня 1927 р. в с. Шили Збаразького району. Помер 2 вересня 2016 року. Похований у м. Тернопіль.

Походжу з родини, яка достойно поповнила вівтар української державності. За волю України віддали життя три старшини Війська Українського, брати мого батька Василя, учасника Першої світової війни, січового стрільця, та два підпільники ОУН, брати моєї матері Ганни з роду Бабій. Загинули вони у різні часи, за різних обставин, останки їх розкидані по всьому світу, а їх домівки вороги знищили дотла.

Таким було моє начало. Вже на тринадцятому році життя, а народився в 1927 р. в с. Шили на Збаражчині, був причетний до ОУН, оскільки у нас вдома у 1940-1941 рр. переховувалися підпільники, переслідувані більшовиками. У них я був посильним та інформатором, а в 1941-1944 рр., навчаючись у Тернопільській українській гімназії, поступив у юнацтво ОУН, пройшов політичну підготовку і вишкіл.

Під час другого комуномосковського пришестя тільки протягом одного року: навчався у Новосілівській середній школі, був зв'язковим УПА, три місяці сидів у тюрмі. Після ув'язнення за вимогою станичного ОУН, порадою і допомогою друзів – тодішніх бездипломних учителів – пішов працювати учителем Яцовецької, потім Шельпаківської початкових шкіл, водночас виконував доручені мені завдання підпілля.

Учителюючи, навчався заочно, закінчив Кременецьке педучилище, поступив на заочне відділення Кременецького учительського інституту, закінчив перший курс факультету української мови та літератури і як початкуючий викладач був переведений у Верещаківську семирічку. Там працював неповних 2 місяці, бо в осінню ніч 1946 р. у погоні за мною енкаведисти обшукали квартиру, де я жив у Верещаках, і одночасно домашнє мешкання в Шилах, але ні там, ні тут мене не застали, а наступного дня (в неділю) на районній учительській конференції секретар райкому компартії повідомив присутніх про те, що я ворог народу.

Надалі я був відірваний від повстанського оточення, переховувався одноосібно у різних місцях, багато читав, писав, віршував, дуже трудно переніс зиму, але пройшов час і в серпні

1947 р. поступив на філологічний факультет Львівського університету ім. І.Франка.

Два роки студентського життя, нові друзі, до тепер незнайомі, але одностудентські, навчання, підпільна політична робота радували мене. Нас не лякали масові арешти, бо діяли ми дуже конспіративно, однак не вбереглися. Не знаючи про арешт мого друга Йосипа Качора, однокурсника, зайшов до нього на квартиру і попав у енкаведистську засідку. Забрали в мене документи, мою рукописну збірку поезій, конспекти лекцій. В засідці чинили допит, а на третій день під вечір під конвоєм вели мене в своє управління і в удачну мить я втік їм з рук.

В кінці вересня 1949 р. я опинився у найвіддаленішому райцентрі Тернопільщини на посаді вчителя Коропецької середньої школи. З новою силою як впертий українець згуртував старшокласників, молодь містечка, організував драмгурток, розгорнув просвітницьку, явно з політичним підґрунтям, роботу і це тривало тільки до квітня наступного року. В драмгуртку подружив з завідувачем райвно Іваном Просоловським, який (очевидно був у великій довірі у НКВД) таємно попередив мене про мій арешт і я вже наступного дня залишив Коропець.

На цей раз доля закинула мене у Збараж. Прислухавшись до мого прохання подружжя лікарів-патріотів Гладишів (а розказав їм про себе все), зробили мене, ніби лєнінградського семінариста, майбутнього священника, важко хворим і поклали на три місяці в лікарню. Так я виграв час, в серпні перевівся на заочне навчання в університеті, пройшов сесію, а на початку вересня 1950 р. завідувач райвно Петро Войтина з якихось благородних почуттів призначив мене заступником директора вечірньої школи. Потім – СШ №1, директор заочної середньої школи.

Праця і тільки наполеглива праця сприяла моїй кар'єрі. В Збаражі сформував товариство одностудентів, утворив і очолив драмгурток, організував змішаний хор, танцювальний колектив, технічний гурток по підготовці шоферів, дванадцять років підряд очолював райком профспілки працівників освіти. Комуністична верхівка району не раз намагалась змістити мене, безпартійного, з керівних службової та громадської посад, але обставини завжди складались в мою користь.

Вистачало у мене часу на письменство. З своїми творами, драматичними, поезією звертався за оцінкою і порадами особисто

до М. Рильського, П. Тичини, однак вони з острахом та пересторогою радили заховати чи навіть знищити все написане і більше не писати, бо це марна праця і кримінальна відповідальність.

Я не намагався і не думав у таких умовах стати письменником, тільки хотів бодай якось сказати історичну правду про наш народ, про Україну. Часто у Збаражі появлялись антирадянські листівки, ніхто тоді не знав, що я був їх автором і розповсюджувачем.

Результативність праці, громадська активність, посада інспектора Міністерства освіти на громадських засадах посприяли переводу мене в грудні 1966 р. у Тернопіль на посаду інспектора, завідувача Тернопільським районним відділом освіти, а в 1972 р. мене, успішного керівника, за неблагонадійність, підозру в антирадянській діяльності, кадрову політику, українство позбавили роботи. До кінця існування тоталітарного режиму переслідували і мене, і мою сім'ю.

В буремні дев'яності я член Координаційної ради національно-патріотичних сил Тернопільського району, голова обласного учительського страйкому, що входив у загальнообласний страйком, депутат, заступник голови Тернопільської районної ради.

Восени 1995 р. на обласній установчій конференції інтелігенції обраний головою Проводу новоствореної обласної організації Конгресу української інтелігенції. На установчому з'їзді КУІту обраний членом його Національної Ради, членом Президії, водночас очолював обласне товариство «Україна-Світ», що займається зв'язками з українцями за межами України. На сьогодні почесний голова цих громадських організацій, входжу у склад їх керівництва, працюю у Всеукраїнському об'єднанні ветеранів від дня його утворення, причетний до українського письменництва своїми творами «Дорога до Вифлеєму», «Карби літ», «Історія однієї родини», «Розмова чотирьох», «Інтелігенція. Нація. Державність» (прим. уклад.), маю здобутки у громадсько-політичному житті, зокрема у виборах. Був довіреною особою на парламентських виборах у Левка Крупи, Георгія Петрука-Попика, Дмитра Павличка, Ярослава Джоджика, Івана Драча, президентських – у Віктора Ющенка і всі рази перемагав, мої кандидати були обраними. Працював помічником народного

депутата Івана Драча і ця праця перейшла у взаємну родинну приязнь.

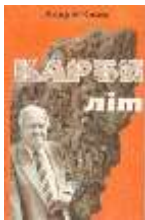
Не шукав багатства, вигод ні почесі, ні слави, а постійно працював і працюю над розбудовою Української державності, утвердженням рідної української нації.

А. Клим.

2012 рік.

*****

509. **Клим, А. Карби літ** [Текст]: зб. поезій / А. Клим; ред. М. Ониськів. – Тернопіль: Збруч, 1997. – 167 с.: фотогр.

До збірки «Карби літ» увійшло все краще з довголітнього творчого доробку знаного громадського діяча і літератора-освітянина Андрія Кліма. Книга повертає нас у минуле, дихає сьогоденням, закликає вірити у щасливу будучність України і її великого народу.

510. **Клим, А. Історія однієї родини** [Текст] / А. Клим; літ ред. М Ониськів. – Тернопіль: [б.в.], 2005. – 107 с.: фотогр.

Двочастинна книга документальних нарисів розкриває по-своєму чесний погляд на світ, у якому живе кілька поколінь галицьких патріотів, що виборювали разом з усім народом свою волю та незалежність. Основним достоїнством книги є те, що розповідь у ній розгортається на тлі різночасових і різновекторних подій, які ще чекають об'єктивної оцінки і осмислення крізь призму новітньої української доби.

511. **Клим, А. Інтелекція. Нація. Державність** [Текст]: зб. поезій / А. Клим; літ. ред. М. Ониськів. – Тернопіль: Політек, 2010. – 87 с.

У запропонованому виданні Андрія Кліма, що охоплює період його керівництва обласним Конгресом української інтелігенції за 1995-2010 рр., подано найважливіші віхи з початку заснування КУІну, до перших підсумків його діяльності. Крізь призму національної ідеї та української політики читач має змогу осягнути цікаві деталі щодо ролі інтелігенції Тернопілля у відстоюванні національних ідеалів та державотворчих процесів, про що свідчать численні

документи, які ілюстративно наповнюють розповідь.

*****

512. **Клим, А. Акції Конгресу української інтелігенції в 1999 році** [Текст] / А. Клим // Тернопілля' 98-99: регіон. річник / упоряд.: Б. Куневич, М. Ониськів. – Тернопіль, 2003. – Кн. 4. – С. 211-212.
513. **Клим, А. Бо рідні. На Зелені свята** [та ін.] [Текст]: вірші / А. Клим // Поезія – це завжди неповторність...: поетичні спроби пера користувачів бібліотек-філій Збаразької ЦБС / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2015. – С. 63-67.
514. **Клим, А. Борись, Україно!** [Текст]: вірш / А. Клим // Ветерани Тернопільщини: інформ. вид. / відп. за вип. А. Клим – Вип. 3. – Тернопіль, 2012. – С. 62: фотогр.
515. **Клим, А. Дещо про себе** [Текст]: [автобіогр.] / А. Клим // Ветерани Тернопільщини: інформ. вид. / відп. за вип. А. Клим – Вип. 3. – Тернопіль, 2012. – С. 37-40.

*****

516. **Головин, Б. Андрій Клим** [Текст] / Б. Головин // Тернопілля' 97: регіон. річник / упоряд. Б. Куневич, М. Ониськів. – Кн. 3. – Тернопіль, 1997. – С. 554: фотогр.

*****

517. **Головин, Б. Не летить літа так швидко** [Текст]: [до 70-річчя від дня народж. Андрія Кліма] / Б. Головин // Народне слово. – 1997. – 21 черв. – С.6: фотогр.
518. **Життєве кредо: «Все для рідного краю, все в ім'я його»** [Текст] // Народне слово. – 2007. – 22 черв.
519. **Життєве кредо: «Все для рідного краю, все в ім'я його»** [Текст]: [до ювіл. А. Кліма] // Народне слово. – 2007. – 22 черв. – С. 6: фотогр.
520. **Чайківська, Я. Найвідомішого громадського діяча вітали з ювілеєм** [Текст]: [про А. Кліма] / Я. Чайківська // Тернопіль вечірній. – 2012. – 5 лип.

*****

521. **Головин, Б. Клим Андрій Васильович (22.06.1927 с. Шили, нині Збараз. р-ну) – педагог, літератор, громадський діяч** [Текст] / Б. Головин, І. Дем'янова // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т. 2: К-О. – С. 83-84: фотогр.

522. *«Доля моя з Україною злита»: 90 р. від дня народж. Андрія Клима* [Текст]: бібліогр. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2017. – 14с.
523. *22 червня 85 років від дня народження Клима Андрія Васильовича* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2012 рік / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2011. – С. 21-22.: фотогр.
524. *22 червня 90 років від дня народження Клима Андрія Васильовича* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2017 рік / Збараз. централіз. бібл. система, метод.- бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2016. – С. 33-39.: фотогр.

*****

525. *Клим, А. Клим Андрій [Вірші]* [Електронний ресурс] / А. Клим // Збараз. централіз. бібл. система. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://zbarazh-library.com.ua/writen/books/Shily.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Аналог друк. вид. (Шили... Мій вічний оберіг!: поезія уродженців села Шили з присвятою рідній землі / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2015. – С. 9-13). – Опис зроблено 22.02.2018.
526. *Клим, А. Рідне село* [Електронний ресурс]: вірш / А. Клим // Історико-краєзнавчий проект Жнибороди-Бучаччина-Тернопілля. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2012. – Режим доступу: http://zhnyborody.te.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=661:shyly-klm-andrii-ridne-selo&catid=69&Itemid=188, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 24.04.2017.
527. *Клим, А. Шили святкують* [Електронний ресурс]: вірш / А. Клим // Історико-краєзнавчий проект Жнибороди-Бучаччина-Тернопілля. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2007-2015. – Режим доступу: http://zhnyborody.te.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=662:shyly-klm-andrii-shylsvyatkuuyut&catid=69&Itemid=188, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22.02.2018.

*****

528. *Його життя – уже історія* [Електронний ресурс]: [про А. Клима] // НОВА Тернопільська газета. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://nova.te.ua/statti/jogo-zhyttya-uzhe-istoriya/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22.02.2018.
529. *Помер відомий громадсько-політичний діяч Тернопільщини* [Електронний ресурс] // Тернополяни. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу:

<http://ternopoliany.te.ua/zhittya/16119-pomer-vidomyi-hromadsko-politychnyi-diiach-ternopilshchyny>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22.02.2018.

Кушнірук Зіна

Зіна Антонівна Кушнірук народилася 5 січня 1962 року в селі Великих Вікнинах Збаразького району Тернопільської області. Закінчила філологічний факультет Тернопільського педагогічного інституту (1983 р., нині національний університет). У 1984-1995рр. – в редакції обласної газети «Вільне життя». Від 1995 р. – оглядач, завідувачка відділу редакції газети «Свобода», ведуча сторінки «Гніздечко». У вересні 2007-2013 рр. – редактор газети «Свобода». Від 2013 р. – головний редактор газети «Наш день». Власний кореспондент медичної газети України «Ваше здоров'я». Автор численних публікацій у Всеукраїнських виданнях. Медаль «Нестор-літописець» (2001, Всеукраїнський конкурс регіональних засобів масової інформації, м. Київ). Переможець творчого конкурсу «Журналіст року» за 2001-2002 рр. (2002 р., м. Київ), *Заслужений журналіст України* (2003 р.), «Людина року – 2009» на Тернопільщині.

*****

- 530.**50 років від дня народження Кушнірук Зіни Антонівни** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2012 рік / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2011. – С. 17.: фотогр.
- 531.**55 років від дня народження Кушнірук Зіни Антонівни – журналістки, редактора** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2017 рік / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2016. – С. 20-21.: фотогр.
- 532.**Грещук, Г. Кушнірук Зіна Антонівна** [Текст] / Г. Грещук // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т.2. К-О. – С. 307-308: фотогр.

533. *Кушнірук Зіна Антонівна* [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.44: фотогр.

*****

534. *Кушнірук, З. Коли зацвітає жасмин* [Електронний ресурс]: Новела / З. Кушнірук // Наш день. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <http://nday.te.ua/pdf/2013/nashden-2-2013.pdf>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Аналог друк. вид. (Наш день. – 2013. – 19 черв.) – Опис зроблено 07.05.2018.

*****

535. *Зіна Кушнірук* [Електронний ресурс] // Тернопільська енциклопедія: Тернопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://ternopedia.te.ua/index.php/Зіна_Кушнірук, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 07.05.2018.

536. *Кушнірук Зіна Антонівна* [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кушнірук_Зіна_Антонівна, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 07.05.2018.

537. *Кушнірук Зіна Антонівна* [Електронний ресурс] // WikiVisually. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: https://wikivisually.com/lang-uk/wiki/Кушнірук_Зіна_Антонівна, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 07. 05. 2018.

Олещук Ігор

Ігор Андрійович Олещук (псевдо «Грушка»; народився 21 травня 1931 в с. Чорний Ліс Тарнопольського воєводства Польської Республіки, нині Збаразького району Тернопільської області) – український інженер, громадсько-політичний діяч.

Початкову освіту здобув у рідному селі, далі навчався у Збаразькій середній школі №1. Закінчив Львівський політехнічний інститут (1965, нині національний університет

«Львівська політехніка»). Член Юнацтва ОУН (1946). У 15 років написав щомісячний звіт № 3 і підписав його псевдо Грушка. Коли кадебісти викрили криївку і знайшли цей звіт, то за почерком легко знайшли автора. В 17 років його заарештували і кинули до Збаразької в'язниці, пізніше перевели в Тернопільський слідчий ізолятор. 22 листопада 1948 р. військовий трибунал Прикарпатського військового округу засудив Ігоря Олещука на 25 років таборів суворого режиму; покарання відбував на шахтах Воркути (нині РФ). У 1954 році, після смерті Сталіна, судова комісія зменшила термін покарання Ігоря Олещука до 8 років, а оскільки він мав кілька так званих трудових заліків, виконавши 150 % робочого плану, то звільнений у грудні 1955 року.

Як згадує пан Ігор: «У 50-ти градусний мороз нас загнали в бараки на двотижневий карантин. Видали фуфайки, валянки і чуні. Нас, новоприбулих, пограбували «блатні», напавши на барак і забравши теплі речі, які ми взяли з собою. Через погане харчування і 12-ти годинний робочий день, чотири рази за півтора року потрапляв в оздоровчий пункт. В таборі не вистачало медичних працівників, а знаючи латину за 8 місяців вивчився на медбрата і почав працювати фельдшером у травмпункті шахти. Надавав першу медичну допомогу пораненим в'язням-шахтарям». «Ми у 40-50-ти градусні морози будували міст через річку Аяч-Яга, – пригадує І. Олещук. – Працювали по 12 годин. Незважаючи на те, що на обличчя натягували маски, все ж без обморожень не обходилося. Попри велике фізичне навантаження нас дуже погано годували. Привозили так звані «гарячі обіди» – 2 кілограми каші і літр олії на всю групу...».

Працював на цукровому заводі «Поділля» (1956–1962), у «Тернопільобленерго» на посадах диспетчера, інженера по режимах і керівника групи перспективного розвитку (1962–1995). Від 1996 р. – старший науковий працівник історико-меморіального музею політичних в'язнів (Тернопіль).

Під час дисидентського руху Ігор Олещук, приєднавшись до лав нових борців за свободу, підтримував контакти з Ігорем та Олегом Геретами, Миколою Литвином та іншими місцевими дисидентами. Член НРУ (1989), від 1994 – член Ради Конгресу української інтелігенції, член ради Тернопільського обласного товариства «Меморіал», 2000-2002 рр. – його голова; від 2003 – голова комісії Тернопільської обласної ради з питань поновлення прав реабілітованих. Часто проводить екскурсії, виступає з

лекціями у школах, вишах, військових частинах. До його заслуг належить і реконструкція семи могил січових стрільців на Микулинецькому цвинтарі, а також будівництвом пам'ятної стели на фасаді будинку, що на вулиці Коперника, 1.

Одружився на початку 1960-х. Виховав трьох синів – Тараса (нар. 1965), Романа (нар. 1967) і Володимира (нар. 1972). Старший син Тарас у складі бригади Львівської кераміко-скульптурної фабрики змонтував три тризуби на приміщенні Верховної Ради України; учасник реставрацій у Львові Собору св. Юра, приміщення залізничного вокзалу та інших, виготовив та встановив у Львові пам'ятну дошку присвячену куреню «Нахтігаль». Син Роман привіз зі Львова сценарій «Вертепу» і 1989 року разом з колегами започаткував неформальну громадську організацію «Вертеп». Наймолодший Володимир (1972) закінчив Львівську художню академію мистецтв, учасник реставрації Михайлівського Золотоверхого монастиря і Свято-Успенської церкви Києво-Печерської Лаври.

Автор книги спогадів «Шлях до світанку» (2001), путівник по музею «Тернопільський історико-меморіальний музей політичних в'язнів» (2007, співавтор), «За свободу і соборність» (2007, співавтор), численних публікацій у газетах «Вільне життя», «Свобода» та інших.

Відзнаки:

- орден «За заслуги» II (2016)[2] і III ступеня (2006) – за значний внесок у збереженні та популяризації історико-культурної спадщини України та розвиток музейної справи,
- орден князя Ярослава Мудрого 5-го ступеня (2009) – за значний особистий вклад у соціально-економічний, науково-технічний і культурний розвиток України,
- відзнака Тернопільської міської ради I ступеня (2010),
- довічна державна іменна стипендія відповідно до Указу Президента України Петра Порошенка № 684/2014 від 26 листопада 2001 «Про призначення довічних державних іменних стипендій громадянам України, які зазнали переслідувань за правозахисну діяльність»,
- Тернопільська обласна премія імені Ярослава Стецька (2012),
- грамоти, подяки Тернопільської обласної ради та адміністрації, громадських організацій.

*****

538. **80 років від дня народження Олещука Ігоря Андрійовича** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2011 рік / укл. Н.Сенчишин, ред. Т.Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2010. – С.18.
539. **Головин, Б. Олещук Ігор Андрійович** [Текст] / Б. Головин // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т. 2.: К-О. – С. 666-667.
540. **Ігор Олещук громадський діяч** [Текст]: експрес-інформація /Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; укл. В. Радовська. – Збараж: [б.в.], 2011.
541. **Олещук Ігор Андрійович** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2016 рік / укл. Н.Сенчишин, ред. Т.Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2015. – С.28-30: фотогр.

*****

542. **Олещук Ігор Андрійович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Олещук_Ігор_Андрійович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 14. 06. 2018.
543. **Ігор Олещук** [Електронний ресурс] // Тернопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://ternopedia.te.ua/index.php/Ігор_Олещук, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 14. 06. 2018.
544. **До свята тернополяни отримали від Президента державні нагороди і відзнаки** [Електронний ресурс] // 7 днів. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://7days-ua.com/news/do-svyata-ternopoliany-otrymaly-vid-prezydenta-imennu-stypendiyu-i-derzhavni-nahorody/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 14. 06. 2018.
545. **Колишній політв'язень Ігор Олещук презентував повне зібрання Книг пам'яті районів області** [Електронний ресурс] // ПРОВСЕ. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2011. – Режим доступу: <https://provse.te.ua/2011/05/kolyshnij-politvjazhen-ihor-oleschuk-prezentuvav-povne-zibrannja-knyh-pamjati-rajoniv-oblasti/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 14. 06. 2018.
546. **85 весен тернополянина Ігоря Олещука** [Електронний ресурс] // Тернопіль вечірній. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2010-2017. – Режим доступу: <http://t-v.te.ua/osobistosti/85-vesen-igorya-oleshuka/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 14. 06. 2018.

Остапчук Яцко

Яцко Остапчук народився 4 січня 1873 року в с. Нижчі Луб'янки (Збарзького району) в селянській сім'ї. Визначний громадський і політичний діяч і посол до Державної Ради в Відні. Він вніс великий вклад у пробудження Збаражчини. Батьки були середньо-заможні селяни, хлібороби. Тато займався деякий час, крім господарства, ще й дяківством. При цьому зимовою порою учив грамоти сільську дітвору в церковній школі.

Малим хлопцем, Яцко Остапчук, був вразливим та боязким і тілесно розвивався слабо. Тому батьки вважали, що він не буде здатний до хліборобської праці, а тому найкраще послати його кудись на науку, а ще краще – до школи. Початкову освіту здобув у Красносільцях, після чого навчався в школі у Збаражі, Першій тернопільській гімназії. «Був у нашому селі лірник, Андрій Моть звався. Не раз доводилося слухати звуки козацької думи. «Забив» мені лірник здорового кілка до голови оцими думами та оповіданнями про Київ, про кобзарів та про козацьке лицарство. Бо я бачив, що тут щось не так, як написано в історії Дідицького. Там Хмельницький просить «восточного православного царя», щоб той «зглянувся на козацтво і взяв під свою опіку весь руський православний мир, бо нікуди йому дітися перед лукавими ворогами». А тут виходить цілком інше. Народ нарікає на Богдана за те, що запровадив його в московську неволю. Бо ясна річ, що віра-вірою, москаль-москалем. Москалі, казав Андрій, чужі люди. Беруть нашого брата на сміх. Хохлами називають нас і мають нас за ніщо. Але про Україну не вмів я сам нічого второпати. Та й пояснити не було кому. Ця тайна була ще довго закрита переді мною» – згадував Яцко Остапчук.

Свою політично-партійну діяльність Остапчук розпочав в Українській радикальній партії, у лавах якої перебував до 1897 року. У 1896 і 1898 роках супроводжував Івана Франка під час його перебування на Тернопільщині, виступах на вічах у Збарзькому повіті. Після віче у розмові Франко кілька разів

звертався до батька Яцка Остапчука, щоб він не перешкоджав йому займатися громадсько-політичною працею, бо вона корисна для народу. Із 1899 року став членом новоствореної Української соціал-демократичної партії, упродовж 1905–1907 редагував її друкований орган «Червоний прапор». Від соціал-демократів був обраний депутатом віденського парламенту (з 1907 по 1911). До Першої світової війни організував страйк малоземельних селян у Тарасівці. 1912 року Я. Остапчук із родиною переїхав у Радвань над Лаборцем (Східна Словаччина). Під час Першої світової війни брав участь у роботі Союзу визволення України в таборах українських військовополонених. У 1920 році став одним із засновників Соціал-демократичної партії Підкарпатської Русі (СДПР). Деякий час був її головою, допомагав у справі видання друкованого органу партії «Народ», а пізніше – «Вперед». Унаслідок кризи всередині СДПР і через незгоду з деякими передвиборчими кроками її керівництва 8 жовтня 1929 Я. Остапчук офіційно вийшов із лав партії.

Під час окупації Закарпаття угорцями був репресований владою. Після звільнення переїхав спочатку до Словаччини, а пізніше поселився під Прагою. У 1957 році разом із дружиною повернувся до Ужгорода. Написав спогади про Івана Франка.

Помер 30 січня 1959 року.

*****

547. *Мельничук, Б. Остапчук Яцко (Яків) Дмитрович* [Текст] / Б. Мельничук, В. Уніят // Тернопільський енциклопедичний словник.— Тернопіль, 2005. — Т. 2.: К-О. — С. 694.
548. *Токар, М. Ю. Остапчук Яцко* [Текст] / М. Ю. Токар // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) [та ін.] ; Інститут історії України НАН України. — Київ : Наук. думка, 2010. — Т. 7 : Мл — О. — С. 672.
549. *Яцко Остапчук* [Текст] // «Село моє, для мене ти єдине, для мене ти найкраще на землі»: з іст. населеного пункту Збаражчини с. Нижчі Луб'янки / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; упор. М. Тверда; ред. Т. Кульпа. — Збараж, 2014. — вид. 2-ге, допов. — С. 152-159: фотогр.

*****

550. *Закарпатські науковці «повернули» ще одне ім'я нашої історії* [Електронний ресурс] // 7 днів. — Електрон. текст. та граф. дані. — [Україна], 2005-2016.—Режим доступу: <http://>

- <http://7dniv.info/culture/66134-zakarpatsk-naukovc-povernuli-sche-odnemia-nashoi-storii-yacko-ostapchuk.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 18. 06. 2018.
551. *Остання листівка Яцка Остапчука до сина Володимира* [Електронний ресурс] // Закарпаття онлайн. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2003-2018. – Режим доступу: <https://zakarpattya.net.ua/Special/94450-Dokumenty-svidchat-...-5>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 18. 06. 2018.
552. *Яцко Остапчук* [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу https://uk.wikipedia.org/wiki/Яцко_Остапчук, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 18. 06. 2018.

Пастушенко Роман

Роман Гнатович Пастушенко народився 26 вересня 1947 року в с. Шилах Збаразького району в селянській родині. Початкову школу закінчив у рідному селі. Згодом, до 8 класу, навчався у с. Лисичинцях Підволочиського району, 10 клас закінчив у м. Збаражі. Поступив у Львівський політехнічний інститут, який закінчив у 1976 р., здобувши спеціальність інженера-будівельника. Працював за фахом проектантом-будівельником в Тернопільських проектних інститутах (робота дуже подобалася). В 1991 р. змушений був залишити улюблену роботу, і поринув у громадську діяльність, бо вірив в майбутнє Незалежної України і хотілося закласти міцний фундамент для її розбудови. Став активним членом Народного Руху України – працював в обласному штабі референдуму. Активний учасник Конгресу Української інтелігенції.

На даний час на заслуженому відпочинку. Проживає з дружиною в м. Тернополі. Має 3 дочки, п'ятеро внуків.

*****

553. *Пастушенко, Р. Село моє ...* [Текст]: іст. нарис про с. Шили на Збаражчині / Р. Пастушенко; ред. П. Слота. – Тернопіль: Діалог, 1996. – 82 с.: фотогр. *Матеріали, надруковані в книжці, зібрані з усних переказів односельців, з документів обласного*

держаного архіву, з киги «Збаражчина»(видан в США).

554.**Пастушенко, Р. Село моє ...** [Текст]: стат. опис жилих дворів і адмін.-господарських будівель с. Шили у 1935, 1960, 1985 і 2010 рр. / Р. Пастушенко; передм. А. Кліма. – Тернопіль: Терно-граф, 2014. – Кн. 2. – 88 с.: фотогр.

Ніщо не проходить безслідно. Людська рука нпносить на папір запис народного надбання, щоб прийдеши покоління, прочитавши, уявно могло збагнути той світ, в якому живемо ми – нині суці...

І знов про рідне село у його різних вимірах в часі, автор ніби змальовує історію села. А воно, село, прекрасне, мальовниче, воно має незвичну назву – Шили.

А. Клим

Перчишин Ярослав

Ярослав Андрійович Перчишин

народився 29 березня 1932 року в селі Вищі Луб'янки в селянській родині Андрія і Марії Перчишин. Ріс допитливим хлопчиком, любив слухати розповіді та бувальщини старших людей. 1939 року пішов у перший клас місцевої школи, на той час – польської. За період навчання влада змінювалась три рази, тому навчання то припинялось, то знову відновлювалось. У 1944 році закінчив шість класів і був змушений залишити навчання, щоб допомагати матері вести господарку, оскільки батько загинув на війні.

В 1950-51 рр. навчався на курсах механізаторів при Збаразькому МТС. В липні 1950 року поїхав працювати в Запорізьку область, будував залізничну колію Каховка-Федорівка. Восени 1952 року був призваний в лави радянської армії для проходження служби. Служив в льотних військах : спочатку в Білорусії, а пізніше в складі контингенту радянських війських військ в НДР. Демобілізувався в 1955 р. і в цьому ж році одружився. З грудня 1955 р. по жовтень 1964 р. працював

механізатором в колгоспі «Більшовицька перемога». В жовтні 1964 року за антирадянську діяльність був арештований і засуджений до позбавлення волі строком на 10 років. Покарання відбував у Мордовській автономній республіці, в таборах суворого режиму 385/11, 385/19, а з 1972 року – на Уралі, станція Всесвятська. В таборі вчився у вечірній школі, в 1969 році отримав атестат. В листопаді 1974 року вийшов на волю і ще рік перебував під домашнім арештом. З 1975 р. працював слюсарем в колгоспі ім. Кірова, а з квітня 1975 р. перейшов на роботу у Збараське лісове господарство, де пропрацював до грудня 1990 року. З січня 1991р. по березень 1992 року – відповідальний секретар Тернопільської обласної організації УХДП. З 1987 року брав активну участь у становленні незалежної України. В 1990 році був учасником першого з'їзду політв'язнів, що проходив у Ленінграді (Санкт-Петербург). 1990-1995 рр. – депутат Тернопільської обласної Ради народних депутатів по 44 округу. Був довіреною особою кандидатів в депутати до Верховної Ради України Дмитра Павличка, Михайла Ратушного, Олега Гуменюка. Член Конгресу українських націоналістів та Всеукраїнського братства ветеранів ОУН-УПА. За активну участь у розбудові самостійної України має численні нагороди Тернопільської ОДА та Збараської РДА. В 1912 році нагороджений пам'ятною ювілейною медаллю «70 років УПА».

*****

555. **Перчишин, Я. Сповідь моїм землякам** [Текст]: спогади / Я. Перчишин; упоряд. О. Бойко; ред.: О. Яременко, Т. Кульпа. – Збараж, 2017. – 88 с.: фотогр.

Про непростий і тернистий шлях свого життя ділиться у спогадах автор – колишній політв'язень, людина незламного духу і віри, віри в Україну. Доля відміряла йому бути свідком багатьох історичних подій, з чим він сокровенно ділиться зі своїми земляками. Гірчить душа спогадами...

Світлини допоможуть згадати тих людей, з котрими перетиналися шляхи автора.

*****

556. **Перчишин, Я. Бій під Гурбами – один з найбільших в історії УПА** [Текст]: до Дня Героїв / Я. Перчишин // Народне слово. – 2013. – 17 трав. – С. 4.

557. **Перчишин, Я. Велети духу і слави** [Текст]: до 70-ліття УПА / Я. Перчишин // Народне слово. – 2012. – 19 жовт.
558. **Перчишин, Я. Відзначили 60-ту річницю останнього бою Романа Шухевича** [Текст] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2010. – 12 берез.
559. **Перчишин, Я. Життя офірувала за Україну** [Текст]: [26 квітня закінчила свою земну подорож Ольга Бабій-Шарко, зв'язкову ОУН-УПА] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2011. – 13 трав.
560. **Перчишин, Я. Вояки ОУН-УПА – це вічна слава українського народу** [Текст] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2011. – 14 жовт.
561. **Перчишин, Я. Гурбенський бій** [Текст] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2008. – 9 трав.
562. **Перчишин, Я. Державотворчий акт 30 червня 1941 року** [Текст]: [про бойові дії членів ОУН і воїнів УПА проти окупантів] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2005. – 8 лип.
563. **Перчишин, Я. До 65-ої річниці Української Повстанської Армії** [Текст] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2007. – 26 жовт.
564. **Перчишин, Я. Замордували за те, що були українцями...** [Текст] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2010. – 21 трав.
565. **Перчишин, Я. Здобували українську державу** [Текст] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2006. – 13 жовт.
566. **Перчишин, Я. Минула 67-ма річниця з дня смерті командира УПА Дмитра Клячківського** [Текст] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2012. – 17 лют.
567. **Перчишин, Я. Молились за депортованих та невинно убієнних** [Текст] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2013. – 1 листоп. – С. 5: фотогр.
568. **Перчишин, Я. Пам'ять про нескорених синів України – жива** [Текст] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2013. – 6 груд. – С. 6: фотогр.
569. **Перчишин, Я. Помолімося за невинно замордованих** [Текст]: пам'ять голодомору / Я. Перчишин // Народне слово. – 2006. – 24 листоп.
570. **Перчишин, Я. Примусове переселення українців – складова геноциду** [Текст] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2007. – 12 жовт.
571. **Перчишин, Я. Свято Героїв України** [Текст] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2006. – 26 трав.
572. **Перчишин, Я. Степан Бандера – символ української нації** [Текст]: [про життя та вбивство С. Бандери] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2013. – 4 січ. – С. 3: фотогр.
573. **Перчишин, Я. Тріумф і трагедія Гурбів (1944-2007 рр.)** [Текст]: [до 65-ї річниці створ. УПА] / Я. Перчишин // Народне слово. – 2007. – 8 черв.

*****

574. **Парова, Н. Ярослав Перчишин написав книгу про повстанський рух у Луб'янках** [Текст] / Н. Парова // Народне слово. – 2017. – 7 квіт. – С. 2: фотогр.
575. **Боднар, С. Ярослав Перчишин : «Окупанти нищили мій народ і я з цим змириться не міг»** [Текст]: [85-річний ювілей Я. Перчишина] / С. Боднар // Народне слово. – 2017. – 31 берез. – С. 1,2: фотогр.
576. **Боднар, С. Ярослав Перчишин : «Задля поступу української держави маємо політикувати»** [Текст] / С. Боднар // Народне слово. – 2012. – 30 берез.

*****

577. **Олещук, І. Перчишин Ярослав Андрійович** [Текст]: [біогр.] / І. Олещук // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т. 3. П. – Я. – С. 51: фотогр.
578. **Перчишин Ярослав Андрійович** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2017 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2016. – С. 13.

*****

579. **Перчишин, Я.** [Уривок із книги «Сповідь моїм землякам»] [Електронний ресурс] / Я. Перчишин // Добрий самарянин. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/dobryjsamaryanyn/photos/не-рік-не-два-а-довгими-роками-підрубували-корінь-наш-під-нами-за-рідне-поле-за-/1688665104772777/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 07.03.2018.

*****

580. **Парова, Н. Ярослав Перчишин написав книжку про повстанський рух у Вищих Луб'янках** [Електронний ресурс]: [30 березня в читальному залі Збаразької центральної бібліотеки відбулась презентація книги Ярослава Перчишина «Сповідь моїм землякам»] / Н. Парова // Народне слово. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2017/03/31/yaroslav-perchyshyn-okupanty-nyschyly-mij-narod-i-ya-z-tsym-zmyrytysya-ne-mih/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 07.03.2018.

Поліха Ігор

Ігор Зіновійович Поліха кандидат історичних наук, український дипломат народився 8 червня 1965 року в селі Поториця Сокальського району Львівської області у сім'ї педагога-хіміка Євгенії Михайлівни та лікаря-стоматолога Зіновія Семеновича. Середню загальну освіту здобував спочатку у першій, а потім – другій школах Збаража.

Яким був Ігор, як він навчався, розповіла його класний керівник Людмила Іванівна Замогильна. – «Мені дуже пощастило в моїй педагогічній праці, що я була класним керівником класу, у якому навчався Ігор Поліха, – зазначила Людмила Іванівна. – Особливо приємно те, що вперше за всі роки педагогічної праці я мала особливо обдаровану дитину з феноменальною пам'яттю. А феноменом він був у всьому: прекрасно, на відмінно оволодівав усіма шкільними дисциплінами, багато працював над собою, навіть на перервах між уроками купував і читав газети англійською мовою, допомагав однокласникам у навчанні, брав участь у районних, обласних олімпіадах з багатьох предметів і скрізь займав призові місця».

Чим займався Ігор в позашкільний час, як склалось його життя після закінчення середньої школи, розповів його батько Зіновій Семенович: «У вільний від навчання час, син грав у шахи у міському шаховому клубі, багато читав художньої літератури, газет англійською мовою, особливо захоплювався матеріалами з журналу «Всесвіт». Закінчивши середню школу з «золотою» медаллю, він вступив у Київський інститут іноземних мов. За два роки навчання у вузі, Ігор оволодів матеріалом п'ятирічної програми. Навіть викладачі англійської мови інституту сказали: «Юнаша, вам нечево у нас делать». Далі Ігор вступив у лави радянської армії. Служив у Німеччині. За ці роки вивчив німецьку і латинську мови, а після служби в армії, маючи хорошу характеристику командування, вступив у Московський інститут міжнародних відносин на факультет східних мов. У 1989 році

закінчив вуз за чотири роки замість шести, навчаючись за індивідуальною програмою. З цього часу почав працював у посольстві СРСР в Індії».

Після проголошення незалежності України, Ігор Поліха стає другим радником посольства України в Індії. З 1997 року – радник Президента та Уряду України в країнах Азії і Латинській Америці, заступник радника з країн СНД, заввідділом країн Азії, Африки і Латинської Америки МЗС України. Згодом стає Надзвичайним і Повноважним послом України в Туреччині, три роки працював заступником керівника Головного управління з питань зовнішньої політики Адміністрації Президента України. З 2004 року він Надзвичайний і Повноважний посол України в Ісламській Республіці Пакистан, з 2007 – у Республіці Індія та в Демократичній Соціалістичній Республіці Шрі-Ланка.

За роки дипломатичної роботи Ігор Зіновійович оволодів багатьма мовами: хінді (індійська), урду (пакистанська), непальська, турецька, польська, бангладеш. А якщо взяти до уваги його знання німецької, латини, англійської, російської і рідної української, то загалом він може спілкуватись одинадцятьма мовами. Оце і є його феномен.

Крім дипломатичної роботи, Ігор Зіновійович Поліха написав і опублікував чимало статей на міжнародну тематику. А незабаром він захищає докторську дисертацію на тему: «Основні особливості і результати розвитку багатопартійної політичної системи в Індії (1947-1997 рр.).

До речі, на титульній обкладинці автореферату дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук один з науковців написав: «Гордися, батьку, сином! Впевнений, що то тільки перша ступінь. Ігорем буде ще гордитися вся Україна!»

*****

581. **Кравчук, В. Наш краєнин – визначний український дипломат** [Текст]: [І. З. Поліха – кандидат істор. наук, укр. дипломат] / В. Кравчук // Народне слово. – 2012. – 3 лют.
582. **Грещук, Г. Збаразький поліглот – посол у Пакистані** [Текст]: [представником нашої держави на цій неспокійній землі є збаражанин Ігор Поліха] / Г. Грещук // Свобода. – 2006. – 12 квіт.
583. **Бедриківський, Я. Радник Президента – з Тернопілля** [Текст] / Я. Бедриківський // Вільне життя. – 1997. – 5 груд.

*****

584. *Наш краєнин – визначний український дипломат* [Електронний ресурс] / Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2012. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/tag/ihor-zinovijovych-poliha/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 07. 2018.
585. *Поліха Ігор Зіновійович* [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Поліха_Ігор_Зіновійович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 07. 2018.
586. *Порошенко призначив посла України у Непалі* [Електронний ресурс] / Главком. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2009-2018. – Режим доступу: <https://glavcom.ua/news/poroshenko-priznachiv-posla-ukrajini-u-nepali--356891.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 07. 2018.
587. *Посол України в Індії: за якісь пару років Росія втратила масу можливостей* [Електронний ресурс] // Апостроф. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <https://apostrophe.ua/ua/article/politics/foreign-policy/2016-09-12/posol-ukrainyi-v-indii-za-paru-let-rossiya-poteryala-massu-vozmojnostey/7221>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 07. 2018.

Присяжнюк Василь

Народився Василь Степанович Присяжнюк 29 листопада 1955 р. у с. Колодно Збаразького району Тернопільської області. Після служби в армії повернувся в рідне село. В колгоспі ім. Суворова роботу розпочав водієм, обліковцем, а потім очолив рільничу бригаду № 1. Доводилось працювати з ранку і до пізнього вечора. У 1979 р. вступив на судово-прокурорський факультет Харківського юридичного інституту, який закінчив у 1983 р. за спеціальністю «правознавство». В органах прокуратури Василь Степанович – із серпня 1983 р. Працював стажистом прокуратури м. Луцька, помічником прокурора Маневського району, в обласному

апараті прокуратури Волинської області. Сім років обіймав посаду прокурора м. Ковеля. На всіх посадах він проявляв принциповість і відповідальність, його роботу неодноразово схвалено Генеральною прокуратурою України. Невдовзі В. С. Присяжнюк призначений заступником прокурора Одеської області. У лютому 2000 р. обійняв посаду прокурора Рівненської області. У серпні 2001-го очолив колектив прокуратури Запорізької області, а в липні 2002 р. стає заступником Генерального прокурора України – прокурором м. Києва. У травні 2007 р. призначений заступником Генерального прокурора України – прокурором Одеської області, а з січня 2008 р. – прокурором Одеської області. Липень 2010 – вересень 2013 рр. – прокурор Рівненської області, жовтень 2013 – заступник начальника Головного управління міжнародно-правового співробітництва Генеральної прокуратури України. З 2014 року не працює в органах прокуратури. Друкувався в журналі «Вісник прокуратури», газетах «Юридичний вісник України», «Комсомольская правда в Украине» та інших виданнях.

За багаторічну сумлінну працю В. С. Присяжнюк нагороджений нагрудним знаком «Почесний працівник прокуратури України», орденом «За заслуги» III ст., удостоєний звання «Заслужений юрист України».

*****

588. **Присяжнюк Василь Степанович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 62-63: фотогр.
589. **Присяжнюк Василь Степанович** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2014. – С. 24-25.
590. **Ханас, В. Присяжнюк Василь Степанович** [Текст]: [біогр.] / В. Ханас, Г. Яворський // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т. 3. П. – Я. – С. 141: фотогр.

*****

591. **Присяжнюк Василь Степанович** [Електронний ресурс] // Рівняни. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: <http://my.rv.ua/dossier-details/prisyazhnyuk-vasil-stepanovich/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05.03.2019.
592. **Присяжнюк Василь Степанович** [Електронний ресурс] // Українська конфедерація журналістів. – Електрон. текст. та граф.

дані. – [Україна], [2005]. – Режим доступу: <http://who-is-who.ua/main/page/yuvilyars2010/51/456>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05.03.2019.

593. **Присяжнюк Василь Степанович** [Електронний ресурс]: Державно-правова еліта України // Видавництво Логос Україна. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: <http://logos-ukraine.com.ua/dpu/dpu102.html>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05.03.2019.

Притула Сергій

Сергій Дмитрович Притула

народився 22 червня 1981 року у Збаражі Тернопільської області – український телеведучий, актор, автор і співпродюсер скетч-шоу «Файна Юкраїна» та «Вар'яти-шоу», екс-ведучий ранкового шоу «Підйом» та талант-шоу «Україна сльозам не вірить» на Новому каналі. Резидент української версії «Камеді клуб».

1997 року посів друге місце на захисті наукових робіт у Малій академії наук України. Школу закінчив із золотою медаллю. 1998 року вступив до Тернопільської академії народного господарства. Протягом навчання в академії був активним учасником низки молодіжних організацій, разом з однокласниками створив неформальну спілку «Митці» та видавництво «Слина». Паралельно з навчанням грав у КВК, брав участь у конкурсах художньої самодіяльності.

1998 року пройшов кастинг на посаду радіоведучого і після тривалої підготовки в січні наступного року з'явився в ефірі «Радіо Тернопіль 106.1 FM» під псевдонімом «Сірій». 2000-2001 – навчався в Лондоні в одному з коледжів. Згодом, розчарувавшись у навчанні, почав працювати, Сергій працював у Лондоні за різними професіями: від будівельника і вантажника до офіціанта та помічника кухаря. Повернувшись до Тернополя, обіймав посаду студентського декана свого ВНЗ і відновив роботу на «Радіо Тернопіль». 2002-го очолив студентський страйк в

університеті, захистив диплом і лишився працювати на посаді директора Центру молодіжних ініціатив, навчався в магістратурі. Попри це, активно займався промо-акціями, організацією концертів, гастролював з командами КВК Україною.

2004 року пройшов кастинг на посаду ведучого програми «Було ваше, стало наше» і незабаром з'явився в ефірі одного з загальнонаціональних каналів. Отримавши запрошення від столичної радіостанції «Music-радіо», у листопаді 2005 року переїхав до Києва і приступив до роботи в ефірі. Паралельно з роботою на Новому каналі Сергій працював над радіопроєктами на радіо: «Вишнева 20-ка» на Люкс FM, і «Файна Юкрайна» на Наше радіо. 2006-2009 – Сергій працює резидентом «Comedy Club UA», бере участь в щотижневих вечірках і телезіомках. В рамках проекту Притула створює в'дливий саркастичний образ, що різко висловлюється про українських знаменитостей та присутніх у залі. 3 лютого 2013 року на телеекранах України з'явилося «Педан-Притула шоу», в якому брав участь Сергій Притула зі своїм другом Олександром Педаном. 2008 рік – разом зі своїм колегою по Камеді клуб Педаном та Ольгою Фреймут очолює ранковий ефір Нового каналу – стає ведучим телешоу «Підйом». Працював над шоу до 27 травня 2011 року. Від серпня 2008 року був актором, автором і співпродюсером Народного скетч-шоу «Файна Юкрайна» на Новому каналі. Його партнером у шоу був Андрій Молочний. Загалом було відзнято 100 випусків «Файної Юкрайни», що стало найкращим показником серед усіх скетч-шоу пострадянського простору. Ведучий гумористичного шоу «Вар'яти». Проект з'явився 2009 року, перший виступ пройшов 28 травня 2010-го у Тернополі під назвою «Перше україномовне гумор-шоу «Вар'яти».

Сергій активно займається волонтерською діяльністю, збирає матеріальну допомогу від небайдужих громадян. Разом із телеведучим Геннадієм Попенком не раз особисто відвідував прифронтові зони, допомагаючи українським військовим. Кожного тижня з початку 2014 року Сергій збирає в холі Нового каналу речі для допомоги учасникам АТО. Тут збирають солдатам їжу, одяг, тощо. На зібрані гроші Притула купує для військових потреб автомобілі, ліки, прилади нічного бачення та іншу військову оптику. Частину грошей, зароблених виступами, Сергій теж витрачає на допомогу армії. В Тернополі Сергій утримує реабілітаційний центр для постраждалих від війни. Притула

організовує також збір книжок для дітей, в грудні 2015 року, до Дня святого Миколая, першу частину книг було надіслано до маленьких жителів окупованого Криму – 100 примірників. Сергій хоче, щоб діти читали українською і не забували мови. Для цього він працює над створенням ресурсу для накопичення заявок з Криму і постачання літератури до окупованого півострова.

*****

594. *Сиско, І. Сесія міської ради запровадила ряд нововведень* [Текст]: [Сергій Притула став Почесним громадянином міста...] / І. Сиско // Народне слово. – 2018. – 8 черв. – С.2: фотогр.

*****

595. *Івахів, О. Притула Сергій Дмитрович* [Текст] / О. Івахів // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2009. – Т. 4 (додат.). А. – Я. – С. 485: фотогр.

*****

596. *Допомогти героям: Сергій Притула назбирав бійцям АТО 7,5 млн грн* [Електронний ресурс] // АНТИКОР. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013-2018. – Режим доступу: <https://antikor.com.ua/articles/86206-dopomogti-gerojam-sergij-pritula-nazbirav-bijtsjam-ato-75-mln-grn>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22.02.2019.
597. *Новини. Сергій Притула* [Електронний ресурс] / 24 канал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <https://24tv.ua/ru/sergej-pritula-tag5468/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22.02.2019.
598. *Сергій Дмитрович Притула* [Електронний ресурс] / Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Притула_Сергій_Дмитрович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22.02.2019.
599. *Сергій Притула – громадський діяч* [Електронний ресурс] / УКРІНФОРМ. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/authors/sergejpritula.htm>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22.02.2019.

Телев'як Петро

Народився **Петро Максимович Телев'як** 1920 року в селі Капустинці, нині Збаразького району. Громадський діяч, діяльний в «Просвіті» та інших товариствах. Від 1941 р. – член ОУН. 10 липня 1941 року вступив до Української революційної армії (УРА), де пройшов військовий вишкіл. Після розпуску УРА три роки виконував завдання провідників ОУН. Від 1944 року – на Заході, 1947 р. – в Англії (м. Лондон), учасник просвітянської роботи української діаспори, організатор гуртків художньої самодіяльності.

Автор книги-спогадів «Від своєї долі не втечеш» (Лондон, 2000), публікацій у періодиці. У 1992, 1994 рр. приїжджав в Україну, зокрема на Збаражчину.

Помер Петро Максимович Телев'як 12 квітня 2012 року.

*****

600. **Телев'як, П. Від своєї долі не втечеш** [Текст]: спомини: життя під трьома окупаціями / П. Телев'як. – Лондон, 1998. – 296 с.: фотогр.

«Почав я писати свої скромні спогади, коли «імперія зла» душила ще наш народ в Україні, коли воїни УПА страждали і гинули в московських таборах смерті, а большевицькі фашисти російщили наш народ....

Живу ще надією, що виросте таке покоління українців, найвищим ідеалом якого буде Українська Самостійна Соборна Держава, і яке скаже : «В своєму краю панувати не дамо нікому!», а УКРАЇНА БУДЕ УКРАЇНСЬКОЮ».

*****

601. **Мельничук, Б. Телев'як Петро Максимович** [Текст] / Б. Мельничук, А. Сенік // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2009. – Т.4 (дотат.). А-Я. – С. 612.

602. **Телев'як Петро Максимович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.69.

603. *Телев'як Петро Максимович* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2014. – С. 26-27.

*****

604. *Зустріч у бібліотеці* [Електронний ресурс]: [9 липня 2018 року у вихідний день в бібліотеку завітала дочка Петра Телев'яка – Віра-Лариса Телев'як, яка народилася у 1955 році в Лондоні, залишивши спогади про батька та книжку «Від своєї долі не втечеш»] // Лановецька ЦБС. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <https://lanvjets-ka-tsbs.webnode.com.ua/news/zustrich-u-bibliotetsi1/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 09.08.2018.

605. *Телев'як Петро Максимович – громадський діяч* [Електронний ресурс] // Безкоштовна електронна бібліотека. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://uk.x-pdf.ru/5istoriya/1290567-2-zbarazh-2014-bbk-919-ukladach-senchishin-bibliograf-metodichno-bibliografichnogo-viddilu-cbs-redaktor-kulpa-zaviduvach.php>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 09.08.2018.

Яремчук Ілля

Народився *Ілля Петрович Яремчук* 1 листопада 1925 року у с. Красносільці Збаразького району на Тернопільщині у багатодітній сім'ї. Навчався у місцевій школі. 16-літнім юнаком під час німецької окупації працював продавцем у сільській кооперації. Як тільки-но відкрилася у м. Збаражі середня школа торговельного профілю, став її учнем (нині це СШ № 1).

На території сіл Красносільці, Капустинці, Капустинецький Ліс, Чорний Ліс, Розношинці, а пізніше й Базаринці, у 1942-43 рр. організував осередок ОУН юнацтва, очолював його як підрайоновий під егідою районowego В. Телев'яка, про якого є згадка в Літописі УПА.

У лиховісній воєнній круговерті опинився у німецькій армії, а після капітуляції Німеччини – в полоні в Італії (займався фотографуванням), в Англії (організовував продаж українських книжок та часописів з різних країн світу).

У 1948 р. був звільнений з полону. Активно включився в українське суспільно-громадське життя на території Великобританії: був членом Союзу українців Британії і ветеранської організації.

У 1951 р. переїхав у Канаду у м. Форт-Віллям (тепер Тендер Бей, Онтаріо). Працював продавцем взуття, заступником менеджера, менеджером відділу взуття впродовж 11 років, а у 1965 р. заснував власну фірму, що розширилася до трьох крамниць. У 1984 р. заснував відділ крамниць, працюючи у власному бізнесі до 1993 р.

І в Канаді зразу включився в громадське життя міста: став співзасновником Станиці Братства бувших вояків Української Дивізії Української Національної Армії і очолив першу Управу у місцевому товаристві «Просвіта», головував 9 років, співав у його хорі.

Як тільки створилося канадське товариство прихильників Руху України за перебудову, очолив його відділ у Тендер Бей. Збаразькому осередку руху допомагав у друкуванні газети «Томін» і додатку «Вісник Криму» (редактор Мирон Дикий). У 1993 р. організував відділ Канадського фонду «Дітям Чорнобиля» і керував ним 11 років. Допомога йшла 5 лікарням в Україні (зверх 715 тисяч доларів). Збаразькій лікарні надсилав багатофункціональні ліжка, ходулі, постільну білизну, інвалідні візки, інструменти, ксерокс, апарати, у тому числі й апарат для ультразвукової діагностики. І серед них – три машини швидкої допомоги, легковик. Одну із машин швидкої допомоги направили Вишнівецькій лікарні.

За клопотанням Збаразької лікарні за допомогу їй та щорічні шкільні стипендії місцевій школі № 1 став почесним громадянином м. Збаража № 1.

За допомогу школі в рідному селі Красносільці був іменований почесним членом педагогічного колективу.

Фінансував книгу «Я – дитина України», газети «Літературна Україна», «Українське слово», конкурс імені Яценка.

Разом з дружиною Орисею був учасником об'єднаного всеканадського хору на відкритті пам'ятника Т. Г. Шеченку у

Вінніпезі. На відкритті пам'ятника у Вашингтоні мав відзнаку «Преса» для фотографування подій зблизка.

Дружина Оріся керувала хором місцевої церкви. Ілля був його учасником, згодом увійшов до церковної управи, став заступником голови, а далі – головою управи церкви св. Володимира впродовж 12 років. За особливі заслуги одержав грамоту митрополита.

Коли Україна стала незалежною, сім'я могла вільно відвідувати батьківщину. Ілля побував на Україні не менше шести разів, дружина – чотири. Привозив Яремчук сина, дочку, внучку, налагоджувалися родинні і громадські зв'язки.

У Києві разом з дружиною був учасником першого Всесвітнього форуму українців.

Ілля Яремчук, відмовившись від урядових канадських коштів, за свої власні перебував в місті Івано-Франківськ добровільним торговельним дорадником протягом 6 тижнів.

Піклувався пан Яремчук і про свою велику родину, радив усім жити в мирі, злагоді, піклуватися один про одного.

До сім'ї Іллі в м. Тендер Бей приїжджали гості з України – і він, і Оріся були раді їх вітати у своїй хаті. Це були і політики, і спортсмени, і ансамблі-хори і танцюристи, інколи й незнайомі. Яремчуки гордилися, що до них завітали такі визначні люди, як посол України в Канаді Левко Лук'яненко, поет Дмитро Павличко, політик Михайло Горинь, артисти Дмитро Гнатюк, Назарій Яремчук з своїми співаками, письменник Григорій Пригорницький, М. Поровський.

Немає, мабуть, у м. Тендер Бей місць з пам'ятниками, які б не нагадували Україну, до організації яких не доклав зусиль пан Ілля.

В інтернаціональному парку, землю для якого викупив Ілля Яремчук, гордо височить стіна тополь, що так нагадували йому «Тополлю» Тараса Шевченка, а обіч неї квітує море рожевих піонів – улюблених квітів його матері Анни і рідних сестер: Марини, Євгенії, Стефанії, Тетяни.

Не забути ніколи слів Іллі Петровича: «Канада дала мені прихисток, роботу. Тут мене ні в чому не обмежують. Але я ніколи не забуваю і не забуду ту землю, де мене виколисала рідна ненька, і, чим можу, допомагаю і допомагатиму. Мою справу продовжать мої діти – Петруся і Юрій. А чому? Тому, що хочу вірити, що та дитина, якій я чимось допоміг, коли виросте, ніколи

не забуде рідного гнізда і так само, як я, допомагатиме своїй країні».

З нагоди 75 – річчя рідної школи № 1 м. Збаража залишив заповіт: додати з сімейного фонду на наступні 10 років до 400 ще 600 доларів: 300 – найкращим знавцям української мови, 300 – найкращим знавцям історії України. Премії вручаються на святі останнього дзвоника та випускного балу.

Вірного сина України Іллі Петровича Яремчука не стало 23-го травня 2015-го року, але справи його живуть.

*****

- 606.**[Про Іллю Яремчука]** [Текст] // Духовний оберіг: зб. спогадів: публіц. вид / упоряд. М. Мурміль. – Львів, 2006. – С. 27-28, 107: фотогр.
- 607.**Рутецька, О. Ілля Яремчук: «Чим можу, допомагаю землі, де мене виголювала нянька»** [Текст] / О. Рутецька // Рутецька, О. Життєві спалахи / О. Рутецька. – Чернівці, 2017. – С. 74-79.
- 608.**Рутецька, О. Неповторний слід** [Текст]: поема / О. Рутецька // Рутецька, О. Рути цвіт / О. Рутецька. – Чернівці, 2005. – С. 50-59.
- 609.**Рутецька, О. Родинні обереги** [Текст]: Іллі Яремчуку на 85-ліття / О. Рутецька // Рутецька, О. Барви життя / О. Рутецька. – Чернівці, 2017. – С. 35-36.
- 610.**Рутецька, О. Сердечне вітання** [Текст]: вірш / О. Рутецька // Рутецька, О. Барви життя / О. Рутецька. – Чернівці, 2007. – С. 63.
- 611.**Рутецька, О. «Я – син землі, де колисала нянька»** [Текст]: худ.-докум. зб. Поезії, мала проза / О. Рутецька. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. – 99 с.: фотогр.

*****

- 612.**Бачинський, Я. Дар з Канади** [Текст] / Я. Бачинський // Свобода. – 2000. – 19 лют.
- 613.**Гриб, В. Щедрий дар з Канади** [Текст] / В. Гриб // Народне слово. – 2000. – 21 січ.
- 614.**Найко, М. Милосердний самарянин із Канади** [Текст] / о. М. Найко // Народне слово. – 2003. – 3 жовт.
- 615.**Нечаєва, Л. Світовий чемпіонат лижників** [Текст]: вісті з Тандер Бей / Л. Нечаєва // Спортивна газета. – 1995. – 27 берез.
- 616.**Пригорницький, Ю. Добротворці з міста Тандер Бей** [Текст] / Ю. Пригорницький // Літературна Україна. – 1994. – № 31.
- 617.**Рутецька, О. Вишита сорочка** [Текст]: новела / О. Рутецька // Наш день. – 2018. – 5-11 верес.
- 618.**Рутецька, О. Ілля Яремчук** [Текст] / О. Рутецька // Сила слова. – 2018. – № 96. – листоп.

*****

619. *Дем'янова, І. Яремчук Ілля Петрович* [Текст]: [біогр.] / І. Дем'янова // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2009. – Т. 4 (додат.) А. – Я. – С. 760-761.
620. *Яремчук Ілля Петрович* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.- бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2014. – С. 23-24.

*****

621. *Ілля Яремчук: «Чим можу, допомагаю землі, де мене виколисала рідна ненька»* [Електронний ресурс] // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2006. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2014/10/30/illya-yaremchuk-chym-mozhu-dopomahayu-zemli-de-mene-vykolysala-ridna-nenka/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 14. 06. 2018.
622. *Міська рада висловлює співчуття родині почесного громадянина Збаражжя Іллі Яремчука* [Електронний ресурс] // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2014/10/30/illya-yaremchuk-chym-mozhu-dopomahayu-zemli-de-mene-vykolysala-ridna-nenka/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 14. 06. 2018.

З чистих джерел народних скарбів: фольклористи, етнографи

Залеський Антін

Народився **Антін Миколайович** 15 серпня 1936 року у селі Доброводи Збаразького району Тернопільської області у родині коваля. Його дитинство минало поблизу місцевої річки на мальовничій центральній вулиці, яку в народі називали «Закоршмою». Малий Антін дуже любив читати. Книга манила його до себе, бувало забував про свої обов'язки по господарству. У 1943 році пішов до першого класу Доброводівської семирічки, де вивчав письмо-каліграфію, російську мову, читання, арифметику, а згодом і українську мову.

Новим етапом його життя стало навчання у Бережанському педагогічному училищі, куди майбутній мовознавець вступив одразу після закінчення школи. Навчаючись на вчителя початкових класів, він, окрім фахових дисциплін, займався музикуванням. У цей період Антін Миколайович познайомився з Олегом Шаблієм, Василем Дячуном, Миколою Цалем, Андрієм Баворівським, Богданом Крушельницьким і Степаном Бачинським. Найкраще проілюстрував сторінки життя у Бережанському училищі Антіна Залеського доктор географічних наук, заслужений професор Львівського університету Олег Шаблій у своїй монографії «У пошуках краси: тривоги і розради». Молодих та енергійних студентів об'єднала і

подружила до кінця життя народна культура і пісня. Познайомив Антіна Залеського та Олега Шаблія викладач музики Андрій Баворівський, коли покликав їх на проби до струнно-домброво-мандолінного оркестру педучилища. Отак хлопці присвятили себе музичним студіям в оркестрі, на основі якого згодом був створений вокально-музикальний ансамбль педучилища. За музикуванням, студіюванням науки, дружніми веселощами та злиденними вечорами промайнуло чотири роки життя в Бережанському педучилищі. У 1954 році Антін Миколайович Залеський отримав, так званий, «червоний диплом», що засвідчував успішне закінчення училища. «Тоді ж йому, як і мені, відмовили у вступі на фізичний факультет Львівського університету, – згадує Олег Шаблій. – Тому із запропонованих нам варіантів вступу без екзаменів на юридичний, географічний чи філологічний (слов'янська філологія) факультети Антін вибрав польську філологію». Обравши факультет слов'янських мов, Залеський вивчав чеську, німецьку, канадську, польську мови. Навчання в одному університеті та рік проживання в одній квартирі лише зміцнило чоловічу дружбу. А ще Олег Іванович та Антін Миколайович «записались» в університетський оркестр народних інструментів, який був таким же домровим, що й у педучилищі, лише укріплений двома гітарами.

У 1959 р. Антін Залеський закінчив Львівський університет та був скерований на роботу у відділ української філології Інституту суспільних наук у Львові, де пропрацював до 1963 р. З 1966 р. по 1968 р. навчався в аспірантурі в Інституті мовознавства у Києві, тут же у 1969 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Вокалізми південно-західних говорів української мови». На захисті був присутній і добрий товариш Олег Шаблій. Ось що він згадує про той день: «Опонентом виступив львівський професор філолог Іван Іванович Ковалик. Я був на захисті, який тривав рівно годину (ніколи і ніде я не був свідком такого стислого захисту дисертації). Тема її стосувалась дуже цікавої риси української мови, її діалектів – вокалізації, тобто вживання у вимові слів з голосними звуками» На цей період також припадає його активна діяльність із науково-теоретичним журналом «Мовознавство», що виходить за підтримки органу відділу літератури, мови та мистецтва Академії наук УРСР. Друкуються його статті з лінгвістичної географії, зокрема: «Розрізнення а–е після середньоязикового й у південно-

західних говорах української мови» (4 примірники 1971 р.) або «Подовжені приголосні у фонологічній і морфологічній системі граматичних категорій» (6 примірників 1980 р.). З 1974 р. поєднує роботу викладача у Київського університету ім. Т. Шевченка та старшого наукового співробітника Відділу діалектології Інституту мовознавства, де працював до кінця життя. Коло наукових зацікавлень Антіна Миколайовича надзвичайно широке, про що свідчать понад сто наукових розвідок у галузі теоретичної й описової фонетики та фонології, діалектології й історії української мови, теорії та практики лінгвогеографії. Під його керівництвом укладено збірник текстів «Говори української мови» (1977). Він є автором низки карт до «Атласу української мови» (1984–2001, т. 1–3) та «Общеславянского лингвистического атласа. Серия фонетико-грамматическая» (3 вип.: 1978, 1988, 1990). «Антін Миколайович посів почесне місце в системі національної філологічної науки. Але партійні органи і служба держбезпеки створили йому перепону в науковому й адміністративному зростанні. Він не вступив у КППС і не піддався настирливим пропозиціям спецслужб на співробітництво, – переконаний автор книги «У пошуках краси: тривоги і роздуми» професор Олег Шаблій. – Особливо вони занепокоїлись, коли А. Залеський підготував докторську дисертацію на порівняно нову фундаментальну тему в національній лінгвістиці – вокалізація в українській мові». Олег Іванович вважає, що саме текст докторської дисертації став основною причиною смерті мовознавця. Це припущення вчений пояснює кількома дивними обставинами: Залеський раптово помирає, коли робота повністю готова, а підготовлена докторська зникає і досі немає жодного згадки про це фундаментальне дослідження.

9 лютого 1989 року на 63-му році життя перестало битись ще одне невтомне серце. «Десять за тиждень-два до цієї дати у кінці січня я відвідав його у лікарні, яка обслуговувала пацієнтів із НАН України. Він лежав у терапевтичному відділі, важкувато дихав. Було видно його занепокоєння. При мені його забрали в кардіологічний відділ, куди мене вже не впустили. Незабаром я довідався про смерть свого друга. Встиг побувати на похоронах у його рідному селі, де ще жила згорьована мати. Туди приїхала також невелика група колег із Львова. Похорон закінчився після

заходу сонця... Так зайшло сонце національної філології», – з глибоким сумом згадує цей день Олег Шаблій.

*****

623. **Залеський, А. Вокалізм південно-західних говорів української мови.** [Текст]: зб. текстів / А. Залеський . – Київ: Наукова думка, 1973. – 157 с.

*****

624. **Назар, М. Біля джерел мови** [Текст]: кн.-нарис про А. Залеського / М. Назар . – Збараж, 2016. – 48 с.

*****

625. **Барановська, У. Торував дорогу рідному слову** [Текст] / У. Барановська // Народне слово. – 2008. – 22 лют.

*****

626. **80 років від дня народження Залеського Антона Миколайовича** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2016 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.- бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа – Збараж, 2015. – С. 31-32.

627. **Гуцал, П. Залеський Антін Миколайович – вчений-мовознавець** [Текст]: [біогр.] / П. Гуцал // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т. 1. А. – Й. – С. 602: фотогр.

628. **Залеський Антін Миколайович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.28-29.

629. **Світоч української мови: Антін Залеський** [Текст]: бібліогр. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013.

630. **Скляренко, В. Залеський Антін Миколайович – український мовознавець, словіст** [Текст] / В. Скляренко // Українська мова: енцикл. – Київ, 2000. – А-Я. – С. 177.

*****

631. **Залеський Антін Миколайович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Залеський_Антон_Миколайович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 07.05.2018.

632. **Залеський Антін Миколайович** [Електронний ресурс] // Енциклопедія Сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2010. – Режим доступу:

- http://esu.com.ua/search_articles.php?id=14732, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 07.05.2018.
633. **Мних, А.** *У Добриводах вишанували земляка – Антона Залеського* [Електронний ресурс] / А. Мних // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2016/09/06/u-dobryvodah-vshanuvaly-zemlyaka-antona-zaleskoho/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 07.05.2018.
634. **Севастьянів, У.** *Торував дорогу рідному слову* [Електронний ресурс] : до 80-річчя від дня нар. А. М. Залеського / У. Севастьянів // Каменярь. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://new.kameniar.lnu.edu.ua/?p=5483>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 07.05.2018.
635. **Антін Миколайович Залеський** [Електронний ресурс] // Wikiwand. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 1989. – Режим доступу: https://www.wikiwand.com/uk/Залеський_Антон_Миколайович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 07.05.2018.

Куца-Ковалишин Оксана

Оксана Куца-Ковалишин народилась 6 квітня 1949 року в місті Збаражі. Закінчила Львівський інститут прикладного та декоративного мистецтва (1974 р.). Працювала головним художником Решетилівської фабрики художніх виробів (Полтав. обл., 1975 р.); від 1977 року – у Музеї народної архітектури і побуту у Львові, від 1982 р. – завідувач сектору одягу і тканин. Від 1980 р. учасниця обласних, всеукраїнських, всесоюзних, зарубіжних мистецьких виставок. Персональна – у Львові (1982 р.), Тернополі (1987 р., посмертна). Основна галузь – декоративно-ужиткове ткацтво. Творчість Оксани В'ячеславівни базується на інтерпретації українського народного мистецтва (трансформувала ритми композиції та

колористику укр. килимів, вишивки, писанок). Моделювала одяг, зокрема весільні комплекти, ескізи костюмів для О. Білозір і народного хору «Лемковина»; створювала гобелени, що вирізняються тонким колоритом і вишуканістю композиційного рішення; а також килими, для яких характерна геометризація орнаменту. Збирала зразки народної вишивки Тернопільщини; підготувала дослідження «Килимарство Збаражчини». Записувала колядки, віншування, гаївки тощо. Окремі роботи зберігаються у Музеї народної архітектури та побуту у Львові.

Померла Оксана Куца-Ковалишин 4 листопада 1986 року у м. Львів, похована у Збаражі.

Твори: панно «Ой на Івана, ой на Купала» (1972); декор. подушки – «Подільська», «Гуцульська» (обидві – 1973); декор. композиції – «Цвіт папороті» (1973), «Революційна пісня», «Соняхи» (обидві – 1974); гобелени – «Віки говорять» (1974), «Казка» (1975), триптих «Ритм» (1980), диптих «Рілля. Жита», «Простір», «Паросток» (усі – 1981), «Квіти Поділля» (1982), «Цикл життя», «Місто будується» (обидва – 1983), «Сонячний дощ» (1984); об'ємно-простор. композиція «Відлуння війни» (1978); килими – «Полтавський» (1977), «Мажорний» (1978).

*****

636. **Боклінка, Н. Світ краси і любові** [Текст]: гобелени Оксани Куцої / Н. Боклінка // Вісник історії краю. – 1997. – № 4. – С.6.

637. **Боклінка, Н. Світ краси і любові** [Текст]: рідний край / Н. Боклінка // Народне слово. – 1997. – 31 трав.

*****

638. **Дем'янова, І. Куца-Ковалишин Оксана В'ячеславівна** [Текст] / І. Дем'янова // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т.2. К-О. – С. 299: фотогр.

639. **Куца-Ковалишин Оксана** [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж.

- централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 52-53: фотогр.
640. **70 років від дня народження Куці-Ковалишин Оксани В'ячеславівни** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2019 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2018. – С. 20-22: фотогр.
641. **Куца-Ковалишин Оксана В'ячеславівна** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.43-44.

*****

642. **Куца-Ковалишин Оксана В'ячеславівна** [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Куца-Ковалишин_Оксана_В%27ячеславівна, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05.02.2019.
643. **Куца-Ковалишин Оксана В'ячеславівна** [Електронний ресурс] // Wiki Visually. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [2013?]. – Режим доступу: https://wikivisually.com/lang-uk/wiki/Куца-Ковалишин_Оксана_В'ячеславівна, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05.02.2019.
644. **Куца-Ковалишин Оксана В'ячеславівна** [Електронний ресурс] // Енциклопедія сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014-2017. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=52268, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05.02.2019.
645. **Куца-Ковалишин Оксана В'ячеславівна** [Електронний ресурс] // Юніонпедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: https://uk.unionpedia.org/Куца-Ковалишин_Оксана_В'ячеславівна, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05.02.2019.

Левків Тарас

Тарас Богданович Левків – художник-кераміст, графік. Заслужений діяч мистецтв України, член Національної спілки художників України, завідуючий відділу художньої кераміки Львівського державного коледжу декоративного і ужиткового

мистецтва імені Труша. Народився 25 червня 1940 року в селі Мала Березовиця Збаразького району Тернопільської області. Закінчив відділ кераміки Львівського училища прикладного мистецтва імені Івана Труша (1959–1964 рр., викладач з фаху – Тарас Драган), Львівський інститут прикладного та декоративного мистецтва (1971). 1970 року відбулась перша персональна виставка художньої кераміки Тараса Левківа у Львові. 1972 року – перший представник від України на III міжнародному бієнале у Валлорісі (Франція). Учасник міжнародних конкурсів художньої кераміки у Фаенці (1974, 1978, 1979, 1980). Брав участь у виставках у Прибалтиці, Польщі (Жешув 1976), (Сопот 1979); Угорщині (Будапешт 1980), НДР (Дюссельдорф 1982), ФНР (Вестервальд 1984). У 1980-х роках відбулось 17 персональних виставок. Зокрема у Ленінграді, Тбілісі, Тернополі. Загалом взяв участь у 102 регіональних, загальноукраїнських та міжнародних виставках, зокрема у Японії, Польщі, Росії, Естонії. Член утвореного у Львові 1989 року Клубу українських митців. Працює на стику сучасного мистецтва та традиційного народного промислу – гончарства. Застосовує широку палітру технік та матеріалів художньої кераміки. Займається графікою, створює композиції у техніці інтарсії. Роботи Т. Левківа вирізняються пластичною довершеністю, лаконічністю, виразною художньою мовою. Використовує глину, метал, кам'яну масу, дерево, ангоби, емалі, пігменти тощо. Розширив межі сучасної укр. кераміки від утилітарного до багатого за жанрами та видами мистецтва міжнародного рівня. Виконує настінні рельєфи, свічники, куманці, стилізованих персонажів з елементами гротеску. За допомогою найпростіших об'ємів (куля, циліндр, конус) створює композиційно складний мистецький простір. У 1990-х роках керував спорудженням спроектованої ним церкви святих Володимира та Ольги у Винниках під Львовом. Почесний громадянин міста Винники. На III Всеукраїнському симпозиумі кераміки в Опішному (1999) отримує I премію за декоративну пластику «Біломорканал».

Твори: скульптура – «Військо галицьке» (1963), «Русичі» (1967), «Троїсті музики», «Чугайстер» (обидва – 1969), «Козак із

литавами» (1970), «Місто» (1971), «Осінні гори» (1972), «Сині гори», «Кульбаба», «Перевесло», «Квочка», «Площа Ринок» (усі – 1974), «Квіти на камені», «Високі гори», «Гірські хутори» (усі – 1975), «Яблуна», «Північне сонце» (обидва – 1977), «Отара», «Захід сонця» (обидва – 1978), «Вибух» (1979), «Квіткова галактика» (1981), «Тихий сніг» (1983), «Космічна археологія» (1984), «Космічний спрут», «Космічні подарунки» (обидва – 1987), «Реставрація планети» (1988), «Застиглі хвилі», «Постамент для тирана» (обидва – 1995), «Біломорканал» (1999), «Хресна сила», «Свята ніч» (обидва – 2000), «Осінні гори» (2002), «На перевалі» (2003), «Гончарські дороги», «Великдень» (обидва – 2006), «Проростання» (2010); серія медалей «Архітектура Львова» (1975); декор. пластика «Підняття хреста» (2000).

*****

646. **Винниченко, О. М.** *Монументально-декоративні композиції Тараса Левків та Уляни Ярошевич для архітектурно-просторового середовища* [Текст] / О. М. Винниченко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – № 674, 2010. – С. 164-170.
647. **Голубець, О. Тарас Левків. Кераміка. Графіка. Інтарсія** [Текст] / О. Голубець. – Львів, 2007. – 127 с.
648. **Космолінська, Н.** *Національна по суті, абстрактна за формою* [Текст] / Н. Космолінська // Поступ. – 2001. – 1 лип.
649. **Левків Тарас Богданович** [Текст] // Кераміка України. – Київ : Видавничий центр «Логос Україна», 2009. – С. 80.
650. **Придатко Т. Тарас Левків. Кераміка. Графіка. Інтарсія** [Текст] / Т. Придатко // Мистецтвознавство України. – Львів, 2011. – С. 316-325
651. **Слободян, В.** *Винниківські храми* [Текст] / В. Слободян // Галицька брама. – № 5-6 (161-162), 2008. – С. 11.
652. **Тарас Левків. Кераміка, графіка, інтарсія** [Текст] // Відлуння віків. – 2008. – № 1 (9). – С. 83-85.
653. **Яців, Р.** *Ідеали, повертайтеся!* [Текст] / Р. Яців // Сучасність. – 1991. – № 5 (361). – С. 51.

*****

654. **Дуда, І. Левків Тарас Богданович** [Текст]: [біогр.] / І. Дуда // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т. 2. К. – О. – С. 334.
655. **Левків Тарас Богданович** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.- бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2014. – С. 22-23.
656. **Левків Тарас Богданович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 45.

*****

657. **Голубець, О. Левків Тарас Богданович** [Електронний ресурс] / О. Голубець // Енциклопедія Сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=53904, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05.02.2018.
658. **Коваль, Я. Львівський характерник Тарас Левків** [Електронний ресурс] / Я. Коваль // Львівська пошта. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2010. – Режим доступу: <http://www.lvivpost.net/kultura/n/7352>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05.02.2018.
659. **Кубська, Л. Тарас Левків: «Кераміка вимагає думання»** [Електронний ресурс]: [інтерв'ю] / пров. Л. Кубська // plus. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2010. – Режим доступу: <http://plus.lviv.ua/publ/21-1-0-403>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05.02.2018.
660. **Левків Тарас Богданович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Левків_Тарас_Богданович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05.02.2018.
661. **Тарас Левків** [Електронний ресурс]: До 75-річчя від дня народж. // Національний музей українського народного декоративного мистецтва. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: http://www.mundm.kiev.ua/EXHIBIT/T_LEVKIV.SHTML#begin, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05.02.2018.

Музичка Андрій

Народився **Андрій Васильович Музичка** 6 грудня 1886 року в с. Доброводи на Збаражчині. Рано проявився у хлопця літературний хист. У дванадцять років він уже мав власні вірші і оповідання. Особливо вразив його виступ Івана Франка в с. Залужжя. Відтоді образ Великого Каменяра постійно бентежив його душу і став не лише мистецьким дороговказом, а й об'єктом наукового дослідження, що вилилось в монографію «Шляхи поетичної творчості Івана Франка» (Харків, 1927). Закінчивши у двадцять п'ять років історико-філологічний факультет, Андрій Васильович Музичка викладав у Тернопільській гімназії. Коли край сколихнула хвиля національного відродження, Андрій разом з іншими борцями вступив до лав Українських Січових Стрільців і став біля витоків створення ЗУНРу. Із 1920 р. він працював викладачем української культури в Одеському університеті, однак не поривав взаємин із західноукраїнськими письменниками, зокрема з Марком Черемшиною. Особливо плідною була друга половина 1920-х рр. Тоді з-під його пера вийшли монографії: «Лєся Українка, її життя, громадська діяльність і поетична творчість» (1925), «З творчості І. Тобілевича» (1927), «Марко Черемшина» (Іван Семанюк) (1928) та ін. Все це сприяло науковому визнанню А. Музички, що підтвердила Вища атестаційна комісія, надавши йому 1925 р. звання професора. Однак одному з фундаторів української філологічної науки у важкі 1930-ті рр. пригадали минуле, й він невдовзі опинився у Кзил-Орді, а згодом у Семипалатинську (нині Казахстан), де в 4 місцевих педінститутах викладав історію російської літератури й літератури народів СРСР. До самозабуття закоханих у викладацьку роботу, Андрій Музичка не забував про рідну літературу, продовжував дослідження творчості Лєсі Українки. Людина виняткової честі й порядності, він не схиляв голову не тільки перед сильними світу цього, але й перед неблаганною долею. Опинившись далеко від рідного краю, не каюся, не просив помилування, бо страждав незаслужено. За цих умов надійну руку

допомоги вченому подавала Н. В. Семенюк. Ризикуючи своїм становищем, писала у високі інстанції, щоб повернути вченого в Україну, реабілітувати його наукову спадщину. Але більшовицька влада не дозволила. Нині з гіркотою можна констатувати факти інтриганського поводження з учнями рідкісного таланту. Ніяких вказівок згори щодо заборони його творів не надходило. Це і відчував сам А. Музичка, вивчаючи злочинців серед бездарних гендлярів у літературознавстві, які самохіть запроторили справжню науку в підвали спецфондів, щоб на довгі роки забезпечити собі ситуацію годівниці. Круті життєві дороги, нелегка науково-педагогічна праця підірвали здоров'я А. Музички, а найбільше боліла душа через тугу за Україною.

В останні роки життя вчений кілька разів приїжджав на Покуття, гостював також у рідних Доброводах, у сестри й небожа. А 8 вересня 1966 р. на вісімдесятому році життя, в Семипалатинську невтомне серце нашого земляка перестало битися. Дружина Марка Черемшини разом із дружиною Андрія Музички клопоталися про перевезення його праху в Україну, але чиновники від української культури заборонили навіть домовині покоїтись в рідній землі.

*****

662. *Бузейчук, В. М. Маловідомі сторінки життя професора А. В. Музички* [Текст] / В. М. Бузейчук // Лукомор'я: археологія, етнологія, історія Північно-Західного Причорномор'я. Вип. 1. – Одеса, 2007. – С. 291-293.
663. *Левченко, В. Постать вченого на тлі національної революції 1917–1921 рр.: історик літератури А. В. Музичка (1886–1966)* [Текст] / В. Левченко // Національна революція: загальноєвропейська традиція та український контекст. Матеріали міжнародної наукової конференції. Івано-Франківськ, 2-3 березня 2012 р. – Івано-Франківськ, 2012. – С. 306-315.
664. *Малевиц, А. Андрій Музичка (1886-1966)* [Текст] / А. Малевиц // Малевиц, А. Літопис землі Збаразької. – Збараж, 1996, – С. 50.
665. *Музичка Андрій (1886-1966) – літературознавець* [Текст] // Збаражчина: зб. статей, матеріалів і споминів. – Нью - Йорк, 1980. – С. 296.
666. *Музичка Андрій (1886-1966)* [Текст] // Збараж і околиці в спогадах емігрантів. – Тернопіль, 1993. – С. 120 -121.

667. **Назар, М. Андрій Музичка – вчений і патріот** [Текст] / М. Назар // Реабілітовані історією: кн. пам. Збараз. р-ну. – Тернопіль, 2006. – С. 33-34.

*****

668. **Бузейчук В. Андрій Музичка: повернення з чужини** [Текст] / В. Бузейчук // Слово Просвіти. – 2007. – 13-19 груд. – С. 13.

669. **Бузейчук В. Професор Андрій Музичка: від революції до науки, від Одеси до Кзил-Орди** [Текст] / В. Бузейчук // Науковий світ. – 2008. — № 1. – С. 22-23.

670. **Бузейчук, В. До Одеси так і не повернувся...** [Текст] / В. Бузейчук // Чорноморські новини. – 2007. – 7 черв.

671. **Бузейчук, В. Трагічна доля літературознавця** [Текст] / В. Бузейчук // Українське слово. – 2007. – 8-14 серп. – С. 13.

672. **Веркалець, М. Не так тій вороги, як добрії люди** [Текст] / М. Веркалець // Україна. – 1990. – № 47. – С. 19-21

673. **Муяссарова, Н. Пригорни його, Вкраїно!** [Текст] / Н. Муяссарова // Вісник історії краю. – 1996. – № 11-12.

674. **Назар, М. Андрій Музичка – вчений і патріот** [Текст] / М. Назар // Народне слово. – 1997. – 24 січ.

*****

675. **130 років від дня народження Музички Андрія Васильовича** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2016 рік / Збараз. централіз. бібл. система, метод.- бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2015. – С. 45-49.

676. **Андрій Музичка – вчений і патріот** [Текст]: експрес-інформ. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2007.

677. **Головин, Б. Музичка Андрій Васильович** [Текст] / Б. Головин, М. Назар // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т. 2. К. – О. – С. 577: фотогр.

678. **Левченко, В. Музичка Андрій Васильович. 1886-1966** [Текст] // Одеські історики (початок ХІХ – середина ХХ ст.): енцикл. вид. – Одеса, 2009. – Т. 1. – С. 248-251.

679. **Лисенко, І. Музичка Андрій Васильович** [Текст] / І. Лисенко // Українська літературна енциклопедія. – Київ, 1995. – Т. 3. – С. 429.

680. **Музичка Андрій Васильович (24. 11. 186- 08. 09. 1966)** [Текст] // Українська рядяньська енциклопедія. – 2-е вид. – Київ, 1982. – Т. 7. – С. 163.

681. **Музичка Андрій Васильович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.54-55.

*****

682. **Музичка Андрій Васильович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/-Музичка Андрій Васильович](https://uk.wikipedia.org/wiki/-Музичка_Андрій_Васильович), Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.06.2018.
683. **Музичка Андрій** [Електронний ресурс] // Тернопільщина: регіон. інформ. портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2010. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/2010-04-08-14-24-17/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.
684. **Сиско, І. Андрія Музичку вшанували доброводівські просвітяни** [Електронний ресурс] / І. Сиско // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2011. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2011/12/14/andriya-muzychku-vshanuvaly-dobrovodivski-prosvityany/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.06.2018.
685. **Музичка Андрій Васильович** [Електронний ресурс] // Wiki Visually. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: [https://wikivisually.com/lang-uk/wiki/Музичка Андрій Васильович](https://wikivisually.com/lang-uk/wiki/Музичка_Андрій_Васильович), Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.06.2018.

Маслюк Віталій

Віталій Маслюк народився 4 травня 1920 року в с. Старий Вишнівець Збаразького району Тернопільської області в родині священника. У 1946 році вступив на відділення класичної філології Львівського університету, яке закінчив 1952 року. По закінченні університету вчителював, з 1952 по 1962 рр. – директор школи в Дубно Рівненської обл. 1962 року вступив в аспірантуру при кафедрі, яку успішно закінчив захистом кандидатської дисертації “Із грецько-єгипетського фольклору (Апологія гончара перед царем Аменописом про майбутнє Єгипту)” (керівник – проф. С. Лур’є).

У творчій діяльності професора Віталія Маслюка слід виокремити декілька напрямів. Насамперед – науково-організаторський. Віталій Петрович – одна з найпомітніших постатей в історії класичної філології Франкового університету в післявоєнний час. Хороший організатор навчального процесу, з 1966 по 1973 рр. – завідувач кафедри класичної філології. На кафедрі панувала доброзичлива, творча атмосфера, взаємоповага старших і молодших працівників, професор подавав приклад толерантності, тактовності, виваженості у словах і справах.

Другий напрям – наукова діяльність. У 1980 році Віталій Петрович успішно захистив дисертацію з теорії літератури «Латиномовні поетики і риторики XVII – першої половини XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні» і видав монографією у 1983 році. Значення цієї монографії важко переоцінити. Учений освоїв і тонко проаналізував пласт української літератури, що лежав незораною нивою, розкрив значення і роль шкільних курсів словесності у безперервному процесі розвитку теорії красномовства, показав, як у єдиному руслі західноєвропейської літературно-естетичної думки формувалися українські літературознавчі теорії, зароджувалася українська література. Завдяки фундаментальній праці В. Маслюка у науковий обіг введено нові факти і приклади, а українські поетики й риторики отримали глибоку наукову оцінку й посіли належне їм місце в системі духовних цінностей українського народу. Найбільше уваги приділив професор В. Маслюк перекладам з давньоукраїнської латиномовної поезії. Це зумовлено і науковими зацікавленнями перекладача, і цілковитою занедбаністю цієї безумовно дуже цікавої літератури. Її засвоєння українською мовою поряд із історико-літературним набуває й суспільного значення та засвідчує, що Україна не була осторонь гуманістичної ідеї, а нарівні з іншими державами брала участь у створенні європейських духовних цінностей. Переклади цієї літератури потребували значної попередньої роботи, глибокого наукового аналізу та всебічного філологічного осмислення.

Професор Віталій Маслюк здійснив грандіозну працю, яка склала б честь цілому колективу драгоманів, – переклав твори латиномовних українських поетів XVI–XIX ст. Віталій Петрович не міг спертися на досвід інших перекладачів цієї літератури, яких в Україні майже не було, сам формував традицію перекладання давньоукраїнської латиномовної поезії. Блискуче впорався з цим

важким завданням, створив адекватні високохудожні переклади, на рівні досягнень перекладацької науки. Симон Пекалід, Григорій Чуй, Павло Русин, Георгій Тичинський, Микола Гусовський, Себастьян Кленович і багато інших авторів доступні українському читачеві завдяки подвижницькій праці В. Маслюка. Рік за роком Віталій Петрович невтомно перекладав з латинської мови праці українських учених минулих століть («Сад поетичний» М. Довгалецького, «Про риторичне мистецтво» Ф. Прокоповича).

Перекладати Віталій Петрович почав ще в далекому 1961 році, коли був студентом, – два міміамби Геронда. Вони започаткували низку перекладів з давньогрецької та римської літератур: Лукіана, Архілоха, Мімнерма, Анакреонта і його наслідувань, Теокріта та інших. Багатьох поетів ніколи не перекладали українською мовою, саме професор В. Маслюк ввів їх у скарбницю української культури.

Живий погляд інтерпретатора на давній текст відчутний у перекладі знаменитого роману Лонга “Дафніс і Хлоя”, що вийшов окремою книжкою у видавництві “Коло” (2004 р.). З римської літератури професор Маслюк переклав восьму еклогу Вергілія, епіграми Марціала, одну з любовних елегій Овідія та чимало інших творів.

Про професора Віталія Маслюка можна говорити ще дуже багато – і як про здібного організатора навчального процесу, і як про блискучого методиста, автора підручників та навчально-методичних посібників: «Латинська мова» (1968, у співавт. з Р. Оленичем), «Грецька мова» (1974), «Латинська мова» (1975, у співавт. з Р. Оленичем) «Латинська мова» (1992, у співав. з М. Сенівим).

Помер Віталій Петрович Маслюк 17 лютого 2005 року не дочекавшись свого 85-ти річчя від дня народження. Похований на цвинтарі – Зимній воді у Львові. Тож ж нехай перша ластівка видана на малій батьківщині вченого стане добрим продовженням шани наших земляків, в сузір’ї яких заслужено сяє зірка Маслюка Віталія Петровича.

*****

686. Маслюк, В. П. Латиномовні поетики і риторики XVII – першої половини XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні [Текст] / В. П. Маслюк. – Київ: Наук. думка, 1983. – 236 с.

В монографії досліджуються формування та розвиток теорії літератури на Україні в XVII — першій половині XVIII ст., вказується на її зв'язок з античною теорією художнього слова і з досягненнями західноєвропейської естетико-літературної думки. В книзі використано нові матеріали з вітчизняних латиномовних поетик і риторик, прочитаних у Києво-Могилянській академії та в інших школах країни; розкриваються значення і роль шкільних курсів теорії словесності у становленні й розвитку української художньої літератури.

*****

687. **Козира, В.** *Вшанування пам'яті земляка* [Текст]: [вшанув. літ. і наук. спадщини вченого В. Маслюка у НЗ «Замки Тернопілля»] / В. Козира // Народне слово. – 2008. – 1 серп.

*****

688. **Матейко, Р.** *Маслюк Віталій Петрович (04. 05. 1920, с. Старий Вишнівець, нині Збаразького району – 17. 02. 2005. м. Львів) – Вчений у галузі літературознавства, перекладач* [Текст] / Р. Матейко, Б. Пиндус / Тернопільський енциклопедичний словник. – Т. 2. К-О. – С 471; фотогр.
689. **Віталій Маслюк:** *Подвижник у царині Слова: спогади, бібліографія наукових праць та перекладів* / уклад.: М. Борецький, В. Зварич, Я. Маслюк. – Дрогобич: Коло. – 2005. – 72 с.
690. **Маслюк Віталій Петрович** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараз. централіз. бібл. система, метод.- бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2014. – С. 20-21.
691. **Маслюк Віталій Петрович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 49-53.
692. **Віталій Петрович Маслюк – професор, відомий перекладач** [Текст]: інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2008.

*****

693. **Віталій Петрович Маслюк – вчений у галузі літературознавства, перекладач** [Електронний ресурс] // Тернопільщина: регіон. інформ. портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/2011-09-19-07-19-15/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.
694. **Маслюк Віталій** [Електронний ресурс] // 1576 Бібліотека українського світу. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна],

2015. – Режим доступу: <http://1576.ua/people/4470>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.
695. *Літературна і наукова спадщина вченого В. П. Маслюка* [Електронний ресурс] // Національний заповідник «Замки Тернопілля». – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [2008]. – Режим доступу: http://nzst.com.ua/articles.php?article_id=107, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.

Роздольський Осип

Осип Роздольський – український фольклорист, музичний етнограф, педагог, перекладач. Дійсний член Українського наукового товариства у Києві (1914), Наукового товариства ім. Шевченка (1930), член Етнографічної комісії Академії наук України (1926).

Народився 29 вересня 1872 року в селі Доброводи Збарзького району. Тут, а згодом у селі Берліні на Львівщині минуло його дитинство. Закінчив греко-католицьку Богословську академію у Львові (1890-1894) та філософський факультет Львівського університету (1894-1897). З 1897 до 1929 року викладав польську, німецьку, латинську, грецьку мови та класичну літературу в гімназіях Коломиї, Перемишля, Львова та Львівському таємному українському університеті. У той час Осип Роздольський збирав фольклорно-етнографічні матеріали у селах Галичини, виїжджав на Східну Україну.

На Чернігівщині, куди вчений прибув у червні 1914 року, застала його Перша світова війна. Роздольського, як австрійського підданого, було відправлено на тимчасове мешкання в Уральськ, а згодом у Симбірськ. І тільки в 1918 році він зміг повернутися до своєї родини у Львів. У 1926 році його обрано членом Етнографічної комісії Академії наук України, а з 1930 року він – дійсний член наукового Товариства імені Тараса Григоровича Шевченка у Львові.

У 1939 році стає старшим науковим співробітником Львівського філіалу Академії наук України, керує кількома фольклорними експедиціями на Львівщині.

Найбільше у доробкові Осипа Роздольського займають записи українських пісень, казок, легенд та переказів. Він один з перших у світовому народознавстві почав записувати мелодії пісень на фонограф, що мало велике значення для збереження багатоголосся українського народу. Роздольський співпрацював з І. Франком, В. Гнатюком, Ф. Колесою, С. Людкевичем, з якими зблизився ще в студентські роки.

У 1901 році О. Роздольський перебував на Тернопільщині у селах Лисівці, Добрівляни, Печорній, Торському, де збирав матеріал для збірника «Галицько-руські мелодії». Розшифровку мелодій та редагування нотного матеріалу зробив Станіслав Людкевич.

«Галицько-руські народні мелодії» стали політичним явищем у галузі української фольклористики початку ХХ століття. Позитивну рецензію на неї дав І. Франко, вказуючи на багатства мелодій та широкую географію записів.

Антологія О. Роздольського – С. Людкевича охоплювала 59 сіл Лемківщини, Волині, Західного Поділля і налічувала понад півтори тисячі зразків пісенного фольклору різних за жанром і тематикою.

Про невтомну діяльність в галузі музичного фольклору Роздольського можна судити з того, що за міжвоєнне двадцятиліття він записав понад три тисячі нових пісень з мелодіями, доклавши всіх зусиль до їх упорядкування і публікації. Увесь вільний час О. Роздольський віддавав науковій систематизації та упорядкуванню матеріалу. Він залишив після себе величезну кількість музично-пісенних записів.

Архів ученого, що налічує 6450 текстів і 2987 мелодій народних пісень, з червня 1960 року перебуває в науковому архіві інституту мистецтвознавства, фольклору і етнографії ім. М. Рильського Академії Наук України.

Осип Роздольський займався і перекладацькою роботою. Зокрема він переклав українською мовою «Євтифрона» Платона, «Медею» Евріпіда і «Прометей» Есхіла, підготував грецько-український словник. Учений дбав про популяризацію української літератури серед народів світу, переклавши новели В. Стефаника,

оповідання С. Васильченка, твори Лесі Українки німецькою мовою.

Помер Осип Іванович Роздольський 27 лютого 1945 року.

*****

696. **Березовський, І. П.** *Українська радянська фольклористика: Етапи розвитку і проблематики* [Текст] / І. П. Березовський. – Київ: Наукова думка, 1987. – 335 с.
697. **Довгалюк, І.** *Західноподільські експедиції Осипа Роздольського* [Текст] / І. Довгалюк // Традиційна народна музична культура Західного Поділля: зб. статей і матеріалів. – Тернопіль, 2001. – С. 48 – 54.
698. **Довгалюк, І.** *Музично-етнографічна діяльність Осипа Роздольського* [Текст] / І. Довгалюк. – Київ: Родовід, 1997 – 48 с.: фотогр.
699. **Довгалюк, І.** *Осип Роздольський* [Текст]: музично-етнографічний доробок / І. Довгалюк. – Львів: ТеРус, 2000. – 154 с.
700. **Назар, М.** *Слово про Осипа Роздольського* [Текст] / М. Назар. – Збараж: Обрій, 2004. – 47 с.
701. **Сокіл, Г.** *Осип Роздольський. Життя і діяльність* [Текст] / Г. Сокіл. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2000. – 165 с.

*****

702. **Маслій, М.** *Осип Роздольський приніс європейське визнання національній етномузикознавчій науці* [Текст] : [музичний етнограф, фольклорист, педагог] / М. Маслій // Нова Тернопільська газета. – 2013. – 13-19 лют. – С. 10.
703. **Медведик, П.** *Збирач Перлин* [Текст] / П. Медведик // Вільне життя. – 1972. – 1 жовт.
704. **Медведик, П.** *Фольклористична діяльність О. І. Роздольського* [Текст] / П. Медведик // Народна творчість і етнографія. – 1963. – № 3. – С. 89 – 91.
705. **Погребенник, Ф.** *Роздольський Осип – знаний і не знаний* [Текст] / Ф. Погребенник // Слово і час. – 1997. – № 9. – С. 28-30.
706. **Сиско, С.** *З чистих джерел народних скарбів* [Текст] / С. Сиско // Колгоспне життя. – 1972. – 30 верес.
707. **Черемшинський, О.** *Співпраця фольклористів – земляків* [Текст] / О. Черемшинський // Вісті Придністров'я. – 1992. – 11 верес.
708. **Сокіл, Ч.** *Роздольський Осип* [Текст] / Ч. Сокіл // Тернопіль. – 1993. – №3. – С. 34 – 35.

*****

709. **29 вересня 140 років від дня народження Роздольського Осипа Івановича** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2012 рік / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2011. – С. 23-24: фотогр.
710. **Головин, Б. Роздольський Осип Іванович (29.09.1872 с. Доброводи, нині Збараж. р-ну – 27.02.1945, м. Львів) – фольклорист, педагог, перекладач** [Текст] / Б. Головин, Б. Пиндус // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т.3 П – Я. – С.188-189: фотогр.
711. **Збирач перлин народних : до 135-річчя від дня народження Осипа Роздольського** [Текст]: бібліогр. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2007.
712. **Роздольський Осип Іванович (29.09. 1872 – 27. 02.1945) – український фольклорист, педагог і перекладач** [Текст] // УРЕ. – 2-е вид. – Київ, 1983. – Т.9. – С. 430.
713. **Роздольський Осип Іванович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.63-64.
714. **Роздольський Осип Іванович** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2017 рік / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2016. – С. 46-50: фотогр.
715. **Смоляк, О. Осип Роздольський (1872 – 1945) – фольклорист, етнограф, перекладач** [Текст] / О. Смоляк // Визначні постаті Тернополя : біогр. зб. / уклад. О. Бенч, В. Троян. – Київ, 2003. – С. 161 – 162.
- *****
716. **Осип Роздольський приніс європейське визнання національній етномузикознавчій науці** [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Михайла Ратушняка. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <http://ratushniak.te.ua/slavetni-imena/63-osyp-rozdolskyi-prynis-ievropeiske-vyznannia-natsionalnii-etnomuzykoznavchii-nautsi>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16.09.2018.
717. **Роздольський Осип (1827-1945)** [Електронний ресурс] / Терноп. обл. б-ка для молоді. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: http://tobm.org.ua/?page_id=4161, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16.09.2018.
718. **Роздольський Осип Іванович** [Електронний ресурс] / Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Роздольський_Осип_Іванович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16.09.2018.

719. *Слово про Осипа Роздольського лунало у районній бібліотеці* [Електронний ресурс] // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/tag/osyp-rozdolskyj/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 09. 2018.

Видатні лікарі Збаражчини

Білінський Володимир

Білінський Володимир (1869-1918).

Був одним із перших лікарів-українців на Збаражчині. Він народився в с. Стріліська в сім'ї священника. Медицину студював у Віденському університеті, був активним членом академічної громади «Січ». Здобувши вищу освіту, займався приватною практикою у м. Збаражі. Одружився з Галиною-Оленою Білінською, донькою пароха с. Синява о. Еміліяна Білінського. В них було троє дітей – Наталка, Ярослава і Тарас, який потім теж став лікарем у нашому місті. За Австро-Угорщини Володимир мав титул фізика Збараського повіту.

Білінський був людиною ідейною, енергійною і наполегливою. Його завжди бачили серед народу. У колі його друзів були радикали А. Шмигельський, А. Марценюк, С. Шмігер. Тут були члени духовного сану отці Заячківський, Юрчинський, вчителі Гірка, Фарановська, Ванкевич, Стільбицький, а особливо молодь, яка його любила, шанувала, наслідувала.

Познайомившись з темним, безпросвітним життям збаражан, лікар Білінський приходить до висновку, що тільки через освіту,

шляхом просвітницької роботи можна піднести свідомість людей. У 1900 році старання його та о. Заячківського у Збаражі відкрито філію «Просвіти». Першим її головою обрано настоятеля Воскресенської церкви о. Заячківського, до управи увійшов і лікар Білинський.

Хоча Збараж ще в 1867 році став повітовим центром, але окремого шкільного будинку для народної школи не було. Збаразька гімназія містилася в монастирі Бернардинів, отці якого ставили питання про перенесення гімназії в м. Бережани. У 1905 р. це було зроблено.

У 1910 році за ініціативою В. Білинського відбулися великі збори, на які прибули представники з багатьох сіл: стояло одне питання – про відкриття у Збаражі української приватної гімназії. Створено було організаційний комітет, головою якого одноголосно обрано В. Білинського.

Для утримання гімназії українська громадськість щедро жертвувала гроші.

Володимир Білинський мав значний вплив на людей. Його не можна було не слухати. У селі Красносільці жило багате селянське подружжя Іван та Варвара Телев'яки. Він зумів переконати, щоб вони купили для Українського Дому земельну ділянку за 16 тис. крон у Збаражі і записали 17 моргів поля для будівництва Товариства «Просвіта» та інших українських установ.

До Першої світової війни почалося будівництво Українського Народного дому у Збаражі, але вдалося закінчити його лише в 30-х роках ХХ ст.

Діяльність лікаря і громадського діяча викликала подив і захоплення не тільки серед українського населення, а й серед євреїв та поляків. Тому населення міста обрало його депутатом до міської Ради. Разом з о. Заячківським вони домоглися, щоб на честь століття від дня народження М. Шашкевича вул. Клейову, яка починалася з центру і вела до залізничного вокзалу, назвали іменем Шашкевича (тепер вул. Грушевського).

Володимир Білинський не тільки займався культурно-освітньою роботою, а й добре бачив, що торгівля і фінансові органи перебували в руках поляків, німців та євреїв, а українцям до них дорога закрита. Тому з його ініціативи у Збаражі було відкрито філію Народної торгівлі, два українські банки, українські крамниці. У 1903 році створено перший банк – «Стоваришення

кредитове Руський Народний Дім», а в 1912 році другий – «Союз щадничокредитовий «Надія». Багато української молоді знайшло в них роботу, а частину грошей витрачали культурно-просвітницьку роботу та на утримання приватної української гімназії.

Головою Надзірної ради «Народної торгівлі» було обрано Володимира Білинського.

Навесні 1918 року, після ліквідації фронтів, солдати царського війська, повертаючись через наші села, занесли тиф. Епідемія охопила майже всю тернопільську округу. Лікар В. Білинський не знав спочину. Наприкінці квітня 1918 року його викликали до хворого. Оглядаючи пацієнта, лікар почув укуси воші, захворів на тиф і 15 травня 1918 р. помер, проживши лише 49 літ.

*****

720. *Малевиц, А. [Володимир Білинський]* [Текст] / А. Малевиц // Малевиц, А. Літопис землі Збараської / А. Малевиц. – Збараж, 1996. – С. 48.

721. *Малевиц, А. Славна родина Білинських* [Текст]: [про В. Білинського та його сім'ю] / А. Малевиц // Служинська, З. Рід Білинських / З. Служинська. – Львів, 1998. – С. 66-68: фотогр.

*****

722. *Данилейко, М. Збараська гілка роду Білинських* [Текст] / М. Данилейко // Збараж – місто в Медоборах. – 2001. – №4. – С. 21 – 23.

723. *Данилейко, М. Рід лікарів Білинських* [Текст] / М. Данилейко // Збараж – місто в Медоборах. – 1997. – №2. – С. 20 – 22.

*****

724. *Матейко, Р. Білинський Володимир Теофілович* [Текст] / Р. Матейко, Б. Пиндус // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1 А – Й. – С.131.

725. *Володимир Білинський* [Текст] // Родина Білинських – лицарі розуму і милосердя: бібліогр. посіб. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2014. – С. 4-8: фотогр.

*****

726. *Невідома світлина Івана Франка* [Електронний ресурс] : [про Володимира Білинського] // Вісник Львів. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2010. – Режим доступу:

http://old.philology.lnu.edu.ua/visnyk/51_2010/51_2010_horak.pdf,

вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 07. 09. 2018.

727. **Борис Білінський: «Я дуже ліберальний»** [Електронний ресурс] : [про Володимира Білінського] // Журнал Кана. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/zhurnal.Kana/posts/642832402513665>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 07. 09. 2018.

Білінський Тарас

Гідним спадкоємцем ідейних переконань і продовжувачем діяльності свого батька Володимира став його син **Тарас Білінський**. Народився він у Збаражі 17 червня 1903 року. Виховуючись у національно-свідомій сім'ї, він усвідомив, що завжди повинен бути вірним лікарському обов'язку, вірним рідному народові.

Тарас Білінський в 1921 році закінчив українську гімназію в Тернополі, а в 1922 році почав медичні студії в Граці, закінчивши їх у 1927 р. диплом нострифікував у 1929 р. у Віденському університеті, після чого працював помічником лікаря у Львівському державному шпиталі. З 1930 р. досить успішно вів приватну практику в Збаражі, належав до філії УЛТ в Тернополі. Незважаючи на велику зайнятість (лікування хворих), він відразу стає у проводі громадського життя, яке з його прибуттям значно поживилось.

У грудні 1930 р. в Збаражі відбулися загальні збори в читальні «Просвіта» на яких головою управи одноголосно обрано молодого лікаря Тараса Білінського. За короткий час читальня стала головним центром духовного життя збаражан. Тільки протягом кількох місяців у «Просвіту» вступило 200 осіб, переважно молоді. Мала кімната читальні не могла вмістити всіх бажаючих прочитати газету, послухати розповідь про історичне минуле українського народу, почерпнути знання з медицини,

ознайомитись з політичним життям суспільства. Тарас Білинський домігся, щоб читальню «Просвіти» перенесли до малого залу Українського Народного дому. Завдяки його старанням читальня передплачувала майже всі українські газети, що виходили з Польщі, а щоденну газету «Діло» і українські журнали він приносив з дому.

При читальні запрацювали аматорські гуртки, відбувалися вечорниці з танцями, а в піст – чайні вечори, шахові змагання. Зібрані під час імпрез гроші призначалися для поповнення фондів бібліотеки. Це стривожило окупаційну владу, і вона шукала причину, щоб закрити читальню. Навесні 1934 р. польська влада заарештувала Тараса Білинського нібито за приналежність до ОУН, а читальню закрила.

Минуло три місяці, але польська влада не змогла пред'явити управі «Просвіти» антидержавних злочинів. Староство було змушене відкрити читальню. У липні цього ж року повернувся Тарас Білинський, бо польська поліція не змогла пред'явити йому ніяких доказів злочину.

Тепер ще буйніше завирувало просвітницьке життя і в місті, й у повіті. Часто лікар виїжджав в села повіту і, крім лікарської допомоги населенню, сприяв і в поліпшенні національно-просвітницької роботи, в організації Товариства тверезості. Як згадує Богдан Левків з Малої Березовиці, що в лікарських сумках з червоним хрестом він возив нову національну літературу, заборонену в Польщі. При читальнях запрацювали рахункові (фізкультурні) гуртки, влаштовували фестони – свято молоді.

Не спали і вороги. Через кілька місяців польські поліцаї несподівано налетіли на читальню «Просвіта», зробили обшук в бібліотеці, знайшли заборонені книги. Справу передали в суд. Але адвокат Кульчицький зумів виграти процес. Ця перемога запалила українську молодь до роботи. На пропозицію Т. Білинського при читальні організовано струнний оркестр, який часто виступав на імпрезах товариства, працював хор під керівництвом Л. Краснопери.

У 1935 році Білинському вдалося організувати в Збаражі рахункове Товариство «Сокіл». Молодь обрала головою Тараса Білинського.

По кількох місяцях праці він відмовився від керівництва «Сокола». Всю енергію й силу Тарас віддає лікарській і

просвітницькій роботі, стає районним провідником ОУН (підпільним). У 1937-1939 роках кілька разів був затриманий поліцейськими, але швидко звільнений, хоч йому грозили заслання і концтабір Береза Каргузька.

Головою Товариства «Просвіта» в Збаражі Т. Білинський був до 17 вересня 1939 року. Він також був членом Ради Окружного Союзу кооперативів та членом Управи Українського Народного дому.

В 1939 році, після встановлення радянської влади, призначений головним лікарем Збаразької лікарні. Тарас Білинський був заарештований органами НКВС, але завдяки підтримці збаражан був звільнений.

5 липня 1941 року був закатований енкаведистами. Поховали в Збаражі.

Під час повернення радянських військ у Збараж в 1944 р. сім'я Білинських, боячись нових переслідувань, виїхала з міста.

З нагоди 100-річчя від дня народження Т. Білинського на будинку Збаразької районної лікарні відкрито меморіальну дошку.

*****

728. *Малевич, А. [Тарас Білинський]* [Текст] / А. Малевич // Малевич, А. Літопис землі Збаразької / А. Малевич. – Збараж, 1996. – С. 53.

729. *Малевич, А. Славна родина Білинських* [Текст] / А. Малевич // Служинська, З. Рід Білинських / З. Служинська. – Львів, 1998. – С. 68: фотогр.

*****

730. *Головин, Б. Такі воскресають, такі не вмирають, такі не згорять у вогні* [Текст]: до 100-річчя від дня народж. Тараса Білинського / Б. Головин // Народне слово. – 2003. – 15 серп.

731. *Данилейко, М. Збаразька гілка роду Білинських* [Текст] / М. Данилейко // Збараж – місто в Медоборах. – 2001. – №4. – С. 21 – 23.

732. *Малевич, А. Славна родина лікарів Білинських* [Текст] / А. Малевич // Народне слово. – 1996. – 31 трав.

733. *Служинська, З. Білинські* [Текст]: генеалогія українських родин / З. Служинська // Визвольний шлях. – 1996. – №1. – С. 605-606.

734. *Студницька, О. Тарас Білинський – під образами нашої душі* [Текст]: до 100-річчя від дня народж. / О. Студницька // Народне слово. – 2003. – 22 серп.

*****

735. **Білинський Тарас** [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 38-39: фотогр.
736. **Білинський Тарас Володимирович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.3: фотогр.
737. **Білинський, Б. Білинський Тарас Володимирович** [Текст] / Р. Матейко, Б. Пиндус // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1 А – Й. – С.133: фотогр.
738. **Тарас Білинський** [Текст] // Родина Білинських – лицарі розуму і милосердя: бібліогр. посіб. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2014. – С. 8-13: фотогр.

*****

739. **Білинський Тарас Володимирович** [Електронний ресурс] / Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Білинський_Тарас_Володимирович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 10. 09. 2018.
740. **Родина Білинських – лицарі розуму і милосердя** [Електронний ресурс] // Збаразька ЦБС. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014. – Режим доступу: <http://zbarazh-library.com.ua/writen/people/Bilinskiy.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 10. 09. 2018.
741. **Тарас Білинський** [Електронний ресурс] / Rodovid. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <http://uk.rodovid.org/wk/Запис:800324>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 10. 09. 2018.

Білинський Борис

Борис Тарасович Білинський народився 16 липня 1933 року в м. Збаражі Тернопільської області у знаній галицькій родині. Його дитинство припало на роки Другої світової війни. Початкову освіту отримував у школах Збаража, Львова, Криничі (Польща) і Равельсбаху (Австрія), а закінчив із золотою медаллю школу у Львові.

При виборі дальшого життєвого шляху Борис Білінський пішов слідами батька-лікаря та отримав після закінчення Львівського медичного інституту в 1956 р. диплом з відзнакою. Працював лікарем-хірургом, завідувачем хірургічного відділення районної лікарні, лікарем-ординатором обласної лікарні, співробітником НДІ гематології і переливання крові, доцентом, а згодом професором і завідувачем кафедри онкології та медичної радіології ЛНМУ імені Данила Галицького.

Упродовж 1982-1991 рр. був проректором із лікувальної роботи, а у 1991-2000 рр. – проректором із наукової роботи університету.

Від батька перейняв не лише фах, а й глибоке почуття громадського обов'язку та жертвовного патріотизму. Вражає перелік здобутків у професійній та громадській роботі, які достойно відзначені суспільством. Доктор медичних наук (1972 р.), професор (1978 р.), Заслужений діяч науки і техніки України (1994 р.), онколог-хірург вищої категорії, академік Академії наук вищої освіти України (1993 р.), член Нью-Йоркської Академії наук (1994 р.), дійсний член Наукового товариства ім. Т. Шевченка (1992 р.), президент Львівського обласного відділу Фонду милосердя і здоров'я України (1989 р.), голова Львівського онкологічного товариства (1986 р.), член президії Українського онкологічного товариства у Києві (1988 р.), член Управи Українського лікарського товариства у Львові (2000 р.), голова Суду лікарської честі УЛТ у Львові (2004 р.), заслужений професор Львівського національного університету імені Данила Галицького (2006 р.), почесний професор Київського інституту експериментальної медицини і онкології імені Р. Кавецького (2003 р.), почесний член УЛТ у Львові (2003 р.).

Професора Бориса Білінського нагороджено відзнаками Президента України – орденом «За заслуги» III ступеня (1999 р.) і медаллю «Захиснику Вітчизни» (1999 р.), медаллю Києво-Галицької митрополії УГКЦ «За внесок у справу відродження» (1990 р.), медаллю імені Мар'яна Панчишина «За активну діяльність в УЛТ у Львові» (2009 р.). Він – володар відзнак СФУЛТ (2012 р.) та ВУЛТ, зокрема медалі «За працю та звитягу в

медицині» (2011 р.); відзнак Львівської обласної ради «До 100-річчя від дня народження провідника ОУН Степана Бандери» (2009 р.) та з нагоди 20-річчя I-го демократичного скликання Львівської обласної ради (2010 р.), відзнак «З нагоди 20-річчя Народного Руху України» (2009 р.), «За послуги та внесок у розбудову Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького» №4 (2010 р.) та низки інших.

У 1984 р. Кембріджський біографічний центр (Великобританія) визнав Бориса Білинського «Людиною року». У 1990 р. з рук Президента Австрії Курта Вальдгайма він отримав медаль «Moral-Leistung-Zusammenarbeit» («Досягнення у галузі моралі та співпраці»).

Від 1992 р. професор В. Білинський є дійсним членом Європейського товариства дослідників раку (EACR) та Європейського товариства мамологів (EMS). Починаючи від 1966 р. брав участь у всіх українських та всесоюзних з'їздах онкологів, у Всесвітніх протиракових конгресах (Будапешт, 1986 р.; Гамбург, 1990 р.), а численних з'їздах та конгресах.

Під керівництвом професора Бориса Білинського видано перший український підручник «Онкологія» (19920р.), який витримав три перевидання. Популярним серед практичних лікарів став виданий під редакцією Б. Т. Білинського довідниковий посібник «Сучасні схеми поліхіміотерапії в дорослих та дітей», а також написаний у співробітництві із Я. В. Шпариком посібник «Ад'ювантна хіміотерапія раку грудної залози».

Професор Білинський активно працює у редакційних колегіях багатьох вітчизняних та зарубіжних видань, серед яких «Acta Chirurgia Austriaca» (Відень, Австрія), «Онкологія» (Київ), «Acta Medika Leopoliensia» і «Практична медицина» (Львів), є членом авторського колективу «Українсько-англійсько-латинського тлумачного словника». Загалом, перу професора Б. Білинського належить близько 600 наукових праць (українською, англійською, російською, болгарською мовами). Під його керівництвом захищено 22 кандидатські та 3 докторські дисертації.

Борис Тарасович продовжив славні традиції своєї родини і в громадсько-політичному житті. Плідною була робота організованого ним 1988 р. фонду «Милосердя», через який здійснювалася підтримка репресованих священників і сестер-монахинь. У період становлення нашої державності Борис

Білінський був одним із ініціаторів і організаторів відновлення діяльності товариства «Просвіта», Народної лікарни ім. митрополита А. Шептицького і Наукового товариства імені Т. Шевченка, створення громадської організації «Меморіал», взяв участь в установчих зборах Народного Руху України (1989 р.) і відтоді був членом Крайової ради Руху. Будучи депутатом Львівської обласної ради народних депутатів 1-го скликання, сприяв демократичній перебудові у закладах охорони здоров'я; є співавтором проекту реорганізації системи охорони здоров'я Львівщини. Працював у Президії Львівської організації «Конгрес української інтелігенції» і у керівництві об'єднання «Державність».

Будучи очільником (від 1995 р.) громадської організації «Львівська бесіда», апелював до влади про необхідність створення лікарні особливого типу для інкурабельних хворих. І перша в Україні лікарня цього типу «Госпіс» запрацювала саме у Львові! Окрім того, він організував гуманітарну допомогу для Львівщини та Мальтійського ордену та інших добродійних міжнародних організацій. Потрібно відзначити його активну діяльність, як члена Громадської колегії при голові Львівської обласної державної адміністрації і голови Громадської колегії Департаменту охорони здоров'я Львівської ОДА.

Ще у 18 років він почав долати гірські вершини, здобув другий спортивний розряд із альпінізму (1954 р.), а в 1972 р. став інструктором з альпінізму. А ще було подолання глибин – захоплення спелеологією. За його плечима – численні літні та зимові карпатські походи, плавання на байдарках річками України, Білорусії, Прибалтики, Чехії, на озері Байкал, а також туристичні подорожі Середньою Азією, Єгиптом. Борис Тарасович і надалі продовжує долати гірські вершини, декілька років тому нагороджений грамотою Асоціації ветеранів спорту Львівської області за участь у сходженні Говерлу.

При спілкуванні з Борисом Тарасовичем вражають його витончене почуття гумору, енциклопедичні знання, чудове знання літератури і мистецтва, історії. Колеги поважають його за глибину клінічного мислення, величезний практичний досвід, здатність до прийняття нестандартних рішень, чуйне ставлення до хворих, співпрацівників.

*****

742. **Бедрій, М. Борис Білінський – світило медицини зі Збараж**[Текст] / отець М. Бедрій // Народне слово. – 2009. – 17 лип.

*****

743. **Білінський Борис** [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 38-39: фотогр.
744. **Білінський Борис Тарасович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.2: фотогр.
745. **Мельничук, Б. Білінський Борис Тарасович** [Текст] / Б. Мельничук // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1 А – Й. – С.131: фотогр.
746. **Борис Білінський** [Текст] // Родина Білінських – лицарі розуму і милосердя: бібліогр. посіб. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2014. – С. 13-19: фотогр.

*****

747. **Білінський Борис** [Електронний ресурс] // Енциклопедія Наукового товариства ім. Шевченка. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: http://encyclopedia.com.ua/search_articles.php?id=313, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 24. 09. 2018.
748. **Білінський Борис Тарасович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Білінський_Борис_Тарасович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 24. 09. 2018.
749. **Борис Білінський** [Електронний ресурс] // Родовід. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2012. – Режим доступу: <http://uk.rodovid.org/wk/Запис:690806>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 24. 09. 2018.
750. **Борис Білінський: «Я є дуже ліберальний»** [Електронний ресурс] // Журнал Кана. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/zhurnal.Kana/posts/борис-білінський-я-є-дуже-ліберальнийдоктору-медичних-наук-професору-борисові-бі/642832402513665/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 24. 09. 2018.
751. **«Якщо лікар за кілька місяців не зустрів первинно виявленого ракового хворого, значить, він його пропустив»...** [Електронний ресурс] // Високий замок. – Електрон. текст. та граф. дані. –

[Україна], 2018. – Режим доступу: <https://wz.lviv.ua/interview/367018-yakshcho-likar-za-kil-ka-misyatsiv-ne-zustriv-pervinno-viyavlenogo-rakovogo-khvorogo-znachit-vin-jogo-propustiv>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 24. 09. 2018.

Качалуба Михайло

Михайло Олексійович Качалуба

народився 7 листопада 1908 року в Романовому Селі Збаразького повіту на Тернопільщині в селянській сім'ї Олексі і Ганни Качалубів. Михайло був у родині третім. Молодші від нього були сестра Катерина і брат Федір, який був активним членом ОУН, а в 1946 році втік через Словаччину в Америку, де і помер.

В школі Михайло перевершив своїх однокласників і вже в шкільні роки почав складати вірші і друкуватись на сторінках галицької студентської преси.

Отримавши атестат зрілості в 1929 році, Михайло не вагався у виборі професії, бо він ще маленьким мріяв стати лікарем. Він подав заяви на всі медичні факультети Польщі і на всі заяви отримав однакову відповідь: «Ні». Українців в тодішній Польщі у вищі учбові заклади не брали. Польща в той час боялась виховувати інтелігенцію і так свідомо налаштованих українців тодішнього краю.

Допомогла одна львівська газета, в якій Качалуба прочитав статтю про студентську громаду в Женеві. Автор запрошував своїх земляків поступати на навчання у швейцарські вузи. Незнання французької мови не відрадило Михайла від подання заяви на навчання на медичний факультет Женевського університету. Отримавши позитивну відповідь, він за пару місяців вивчив французьку мову настільки, щоб можна було нею спілкуватись і почав успішно вчитись в університеті. Згодом стає

активним в студентському русі. Його статті про студентське життя у Швейцарії час від часу появлялися і в галицькій пресі.

В університеті Михайло закохався у свою співкурсницю із стоматологічного відділу – швейцарку Луїзу Чайм і в 1935 році вони одружилися. Луїза подарувала йому трьох дочок і сина. Після закінчення університету Михайлові запропонували роботу в Женевській університетській клініці. Дні і ночі він проводив у клініці над роботою «Практична вартість біологічної реакції при вагітності», за яку одержав звання доктора медицини. Перед Качалубою – молодим лікарем – відкривалася успішна кар'єра в одній з найвизначніших клінік Європи. Свої наукові статті він у той час друкував не тільки у західноєвропейських фахових журналах, але й на батьківщині, зокрема в журналі «Лікарський вісник».

Та доля молодого українця була затоптана Мюнхенською угодою у вересні 1938 р. Напередодні війни уряд Швейцарії видав постанову, згідно з якою всі чужинці повинні були покинути країну. Не дивлячись на те, що дружина була швейцаркою, вийшовши заміж за чужинця, вона втратила швейцарське громадянство і вимушена була разом з Михайлом покинути свій рідний край. В листопаді 1938 року лікаря Михайла Качалубу разом з дружиною Луїзою та двома малими дітьми видворили із Швейцарії. Настало питання куди йти. Повертатись в Галичину, яка була під владою Польщі, це означало йти самому в тюрму.

В цей час Закарпаття одержало давно очікувану автономію і Михайло разом з сім'єю їде до Хуста. Уряд Карпатської України в 1939 році послав М. Качалубу у Великий Березний, де він організував окружну лікарню. Але недовга була тут праця. На Закарпаття кинулись угорські війська і в березні 1939 році сім'я Качалубів перебирається до Братислави. Михайло працює в Українській торговельній академії, яку було туди переведено з Мукачева. За свою роботу лікар отримував тільки харчі.

В жовтні 1939 року йому вдалось отримати місце лікаря в Дольному Кубіні, але й тут не дають йому уряди спокійно працювати. Лікар вимушений був нострифікувати швейцарський лікарський диплом і лише після того отримав словацьке громадянство. Його дружині Луїзі Міністерство охорони здоров'я Словаччини не дозволило нострифікувати диплом.

В 1943 році в Словаччині піднімається партизанська боротьба і гори навколо Кубіна стали епіцентром Словацького

національного повстання. М. Качалуба, ризикуючи життям, допомагав партизанам.

Після визволення Словаччини навесні 1945 року М. Качалуба не став героєм війни за лікарську допомогу, а першою жертвою горезвісного СМЕРШу. Його арештували як «українського націоналіста». На щастя, місцевим органам, які добре знали діяльність М. Качалуби, вдалося вирвати свого улюбленого лікаря із радянської в'язниці і Качалуба продовжував працювати лікарем в Дольному Кубіні. Він був глибоко віруючою людиною, регулярно ходив на богослужіння, був у близьких відношеннях з багатьма священниками і єпископом Войташаком, якого в 1952 році у виконструйованому процесі було засуджено на 24 роки ув'язнення.

На початку 50-х років органи державної безпеки (радянської і чехословацької) знову згадали про Качалубу. Розпочались виклики, допити, стеження і на кінець 30 грудня 1953 року – арешт і засудження на п'ять років тюрми, нібито за шпигунство на користь Швейцарії, зв'язки з УПА, релігійну агітацію тощо. М. Качалуба подав апеляцію у Найвищий суд, а з в'язниці таємно передав листа у посольство Швейцарії та одному з командирів радянських партизанів, якому він у війні спас життя. Дружина не мала ні дня ні ночі, оббиваючи пороги найвищих можновладців. Врешті-решт Найвищий суд у Празі знизив йому кару на половину. Та і з цієї кари частина підлягала амністії. Але 12 місяців тюремних знущань і психічного терору на все життя дали свій відбиток. Арешт батька потягнув за собою і зміни в долі чотирьох його дітей. Старші повинні були залишити навчання у вузах, а молодшим дали відчуття, що вони є дітьми «ворога народу».

Не міг М. Качалуба після звільнення із в'язниці дістати роботу в своїй професії. Ніхто не звертав увагу на те, що він має диплом лікаря женецького і братиславського університетів. Щоб ще більше пригнітити його, йому запропонували роботу санітара в лікарні. І тільки після втручання президента держави йому було дозволено працювати лікарем. Та словацькі комуністично-шовіністичі прихвости і тут знайшли зачіпку. Щоб він зміг працювати там, де йому було запропоновано – повинен був скласти іспит за спеціальністю туберкульозних захворювань. Тут вороги надіялись, що цей бар'єр лікар не переступить, але Качалуба на екзамені проявив найкращі знання серед тих, що

мали в той час екзамен. А це були молоді лікарі, які тільки що вийшли з студентських лавок.

Отримавши місце лікаря-фтизіатра в Дольному Кубіні, лікар працював з любов'ю до хворих і самопожертвою. І знов за роботу, його знання неабияк виростає його авторитет. Органи безпеки в цьому містечку ні на хвилину не спускали з нього очей.

Від українського середовища Михайло був повністю ізолюваний. Але в 1962 році йому вдалося переїхати в Кошиці – в такий же туберкульозний диспансер. І тут він активно залучився до роботи в українській громаді. На сторінках кошицької «Піонерської правди» він публікує перші свої дитячі вірші, пише виховні статті. З його допомогою в Кошицях відкривається філія Культурного союзу українських трудящих та Український клуб. Він стає активним членом хору Левка Довговича «Карпати».

В 1963 році він разом із сином Михайлом відвідав своє рідне село на Тернопільщині та столицю України Київ. Свою поїздку лікар-поет пізніше прекрасно описав у спогадах «Моя Одісея», та в ряді літературних творів.

В Кошицях спілкування з українською громадою пробудило приспаний талант поета. В 1966 році з'явилася на світ його перша поетична збірка «Польові дзвіночки». Це були вірші, де й не пахло трафаретом. Вірші, де замість таких трафаретних штампів, як Партія, Ленін, щастя, мир, соціалізм, звучали милі рідні всім слова: мама, тато, братик, пташка, зайчик, квітка. Що не вірш, то розмова з малечею. Тому то і став він частим гостем в дитячих колективах. Малі дітки напам'ять декламували його віршики. Популярність М. Качалуби серед українського населення зростала з кожним днем, а це не подобалось партійним і державним органам, які крім іншого, були великими шовіністами. Їм не подобалось, що українського лікаря-поета почали перекладати на словацьку мову і декламувати його вірші в словацьких дитячих закладах.

Хоч над словацькими можновладцями і висів меч СРСР, але вони в тихості гнули свою лінію і поволі відновлювали фашистський клич «Na Slovensku – po slovensky» (В Словаччині по-словацьки). І тому то в 1977 році Качалубі знов нагадали «старі гріхи» і почали обмежувати публікації його віршів і статей. Але його серце не знало спокою і він друкувався під псевдонімами та криптонімами. Крім того, науковий дух не дав лікарю спокою і він підготував і надрукував ряд науково-

популярних, просвітницьких статей на тему «Туберкульоз і здоров'я». Його статті на лікарські теми друкували в медичних часописах Словаччини.

Влітку 1968 р. він вибрався власною машиною у свою другу подорож на рідну Тернопільщину, на цей раз з дружиною-швейцаркою і дітьми. Було це якраз в ті дні, коли радянські війська готувалися до нападу на Чехословаччину і були зосереджені поздовж чехословацько-радянського кордону. Від солдатів він чув, що нібито Прагу вже зайняли німці, і мов політична ситуація вимагає негайної радянської допомоги. Це насторожило його і він після одностороннього візиту у сестри в рідному селі, повернувся у Кошиці, де був свідком віроломного нападу Радянських військ на Чехословаччину 21 серпня 1968 року.

Побачивши що твориться, 28 серпня він склав у машину необхідні речі і разом з дружиною Люсею, сином Михайлом, дочкою Мар'яною та зятем Янком вирушив у «туристичну подорож» на Захід. Наймолодша дочка в той час вчилася у Канаді, старша із своєю сім'єю відпочивала біля Чорного моря у Болгарії. Після короткого перебування у збірному таборі у Відні Качалубам було надано швейцарську візу, і 3 вересня 1968 року, після тридцятих років, Михайло знов опинився на батьківщині своєї дружини.

Тут вже в похилому віці і не в найкращому стані здоров'я розпочався новий етап його життя. Допомога від рідних Люсі була незначною. Батьків вже не було в живих, а два брати (один в Женеві, другий – в Кодані) допомагали як могли. Та пані Люся була дома і хоч час від часу могла порозмовляти з ними, розпитати як вони жили без неї. Тут були могили їх батьків, рідних і близьких. Та найріднішими і тут для неї стала її рідна сім'я: милий і коханий чоловік, прекрасні дітки.

Вже наприкінці 1968 року М. Качалуба в м. Клерене відкрив приватну лікарську амбуляцію, в якій працював до відходу на пенсію 1986 р., спочатку сам, а потім із своїм сином Михайлом, який закінчив той самий медичний факультет у Женеві, в якому колись вчилися його батьки. Дружина Михайла, Люся вже на медичну дорогу не стала.

М. Качалуба нав'язав співпрацю з багатьма українськими журналами й газетами в діаспорі, публікуючи на їх сторінках вірші й публіцистичні статті. Співпрацював з торонтським

«Новим шляхом», детройтськими «Дзвонами», паризьким «Українським словом», нью-йоркським «Патріархатом» та мюнхенським «Християнським голосом». Публікував і в чужомовних професійних лікарських журналах.

В 1988 році він брав участь у Другому світовому конгресі українських лікарів у Відні. Там його за довгорічну роботу на полі лікарської освіти було нагороджено «Почесною грамотою».

В 1971 році у Парижі вийшла друга збірка віршів М. Качалуби під назвою «Бульварами серця», а наступного року, третя – «Вільним крилом». В них переважали вірші на патріотичні мотиви. В Парижі видано і далші три його поетичні збірки: «Наш талант» (1975), «Тріпотіння крилат» – вірші для дітей (1978) та «Відлуння моєї душі» (1980). В Аргентині видають поеми – «Одна з доріг» (Буенос-Айрес, 1984) та «Помпеї» (Прудентополіс, 1986). У видавництві Юліана Середяка в Буенос-Айрес видано і дев'яту книжку Михайла «На струнах серця» (1988). Найбільшу увагу заслуговують чотири книжки Качалуби які вийшли з друку у видавництві Ю.Середняка в Буенос-Айрес та у видавництві оо. Василянів у Прудентополісі «З моєї Одиссеї». Кожна нова збірка це – ніби щоденник душі лікаря.

В поетичних збірках М. Качалуби громадська тематика перегукується з особистою інтимною. Читач має змогу слідкувати за ростом дітей поета, але й відчуті велику його любов і повагу до дружини – чужинки, яка, засвоївши українську мову, стала вірною супутницею його життя. Їй М. Качалуба присвятив найбільше віршів і навіть цілу збірку «Відлуння душі моєї». Два останні томи його спогадів «Моя Одисея» повністю присвячені лікарській тематиці. Вони так і називаються: «Лікарські спомини з Карпатської України й Словаччини» (частина III, 1983), «Лікарські спогади зі Словаччини» (частина IV, 1987). Це – не лише автобіографія поета, але й важливе джерело для вивчення внеску українських лікарів Галичини в розвиток медицини в даних регіонах.

Де б не жив Качалуба, все що гнобило українське слово, українську душу відображав у віршах. Через усі його збірки червоною ниткою проходять любов до України, вболівання за її гірку долю і віра в її світле майбутнє.

На початку квітня 1993 року він почув біль у серці. Син повіз його в лікарню у м. Льозанна. 6 квітня 1993 року він там

висповідався і прийняв Св. Тайни, а наступного дня помер під час лікарського обстеження.

*За інформ. сайту «Світова
федерація українських
лікарських товариств».*

*****

752. **Качалуба, М. Між двома стенокардіями** [Текст]: поезії / М. Качалуба. – Шерне – Тернопіль: 1994. – 132 с.

Нелегко бути поетом на чужині та ще й поетом, закоханим у свій рідний край, поетом, що кожне слово адресує Батьківщині, а вона не визнає його, бо не знає його віршів і... не сміє знати...

Книга видана стараннями і на кошти сина Михайла, швейцарської і тернопільської родин покійного поета.

753. **Качалуба, М. Муза і стетоскоп** [Текст]: до 100-ліття від дня народж.: [біогр., спогади, вірші] / М. Качалуба. – Пряшів, 2008. – 318 с.

Дана книжка, приурочена до століття з дня народження письменника, містить вибір з його публікованої та рукописної спадщини. Вірші поета упорядковані за хронологічним принципом, тобто за датами їх написання.

В книжці, в основному, збережено мову і стиль автора. Виправлено лише явні помилки та описки. Видання призначене, в першу чергу для читачів в Україні.

Книга вийшла завдяки фінансовій підтримці Михайла Качалуби – сина письменника.

*****

754. **Качалуба, М. Збаражчині на славу** [Текст]: вірші / М. Качалуба // Літературна Збаражчина / упоряд.: В. Гриб, В. Кравчук. – Збараж, 1996. – С. 77-81.

*****

755. **Качалуба, М. З моєї Одиссеї** [Електронний ресурс]: лікарські спогади зі Словащини. Частина IV / М. Качалуба // Diasporiana.org.ua: електронна бібліотека. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу:

- <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/10769/file.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 19.05.2018.
756. **Качалуба, М. 3 моєї Одиссеї** [Електронний ресурс]: спогади з дитячих та юнацьких років. Частина I / М. Качалуба // Diasporiana.org.ua: електронна бібліотека. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/4597/file.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 19.05.2018.
757. **Качалуба, М. 3 моєї Одиссеї** [Електронний ресурс]: спогади з Карпатської України й Словаччини. Частина III / М. Качалуба // Diasporiana.org.ua: електронна бібліотека. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/10773/file.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 19.05.2018.
758. **Качалуба, М. 3 моєї Одиссеї** [Електронний ресурс]: спогади зі студентських і асистентських часів із Швейцарії. Частина II / М. Качалуба // Diasporiana.org.ua: електронна бібліотека. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/4752/file.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 19.05.2018.
759. **Качалуба, М. На струнах серця** [Електронний ресурс]: поезії / М. Качалуба // Diasporiana.org.ua: електронна бібліотека. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/10772/file.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 19.05.2018.
760. **Качалуба, М. У вселенній родиться поет** [Електронний ресурс]: вірш / М. Качалуба // Жнибороди – Бучаччина – Тернопілля. Історико-краєзнавчий проект. – Електрон. текст. дані. – [Україна], 2007-2016. – Режим доступу: http://zhnyborody.te.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1238:kachaluba-mykhailo-u-vselennyi-rodytsya-poet&catid=187&Itemid=467, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 19.05.2018.
761. **Качалуба, М. У рідному селі** [Електронний ресурс]: вірш / М. Качалуба // Жнибороди – Бучаччина – Тернопілля. Історико-краєзнавчий проект. – Електрон. текст. дані. – [Україна], 2007-2016. – Режим доступу: http://zhnyborody.te.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=657:romanove-selo-kachaluba-mykhailo-u-

[ridnomu-seli&catid=69&Itemid=188](#), вільний. – Заголовок з екрана. –
Мова: укр. – Опис зроблено: 19.05.2018.

*****

762. *Дем'янюк, М. Михайло Качалуба (1908-1993)* [Текст] / М. Дем'янюк // Літературна Збаражчина / упоряд.: В. Гриб, В. Кравчук. – Збараж, 1996. – С. 73-76.
763. *Жила, В. Про мистецьку своєрідність творчості Качалуби* [Текст] / В. Жила // Збаражчина: зб. ст., матеріалів і споминів. – Київ, Торонто, 1985. – Т.1. – С. 333.

*****

764. *Кульпа, Т. «Я гордий тим, що з України родом»* [Текст]: [100 років від дня народж. М. Качалуби] / Т. Кульпа // Народне слово. – 2008. – 7 листоп. – С. 5.
765. *Малевиц, А. Михайло Качалуба* [Текст]: [біогр.] / А. Малевиц // Вісник історії краю. – 1996. – № 11-12. – листоп.-груд. – С. 5: фотогр. – (3 кн. «Збаразькі лікарі»).
766. *Мушинка, М. «Мене породило квітуче Поділля»* [Текст]: [про М. Качалубу] / М. Мушинка // Вільне життя. – 2008. – 3 груд. – С. 4.

*****

767. *«Я гордий тим, що з України родом»* [Текст]: реком.-бібліогр. посіб. до 100-річчя від д. н. Михайла Качалуби / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; підгот. Т. Кульпа. – Збараж: [б. в.], 2008. – 12 с.
768. *Качалуба Михайло* [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збаразької: бібліогр. посіб. / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Вип. 3. – Збараж: [б.в.], 2015. – С. 52-59: фотогр.
769. *Качалуба Михайло Олексійович* [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.33-36: фотогр.
770. *Качалуба Михайло Олексійович* [Текст]: [біогр.] // Література землі Збаразької / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин. – Вип. 2. – Збараж: [б.в.], 2005. – С. 44-45.

*****

771. *«Я гордий тим, що з України родом»* [Електронний ресурс]: реком.-бібліогр. посіб. до 100-річчя від дня народж. Михайла Качалуби / Збараж. централіз. бібл. система. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2011. – Режим доступу: <http://zbarazh->

- library.com.ua/writen/books/Kachaluba_100r.pdf, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Аналог друк. вид. (*«Я гордий тим, що з України родом»*: реком.-бібліогр. посіб. / уклад. Т. Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2008 – 12 с.) – Опис зроблено: 21.01.2016.
772. *100 років від дня народження Михайла Олексійовича Качалуби (7.11.1908-7.04.1993) – українського поета, лікаря, громадського діяча* [Електронний ресурс] // Тернопільська обласна наукова бібліотека. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: http://www.library.te.ua/library_content/calendar/kalendar08/11_4.htm, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 21.01.2018.
773. *Качалуба Михайло Олексійович* [Електронний ресурс]: [біогр.] // [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Качалуба_Михайло_Олексійович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 21.01.2018.
774. *Качалуба Михайло. Я гордий тим, що родом з України* [Електронний ресурс]: реком. бібліогр. показч. // Регіональний інформаційний портал Тернопільщина. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/2010-10-20-12-19-00/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 14.07.2018.
775. *М. О. Качалуба* [Електронний ресурс] // Тернопільська обласна бібліотека для дітей. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2004-2016. – Режим доступу: <http://www.odt.te.ua/2349>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 21.01.2016.
776. *Михайло Качалуба був громадянином трьох країн, але любив Україну* [Електронний ресурс] // Закарпаття онлайн. – Електрон. текст. дані. – [Україна], 2003-2011. – Режим доступу: <http://zakarpatya.net.ua/News/31225-Mykhailo-Kachaluba-buv-hromadianynom-trokh-krajin-ale-liubiv-Ukrainu>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 19.05.2018.
777. *Мушинка, М. Вшанування пам'яті Михайла Качалуби в Словаччині* [Електронний ресурс] / М. Мушинка // Slovak Academy of Sciences in Kosice. – Електрон. текст. дані. – [Словаччина], 2016. – Режим доступу: http://www.saske.sk/cas/archiv/3-2008/07-MusinkaKaca_luba.html, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 19.05.2018.
778. *Мушинка, М. Тернистий шлях лікаря-поета з українського Поділля Михайла Качалуби. До 100-ліття від дня народження* [Електронний ресурс] / М. Мушинка, М. Бобинець, О. Кішко // Світова федерація українських лікарських товариств. – Електрон.

Митці рідного краю

Бабіївна Ганна

Драматична актриса **Ганна Бабіївна** народилася 14 листопада 1897 року в селі Добромірка Збаразького району Тернопільської області. Закінчила шість класів гімназії. У 1918 році як актриса дебютувала в Тернопільському театрі. У 1920 році разом з чоловіком – актором Я. Бортником виїхала у Наддніпрянську Україну, де вступила до Київського драматичного театру (Київдрамте) Леся Курбаса. З колективом цього театру долала важкі часи громадянської війни, лихоліття мандрівного акторського буття. Виступаючи в щоденних виставах у Білій Церкві, Умані, вона швидко набувала акторського досвіду. Грала у «Макбеті» В. Шекспіра, «Мірандоліні» К. Гольдоні, «Ревізорі» М. Гоголя тощо.

З Білої Церкви Ганна Бабіївна переїхала до Києва, де з 1932 року продовжувала працювати з режисером Лесем Курбасом у Мистецькому об'єднанні «Березіль». Поруч з такими велетами, як А. Бучма, В. Чистякова, І. Мар'яненко вона стала однією з найкращих актрис цього театру. 12 років життя в неї пов'язані з театром «Березіль». Багато зіграно ролей, серед них Лізі («Джінні Хігінс» за Е. Синклером), Конрад («Жакерія» П. Меріме), Жінка міщанина («Пролог» Леся Курбаса), друкарка Ольга («Шпана» В. Ярошенка), Таня («Яблуневий полон» І. Дніпровського), місіс

Девідсон («Седі» С. Моема), Качинська («Сава Чалий» І. Карпенка-Карого), Агафія («Народний Малахій» М. Куліша). У 1924 р. спробувала свої творчі сили у кінокартині Леся Курбаса «Вендетта». Властиво, що найбільш жаданою і цікавою для актриси була робота над п'єсами М. Куліша, які сценічно втілював Лесь Курбас.

У 1937 році раптово арештовують чоловіка Ганни Бабіївни Януарія Бортника і невдовзі розстрілюють. 11 травня 1938 року арештовують і саму актрису. Постановою НКВС від 2 червня 1938 року вона була засуджена на 5 років ув'язнення як «член сім'ї зрадника Батьківщини».

Після відбуття покарання Ганна Іллівна повернулась до Харкова, працювала в театрі ім. Т. Г. Шевченка, знімалась у кіно. До списку ролей додалися: Кабаниха («Гроза» М. Островського), Голда («Тев'є-молочник» Шолом-Алейхем), фрау Міллер («Підступність і кохання» Ф. Шіллера), Василина (кінофільм «Над Черемошом») та ін.

Померла Ганна Бабіївна 2 серпня 1979 р.

Ролі: баба Лукія, Баронова-Козино («Комуна в степах», «Мина Мазайло» М. Куліша), Варвара («Богдан Хмельницький» О. Корнійчука), Кабаниха («Гроза» О. Островського), Голда («Тев'є-молочник» за Шолом-Алейхемом), фрау Міллер («Підступність і кохання» Ф. Шіллера), Васса Железна (одном. п'єса М. Горького); в кіно – Баба («Вендетта», 1924; ВУФКУ, Одеса), Василина («Над Черемошем», 1955; Київ. кіностудія худож. фільмів).

*****

779. *Медведик, П. Ганна Бабіївна – наша землячка* [Текст]: до 100-річчя від дня народження / П. Медведик // Народне слово. – 1997. – 21 серп.

780. *Фоміна, Ю. Ганна Бабіївна* [Текст] / Ю. Фоміна // Вісті з України. – 1997. – 21 серп.

781. *Гаккебуш, В. Пам'яті актриси* [Текст] / В. Гаккебуш // Культура і життя. – 1979. – 19 серп.

*****

782.2 (14) *листопада 1897р. у с. Добромірка народилась Бабіївна Ганна Іллівна – актриса театру і кіно* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2012 рік / Збараз. центр.

- б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2011. – С. 15.
783. *Бабійвна Ганна* [Текст] // Мистецтво України: енцикл. в 5т. / відп. ред. В. Кудрицький. – Київ, 1995. – Т.1. – С.123.
784. *Бабійвна Ганна Іллівна (14.11.1897, с. Добромірка на Тернопільщині – 02.03.1979) – укр. актриса* [Текст] // Мистці України: енцикл. довід. / упоряд. М. Лабінський, В. Мурза; ред. В. Кудрицький. – Київ, 1992. – С.37.
785. *Бабійвна Ганна Іллівна* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2017 рік / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2016. – С. 50-52.
786. *Медведик, П. Бабійвна Ганна Іллівна (02 (14) с. Добромірка, нині Збараж. р-ну – 02.08.1979, м. Харків) – актриса театру й кіно* [Текст] / П. Медведик // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1 А – Й. – С.60: фотогр.

*****

787. *Бабійвна (Бортник) Ганна Іллівна* [Електронний ресурс] / Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/-Бабійвна_Ганна_Іллівна, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22. 06. 2018.
788. *Медведик, П. Бабійвна Ганна Іллівна* [Електронний ресурс] / П. Медведик; Енциклопедія сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014-2018. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=38605, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22. 06. 2018.
789. *Фоміна, Ю. Ганна Бабійвна* [Електронний ресурс] / Ю. Фоміна; Книги. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2008. – Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22. 06. 2018.

Чайка Володимира

Володимира Павлівна Чайка (з дому – Слота). Народилася 2 квітня 1928, с. Шили, Збаразького району Тернопільської області – українська оперна співачка (лірико-колоратурне сопрано), педагог, професор Львівської державної музичної академії імені М. В. Лисенка. Дружина Якова Чайки,

Заслуженого артиста УРСР (1977), Народна артистка України (2008).

Навчалася в Тернопільській українській гімназії (1942–1943).

Закінчила педагогічну школу в місті Кременець (1947), філологічний факультет Львівського університету (1952, нині національний університет), консерваторію (1963, нині національна музична академія; клас П. Кармалюка).

З 1952 – вчитель української мови та літератури у СШ у Львові, солістка хору Будинку вчителя; 1963–1985 – солістка Львівського оперного театру. Від 1981 – викладач, професор Львівської музичної академії. Серед учнів Чайки С. Сигель-Декар – виконавиця ролі С. Крушельницької у виставі «Соломія Крушельницька» Б. Мельничука та І. Литовського в Тернопільському обласному драматичному театрі.

В. П. Чайка вокальну освіту здобула у Львівській державній консерваторії (клас проф. П. Кармалюка, 1956–1963 рр.). У 1963–1985 рр. – солістка Львівської опери. У репертуарі співачки – 42 партії в 36 операх, серед яких Джільда («Ріголетто» Дж. Верді), Розіна («Севільський цирульник» Дж. Россіні), Лейла («Шукачі перлів» Ж. Бізе), Адіна («Любовний напій» Г. Доніцетті), Анна («Дон Жуан» В. А. Моцарта), Антонія, Олімпія, Джульєтта («Казки Гофмана» Ж. Оффенбаха), Настка («У неділю рано зілля копала» В. Кирейка) та ін. Вела активну концертну діяльність, гастролювала у США, Канаді, Угорщині, Німеччині, Югославії, Польщі, Монголії, країнах Середньої Азії, Сибіру. З 1983 р. Володимира Павлівна Чайка викладала сольний спів у Львівській державній консерваторії ім. М. В. Лисенка (тепер – Львівська національна музична академія). Була неодноразовим членом журі Міжнародних конкурсів вокалістів. Серед випускників Володимири Павлівни – лауреати та дипломанти міжнародних конкурсів. Володимира Чайка написала книгу споминів про свого педагога: «Павло Кармалюк. Життя та творчість актора, співака, вчителя» та методичний посібник «Мистецтво творити голосом (Значення психофізичного стану студента у розвитку його вокальної майстерності)». У 2008 р. за багаторічну плідну працю в галузі мистецтва і культури нагороджена Почесною відзнакою Міністерства культури і туризму України.

Партії:

Оксана («Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського),
Віолетта, Джильда («Травіата», «Ріголетто» Дж. Верді),
Констанца («Викрадення із сералю» В.-А. Моцарта),
Лейла («Шукачі перлин» Ж. Бізе) та ін.

Камерно-концертний репертуар:

У камерно-концертному репертуарі – Шевченкіана, пісні та романси А. Кос-Анатольського, С. Людкевича, Г. Майбороди, Д. Січинського та ін., українські народні пісні, твори вітчизняних і зарубіжних композиторів.

21 листопада 2015 року у Львові завершила свій земний шлях співачка і педагог Володимира Павлівна Чайка.

*****

790. **Малевич, З. Гордість нашого краю** [Текст]: [про В. Чайку] / З. Малевич. – Народне слово. – 2008. – 28 берез.

791. **Житко, О. Володимира Чайка – «Голосистий соловейко» України** [Текст]: імена / О. Житко. – Народне слово. – 2011. – 24 черв., 1 лип.

*****

792. **Барна, В. Чайка Володимира Павлівна** (02.04.1928 с. Шили, нині Збараз. р-ну) – оперна співачка, педагог [Текст] / В. Барна, Б. Пиндус, Л. Щербак // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т.3. П – Я. – С.579: фотогр.

793. **«Голосистий соловейко» України – Володимира Чайка** [Текст]: бібліогр. довід. / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2011. – 10с.

794. **85 років від дня народження Чайки Володимири Павлівни** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2013 рік / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2012. – С. 18-19: фотогр.

795. **90 років від дня народження Чайки Володимири Павлівни** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2018 рік / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2017. – С. 23-25: фотогр.

796. **Чайка Володимира Павлівна** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.71-74: фотогр.

*****

797. **Відійшла у вічність співачка, педагог Володимира Чайка** [Електронний ресурс] // Музично-меморіальний музей С.

- Крушельницької. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://www.salomeamuseum.lviv.ua/news/221.htm>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22. 06. 2018.
798. **Дмитрів, С. Володимира Чайка** [Електронний ресурс]: відео / С. Дмитрів // Музично-меморіальний музей С. Крушельницької. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=uFi64N7ciYM>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22.06.2018.
799. **Чайка Володимира Павлівна** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/-Чайка_Володимира_Павлівна, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22. 06. 2018.

Ясіновська Марія

Марія Іванівна Ясіновська народилася 5 липня 1959 року в с. Іванчани Збарзького району Тернопільської області – солістка-вокалістка (лірико-колоратурне сопрано). Заслужена артистка України (1996 р.). Золота Патріарша медаль (1990 р.), Почесна відзнака Міністерства культури України (2005 р.), диплом «За особистий внесок у європейську культуру» (2006 р., Дім Європи) та ін. Лауреат фестивалю духовної музики в Києво-Печерській лаврі (2000 р.).

Закінчила Тербовлянське культурно-освітнє училище (1979 р., нині вище училище культури), Донецький інститут ім. С. Прокоф'єва (1988 р., нині консерваторія). Працювала артисткою залуженого шахтарського ансамблю «Донбас» (1979-81 рр.), викладач вокалу Хмельницького музичного училища (1988-95 рр.). Від 1995 р. – солістка Хмельницької обласної філармонії та органного залу, учасниця творчих звітів Хмельницької області у м. Києві (1999, 2001, 2003 рр.). Від 2001 р. співає сольні концерти в Національному будинку органної і камерної музики в Києві.

Про М. Ясіновську знято документальний фільм «Музика моєї душі» (1996 р., м. Київ). Видала кілька магнітоальбомів. Гастролювала в США (1997 р.), Швеції (1998 р.), Болгарії, Італії, Польщі, Сербії, країнах Прибалтики.

*****

800. *Дем'янова, І. Ясіновська Марія Іванівна* [Текст] / І. Дем'янова, М. Черкаський // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т.3. П – Я. – С. 6.

*****

801. *Шандовська, Л. Марія Ясіновська: «В опері провінції немає»* [Електронний ресурс]: [інтерв'ю] / Л. Шандовська // Новини Хмельниччини. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2011. – Режим доступу: https://ye.ua/kultura/4247_Mariya_Yasinovska_V_operi_provinciyi_ne_maye_.html, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22. 06. 2018.
802. *Сідова, Н. Оцінити спів Марії Ясіновської зможуть у 117 країнах світу* [Електронний ресурс] / Л. Шандовська // Новини Хмельниччини. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2011. – Режим доступу: https://ye.ua/kultura/4247_Mariya_Yasinovska_V_operi_provinciyi_ne_maye_.html, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 22. 06. 2018.

Спортивна гордість Збаражчини

Багрій Петро

Народився **Петро Федорович Багрій** 19 червня 1960 року у селі Болязуби, що належало до Колодненської сільської ради (нині Колодненська ОТГ). До того, як присвятити себе спорту, здобув професію токаря в Збаразькому СПТУ, відслужив у війську, пропрацював кілька років на комбайновому заводі, після чого вступив до Вінницького педінституту на факультет підготовки вчителів фізичного виховання

та військової підготовки. Повернувся в Збаразький район та розпочав викладацьку діяльність в рідному СПТУ, яку провадив майже 27 років, водночас відкрив у цьому закладі секцію гирьового спорту. Виступає за ФСТ «Колос».

Перші спортивні нагороди посипались на Петра Федоровича 1991 року, коли став срібним призером чемпіонату України з гирьового спорту в місті Хуст. У 1993-ому виконав норми майстра спорту України, став срібним призером турніру на призи «Спортивної газети». У 1994-му ввійшов до складу збірної області з гирьового спорту. Опісля три роки поспіль завойовував титул призера чемпіонату України. Особливо плідним видався 1997 рік, коли виграв чемпіонат України, Кубок України, турнір на призи «Спортивної газети» та найголовніше – вперше став чемпіоном світу у вправі «ривок». Наступного року здобув «срібло» чемпіонату України та виграв Кубок України. 1999-ий приніс бронзову медаль чемпіонату світу, рекордний виступ на чемпіонаті України, тоді ж став майстром спорту міжнародного

класу. З 2001 року, виступаючи серед ветеранів, неодноразово посідав призові місця на чемпіонатах України, був багаторазовим переможцем Всеукраїнських Спортивних Ігор у складі збірної області, десять разів був чемпіоном світу серед ветеранів, з них тричі абсолютним чемпіоном серед ветеранів 40-60 років, на його рахунок і рекорд світу серед ветеранів.

Сьогодні Петро Федорович продовжує тренуватись і виступати на змаганнях різного рівня. Окрім власних здобутків пишається досягненнями своїх учнів. Будучи тренером Збараської РК ДЮСШ, передає свою майстерність вихованцям, які демонструють високі результати. Є серед них рекордсмен світу, три призери і чемпіони світу та Європи, чотири – багаторазові призери України. Загалом на рахунок учнів Петра Федоровича понад двадцять медалей з чемпіонатів світу та України. За ними тягнуться і молодші перспективні спортсмени.

За плідну наполегливу працю Петро Багрій кілька років тому отримав звання **«Заслужений тренер України»**, також нагороджений грамотою Міністерства освіти України. А ще він Почесний громадянин міста Збараж.

Спортивні досягнення:

- Бронзовий призер чемпіонату України (1994–1996),
- срібний призер чемпіонату України (1988, 2001),
- чемпіон України (1997),
- володар Кубка України (1997-1999),
- чемпіон світу (1997),
- бронзовий призер чемпіонату світу (1999),
- рекордсмен України (1999),
- семиразовий чемпіон світу серед ветеранів,
- чемпіон світу серед ветеранів віком від 40 до 60 років (2015, Цельс, Словенія),
- чемпіон Європи (довгий цикл гирі 24кг.101 підйом – рекорд світу) серед ветеранів 55-59р. м. Порто 2016 р,
- чемпіон світу серед ветеранів (двоборство) м.Турин.2016р,
- чемпіон Європи (довгий цикл гирі 24кг 109 підйомів-рекод світу) ветерани 55-59 р. м. Печ Угорщина.2017р,
- чемпіон світу серед ветеранів 55-59р. м. Лоутраки Греція 2017р.

Звання **«Заслужений працівник фізичної культури і спорту України»** отримав згідно з Указом Президента України.

Багаторічна праця у місцевому профтехучилищі, тренування гирьовиків, сумлінне виконання обов'язків депутата міської ради зводили його з людьми різного віку та професій. Проте варто відзначити, що шлях до життєвих та спортивних вершин Петро Федорович пройшов завдяки власній наполегливості, витривалості та відповідальності.

*****

- 803.**Бутор, Д. «Срібний» дубль Петра Багрія** [Текст] / Д. Бутор // Народне слово. – 2003. – 10 жовт.
- 804.**Озима, Я. Петро Багрій – знову чемпіон країни** [Текст]: [відбувся чемпіонат України з гирьового спорту серед ветеранів] / Я. Озима // Народне слово. – 2003. – 10 жовт.
- 805.**Озима, Я. Петро Багрій та Микола Герас їдуть на чемпіонат світу** [Текст] / Я. Озима // Народне слово. – 2010. – 26 лют.
- 806.**Сиско, І. Петро Багрій – знову чемпіон світу** [Текст] / І. Сиско // Народне слово. – 2009. – 3 лип.
- 807.**Сиско, І. Петро Багрій – чемпіон світу п'ять разів** [Текст] / І. Сиско // Народне слово. – 2010. – 19 листоп.
- 808.**Сиско, І. Три золоті медалі привезли з Варшави збаразькі гирьовики Богдан Тольна та Петро Багрій** [Текст] / І. Сиско // Народне слово. – 2019. – 7 берез. – С. 6: фотогр.
Петро Багрій та Богдан Тольна у складі збірної України успішно виступили на відкритому чемпіонаті Польщі з гирьового спорту (Другий етап Світової Ліги).

*****

- 809.**Бубній, П. Багрій Петро Федорович** [Текст] / П. Бубній, Г. Гунтік // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А – Й. – С.65: фотогр.
- 810.**Багрій Петро Федорович** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2014. – С. 22.
- 811.**Багрій Петро Федорович** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.1: фотогр.
- 812.**Багрій Петро** [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 34-36: фотогр.

*****

813. **Багрій Петро Федорович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Багрій_Петро_Федорович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 06. 2018.
814. **Багрій Петро Федорович** [Електронний ресурс] // Тернопільщина. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/bagrii-petro-fedorovy-ch/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 06. 2018.
815. **Петро Багрій - Заслужений працівник фізичної культури і спорту** [Електронний ресурс] // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2016/09/20/petro-bagrii-zasluzhenyj-pratsivnyk-fizychnoji-kultury-i-sportu/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 06. 2018.
816. **Тренер з Тернопільщини Петро Багрій отримав звання «Заслужений працівник фізкультури і спорту України»** [Електронний ресурс] // ТЕРЕН. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014-2018. – Режим доступу: <http://teren.in.ua/2016/09/12/trener-z-ternopilshhyny-petro-bagrii-otrymav-zvannya-zasluzhenyj-pratsivnyk-fizkultury-i-sportu-ukrayiny/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 06. 2018.

Дольний Тарас

Тарас Васильович Дольний народився 18 червня 1959 р. в с. Чумалі, Збаразького району – український та радянський спортсмен, майстер спорту міжнародного класу з біатлону.

Перші тренери – Анатолій Коваленко, Ігор Починок. Закінчив ТПІ (тепер Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, факультет фізичного виховання) у 1985 році.

Виступав за ФСТ «Колос». Після завершення спортивної кар'єри працює на тренерській роботі, проживає в Тернополі.

Тарас Дольний – здобув у 1983 році три золоті медалі на Всесвітній зимовій Універсіаді в м. Боровець (Болгарія).

Досягнення:

1983 Всесвітня універсіада, Софія – I місце (10 км, 20 км, естафета 4х7,5 км);

1982 Зимова Спартакіада народів СРСР, естафета 4х7,5 км;

1986 Зимова Спартакіада народів СССР, естафета 4х7,5 км. I місце;

1990 Зимова Спартакіада народів СССР, «Тисовець», Україна, естафета чоловіки – III місце;

12 місце у індивідуальній гонці на XVII Зимових Олімпійських іграх у м. Ліллекхамер (1994 р., Норвегія);

*****

817. *Гунтік, Г. Дольний Тарас Васильович* [Текст] / Г. Гунтік // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А – Й. – С.519: фотогр.

*****

818. *Дольний Тарас Васильович* [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дольний_Тарас_Васильович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 06. 2018.

819. *Тарас Дольний: «На Олімпіаде я став жертвою техніки»* [Електронний ресурс] // biathlon.com.ua. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2006-2018. – Режим доступу: <https://www.biathlon.com.ua/comments.php?id=181>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова рос. – Опис зроблено 20. 06. 2018.

820. *Тернопіль має «зірок» – у боротьбі, біатлоні, футболі* [Електронний ресурс] // 20 хвилин. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2005-2018. – Режим доступу: <https://te.20minut.ua/Podii/ternopil-mae-zirok--u-borotbi-biatloni-futboli-10212385.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 06. 2018.

Король Петро

Петро Євгенович Король – спортсмен, тренер (вільна боротьба) народився 24 червня 1959 р. у смт. Вишнівець Збаразького району Згідно з Указом Президента України №367/2015 від 27 червня 2015 року, йому присвоєно почесне звання **«Заслужений працівник фізичної культури і спорту України»**. Почесний громадянин міста Збараж (2016 р.). Нагрудний знак Держкомспорту СРСР (1987 р.). Закінчив факультет загальнотехнічних дисциплін ТДПУ. Підготував 5 майстрів спорту України. 1999 р. – серед 6 кращих тренерів області. Працює тренером в Збаразькій ДЮСШ.

*****

821. **Гунтік, Г. Король Петро Євгенович** [Текст] / Г. Гунтік, В. Ігнатенко // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т.2. К – О. – С.183: фотогр.
822. **Король Петро Євгенович** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2019 рік / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2018. – С. 13-14.

*****

823. **Борець з Тернопільщини вправно «поклав» суперників на килим на всеукраїнських змаганнях** [Електронний ресурс] // СОРОКА. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <http://soroka.ternopil.ua/vikend/maister-klas/item/8600-borets-z-ternopilshchyny-vpravno-poklav-supernykyv-na-kylym-na-vseukrainskykh-zmahanniakh>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 06. 2018.
824. **У Збаражжі змагалися спортсмени з шести країн** [Електронний ресурс] // За Збручем. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2000-2012. – Режим доступу: <http://zz.te.ua/u-zbarazhi-zmahalysya-sportsmeny-z-shesty-krajin-foto/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 06. 2018.
825. **У Збаражжі з успіхом провели міжнародний турнір з вільної боротьби** [Електронний ресурс] // SPORTS te.ua. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2011-2018. – Режим доступу:

Віхи історії Збаража

Князі Збараські:

Збараський Януш

Януш Збараський, також Іван Збараський гербу Корибут (перед 1553-1608) – литовсько-руський князь, військовий діяч та урядник Речі Посполитої. Староста кременецький (1574-1608), пінський (1581-1590), воєвода брацлавський (1576-1608).

Народився в родині кременецького старости Миколи Збараського та його першої дружини, Марії Козечанки.

За дарчим документом, виданим його дружиною княгинею Анною Четвертинською 30 березня 1564 року, дістав у «вічне» володіння маєтки, розташовані на території Брацлавщини: половину сіл Немирова, Боблова, Хвостівця, Бандурівця, Сокоlecь, половину селища Медвежого і 10 селищ (серед останніх, зокрема, Животів).

1575 р. розбив татарську орду під Збаражем, а 1578 – під Брацлавом. 1577 р. Переконав Івана Підкову поїхати у Немирів на переговори з представниками короля Стефана Баторія, за наказом якого його було заарештовано і страчено у Львові. Разом з гетьманом Станіславом Жолківським та командував коронними військами під час придушення повстання Северина Наливайка 1594-96.

Був 1580 року разом із гетьманом Самуелем Зборовським в поході на Московське царство під Великими Луками та Торопцем. Під Торопцем командував відділком приблизно з 2400 вершників (серед них, разом з іншими вибраними ротами кавалерії, був батько Станіслава Конєцпольского – Александр Конєцпольський), на їх чолі розбив 10000-не військо московитів воєводи князя Василя Хілкова. Під час облоги Пскова виконував обов'язки квартирмейстера та командував всіма наємними ротами. По виїзду з обозу Яна Мелецького став правою рукою Яна Замойського. Поряд з Альбрехтом Радзивілом був головним неогоціантом мирних переговорів в Ямі Запольській.

По поверненню став одним з головних кандидатів на Інфлятське воєводство, але згодом відмовився і повернувся додому. Ще в 1576 році отримав номінацію на Брацлавське воєводство. В нагороду за війни з Москвою в 1581 році отримав пінське староство (в 1590 році формально передав його старшому сину).

1589 року не зміг оборонити Старий Збараж від нападу татарських військ, котрі взяли фортецю приступом і частково (чи сильно) знищили. 1591 року, перебуваючи у Кракові, виступив на захист протестантів перед утисками католиків. 1596 р. брав участь у переговорах з папським послом Гастаном про організацію ліги проти Османської імперії. Під час рокошу Зебжидовського став на сторону короля Сигізмунда III Вази.

1600 року «на місці старожитнього монастиря» в Залужжі уфундував Спасо-Преображенську церкву.

Виступав в обороні волинської шляхти проти свавілля коронного уряду. В 1607 році при спробі королем затвердити на луцьку кафедру єпископом Євстахія (Єло-Малинського) підписав протестацію зі зверненням грубого порушення церковних канонів, оскільки єпископ-номінант не прийняв чернечого постригу. При спробі маніпулювати люблінськими привілеями щодо дії статутів на території Волині, і вручити йому королівського листа писаного польською мовою відмовляв: «За приверненнямъ земли Волынское ку Коруне Польской, данъ есть привилеи, абы земля Волынская своимъ правомъ и статутом справовалася, и листы его королевской млсти до всих обывателеи земли Волынское абы не иньшим языком ани писмом, толко руским писаны были».

Завдяки шлюбу з княжною Анною Четвертинською († бл.1581) – єдиною донькою королівського придворного князя

Матвія Четвертинського та його другої дружини Євдоксії Вагановської, отримав як посаг за нею значні володіння родини князів Четвертинських.
Діти: Юрій, Христофор.

*****

826. *Малевич, А. Князі Збаразькі та їх походження* [Текст] / А. Малевич // Малевич, А. Літопис землі Збаразької / А. Малевич. – Збараж, 1996. – С. 64-79.
827. *Шенк, Г. О. [про Януша Збаразького]* [Текст] / Г. О. Шенк // Шенк, Г. О. Нариси з історії Польщі / Г. Шенк. – Вінниця, 2008. – С. 10, 19-21.
828. *Яковенко, Н. М. Українська шляхта з кінця 14 до середини 17 століття* [Текст]: Волинь і центральна Україна / Н. М. Яковенко. – Київ: Наукова думка, 1993. – 416 с.

*****

829. *Заячківський, О. З єдиного родинного гнізда* [Текст]: родовід князів Збаразьких і Вишнівецьких / О. Заячківський, М. Найко // Вісник історії краю. – 1997. – № 5. – С. 3, 5.
830. *Малевич, А. Історія Збаражжя в літописах* [Текст] / А. Малевич // Народне слово. – 1992. – 16 черв.
831. *Нельговський, Ю. Замок князів Збаразьких* [Текст] / Ю. Нельговський // Вісник історії краю. – 1997. – № 2. – С. 4.
832. *Підставка, Р. Князі Збаразькі: амбітні претензії на корону чи політична авантюра?* [Текст] / Р. Підставка // Народне слово. – 2011. – 2 груд.

*****

833. *Бабій, П. Збаразькі* [Текст]: [роки правління князів Збаразьких] / П. Бабій, І. Дуда // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А – Й. – С. 635.
834. *Збаразький Януш* [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.31: фотогр.
835. *Збараж: від витоків минулого до сучасності* [Текст]: [про князів Збаразьких] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 5-10: фотогр.

*****

836. *Воєвода, сенатор, козак – Януш Збаразький* [Електронний ресурс] / 20 хвилин. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2005-

- 2018.– Режим доступу: <https://m.20minut.ua/Novyny-Ternopolya/Vid-Chytachiv/voevoda-senator-kozak--yanush-zbarazkiy-10471958.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05. 07. 2018.
- 837.*Історія збараських бернардинів* [Електронний ресурс] / RISU. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2001-2018.– Режим доступу: https://risu.org.ua/ua/relig_tourism/religious_region/35020/, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05. 07. 2018.
- 838.*Князі Збараські: амбітні претензії на корону чи політична авантюра...?* [Електронний ресурс] // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2011/11/28/knyazi-zbarazki-ambitni-pretenziji-na-koronu-chy-politychna-avantyura/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05. 07. 2018.
- 839.*Оборонні храми Тернопільщини: Спасо-Преображенська церква на Чернечій горі* [Електронний ресурс] / Тернопільщина. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/spaso-preobrazhens-ka-tserkva-na-chernechij-gori/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05. 07. 2018.
- 840.*Януш Збараський* [Електронний ресурс] / Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Януш_Збараський, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 05. 07. 2018.

Збараський Юрій

Юрій Збараський гербу Корибут (близько 1573/1574 – 12/30 липня 1631, Краків) – князь литовсько-руського походження, військовий, державний діяч Речі Посполитої, меценат. Затятий противник козачини. Останній з роду князів Збараських.

Походив зі спольщеного українсько-литовського князівського роду Збараських. Старший син князя Януша

Збаразького і княжни Анни Четвертинської, брат Христофора Збаразького. За одними даними, народився 22 чи 23 квітня 1574 року в селі Антонівці (тепер Шумський район).

Навчався в Падуанському університеті (Італія, записувався до метрики у 1592 та 1616 роках), слухав лекції Галілео Галілея, там же перейшов з кальвінізму в католицизм. 1598 року з двором короля Сигізмунда III Вази відвідав Швецію. Разом з братом князем Христофором брав участь у військових діях під час зведення на престол господаря молдавського Єремії Могили. Під час рокошу Миколая Зебжидовського (міжусобної боротьби в Польщі) був на боці короля Сигізмунда III, вніс багато коштів на підтримку війська й королівського двору. Не пропустив жодної воєнної кампанії, у яких брав участь особисто або зі своїм військом. На чолі свого війська був учасником подавлення селянсько-козацьких повстань в Україні. 1623 року під час виступу на сеймі у Варшаві вимагав жорстко карати непокірних селян, козаків.

З 1625 року мав приятні стосунки із графом, коронним підчашином Станіславом Любомирським, який теж не любив єзуїтів.

Від спадкоємців Падневських 28 лютого 1613 року набув за 35000 флоринів маєтності пілицькі. У кількох містах побудував прекрасні палаци, а для захисту держави – фортеці. 1627 р. заснував у Збаражі конвент св. Юрія, у якому 1636 року осіли отці бернардинці. У 1628 р. за його підтримки Максиміліан Пшерембський кандидував на посаду великого коронного підканцлера (не отримав її через вибір біскупів кандидатури Томаша Замойського).

Протектор кримського калги Шагін-Герая. Підтримував тісні зв'язки з коронним канцлером Якубом Задзіком.

Помер, не будучи ніколи одруженим і не залишивши нащадків, як і його молодший брат Христофор. Був похований поруч із братом у м. Краків (тепер Польща) в домініканському костелі св. Трійці в заснованій ним каплиці. По його смерті більша частина його величезних володінь перейшло до найближчих родичів – князів Вишневецьких та Четвертинських.

*****

841. *Малевиц, А. Князі Збаразькі та їх походження* [Текст] / А. Малевиц // Малевиц, А. Літопис землі Збаразької / А. Малевиц. – Збараж, 1996. – С. 64-79.

842.**Рудницький, С.**[*Про Юрія Збараського*] [Текст] / С. Рудницький / Рудницький, С. Українські козаки . – Київ, 1995. – С. 219-279.

*****

843.**Заячківський, О.** *З єдиного родинного гнізда* [Текст]: родовід князів Збараських і Вишнівецьких / О. Заячківський, М. Найко // Вісник історії краю. – 1997. – № 5. – С. 3, 5.

844.**Малевиц, А.** *Історія Збараж в літописах* [Текст] / А. Малевиц // Народне слово. – 1992. – 16 черв.

845.**Нельговський, Ю.** *Замок князів Збараських* [Текст] / Ю. Нельговський // Вісник історії краю. – 1997. – № 2. – С. 4.

846.**Підставка, Р.** *Князі Збараські: амбітні претензії на корону чи політична авантюра?* [Текст] / Р. Підставка // Народне слово. – 2011. – 2 груд.

*****

847.**Бабій, П.** *Збараські* [Текст]: [роки правління князів Збараських] / П. Бабій, І. Дуда // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А – Й. – С. 635.

848.**Збараський Юрій** [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 30-31: фотогр.

849.**Збараж: від витоків минулого до сучасності** [Текст]: [про князів Збараських] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 5-10: фотогр.

*****

850.**Знайдено сенсаційні свідчення про Збараський замок на Тернопільщині** [Електронний ресурс] / ТЕРЕН. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014-2018. – Режим доступу: <http://teren.in.ua/2017/11/04/znajdeno-sensatsijni-svidchennya-pro-zbarazkyj-zamok-na-ternopilshhyni-foto/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 12. 06. 2018.

851.**Юрій Збараський** [Електронний ресурс] / Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Юрій_Збараський_\(каштелян\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Юрій_Збараський_(каштелян)), вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 12. 06. 2018.

852.**Юрій Збараський (староста)** [Електронний ресурс] / WikiVisually. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018.– Режим доступу: [https://wikivisually.com/lang-uk/wiki/Юрій_Збараський_\(староста\)](https://wikivisually.com/lang-uk/wiki/Юрій_Збараський_(староста)),

вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 12. 06. 2018.

853. **Юрій Збаразький** [Електронний ресурс] // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/tag/yurij-zbarazkyj/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 12. 06. 2018.

Збаразький Христофор

Князь Кшиштоф, або Христофор Збаразький гербу Корибут (біля 1580 – 6 березня 1627) – аристократ литовсько-руського походження, державний діяч Речі Посполитої.

Нащадок спольщеного українсько-литовського князівського роду. Народився у сім'ї брацлавського воєводи князя Івана-Януша Збаразького та його дружини – княжни Анни Четвертинської – доньки князя Матвія Васильовича Четвертинського і його другої дружини Євдоксії Вагановської.

До 1600 р. вивчав військову справу за кордоном. Як і брат, навчався у Галілео Галілея. Перебуваючи в Європі перейшов з кальвінізму на католицизм.

1609 року брав участь в поході короля Сигізмунда III Вази проти Московії. Брав участь в Хотинській війні 1620-21 років. До нього писав лист з проханням визволити з османського полону князь Самійло Корецький.

У 1623 році: уклав як посол Речі Посполитої мир з Османською імперією на таких вигідних умовах, що Великий сейм висловив йому 1624 року публічну подяку. Завдяки його зусиллям з османської неволі було викуплено за 30 тисяч талярів попавших в полон в битві під Цецорою майбутнього великого коронного гетьмана Станіслава Конєцпольського і ще кількох відомих шляхтичів.

Контактував з родичем князем Григорієм Святополк-Четвертинським, який був вихований в дусі антисезуїтському та протикатолицькому; може, під його впливом разом з братом Юрієм в 1627 році на сеймі в Торуні захищали православних.

У 1633 році Павел Гродзицький був одним з учасників посольської місії на чолі з кн. Х. Збаразьким до османів.

Мав посади конюшого великого коронного (1615–1627), члена комісії з козацьких справ та цінових тарифів, краківського каштеляна, старости кременецького (1608–1627), грубешівського, болеславського, віслицького і солецького солецького.

Фундатор сезуїтського колегіуму у Вінниці.

За борги роду Тенчинських (найправдоподібніше, борг любельського воєводи Габріеля Тенчинського, чоловіка кузини Барбари) отримав у володіння (інші джерела вказують, що був посідачем чи державцем) в 1617 р. їх велетенський маєток ключ конськовольський.

Як і старший брат Юрій, не був одружений та не мав нащадків. Передостанній з роду Збаразьких.

Помер і був похований у родинній гробниці в домініканському костелі св. Трійці у Кракові.

*****

854. *Малевиц, А. Князі Збаразькі та їх походження* [Текст] / А. Малевиц // Малевиц, А. Літопис землі Збаразької / А. Малевиц. – Збараж, 1996. – С. 64-79.

*****

855. *Заячківський, О. З єдиного родинного гнізда* [Текст]: родовід князів Збаразьких і Вишнівецьких / О. Заячківський, М. Найко // Вісник історії краю. – 1997. – № 5. – С. 3, 5.
856. *Малевиц, А. Історія Збараж в літописах* [Текст] / А. Малевиц // Народне слово. – 1992. – 16 черв.
857. *Нельговський, Ю. Замок князів Збаразьких* [Текст] / Ю. Нельговський // Вісник історії краю. – 1997. – № 2. – С. 4.
858. *Підставка, Р. Князі Збаразькі: амбітні претензії на корону чи політична авантюра?* [Текст] / Р. Підставка // Народне слово. – 2011. – 2 груд.

*****

859. *Бабій, П. Збаразькі* [Текст]: [роки правління князів Збаразьких] / П. Бабій, І. Дуда // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А – Й. – С. 635.

860. *Збаразький Христофор* [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 29-30: фотогр.
861. *Збараж: від витоків минулого до сучасності* [Текст]: [про князів Збаразьких] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 5-10: фотогр.
- *****
862. *Збаразький замок* [Електронний ресурс] / Україна. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2000-2018. – Режим доступу: <http://www.ukraine-travel.org/dr-uk/1207-zbarazkyj-zamok.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 07. 2018.
863. *Криштоф Збаразький* [Електронний ресурс] / Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Криштоф_Збаразький, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 07. 2018.
864. *Криштоф Збаразький* [Електронний ресурс] / WikiVisually. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://wikivisually.com/lang-uk/wiki/Криштоф_Збаразький, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 07. 2018.
865. *Національний заповідник Замки Тернопілля - Збаразький замок* [Електронний ресурс] // Національний заповідник Замки Тернопілля. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2012. – Режим доступу: http://nzzt.com.ua/articles.php?article_id=87, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 07. 2018.

Князі Вишневецькі:

Вишневецький Дмитро

Дмитро (Байда) Вишневецький народився ([08.11] 1516–1563) в містечку Вишнівець (зараз - у Тернопільській області)., походив з відомої князівської династії Збаразьких-Вишневецьких.

Отримав від Сигізмунда-Августа староство Канівське і Черкаське, його обов'язками була оборона цих територій від татар. У війську Бернарда Претвича у 1548-1549 роках Вишневецький проводить ряд походів, і здобуває великий авторитет як талановитий воєначальник. Вишневецький сподівається на поєднання зусиль Великого князівства Литовського та Московського царства у боротьбі з Кримом та Туреччиною. Однак Сигізмунд, шляхта і магнати інертно реагують на його ініціативи, і він самостійно фінансує фортецю на Дніпрі на о. Мала Хортиця у 1553 році. А влітку того ж року вирушає на службу до турецького султана Сулеймана I. Цей вчинок варто розцінювати як спроба демонстрації незалежності королю та намагання домовитися про стримування татар від нападів на територію Південної Русі. У 1556 році Вишневецький вже домовляється з Московським царем Іваном IV про допомогу та фінансування. Тоді ж відбувається їх спільний похід проти Криму. Польща і Литва, стривожені цими успіхами політики Вишневецького, починають власну ініціативу стосовно спільних дій з Москвою проти татар, однак ці переговори закінчуються безрезультатно. Того ж року татари беруть фортецю на Дніпрі в облогу, однак безрезультатно. В наступному, 1557 році, все ж їм вдається добитися перемоги, хоча Вишневецький і частина залоги рятуються втечею. У 1558 році планується новий похід на Крим козаків та Москви, та він закінчується безрезультатно, і Вишневецький повертається до України. Це було пов'язано із його литовським підданством, а в той момент розпочалася Лівонська війна з Москвою. Після багатьох невдалих спроб протистояння з татарами Вишневецький захворів. У 1563 році його запросили на князівство до Молдавії місцеві бояри, які знаходилися під протекторатом Туреччини, і там по-зрадницьки захопили в полон та відправили до Стамбула, де пізніше стратили.

У Вишнівці в 1990 р. відкрито символічну могилу з написом на меморіальній таблиці: *«Байді-Вишневецькому від вдячних потомків на честь 500-річчя козацтва»*, у 1995 р. – вшанування пам'ятним знаком. На острові Хортиця в Запоріжжі в жовтні 1999 р. йому зведено пам'ятник.

*****

866. **Малевич, А. П. Дмитро Вишневецький (Байда)** [Текст]: до 500-річчя виникнення українського козацтва / А. П. Малевич. – Тернопіль: Облполіграфвидав, 1990.

*****

867. **Абліцов, В. Не Байда, а князь Вишневецький** [Текст] / В. Абліцов // *Голос України*. – 1996. – 6 січ. – С. 5.
868. **Брега, В. Відзначаємо 330-ту річницю від дня народження князя Вишневецького** [Текст] / в. Брега // *Народне слово*. – 2010. – 28 трав.
869. **Гнатюк, М. [Про Дмитра Вишневецького]** [Текст] / М. Гнатюк // М. Гнатюк // 100 найвідоміших українців / М. Гнатюк, Л. Громошенко [та ін.]. – Москва; Київ, 2001. – С. 69 – 75.
870. **Замлинський, В. Дмитро Байда-Вишневецький** [Текст] / В. Замлинський // *Історія України в особах IX-XVII ст.* – Київ, 1993. – С. 185-192.
871. **Заячківський, О. З єдиного родинного гнізда** [Текст]: родовід князів Збаразьких і Вишневецьких / О. Заячківський, М. Найко // *Вісник історії краю*. – 1997. – №5 .– трав.
872. **Капраль, М. Причинок до історії козацького руху 50-х рр. XVI ст. (Два документи про Дмитра Вишневецького з книги Львівського раєцького суду)** [Текст] / М. Капраль // *Україна в минулому*. – Київ, 1994. – Вип. 5. – С. 132–136.
873. **Куліш, П. Байда, князь Вишневецький** [Текст]: драма / П. Куліш // *Драматичні твори* / уклад. О. Савченко. – Київ, 2008. – С. 491-605.
874. **Лавренюк, В. Дмитро (Байда) Вишневецький і Запорізька Січ** [Текст] / В. Лавренюк // *Джерело: наук.-краєзн. часопис Тернопілля*. Вип. 1. – Тернопіль, 1994. – С. 56-62.
875. **Малевич, А. Перший гетьман Запорізької Січі** [Текст]: [про Д. Вишневецького – засновника Хортицької Січі, нашого земляка] / А. Малевич // *Золота Пілава*. – 1991. – 22 лют.
876. **Мицик, Ю. Вишневецький (Байда)** [Текст] / Ю. Мицик // *Енциклопедія історії України*. – Т. 1. – С. 518–519.
877. **Мицик, Ю. Вишневецький (Байда)** [Текст] / Ю. Мицик // *Українське козацтво. Мала енциклопедія*. – Київ; Запоріжжя, 2006. – С. 83.
878. **Сергійчук, В. Походи українського козацтва в Європу в XVI – першій половині XVII ст.** [Текст] / В. Сергійчук // *Запорозьке козацтво в українській історії, культурі та національній самосвідомості. Матеріали міжнародної наукової конференції*. – Київ, 1997. – С. 154–163.
879. **Сергійчук, В. Байда-Вишневецький – ратник української землі** [Текст] / В. Сергійчук // *Дніпро*. – 1989. – № 2. – С. 122–133.

880. *Сергійчук, В. Дмитро Вишневецький* [Текст] / В. Сергійчук // Володарі гетьманської булави. – Київ, 1994. – С. 7–25.
881. *Сергійчук, В. Михайло Грушевський про Байду-Вишневецького та сучасна історіографія* [Текст] / В. Сергійчук // Український історик. – 1991/1992. – №3/4, 1-4. – С. 235–241.
882. *Сергійчук, В. Українське козацтво на службі Московської держави в другій половині XVI – середині XVII ст.* [Текст] / В. Сергійчук // На пошану 80-річчя професора Теодора Мацьківа: наук. збірник / редкол. : Л. Р. Винар (гол.) [та ін.] – Київ, 1999. – С. 49–62.
883. *Сергійчук, В. Фундатор Запорозької вольниці* [Текст] / В. Сергійчук // Дмитро Вишневецький (Байда) / упор. А. Денисенко. – Київ, 1995. – С. 37–48.
884. *Федоренко, Д. Перший лицар Хортиці. Славний прообраз легендарного Байди* [Текст] / Д. Федоренко // Червоний гірник. – 1991. – 3 січ. – С. 3.
885. *Чечуро, В. Легендарний Байда и реальный Вишневецький* [Текст] / В. Чечуро // Наше місто. – 2002. – 17 трав. – С. 4.
886. *Яковенко, Н. Дмитро Вишневецький* [Текст] / Н. Яковенко // Історія України в особах. – Київ : Україна, 1997. – С. 76–84.

*****

887. *Вишневецький Дмитро Іванович* [Текст] // Видатні люди Збаража : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 9-10.
888. *Засновник Запорізької Січі – Дмитро Вишневецький (Байда)* [Текст]: попередж. дов. / Збараж. центр. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2016. – 16 с.
889. *Гуцал, П. Вишневецький Дмитро Іванович* [Текст] / П. Гуцал // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т. 1: А-Й. – С. 267: фотогр.
890. *495 років від дня народження Вишневецького Дмитра Івановича* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2011 рік / Збараж. центр. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2010. – С. 24-25.
891. *500 років від дня народження Вишневецького Дмитра Івановича (1516 – жовтень 1563) – князя, першого гетьмана Запорізької Січі* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2016 рік / Збараж. центр. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2015. – С. 49-52.

*****

892. *Никорак, Ю. Байда Вишневецький: перший гетьман* [Електронний ресурс] / Ю. Никорак // Ukrainian People. – Електрон.

текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <https://ukrainianpeople.us/байда-вишневецький-перший-гетьман/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.01.2018.

893. **Крालюк, П.** *Реальний та легендарний Байда-Вишневецький* [Електронний ресурс] / П. Крालюк // Волинські новини. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014. – Режим доступу: <https://www.volynnews.com/blogs/ukrayintsiam-brakuye-filosofiyi-rozumu/realnyy-ta-lehendarnyy-bayda-vyshnevetskiy/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.01.2018.
894. **Дмитро Байда-Вишневецький** [Електронний ресурс] // Історико-патріотичний клуб «Алатир». – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: https://www.alatyr-history.club/?page_id=219, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.01.2018.
895. **Дмитро Байда-Вишневецький** [Електронний ресурс] // Козаки. Історія лицарства. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [2015]. – Режим доступу: <https://kozaku.in.ua/getmanu/2-bayda-vishneveckiy.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.01.2018.

Вишневецький Ярема

Вишневецький Ярема (Ієремія)

Міхал один з наймогутніших магнатів Речі Посполитої – князь, народився 17 серпня 1612 року в Лубнах, в сім'ї овруцького старости Михайла Вишневецького та доньки молдавського господаря Раїни Могилянки, двоюрідної сестри митрополита Київського Петра Могили. Щойно Яремі виповнилось три роки як загинув батько, а ще через чотири роки померла мати. Після цього спадкоємець неозорих володінь, розташованих на правому та лівому берегах Дніпра, виховувався в сім'ї троюрідного брата батька – Костянтина Вишневецького, дружина котрого була ревною католичкою, й ця обставина справила чи не вирішальний вплив на подальшу долю дитини.

Навчався у Львові, в єзуїтській колегії, потім – в університетах Італії, Іспанії та Нідерландів. За князювання Яреми Вишневецького тривала розбудова Вишневецького замку. В 1640 році він розширив замковий палац, суттєво модернізував замкові укріплення, використавши нову бастионну систему оборони. Палац був задуманий не лише як втілення ренесансної естетики, а, перш за все, як досконалий зразок найновіших досягнень фортифікаційного мистецтва. Для посилення обороноздатності замкового комплексу на схід від нього збудували підзамче з монастирем та костелом ордену Кармелітів, які утворили цілісну оборонну твердиню. Замок, розбудований Яремою, проіснував менше півстоліття через численні напади турок та татар, візити котрих на українські землі завжди були спустошливими.

Був найбільшим магнатом в Україні. Своєю резиденцією Вишневецький зробив м. Лубни (нині Полтавської області). Брав участь у походах в Московію 1632-34 рр., придушенні козацького повстання під проводом П. Павлюка (1637-1638 рр.), переможних битвах з ординцями під Кам'янцем (нині Кам'янець-Подільський) 1643 та Охматовим 1644 рр.

У 1631 році перейшов на католицизм (за ін. даними – раніше, під час навчання у Львові). У 1646 р. став руським воєводою, 1649 – коронним гетьманом. Від початку Національно-визвольної війни 1648-57 рр. займав непримиренну позицію щодо повстанців і гетьмана Б. Хмельницького: належав до тих політичних кіл Речі Посполитої, які за будь-яку ціну намагалися придушити народні виступи. «Господарська заповзятість князя, його особиста участь у впорядкуванні краю свідчать про те, що наміри юнака-магната переслідували не особисту вигоду, але благо народу і культуру краю», – писав К. Бочкарьов у своїх «Нарисах...».

За 16 років існування «України-Вишневецьчини» чисельність населення краю збільшилася з 4,5 тисяч до 230 тисяч чоловік. Князь впроваджував пільги для новоприбулих поселян, активно заохочував ремесла. Відбивши у магната Адама Казановського спадкове місто Ромни, відібране в його батька, Ієремія за чотири роки перетворив його в найкрупніший на Задніпров'ї торгівельно-економічний центр. У місті почали розвиватися ковальство, ткацтво, шевство, з'явився двір для приїжджих купців, а роменські ювеліри стали відомими далеко за межами Вишневецьчини. Жива торгівля велася як із «далеким зарубіжжям»

(хліб, поташ і селітра йшли з тих країв у Західну Європу), так і з Росією. Причому торгова експансія з Вишневецьчини була такою сильною, що її купці вели свої справи в самій Москві, всупереч існуючій в ті часи заборони «литовським людям» торгувати в столиці Московщини. Заохочуючи цехову систему, Ієремія звільняв ремісників «від повинностей менших і частих», за виключенням ремонту греблі в разі її прориву і оборони міста від неприятеля. Частина цехової продукції йшла «на замок», за яку намісник князя мав платити цеховикам за твердими розцінками.

Міфом було й те, що Ярема – противник православної віри, який силою впроваджував католицизм. Насправді віротерпимості у володіннях князя-католика можна було лише позаздрити. Крім Михайлівського костюлу і бернардинського кляштору в Лубнах та трьох капличок у крупних містах більш ніщо не свідчило про «католицьку експансію». Натомість Ієремія неодноразово обдаровував православні монастирі привілеями і земельними наданнями. Саме за його повелінням у містечку Срібному (на території Чернігівської області) постало православне братство з церквою, школою, шпиталем і місцем для зборів. Вільно могли відправляти у Вишневецьчині свої обряди і прихильники «аріанської ересі», переслідувані в усій Речі Посполитій. Лише завдяки покровительству Ієремії ігумен Мгарського монастиря Калістрат зміг протистояти спробам католицьких патерів перетворити православні обителі на кляштори.

У чому справді полягає «вина» князя Ієремії – так це у втручанні у протистояння між двома православними митрополитами: Ісайєю Копинським, духівником своєї матері, і Петром Могилою, двоюрідним дядьком «задніпровського державці». Ісайя прагнув уберегти руську церкву Речі Посполитої від західних впливів і підпорядкувати її Московському патріархату. Навпаки, П. Могила мав намір створити самостійний Київський патріархат і посилав здібних учнів у Західну Європу, аби в підсумку підвищити освітній рівень православних, котрий помітно поступався, у порівнянні з католиками. Ієремія виступив на боці свого дядька – допоміг йому відібрати у Ісайї Густинський і Мгарський монастирі. Сталося це в 1635 році. А через два роки спалахнуло повстання Павлюка-Острянина. Аналіз тогочасних документів свідчить, що повстання було інспіроване духовенством кола Ісайї Копинського, які лякали козаків, і без

того стурбованих питанням утисків їхніх вольностей урядом Речі Посполитої, нібито насильницьким покатоличенням України.

Що ж до стосунків із козацтвом – там теж не все так просто. Ієремія змушений був захищати свої володіння від повстанців Павлюка і Острянина, що видається цілком природним. Разом з тим, в його військах були козацькі хоругви, він мав фінансові справи із удовою страченого козацького ватажка Івана Сулими. Про те, що Ієремія користувався певною популярністю серед козацтва, свідчить і лист одного з шведських дипломатів, який наводить у своїй монографії Владислав Томкевич. Згідно з ним, воєвода руський – «великий патріот вітчизни, тому його любить не лише народ, особливо козаки, але й шляхта».

Із початком повстання Богдана Хмельницького 1648-1651 рр. князь Єремія Вишневецький опинився у ситуації “один проти всіх”. Ми можемо тільки уявляти, що було на секретних переговорах короля з козаками напередодні подій 1648 року; зважити на фразу Володислава IV, адресовану буцімто Богдану Хмельницькому: “Всип тим крулев’ятам!”.

Єремія був вигнаний із своїх володінь на Лівобережжі. 15-ти тисячна орда “вовгурівців” зруйнувала Лубни, вирізавши майже все населення міста без розбору статі, віку та віросповідання. Чи не тому у війні проти козаків Вишневецький очолював оборону Замостя й Львова, вславився нечуваною жорстокістю. 20 серпня, невдовзі після Берестецької битви, на 39-му році життя раптово помер за нез’ясованих обставин. Молодий, здоровий Ярема ніколи не скаржився на здоров’я і раптом – похворів тиждень і згас (офіційно дизентерія, неофіційно – отруєння).

Ярема – один із найбільших магнатів Речі Посполитої, в кінці свого життя – це злидар. Навіть не знайшлося коштів на гідне поховання його. Похований у Вишнівці, перепохований у монастирі на Свентокшизьких горах у Польщі. Могила не збереглася.

Заслуги Яреми дали можливість його синові, Михайлу, загалом особі пересічній, 1663 року стати королем Речі Посполитої. Недужий на розум, слабкий на здоров’я, 35-літній король був отруєний поляками.

Останній представник чоловічої гілки князівського роду Вишневецьких гетьман Литовський Михайло Сервацій згас 1744 року. Над його труною під час похорону було виставлено для

прощання портрети усіх прашурів; потім було розбито гербовий щит на знак того, що останній представник чоловічої гілки роду пішов у вічність.

*****

896. *Нечуй-Левицький, І. С. Князь Єремія Вишневецький* [Текст]: роман / І. С. Нечуй-Левицький. – Київ: Школа, 2007. – 256 с.: іл. – (Україна крізь віки).

*****

897. *Заячківський, О. З єдиного родинного гнізда* [Текст]: родовід князів Збараських і Вишневецьких / О. Заячківський, М. Найко // Вісник історії краю. – 1997. – № 5. – С. 3,5.
898. *Федорова, М. Проклятий князь* [Текст]: іст. очима дослідника / М. Федорова // Вісник історії краю. – 1998. – № 11/12. – С. 3.: фотогр.

*****

899. *Вишневецький Ярема* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаразчини на 2017 рік / Збараз. центр. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2016. – С. 39-41.
900. *Вишневецький Ярема (Єремія) Міхал* [Текст] // Видатні люди Збаража : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 10-11.
901. *Гуцал, П. Вишневецький Ярема (Єремія) Міхал* [Текст] / П. Гуцал // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1 А – Й. – С.268: фотогр.

*****

902. *Єремія-Михайло Корибут-Вишневецький* [Електронний ресурс] / Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ярема_Вишневецький, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.03.2018.
903. *Мороз, В. Ярема Вишневецький – ворог православ'я чи православний меценат* [Електронний ресурс] / В. Мороз; РІСУ – Релігійно-інформаційна служба України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2009. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/studios/studies_of_religions/28059/, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.03.2018.
904. *Мороз, В. Князь Єремія Вишневецький, найбагатший магнат Речі Посполитої. Лютий ворог козацтва чи православний меценат?* [Електронний ресурс] / В. Мороз; Мистецька сторінка. –

Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2006-2013. – Режим доступу: <http://storinka-m.kiev.ua/article.php?id=1282>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.03.2018.

Краєзнавці

Грозовський Микола

Микола Васильович Грозовський народився 27 вересня 1930 року в с. Грозьово Старосамбірського р-ну, Львівської обл. Після закінчення Старосамбірської середньої школи вступив у Львівський політехнічний інститут. На першому курсі 27 травня 1950 року був заарештований за національно-визвольну боротьбу і засуджений Військовим трибуналом Дрогобицької області строком на 25 років ІТЛ, 5 років з обмеженням прав, з конфіскацією майна. Каторгу відбував у Мордовії та під Омськом. Після повернення з каторги, де він відбув шість з половиною років, закінчив Бердянський педагогічний інститут, здобувши спеціальність вчителя математики. В 1967 році переїжджає на Тернопільщину, в 1968 р. одружується і з цього часу постійно проживає на Збаражчині в селі Базаринці. У 1975 році закінчив Тернопільський фінансово-економічний інститут за фахом – економіст. У 1991 році був реабілітований.

Працював у Будинку школяра м. Збаража; вихователем та керівником клубу «Дорогою батьків ідуть сини» при Збаразькому ПТУ №25.

Писав поезію, друкувався в районній пресі. В 1997 був виданий історичний нарис «Чотири села над Гнізною».

Помер 17 листопада 1999 року після важкої хвороби, похований в Збаражі.

*****

905. *Грозовський, М. Чотири села над Гнізною* [Текст] : іст. нарис / М. Грозовський. – Тернопіль, 1997. – 94 с.

У книзі розповідається про історичне минуле старовинних галицьких сіл Базаринці, Малий Глибочок, Тарасівка і Чорний Ліс, простежується історія їх становлення і розвитку. Нарис присвячений трудівникам сіл, щоб пам'ятали минуле своїх предків і вірили в майбутнє своїх нащадків.

Книга багата на цікавий фактичний матеріал, містить багато архівних фактів, розрахована на масового читача.

*****

906.**Грозовський, М. Незабутній вечір. Чорнобильська зона [та ін.]** [Текст]: вірші / М. Грозовський // Літературна Збаражчина / гол. ред. В. Гриб; ред. В. Кравчук . – Збараж, 1996. – С. 221-223.

*****

907.**Грозовський, М. Сторінку – в історію міста Збаражжя** [Текст]: відгомін віків і сьогодення / М. Грозовський // Народне слово. – 1997. – 24 січ.

*****

908.**Микола Грозовський** [Текст]: [біогр.] // Літературна Збаражчина / гол. ред. В. Гриб; ред. В. Кравчук . – Збараж, 1996. – С. 221.

*****

909.**Грозовський Микола Васильович** [Текст] // Видатні люди Збаражжя : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 23.

Залеський Андрій

Андрій Іванович Залеський народився 1946 року в селі Доброводи, на Тернопіллі. Там же і закінчив середню школу. В 1964-1965 рр. працював слюсарем-монтажником на будівництві Збаразького цукрового заводу.

В 1965 році призваний в ряди Збройних сил. Відслужив два роки строкової служби. Поступив на загальновійськовий факультет Санкт-Петербурзького вищого військового училища.

Після закінчення проходив офіцерську службу на різних військових посадах. В 1991 році звільнився в запас. Працював інспектором, старшим інспектором по режиму і охороні в Київському науково-дослідному інституті електрозварки Академії наук України, пізніше – командиром спецпідрозділу державної служби охорони Залізничного району міста Києва. В 1995 році, за сімейними обставинами переїхав на проживання в село Шимківці Збарзького району. Деякий час працював в агротоваристві «Калина».

Андрій Залеський офіцер у відставці, військовий пенсіонер. Член Української народної партії, депутат Збарзької районної ради V скликання. Член Національн спілки журналістів України, публіцист, автор книг «Село на кордоні Волині», «Стежками людської долі», «Петро Олійник – життя і боротьба», «На службі у військах правопорядку», «На порозі рідного дому», автор ряду публікацій в засобах масової інформації.

Помер А. І. Залеський 3 листопада 2019 року.

*****

910. **Залеський, А. Село на кордоні Волині** [Текст] : іст. нарис / А. Залеський; худ. ред. В. Кравчук. – Збараж: Обрій, 2008. – 179 с.: фотогр.

«Наш край, рідне село, власний родовід, що може бути ближчим і найдорожчим для нас?...

Як автор книги, я намагався бути вірним, точним, безстороннім і неупередженим....

Я запрошую всіх вас через товщу століть і плин років відправитись в історичну подорож шляхами шимківчан і стежками рідного села Шимківці»

Андрій Залеський

911. **Залеський, А. Петро Олійник – сподвижник О. Ольжича** [Текст] / А. Залеський. – Київ: В-во ім. Олени теліги, 2010. – 56 с.: іл. – (Б-ка укр. націоналіста).

У книжці розповідає про життєвий шлях і діяльність талановитого журналіста, члена ОУН Петра Олійника. Особливу увагу приділено періоду початку Другої світової війни – до розстрілу Петра Олійника у Бабиному Яру в лютому 1942 року.

912. **Залеський, А. На службі у військах правопорядку** [Текст] : історія, роздуми, сучасні реалії / А. Залеський; ред. В. Кравчук. – Збараж: [б.в.], 2011. – 328 с.: фотогр.

Пережите, переболіле, осмислене стало своєрідним екскурсом в історію радянської імперії, авторською інтерпретацією подій і фактів, значимості і ваги у всі часи військ правопорядку. Цей склало основу цієї книги, яка стане в пригоді широким читацьким верствам, а особливо підростаючому поколінню.

913. **Залеський, А. На порозі рідного дому** [Текст] : літ.-публіц. вид. / А. Залеський; ред. В. Кравчук. – Збараж: Обрій, 2016. – 186 с.: фотогр.

Про свій рідний дім у селі Доброводах, про свої молоді роки, життя рідних і знайомих у тяжкі роки післявоєнного періоду минулого століття описує автор. Частково характеризує він і тогочасний районний центр Збараж. У нарисах є деякі реалії сьогодення, роздуми.

Кравчук Володимир

Кравчук Володимир Олексійович народився 25 серпня 1933 року в селі Пахиня, що на Лановеччині, у великій ковальській трудовій сім'ї, де було 6 хлопчиків і 3-є дівчаток. Він від матері успадкував любов до музики і співу, від батька – любов до багатьох видів ремесел.

Початкову освіту здобув у рідному селі, десятирічну – у Вербовецькій школі. Після служби в армії закінчив музичний відділ Чортківського педагогічного училища, в якому за три роки навчання оволодів технікою гри на скрипці, піаніно, всіх струнних і духових інструментах. Після закінчення училища в 1960-1961 роках викладав музику і співи в Лановецьких школах, а з 1961 по 1973 – у Збаразькій СШ №1. Крім уроків організовував хори, ансамблі, з якими виступав на концертах перед учнями і жителями міста.

А будучи з дитинства фанатично закоханим в духову музику, Володимир Олексійович за 12 років підготував чотири склади великих учнівських духових оркестрів, навчивши тим самим біля сотні юнаків музичної грамоти і техніки гри на духових інструментах. Не дивлячись на відсутність належних умов в приміщеннях для репетицій (підвальне приміщення), оркестри під керівництвом Володимира Кравчука, демонстрували високу майстерність і брали участь у всіх, як шкільних, так і міських заходах.

Музика – лише одне з багатьох захоплень Володимира Олексійовича. Інше з них – історія. Закінчивши заочно історичний факультет Львівського державного університету, він від 1973 по 1993 роки викладав історію, суспільствознавство, основи держави і права.

На уроках широко використовував власноруч зібраний краєзнавчий матеріал, уроки часто проводив в музеях міста, біля історичних пам'яток та районної дошки пошани.

Крім власне уроків, Володимир Олексійович організовував історичні гуртки, лекторські групи, з якими виступав в школах, перед працівниками промислових підприємств з цікавими й актуальними на той час лекціями, на районному радіо. Про юних лекторів писали районна та молодіжна обласна газети. На базі цієї лекторської групи товариство «Знання» пропонувало створити республіканську школу лекторів.

Як історик, Володимир Кравчук понад 10 років очолював районне методичне об'єднання вчителів історії, постійно дбав про обладнання історичного кабінету, поповнюючи його навчальною

та методичною літературою. Очолював він і велике товариство «Охорони пам'яток історії і культури». А будучи лектором товариства «Знання», постійно виступав перед вчителями, лікарями, державними службовцями, робітниками Збаража з лекціями на різноманітні актуальні теми.

Однак, попри все вищезгадане, чомусь після 32-річної плідної педагогічної і громадської діяльності, тодішня дирекція школи відправила знаного вчителя на пенсію з чистою трудовою книжкою і по найнижчій кваліфікаційній категорії – «спеціаліст». Та Кравчук не розгубився, він виявився справжнім спеціалістом, пригадавши батьківську науку, він зайнявся ковальською справою, яка виручала його в наш нелегкий час. Отож і дзвеніла кузня Володимира Кравчука, дзвеніло і його журналістське слово. Вступивши в Національну спілку журналістів і краєзнавців України, Володимир Олексійович ще більше віддався краєзнавчій, журналістській і книговидавничій справі.

Проживши в Збаражі 57 років, знаючи кожну вуличку, школу, кожен храм міста, активно спілкуючись з вчителями, лікарями, священнослужителями, він зібрав, описав історію всіх закладів освіти, культури, спорту, медицини й храмів міста.

З-під його пера вийшли книги: «Пахinya – чарівна часточка Волині» – про його рідне село, «Історія Лановеччини», до якої увійшли зібрані ним протягом 10 років історичні матеріали багатьох сіл Лановеччини, «Розвиток футболу на Збаражчині», «Історія виховання і навчання дітей в захоронках і садочках Збаража». Останнім часом Володимир Олексійович працював над написанням книги про рідну школу, в якій працював, в якій навчалась його дружина, два сини і двоє онуків. За кілька місяців до смерті Володимир Олексійович таки отримав сигнальний екземпляр майбутньої книжки, дуже тішився з того, шукав спонсорів, щоб надрукувати книжку у кольорі. Але не встиг.

Взявши до уваги вже проведену роботу, Секретаріат Національної спілки журналістів України своєю постановою від 29 травня 2013 року нагородив Володимира Олексійовича Кравчука «Золотою медаллю української журналістики».

Незважаючи на похилий вік і життєві негаразди, Володимир Олексійович ніколи не занепадав духом. Він постійно був у русі, у нього було багато задумів та планів щодо нових книг про Збаражчину та її мешканців, які стали йому рідними. Він просив Бога, щоб дав йому ще трошки здоров'я й сил для здійснення усіх

численних задумів та мрій. Але 23 жовтня 2018 року, на 86-му році життя Господь Бог покликав невгамовного і завжди усміхненого Володимира Олексійовича Кравчука у Божі засвіти.

*****

- 914.**Кравчук, В. Пахиня - чарівна часточка Волині** [Текст]: коротка історія с. Пахиня / В. Кравчук. — Збараж : Рушник, 2016. — 138 с. — Бібліогр.: с. 137.

Книга присвячена рідному селу автора. У ній є багато цікавих відомостей, викладених у 18-ти розділах: від розповідей очевидців до історичних джерел; найдавніші поселення на території України; Україна під владою Литви і Речі Посполитої, Російської імперії, Польщі, в роки Першої та Другої світових війн; життя за радянської влади в незалежній Україні. У книзі також є опис про народні промисли та ремесла. Є й розділи: освіта; великі люди з маленького села; культура; медицина; релігійні вірування та церковне життя; легенди села. історико-публіцистичне ілюстроване видання буде цікавим не лише мешканцям Лановеччини, а й збаражчанам, пов'язаним тим чи іншим чином із сусіднім районом, а також усім, кого цікавить історія рідного краю.

*****

- 915.**Кравчук, В. Патріарх медичної служби Збаражчини** [Текст] : [про лікаря-терапевта, першого гол. лікаря Збаражчини — Олександра Володимировича Кізя] / В. Кравчук // Народне слово. — 2015. — 26 черв. — С. 8 : фотогр.
- 916.**Кравчук, В. Збаражанин Микола Коваль вижив завдяки кмітливості і заповзятості** [Текст] / В. Кравчук // Народне слово. — 2018. — 16 листоп. — С. 6 : фотогр.

*****

- 917.**Володимир Кравчук : невтомний краєзнавець, історик, працелюб** [Текст] // Народне слово. — 2016. — С. 5 : фот.
- 918.**Заяць, Ю. Історична подорож стежками Пахині** [Текст] : [про книгу В. Кравчука "Пахиня - чарівна часточка Волині"] / Ю. Заяць // Вільне життя плюс. — 2016. — 20 трав. — С. 6.
- 919.**«Золота медаль української журналістики» у збаражанина Володимира Кравчука** [Текст] // Народне слово. — 2013. — 14 черв. — С. 5 : фотогр.

920. **Кравчук, В. Історик, музикант, краєзнавець, журналіст...**
[Текст] : [80-річний ювілей] / І. Сиско // Народне слово. – 2013. – 23 серп. – С. 8 : фотогр.
921. **Парова, Н. Музей першої школи поповнився новим стендом**
[Текст]: [напередодні 85-річчя В. Кравчука оновлений музей першої школи поповнився новим стендом колишнього вчителя] / Н. Парова // Народне слово. – 2018. – 20 лип. – С. 8: фотогр.
922. **Пішла з життя людина-сонце** [Текст]: [присв. В. Кравчуку] // Народне слово. – 2018. – 26 жовт. – С. 3: фотогр.
923. **Сиско, І. Володимир Кравчук видав книжку про рідне село**
[Текст]: ["Пахinya – чарівна часточка Волині"] / І. Сиско // Народне слово. – 2016. – 17 черв. – С. 5: фотогр.
924. **Сиско, І. Невтомний краєзнавець зустрів 85-річний ювілей**
[Текст] / І. Сиско // Народне слово. – 2018. – 23 серп. – С. 5: фотогр.

Малевиц Анатолій

Анатолій Павлович Малевиц

народився 21 жовтня 1915 року в селі Бережанці Лановецького району. Діди Панфіл Каспровський і Олександр Малевиц були православними священниками. Батько, Павло Олександрович, працював учителем початкової школи в Бережанах, а потім у селі Білці Лановецького району. В сім'ї народилося одинадцятьох дітей, але вижило тільки шестеро: п'ять дочок і син Анатолій. Хлопець спершу навчався в місцевій школі, а потім Вишгородській семирічці, куди ходив кожного дня пішки з Білки. З дитинства відзначався наполегливістю, працьовитістю та величезним прагненням до знань. З біографічних рядків відомо, що в середині двадцятих років батька Павла Олександровича Малевица було звільнено з посади вчителя за те, що в класі з-під вишиваного рушника дивився на учнів Кобзар. Багатодітна сім'я опиняється в надзвичайно важкому матеріальному становищі. Анатолій не

може чекати від батьків ніякої допомоги і вирішує самотужки здобувати освіту.

Після закінчення Вишгородоцької школи вступає в Кременецьку українську гімназію. За зразкове навчання одержує безплатне житло і харчування. Світ знань захоплює Анатолія, і, крім гімназійної програми, він багато працює над самоосвітою. Особливо цікавлять його література, історія, краєзнавство. Закінчивши гімназію, хлопець вирішує вступити на філологічно-історичний факультет Варшавського університету. Гроші на дорогу два йому дядько Костянтин Дучинський, що майже півстоліття був священником у Бережанці на Лановеччині. Грошей вистачало тільки на проїзд до Варшави. Назад повертатися не мав права.

Українська громада Варшави заопікувалася юнаком, зрозумівши, що з таких бувають люди. В 1939 році Друга світова війна перервала навчання Анатолія. Він повертається в рідний край, працює вчителем у Лосятині, а з 1941 року – директором школи в Старому Таражі на Кременеччині. Розповідає його дружина Зіновія Павлівна: «Окупаційна влада двічі намагалася розстріляти Анатолія за пропаганду української мови. Рятувало вікно, добрі люди». У 1944-1945 рр. він – солдат мінометної роти в Червоній Армії. Пройшов дорогами війни від Тернополя до Берліна. Після демобілізації повертається на освітянську ниву. Був інспектором, завідуючим Микулинецьким районним відділом народної освіти. Навчався заочно в Чернівецькому державному університеті на філологічному факультеті, який закінчив 1952 року. В 1951-1955 роках працював заступником завідуючого обласним відділом народної освіти. Як розповідає дружина, 31 травня 1952 року за вказівкою КДБ звільнений з посади і направлений рядовим вчителем у Збаразьку ЗОШ №2 з рекомендацією не використовувати на керівних посадах. Пильне око КДБ він відчував на кожному кроці. В 1954 році одружився із Зіновією Павлівною Гевко, педагогом за професією. В 1956 році у них народилася донька Наталя, а в 1960-му – син Юрій.

З 1964 року Анатолій Малевич – завідуючий навчальною частиною СШ №2. Він чудово володів багатьма мовами: німецькою, французькою, польською, російською, тому його публікації знає зарубіжжя.

Протягом всього життя займався пропагандою охорони історії та культурних пам'яток, зберігав і записував фольклор,

писав безліч нарисів, статей з історії України та краєзнавства. У 1984 році видав ілюстрований історико-краєзнавчий нарис «Збараж». З початку 90-их років з-під пера виходять нариси, путівники, буклети: «Просвіта на Збаражчині», «Морозенко», «Дмитро Байда-Вишневецький», «Збараський замок», «Вишнівець», «Неопалима купина», «Літопис землі Збараської». Ряд його наукових праць з філології Міністерство освіти України пропонувало для використання як посібник для вищих навчальних закладів та середньої школи.

Анатолій Малевич – автор розділу «Славні імена» в альманасі «Літературна Збаражчина». В розділі йдеться про Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українку, В. Стефаника. На письмовому столі майже готовим до друку залишився рукопис книги «Лікарі Збаражчини».

Велика, неоціненна духовна спадщина Анатолія Павловича. Він залишив своє продовження – доньку і сина. Дав їм вищу освіту.

З відродженням товариства «Просвіта» Анатолій Павлович, незважаючи на вік і тяжку хворобу, очолив його осередок у Збаражі й незмінно керував ним до останніх днів свого життя. Збараська «Просвіта» першою в Україні виступила зі зверненням «Всім селом – у «Просвіту», яке було рекомендоване просвітянським організаціям.

Він був членом Всеукраїнської спілки краєзнавців. Працю його оцінили, присвоївши в 1977 році звання Почесного краєзнавця України, Почесного громадянина Збаража.

9 червня 1997 року Анатолій Павлович відійшов у вічність. Тепер одна з вулиць Збаража носить його ім'я.

*****

925. **Малевич, А. П. Збараж** [Текст]: іст.-краєзн. нарис / А. П. Малевич; ред. В. Гриб. – Львів: Каменяр, 1984. – 46 с.: іл.
Краєзнавчий нарис про районний центр Тернопільської області – місто Збараж, яке занесене в реєстр найдавніших міст України. Багато уваги автор приділяє сьогоденню.

926. **Малевич, А. П. Збараський замок** [Текст]: путівник / А. П. Малевич. – Тернопіль: Облполіграфвидав, 1988. – 14 с.: фотогр.

Великий інтерес до Збаразького замку. У різні часи побували тут Павло Тичина, Андрій Малишко, Степан Олійник, Олесь Гончар.... У книзі відгуків написали свої враження сірійці, французи, поляки, болгар, канадці та ін.. Архітектура замку становить великий історико-архітектурний інтерес.

927. **Малевич, А. П. Вишнівець** [Текст]: путівник / А. П. Малевич. – Тернопіль: Облполіграфвидав, 1989. – 31 с.: фотогр.
Путівник розповідає про селище міського типу Вишнівець, Збаразького району, його багату історію й сьогодення. Автор ознайомлює читачів з численними пам'ятками, веде мову про відомих уродженців Вишнівця, пропонує зробити екскурсію в довколишні села.

928. **Малевич, А. П. Дмитро Вишневецький (Байда)** [Текст]: до 500-річчя виникнення українського козацтва / А. П. Малевич. – Тернопіль: Облполіграфвидав, 1990. – 6 с.
Минають роки, проходять десятиріччя, сотні років від дня мученицької смерті нашого земляка Дмитра Вишневецького, але згадка про Байду живе, переходить із покоління в покоління і кличе до подвигів в ім'я України, її незалежності і волі.

929. **Малевич, А. П. Неопалима купина** [Текст]: немеркнучі сторінки історії Збаражчини / А. П. Малевич. – Збараж, 1991. – 21 с.
*В ярках і видолінках та в широкій долині заховалось давнє місто-заповідник Збараж, яке називають містом в «Медоборах»...
 Інформація розміщена у розділах: відлуння століть, устами переказів, духовні скарби народу та легенда про неопалиму купину та Чернечу гору.*

930. **Малевич, А. П. Морозенко** [Текст]: іст.-краєзн. нарис про корсунського полковника Нестора Морозенка, оспіваного в народних піснях, думах, легендах і переказах / А. П. Малевич; ред. В.Гриб. – Збараж, 1992. – 37 с.

Історико-краєзнавчий нарис про корсунського полковника Нестора Морозенка, оспіваного в народних піснях, думах, легендах і переказах.

931. **Малевич, А. П. «Просвіта» на Збаражчині** [Текст]: іст. нарис / А. П. Малевич; ред. В. Гриб. – Збараж, 1995. – 57 с.

Пропонована праця подає історію т-ва «Просвіти» на Збаражчині. Нарис складається з трьох частин. У першому розділі подані загальні відомості про «Просвіту», у другому – коротко розповідається про розвиток і діяльність т-ва у м. Збараж, третій – присвячений оглядові розвитку читалень в кожному селі району.

Окремо ведеться мова про організацію просвітницького руху на Вишнівеччині.

932. **Малевич, А. П. Літопис землі Збаразької: в датах, подіях, фактах і особах** [Текст] / А. П. Малевич. – Збараж, 1996. – 81 с.

«Літопис землі Збаразької» – це своєрідний історичний документ, в якому автор намагається по можливості достовірніше відтворити сиву давнину та теперішні часи мовою дат, подій, фактів і осіб. Книга буде корисна всім, хто цікавиться історією рідного краю.

*****

933. **Малевич, А. Море** [Текст]: вірш / А. Малевич // Літературна Збаражчина / гол. ред. В. Гриб; ред. В. Кравчук. – Збараж, 1996. – С. 174.

934. **Малевич, А. Перший в когорті сміливців** [Текст]: [про Б. Гевка] / А. Малевич // Літературна Збаражчина / гол. ред. В. Гриб; ред. В. Кравчук. – Збараж, 1996. – С. 170-174.

935. **Малевич, А. Тарас Шевченко. Іван Франко. Леся Українка. Василь Стефаник** [Текст] / А. Малевич // Літературна Збаражчина / гол. ред. В. Гриб; ред. В. Кравчук. – Збараж, 1996. – С. 9-31.

*****

936. *Малевиц, А. Виховання патріотизму у дітей* [Текст] / А. Малевиц // Народне слово. – 1994. – 8 лип.
937. *Малевиц, А. Гора Весела у Старому Збаражі* [Текст] / А. Малевиц // Народне слово. – 1997. – 17 трав.
938. *Малевиц, А. Де Морозенкова могила?* [Текст] / А. Малевиц // Народне слово. – 1996. – 8 листоп.
939. *Малевиц, А. Залізниці «Тернопіль – Збараж» – 90 літ* [Текст] / А. Малевиц // Народне слово. – 1996. – 29 листоп.
940. *Малевиц, А. Збаражчина в період визвольної війни українського народу під проводом Богдана Хмельницького в 1648-1657 роках* [Текст] / А. Малевиц // Вісник історії краю. – 1995. – січ.
941. *Малевиц, А. Збаразькі лікарі – учасники боїв за незалежну Україну* [Текст] / А. Малевиц // Народне слово. – 1998. – 29 листоп.
942. *Малевиц, А. Зерна правди, якими Іван Франко засівав серця збаражан* [Текст] / А. Малевиц // Вісник історії краю. – 1996. – серп.
943. *Малевиц, А. Мандрівка в сумерки століть* [Текст] / А. Малевиц // Народне слово. – 1996. – 18 жовт.
944. *Малевиц, А. Народні звичаї при святкуванні Андрія, Святого Миколая* [Текст] / А. Малевиц // Гомін. – 1990. – 14 груд.
945. *Малевиц, А. Не я б'ю, лоза б'є... Завтра вербна неділя* [Текст] / А. Малевиц // Відродження. – 1991. – 30 берез.
946. *Малевиц, А. Немеркнуча зірка на небосхилі людської духовності* [Текст] / А. Малевиц // Вісник історії краю. – 1996. – берез.
947. *Малевиц, А. Немеркнучі сторінки історії Збаражчини* [Текст] / А. Малевиц // Вісник історії краю. – 1996. – січ.
948. *Малевиц, А. Предки дивляться нам у вічі* [Текст] / А. Малевиц // Народне слово. – 1997. – 17 трав.
949. *Малевиц, А. Сім'я лікарів Гладишів* [Текст]: з кн. «Збаразькі лікарі» / А. Малевиц // Вісник історії краю. – 1996. – берез.
950. *Малевиц, А. Співець знедолених галичан* [Текст]: до 120-річчя від дня народж. Василя Стефаника / А. Малевиц // Народне слово. – 1991. – 14 трав.
951. *Малевиц, А. Стали кошем під Збаражем* [Текст] / А. Малевиц // Народне слово. – 1991. – 18 лип.
952. *Малевиц, А. Фундація князя Острозького в Тернополі* [Текст] / А. Малевиц // Тернопіль вечірній. – 1990. – 23 верес.

*****

953. *Анатолій Малевич* [Текст] // Літературна Збаражчина / гол. ред. В. Гриб; ред. В. Кравчук. – Збараж, 1996. – С. 170.

*****

954. *Барва, Г. Ось так би життя прожити, – зробили висновок учні, друзі А. П. Малевича, зібравшись на річницю з дня його смерті* [Текст] / Г. Барва // Народне слово. – 1998. – 19 черв.

955. *Барва, Г. Пухом тобі Калинова Збаразька земля, учителю* [Текст] / Г. Барва // Народне слово. – 1997. – 14 черв.

956. *Білик, Р. Літописець рідного краю* [Текст] / Р. Білик // Вісник історії краю. – 1997. – № 10 (25). – жовт.

957. *Дерейко, С. Вчитель з великої букви* [Текст] / С. Дерейко // Вісник історії краю. – 1995. – Вісник історії краю. – 1997. – № 1 (1). – жовт.

958. *Кіріндась, В. Пам'яті друга* [Текст] / В. Кіріндась // Вісник історії краю. – 1998. – трав.

959. *Кіріндась, В. Тернистий шлях просвітянина* [Текст] / В. Кіріндась // Вільне життя. – 2007. – 3 жовт.

960. *Стахів, Т. Ім'я, вкарбоване в історію краю* [Текст] / Т. Стахів // Народне слово. – 2005. – 14 листоп.

961. *Студницька, О. Пам'яті вчителя* [Текст]: 20-та річниця світлої пам'яті Малевича Анатолія Павловича / О. Студницька // Народне слово. – 2017. – 9 черв. – С. 6: фотогр.

962. *Філик, І. Невичерпна краса душі* [Текст] / І. Філик // Вісник історії краю. – 1997. – черв.

*****

963. *Анатолій Малевич* [Текст] // Тернопілля 95: регіон. річник. – Тернопіль, 1995. – С. 778.

964. *Кіріндась, В. Анатолій Малевич* [Текст] / В. Кіріндась // Тернопілля 97: регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С. 663-664.

965. *Малевич Анатолій Павлович* [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 47-49.

966. *Літописець рідного краю: Анатолій Павлович Малевич* [Текст]: попередж. дов. / Збараж. центр. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2005. – 15 с.

967. *Головин, Б. Малевич Анатолій Павлович* [Текст] / Б. Головин, Б. Савак, М. Ханас // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т. 2: К-О. – С. 442: фотогр.

968. *95 років від дня народж. Малевича Анатолія Павловича* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2010 рік / Збараж. центр. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2009. – С. 23-24.

969. *100 років від дня народж. Малевича Анатолія Павловича* [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2015 рік / Збараж. центр. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2014. – С. 36-40: фотогр.
970. *Малевич Анатолій* [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 53-55: фотогр.
971. *Малевич Анатолій Павлович* [Текст] // Література землі Збаразької / Збараж. центр. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. М. Дем'янюк. – Збараж, 1995. – С. 11-13.

*****

972. *Малевич Анатолій Павлович* [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Малевич_Анатолій_Павлович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.06.2018.
973. *Малевич Анатолій* [Електронний ресурс] // Тернопільщина: регіон. інформ. портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2010. – Режим доступу: <http://irp.te.ua/2010-04-08-14-16-43/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 06. 2018.

Мандрик Олег

Олег Євгенович Мандрик – краєзнавець, член Національної спілки краєзнавців України.

Народився 17 вересня 1958 року в Збаражі. Навчався у Збаразькій середній школі № 2, яку закінчив в 1975 році. У 1976-78 рр. працював у цеху № 16 виробничо-технічного об'єднання «Кристал». У 1976-78 рр. навчався у Львівському культурно-освітньому училищі, де здобув освіту за спеціальністю культурно-освітня робота та кваліфікацію клубний працівник, керівник

самодіяльного драматичного колективу. Короткий час Олег Євгенович пропрацював на посаді художнього керівника будинку культури селища Глиняни, Золочівського району, Львівської області. У 1978-80 рр. проходив військову службу. Після служби в армії повернувся у Збараж, де впродовж тривалого часу працював у виробничо-технічному об'єднанні «Кристал».

З 1994 по 2001 рік – Олег Євгенович працював на посаді наукового працівника у науково-дослідному відділі Державного історико-архітектурного заповідника в Збаражі. З 2004 року – на посаді екскурсовода у масово-освітньому секторі секторі ДІАЗу (згодом – Національного заповідника «Замки Тернопілля»). У період з 2005 по 2010 рік – на посаді наукового співробітника науково-дослідницького відділу НЗ «Замки Тернопілля». З 2010 року був переведений на посаду екскурсовода І-ої категорії у відділ обслуговування туристів та масово-освітньої роботи.

Олег Мандрик був автором численних публікацій краєзнавчої тематики у пресі та наукових виданнях. Вінцем його напрацювань у царині краєзнавства та історії рідного краю стала книга «Збараж: погляд крізь віки» (2011 р.), присвячена 800-річчю міста у співпраці з Тетяною Федорів.

Помер Олег Євгенович 21 січня 2014 року на 56-му році життя. Похований на кладовищі села Стриївка, Збаразького району.

*****

974. **Федорів, Т. Збараж: погляд крізь віки** [Текст] : іст.-краєзн. нарис / Т. Федорів, О. Мандрик. – Збараж: КМЦ «Рушник», 2011. – 116 с.: фотогр.

Історія сивочолого Збаража багатогранна. Крізь віки історії ідуть до нас події, факти, спогади. Мета цієї книжки – по можливості достовірно та об'єктивно дослідити історію міста починаючи з найдавніших часів і до початку XVII століття.

*****

975. **Мандрик, О. Будуються храми** [Текст] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1997. – № 4. – С. 2.

976. **Мандрик, О. Визначні священники Збаражчини** [Текст]: [про отців С. Качалу, О. Заячківського, С. Теслю] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1996. – № 3(6). – С. 3,5.

977. **Мандрик, О. Дерев'яні храми Збаражчини** [Текст] / О. Мандрик // Народне слово. – 2008. – 18 квіт.

978. **Мандрик, О. Засновник «Просвіти»** [Текст] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1998. – № 4(31). – С. 2.
979. **Мандрик, О. Збережені пам'ятки сакрального мистецтва села Бодаки** [Текст] / О. Мандрик // Народне слово. – 2005. – 14 жовт.
980. **Мандрик, О. Історичні пам'ятки Збаражчини – свідки героїчного минулого нашого краю** [Текст] / О. Мандрик // Збараж – місто в Медоборах. – 1999. – [№ 3]. – С. 9.
981. **Мандрик, О. Каплиця святого Яна (Івана) Непомуки на Чорному мості** [Текст] / О. Мандрик // Народне слово. – 2004. – 11 черв.
982. **Мандрик, О. Лемківська капличка зби́рала переселенців на молитву** [Текст] / О. Мандрик // Народне слово. – 2011. – 29 лип.
983. **Мандрик, О. На конференції говорили про Збаразьку битву** [Текст] / О. Мандрик // Народне слово. – 2009. – 10 лип.
984. **Мандрик, О. Народній святині – 400 років** [Текст] / О. Мандрик // Збараж – місто в Медоборах. – 2001. – [№ 4]. – С. 10.
985. **Мандрик, О. Нові храми міста** [Текст]: [про церкву Різдва Христового] / О. Мандрик // Народне слово. – 2008. – 25 січ.
986. **Мандрик, О. Парафіяльна площа** [Текст]: вулицями рідного міста / О. Мандрик // Народне слово. – 2000. – 21 квіт.
987. **Мандрик, О. Піднімаються храми міста** [Текст]: [Воскресенська церква] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1997. – № 3. – С. 4.
988. **Мандрик, О. Погляд крізь віки** [Текст] / О. Мандрик // Народне слово. – 2008. – 20 черв.
989. **Мандрик, О. Про що розповідають легенди рідного краю** [Текст] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1991. – № 1. – січ. – С. 8.
990. **Мандрик, О. Римо-католицький костел і монастир святого Антонія у м. Збараж** [Текст] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1998. – № 8. – С. 5.
991. **Мандрик, О. Святопокровська капличка** [Текст] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1997. – № 8 (листоп). – С. 6.
992. **Мандрик, О. Стежками Прикарпаття** [Текст] / О. Мандрик // Мандрівник. – 2006. – № 1. – 19 верес.
993. **Мандрик, О. Туркова гора. Легенди нашого краю** [Текст] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1998. – № 3(30). – С. 7.
994. **Мандрик, О. Храми у ввись** [Текст]: [про церкву Верховних апостолів Петра і Павла] / О. Мандрик // Збараж – місто в Медоборах. – 1997. – [№ 2]. – С. 7,9,16.
995. **Мандрик, О. Храми Чорного Лісу** [Текст] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1998. – № 1. – С. 3.
996. **Мандрик, О. Хрести нагадують про скасування кріпосного права** [Текст] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1998. – № 2. – лют.

*****

997. **Ім'я, вкарбоване в історію краю** [Текст] / упор. Н. Ганусевич; ред. кол.: А. Маціпура, В. Чайка [та ін.]. – Тернопіль: ПП Принтер-Інформ, 2018. – 296 с.: фотогр.

Книга присвячена 60-річчю від Дня народження Олега Євгеновича Мандрика – людини щедрої душі, невгамовної вдачі, непересічного таланту. Великого ерудита. Його часто називали «ходяча енциклопедія».

Усім своїм життям, невтомною працею, творчою діяльністю ця людина заслужила на глибоку пошану і вічну пам'ять сучасників та прийдешніх поколінь.

Ця робота складається із трьох частин спогадів, каталогу і текстової подачі.

Для широкого кола громадськості: науковців, істориків, музейних працівників, викладачів, студентів та ін..

*****

998. **Будзан, Г. Спогад про хорошу людину** [Текст] / Г. Будзан // Ім'я, вкарбоване в історію краю / упор. Н. Ганусевич; ред. кол.: А. Маціпура, В. Чайка [та ін.]. – Тернопіль: ПП Принтер-Інформ, 2018. – С. 22.
999. **Ганусевич, Н. До 60-річчя з Дня народження, світлій пам'яті Олега Мандрика** [Текст] / Н. Ганусевич // Ім'я, вкарбоване в історію краю / упор. Н. Ганусевич; ред. кол.: А. Маціпура, В. Чайка [та ін.]. – Тернопіль: ПП Принтер-Інформ, 2018. – С. 6-8.
1000. **Данилейко, М. Мандрівник в минуле краю** [Текст] / М. Данилейко // Ім'я, вкарбоване в історію краю / упор. Н. Ганусевич; ред. кол.: А. Маціпура, В. Чайка [та ін.]. – Тернопіль: ПП Принтер-Інформ, 2018. – С. 9-11.
1001. **Кравчук, В. Він цитував Шевченка** [Текст] / В. Кравчук // Ім'я, вкарбоване в історію краю / упор. Н. Ганусевич; ред. кол.: А. Маціпура, В. Чайка [та ін.]. – Тернопіль: ПП Принтер-Інформ, 2018. – С. 23.
1002. **Марцинишин, Н. Спогади про Олега Євгеновича Мандрика** [Текст] / Н. Марцинишин // Ім'я, вкарбоване в історію краю / упор. Н. Ганусевич; ред. кол.: А. Маціпура, В. Чайка [та ін.]. – Тернопіль: ПП Принтер-Інформ, 2018. – С. 16-17.
1003. **Підставка, Р. Товариш, натхненник, поради́ник. Пам'яті Олега Мандрика** [Текст] / Р. Підставка // Ім'я, вкарбоване в історію краю / упор. Н. Ганусевич; ред. кол.: А. Маціпура, В. Чайка [та ін.]. – Тернопіль: ПП Принтер-Інформ, 2018. – С. 17-22.
1004. **Федорів, Т. Той, хто йшов попереду...** [Текст] / Т. Федорів // Ім'я, вкарбоване в історію краю / упор. Н. Ганусевич; ред. кол.: А.

Маціпура, В. Чайка [та ін.]. – Тернопіль: ПП Принтер-Інформ, 2018. – С. 13-16.

1005. **Чайка, В. Спогади про друга** [Текст] / В. Чайка // Ім'я, вкарбоване в історію краю / упор. Н. Ганусевич; ред. кол.: А. Маціпура, В. Чайка [та ін.]. – Тернопіль: ПП Принтер-Інформ, 2018. – С. 11-13.

*****

1006. **Березівська, С. Пам'ять про Олега Мандрика вишанували книгою спогадів і наукових статей** [Текст] / С. Березівська // Сила слова. – 2018. – № 88 (125). – С. 7: фотогр.
1007. **Ганусевич, Н. 17 вересня 2018 року Олегу Мандрику виповнилося б 60 років, але не судилося...** [Текст] / Н. Ганусевич // Народне слово. – 2018. – 14 верес. – С. 3: фотогр.
1008. **Кравчук, В. Як учень вчителеві дав урок** [Текст]: 60-річчю від дня народж. Олега Мандрика / В. Кравчук // Народне слово. – 2018. – 14 верес. – С. 5: фотогр.

*****

1009. **60 років від дня народження Мандрика Олега Євгеновича** [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2018 рік / Збараж. центр. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2017. – С. 31-33: фотогр.
1010. **Мандрик Олег** [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збаразької: бібліогр. посіб. / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Вип. 3. – Збараж: [б.в.], 2015. – С. 6-7: фотогр.

*****

1011. **[В організмі залі Збаразького замку відбулася презентація книги «Ім'я, вкарбоване в історію краю», присвячена 60-річчю від дня народження краєзнавця, екскурсовода Національного заповідника "Замки Тернопілля" Олега Євгеновича Мандрика.]** [Електронний ресурс] : новини і події // Збараж. централіз. бібл. система. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://www.zbarazh-library.com.ua/respond-2018.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 03.09.2018.

Марцинишин Василь

Василь Андрійович Марцинишин народився 1 лютого 1948 р. в с. Красносілці Збарзького району Тернопільської обл. в селянсько-робітничій сім'ї. В 1965 р. закінчив Збарзьку ЗОШ №1 і вступив на географічний факультет Львівського університету ім. І. Франка. Впродовж навчання в школі і університеті проявляв зацікавленість до природничих наук, історії, займався пішохідним

туризмом.

З 1969 р. працював завідувачим Дністровським учбово-науковим географічним стаціонаром на Івано-Франківщині та займався науковою роботою, паралельно навчаючись в аспірантурі географічного факультету. Випущено ряд наукових статей в географічних виданнях.

З 1981 р. проживає в Збаражі, працюючи в районному Будинку піонерів, завідувачим туристично-краєзнавчим відділом, директором Збарзького міського дитячого парку (природничого спрямування). Тісно співпрацював з районною газетою «Колгоспне життя» тепер «Народне слово». Впродовж 1990-1992 рр. працював молодшим науковим співробітником МП «Адоліс» Тернопільського педагогічного університету. Вивчав та складав созологічні паспорти контролю за станом популяції видів рослин занесених до Червоної книги України по Збарзькому районі.

З 1992 р. працює директором Стрийвської ЗОШ I-III ступенів.

*****

1012. **Марцинишин, В. Червона книга Збаражчини** [Текст]: наук.-публіц. вид. / В. Марцинишин, Н. Марцинишин; рец.: Л. Царик, Н. Мшанецька. – Збараж: Обрій, 2004. – 96 с.: іл. *«Червона книга Збаражчини» містить перелік рідкісних і зникаючих видів рослинного і тваринного світу в межах Збарзького району. Посібник покликаний розширити інформативну базу про природу та стан довкілля серед учнівської та студентської молоді, учителів та викладачів навчальних*

закладів, громадськості, представників екологічного руху, органів місцевого самоврядування, спонукати їх до природоохоронної та заповідної справи.

1013. **Марцинишин, В. Село моє в Медоборах** [Текст]: штрихи пам. іст. Стрийки / В. Марцинишин, З. Горбач, П. Глібчук. – Збараж, 2013. – 82 с.: фотогр.

«Події... Події... Хронологія, люди, буття.

Плин історії не зупинити...

Нами зроблено наступний крок з широким залученням архівних матеріалів.

Бажалося на сторінках книжечки показати цюнайбільше людських облич: відомих і невідомих, забутих і тих, хто відійшов у вічність...»

Марцинишин В. А.

*****

1014. **Марцинишин, В. «Цне мі ся за тобом, мій Лемківський краю»** [Текст] / В. Марцинишин, Н. Марцинишин // Народне слово. – 2007. – 10 серп.

*****

1015. **Марцинишин Василь Андрійович, Марцинишин Ніна Григорівна** [Текст] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Вип. 2. – Збараж, 2005. – С. 10-11.

Марцинишин Ніна

Ніна Григорівна Марцинишин народилася 23 листопада 1946 року, вчитель-методист географії Збараської ЗОШ I-III ст. №2 ім. Івана Франка з півстолітнім педагогічним стажем, делегат II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти у незалежній Україні 2001 р. Неодноразово обиралась депутатом місцевих рад.

Закінчила Львівський державний національний університет ім. І. Франка (1970 р.)

У тісній співпраці з кафедрою геоecології Тернопільського педагогічного університету ім. В. Гнатюка у школі 10 років працював еколого-краєзнавчий гурток «Медобори», члени якого щорічно були призерами обласної конференції проекту «Твій рідний край» і видруковували науково-пошукові роботи з питань краєзнавства. У 2009 р. завдяки цій роботі 31 квартал Залужанського лісу був оголошений ботанічним заказником.

У 2004 р. вийшла «Червона книга Збаражчини» – єдина в Україні Червона книга окремого району. У цьому ж співавторстві було видано перший в країні методичний посібник «Практичні роботи з географії України (8 кл.)».

2002 р. авторкою розроблений туристичний маршрут «Околицями міста Збаража», виданий обласним комунальним центром туризму.

З 2008 р. Марцинишин Н. Г. працювала науковим керівником секції географії та краєзнавства у Тернопільському відділенні Малої академії наук. науково-дослідні роботи 2011, 2013, 2017 рр. слухачі секції займали перші місця в обласному конкурсі МАН, отримали дипломи на Всеукраїнському конкурсі МАН і були надруковані невеликим тиражем. Це: «Топоніми міста Збаража – жива душа народу» (2011 р.), «Прояви глобального потепління та зміни клімату Збаражчини» (2013 р.), а науково-дослідна робота «Стежками Івана Франка на Збаражчині» (2017 р.) зайняла II місце в Україні і видрукована у журналі «Історія української географія» (№33-34, 2016.)

*****

1016. **Марцинишин, В. Червона книга Збаражчини** [Текст]: наук.-публіц. вид. / В. Марцинишин, Н. Марцинишин; рец.: Л. Царик, Н. Мшанецька. – Збараж: Обрій, 2004. – 96 с.: іл.

«Червона книга Збаражчини» містить перелік рідкісних і зникаючих видів рослинного і тваринного світу в межах Збаразького району. Посібник покликаний розширити інформативну базу про природу та стан довкілля серед учнівської та студентської молоді, учителів та викладачів навчальних

закладів, громадськості, представників екологічного руху, органів місцевого самоврядування, спонукати їх до природоохоронної та заповідної справи.

1017. **Марцинишин, Н. Околицями міста Збараж** [Текст]: турист. маршрут / Н. Марцинишин; ред. В. Радзівський. – Тернопіль, 2002. – 14 с.

*****

1018. **Сиско, І. Стежками Франка** [Текст] / І. Сиско // Народне слово. – 2018. – 31 серп. – С. 7: фотогр.
3 нагоди 162-го дня народж. видатного каменяра відбулась зустріч, за участю вчителя-методиста Н. Марцинишин, поетів М. Назар та В. Кравчука. Цікавий матеріал про зв'язки Франка із Збаражчиною, його політичну і літ. діяльність зібрано у наук. праці вчителя-методиста Ніни Марцинишин та її учениці Вікторії Сливки «Стежками Івана Франка на Збаражчині».

*****

1019. **Марцинишин Василь Андрійович, Марцинишин Ніна Григорівна** [Текст] // Література землі Збаразької: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Вип. 2. – Збараж, 2005. – С. 10-11.

Підставка Руслан

Руслан Володимирович Підставка народився в 1969 році. Закінчив географічний факультет Тернопільського національного педагогічного університету та аспірантуру при кафедрі економічної і соціальної географії. Протягом 10 років працював у Національному заповіднику «Замки Тернопілля». Займався дослідженням історії, архітектури та туризму ряду пам'яток культурної спадщини Тернопільщини (Збараж, Вишнівець, Язловець, Скала-Подільська). Автор ряду книг, розвідок та статей у фахових виданнях і засобах масової інформації. Коло інтересів: історична географія, краєзнавство, архітектура, джерелознавство.

*****

1020. **Підставка, Р. Село на чотирьох кордонах** [Текст] : іст.-краєзн. нарис / Р. Підставка. – Тернопіль: Вид. відділ ТНПУ, 2010. – 64 с.: іл.

В книгу увійшли матеріали історико-краєзнавчих досліджень, які стосуються питань географічного положення, зародження, становлення та історії села Чорний Ліс Збараського району Тернопільської області

1021. **Підставка, Р. Язловець: історія, архітектура, туризм** [Текст] : матеріали іст.-архіт. досліджень / Р. Підставка, О. Рибчинський. – Тернопіль: Вид. відділ ТНПУ, 2011. – 75 с.: іл.

В книгу увійшли дослідження Руслана Підставки та кандидата архітектури НУ «Львівська Політехніка» доцента Олега Рибчинського, які стосуються питань історії, архітектури і туристичної привабливості Язловця та Язловецького замку, як унікального об'єкту замкового туризму НЗ «Замки Тернопілля».

1022. **Підставка, Р. Авторство та реконструкція замків Збаражжя** [Текст] : наук.-попул. вид. / Р. Підставка. – Тернопіль: Вид. відділ ТНПУ, 2012. – 80 с.: іл..

В книгу увійшли матеріали власних історико-джерелознавчих досліджень та аналітичних розвідок старшого наук. співробітника наук.-дослід. відділу НЗ «Замки Тернопілля» Р. Підставки, які стосуються питань зародження, авторства, становлення та реконструкції замків м. Збаражжя і були апробовані на багатьох міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Для істориків, краєзнавців, усіх, хто цікавиться історією рідного краю.

1023. **Підставка, Р. Фортифікації Збаражжя (відоме і невідоме)** [Текст] : наук.-попул. видання / Р. Підставка. – Тернопіль: Вид. відділ ТНПУ, 2012. – 112 с.: іл.

В книзі відображені матеріали, які стосуються питань історико-географічного положення, зародження, становлення та історії замків м. Збаражжя Тернопільської області і були апробовані на багатьох міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях. Окрема увага приділена князівським та магнатським династіям – власникам Збаразького ключа.

*****

1024. **Підставка, Р. Сімейний фотоархів бургомістра Збаражжя його нащадки передали «Замкам Тернопілля»** [Текст] / Р. Підставка // Народне слово. – 2014. – 13 черв.
1025. **Підставка, Р. «Блакитна маркіза» і Збаразький замок** [Текст] / Р. Підставка // Народне слово. – 2015. – 27 листоп. – С. 8: фотогр.
1026. **Підставка, Р. Збаразький архів XV-XX століття знайдено у Кракові** [Текст] / Р. Підставка // Народне слово. – 2012. – 10 серп.
1027. **Підставка, Р. Нові факти в історії княжого Збаражжя** [Текст]: цікаве з іст. рідного краю / Р. Підставка // Народне слово. – 2012. – 20 квіт.
1028. **Підставка, Р. Прикордонне місто Збараж** [Текст]: сторінки історії / Р. Підставка // Вісник історії краю. – 2010. – січ.-лют.

1029. *Підставка, Р. Князі Збараські: амбітні претензії на корону чи політична авантюра* [Текст] / Р. Підставка // Народне слово. – 2011. – 2 груд.
1030. *Підставка, Р. Міжнародна конференція у Збараському замку* [Текст]: [«Князі Вишневецькі та їх місце в історії України»] / Р. Підставка // Народне слово. – 2012. – 10 серп.
1031. *Підставка, Р. «Замки Тернопілля» прикрасили «Барвисту Україну – 2012»* [Текст]: [у Києві свій потенціал репрезентувала Терноп. обл. (Збараж – НЗ «Замки Тернопілля»)] / Р. Підставка // Народне слово. – 2012. – 24 серп.
1032. *Підставка, Р. «Замки Тернопілля» отримали престижну міжнародну нагороду* [Текст]: [в рамках конкурсу «ДІМ – 2013»] / Р. Підставка // Народне слово. – 2013. – 20 груд. – С. 5: фотогр.

*****

1033. *Кафедра географії України ТНПУ ім. В. Гнатюка провела регіональну науково-практичну конференцію «Туризм як пріоритетна галузь економіки тернопільської області»* [Електронний ресурс] : [Участь у конференції взяв участь колишній випускник ТНПУ, а нині заступник генерального директора з наукової та культурно-просвітницької роботи Національного заповідника «Замки Тернопілля» Підставка Руслан Володимирович] / Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://tnpu.edu.ua/news/1177/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 03.09.2018.

Федорів Тетяна

Тетяна Ігорівна Федорів
народилась 3 лютого 1986 року в м. Збаражі Тернопільської області. У 2008 році закінчила історичний факультет Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Молодший науковий співробітник Національного заповідника «Замки Тернопілля». Із статтями, дослідженнями

виступає у пресі, виданні «Наукові записки» НЗ «Замки Тернопілля».

*****

1034. **Федорів, Т. Збараж: погляд крізь віки** [Текст] : іст.-краєзн. нарис / Т. Федорів, О. Мандрик. – Збараж: КМЦ «Рушник», 2011. – 116 с.: фотогр.

Історія сивочолого Збаража багатогранна. Крізь віхи історії ідуть до нас події, факти, спогади. Мета цієї книжки – по можливості достовірно та об'єктивно дослідити історію міста починаючи з найдавніших часів і до початку XVII століття.

*****

1035. **Федорів, Т. Той, хто йшов попереду...** [Текст]: [про О. Мандрика] / Т. Федорів // Ім'я, вкарбоване в історію краю / упор. Н. Ганусевич; ред. кол.: А. Маціпура, В. Чайка [та ін.]. – Тернопіль: ПП Принтер-Інформ, 2018. – С. 13-16.

*****

1036. **Федорів, Т. «Новий» єврейський цвинтар у Збаражі** [Текст] / Т. Федорів // Народне слово. – 2015. – 4 груд. – С.: фотогр.

*****

1037. **Федорів Тетяна** [Текст] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Вип. 3. – Збараж: [б.в.], 2015. – С. 6: фотогр.

*****

1038. **Федорів, Т. Історія Голокосту у нашому краї залишатиметься неповною без розповідей Іди Фінк** [Електронний ресурс] / Т. Федорів // Гельсінська ініціатива - ХХІ. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://21.helsinki.org.ua/index.php?id=1474283553>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 03.09.2018.
1039. **Федорів, Т. Місто та люди Іди Фінк** [Електронний ресурс] : [подорож історичним Збаражем] / Т. Федорів // Culture.pl. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим

доступу: <https://culture.pl/ru/article/misto-ta-lyudi-idi-fink>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 03.09.2018.

1040. **Федорів, Т.** *«Новий» єврейський цвинтар у Збаражі* [Електронний ресурс] / Т. Федорів // Гельсінська ініціатива - ХХІ. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://21.helsinki.org.ua/index.php?id=1464897557>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 03.09.2018.

*****

1041. **Сиско, І.** *Збаражанка надихнула євреїв на заснування щорічної премії* [Електронний ресурс] : [щоб висловити свою вдячність за зроблене нашою землячкою Тетяною Федорів, американці приїхали до Збаража і вручили молодому науковцю подячний лист від президента чоловічого клубу «Temple Israel», (або, як його ще назвали, Братство Храму Ізраїлю), Гаральда Вайселя та грошову винагороду] / І. Сиско // Народне слово. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2018/06/08/zbarazhanka-nadyhnula-jevrejiv-na-zasnuvannya-schorichnoji-premiji/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено 03.09.2018.

Відзначені державними нагородами України

Багрій Петро

«Заслужений тренер України» (див. С. 189)

Білинський Борис

«Заслужений діяч науки і техніки України» (1994р.) (див.С.167)

Будзан Богдан

«Заслужений працівник освіти України» (див. С. 21)

Ви́клюк Володимир

«Заслужений працівник культури України» (див. С. 266)

Гафткович Галина

Галина Йосипівна Гафткович народилася 28 січня 1968 р. в с. Мала Березовиця Збаразького р-ну. Закінчила -місцеву школу, де була активним учасником художньої самодіяльності і як в нагороду в 1981 році була відряджена Збаразьким ВЛКСМУ до табору «Молода гвардія» м. Одеси.

Після закінчення школи вступила до Тереховлянського училища культури. В 1985 році, навчаючись в училищі, отримала перше місце за обряд «Вручення паспорта» серед культурно-освітніх училищ України у м. Львові. В 1986 році закінчила Тереховлянське культурно-освітнє училище, за спеціальністю керівник самодіяльного хорового колективу.

З 1993 року працює на посаді керівника народного аматорського театру поезії та мініатюр Збарзького РБК.

За свою роботу Гафткович Галина Йосипівна нагороджена багатьма грамотами та подяками обласної державної адміністрації, управління культури, райдержадміністрації та районної ради, відділу культури і туризму, але найбільшою нагородою є оплески глядача.

На Всеукраїнському фестивалі національно-патріотичної пісні та поезії «Воля-97» акторка театру поезії та мініатюр, керівник народного театру поезії та мініатюр Галина Гафткович одержала першу премію та стала лауреатом серед читців. В цьому ж році вона стала лауреатом Всеукраїнського конкурсу читців пам'яті Т. Г. Шевченка у м. Києві.

Учасники колективу Олег та Галина Гафткович брали участь у звітах Тернопільської області «Веселе Надзбруччя» в м. Києві, Національному палаці культури «Україна» в 1999 році та «Горнись до тебе Україно» у 2000 році.

За високий художній та виконавчий рівень колектив отримав безліч грамот, дипломів, подяк, зокрема:

- Диплом XI ступеня та 11 місце за творчі успіхи в обласному відбірковому турі Всеукраїнського конкурсу читців ім. Т. Г. Шевченка в 1997 році;
- Диплом XI ступеня за вагомий внесок у розвиток української культури та високі творчі досягнення м. Київ, 1999 р. на Всеукраїнському огляді народної творчості;
- Диплом лауреата на Всеукраїнському огляді народної творчості в м. Києві у 1999 р.;
- Подяка Тереховлянської райдержадміністрації 1998 р.;
- Подяка Шумської райдержадміністрації 1999 р.;
- Подяка Зборівської райдержадміністрації 1999 р.;

- Подяка обласної державної адміністрації 2000 р.;
- Грамота Обласного Центру народної творчості 1997 р.;
- Грамоти Збаразької райдержадміністрації та районної Ради;
- Грамота відділу культури Збаразької райдержадміністрації та районної Ради;
- Грамота відділу культури Збаразької райдержадміністрації.

В 2016 році отримала почесне звання – «Заслужений діяч естрадного мистецтва України».

Галина Йосипівна бере активну участь і в інших колективах, які діють при РБК, а саме: народному аматорському жіночому вокальному ансамблі, хоровій капелі «Гомін», драматичному театрі, хоровій групі ансамблю пісні і танцю, є постійною ведучою масових заходів району та області.

Гафткович Олег

Олег Володимирович Гафткович народився 16 травня 1962 року у м. Бучач Тернопільської області. Випускник провідних вищих закладів освіти – Рівненський державний інститут культури (1989 р.), режисер театрального колективу, режисер-постановник культурно-масових заходів; Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (2005р.), за спеціальністю «Менеджмент організацій та адміністрування».

Відзначений державною нагородою – почесним званням «Заслужений працівник культури України» (2004 р.).

Гафткович О. В. – відомий в Україні подвижник національної культури і мистецтва. Багатолітня плідна творча діяльність цього самобутнього режисера-художника стала яскравим прикладом самовідданого служіння відродженню й утвердженню унікальних національних традицій на ґрунті високих ідеалів українського народу.

Олег Володимирович належить до плеяди митців сенс життя яких полягає у безперервному творчому пошуку, якісному оновленні професійної справи, започаткуванні новітніх тенденцій та втіленні оригінальних авторських ідей. Шлях до режисерської творчості О. В. Гафтковича прокладався ще з років навчання на театральних відділеннях Тербовлянського культурно-освітнього училища та Рівненського державного інституту культури, після успішного закінчення яких із захопленням та ентузіазмом працював керівником районних будинків культури, режисером народних аматорських агітаційно-художніх бригад, обіймав відповідальну посаду начальника відділу культури Збараської районної державної адміністрації, виступив ініціатором створення цілого ряду художніх колективів України (це 28 аматорських оркестрів, ансамблів, хорів, які удостоєні високими званнями «зразкових» та «народних», є переможцями провідних міжнародних та національних фестивалів-конкурсів). У цей період ерудований фахівець по-справжньому закохується у режисуру, і, як режисер-постановник мистецьких проєктів, заходів, свят, урочистих програм, завойовує високі нагороди і дипломи лауреата відомих всеукраїнських конкурсів, оглядів та фестивалів України.

Багатогранний досвід, успішна діяльність на ниві культурної галузі, спрага до самовдосконалення та неабиякий творчий потенціал О. В. Гафтковича, сприяли яскравому вияву професіоналізму митця в лавах творчої спілки «Асоціація діячів естрадного мистецтва України». Як режисер-постановник творчої спілки «АДЕМ України» О. В. Гафткович обрав складну і відповідальну місію активного презентатора творчості українського народу. За ініціативою митця сучасний культурний простір збагатився такими широковідомими всеукраїнськими фестивалями, як то: «Козацька слава», «Моя Батьківщина – Україна!», «Калина червона», «Нова радість стала», «Христос воскрес - воскресла Україна!», «Співаємо хвалу Господу на славу України», громадсько-політичний фестиваль на підтримку українських воїнів та вшанування загиблих в зоні АТО «Для сина, для брата, для тата», фестиваль пам'яті Героїв Небесної Сотні «Обірвалось життя...».

Високохудожні музичні прем'єри, фестиваліні програми, продемонстровані на провідних концертних майданчиках Києва та багатьох міст України під керівництвом режисера-

постановника і сценариста О. В. Гафтковича збагатили духовне життя нашого народу, сприяли яскравій популяризації творчості професійних, аматорських, дитячих колективів, знаних майстрів сцени і молодих артистів. Особливо набули популярності сучасні імпрези міжнародного і всеукраїнського статусів: «Пісенний вернісаж», «Дитячий пісенний вернісаж», «Ліра Гіппократа», «Веселі канікули осені», виконавців гумору і сатири ім. А. Сиви, «Україна сміється з Павлом Глазовим», «Пісенні Медобори», «Українська родина», «Боромля», «Академ-концерт», «Золотий перетин Львова», «Львівська рапсодія», «Кришталевий Трускавець», «Закарпатський едельвейс», «Літні тони», «Азовські вітрила», «Фантазії моря – Кароліно-Бугаз», «Мелодії Підкаменя», творчі звіти та концертні програми майстрів мистецтв та аматорських художніх колективів України.

Доробок О. В. Гафтковича, на сучасному етапі, нараховує сотні презентованих в країні режисерських робіт, які високо поціновані кращими фахівцями галузі, відзначені державною нагородою – званням **«Заслужений працівник культури України»**, подяками та почесними грамотами Прем'єр-міністра України, голів обласних і районних державних адміністрацій України.

О. В. Гафткович – головний режисер-постановник та автор сценаріїв творчих заходів:

- Творчий звіт майстрів мистецтв та аматорських художніх колективів Збараського району «Свою державу будувати час», присвячений 400-річчю ви дня народження і Гетьмана України Б. Хмельницького (грудень 1995 р.),
- Всеукраїнський фестиваль-конкурс української народної національно-патріотичної пісні «Забуттям не заростає честь і слава козаків» (1989-2015 рр);
- Всеукраїнський фестиваль-конкурс козацької пісні «Байда» (Співоче поле м. Тернопіль, Палацово-парковий комплекс смт.Вишнівець, замковий палац м. Збараж, територія замку м. Скалат, театральний майдан м. Тернопіль (2001- 2013 рр.);
- Всеукраїнське театралізоване мистецьке свято, присвячене 350-річчю Зборівської битви (серпень 1999 р., стадіон м. Зборова);
- Театралізоване культурно-мистецьке свято, присвячене 350-річчю облоги Збараського замку військами гетьмана України

Богдана Хмельницького (липень 1999 р., парк ім. козацького полковника Бурляя);

- Всеукраїнський творчий проект «Хай святиться ім'я Твоє...», присвячений 2000-річчю Різдва Христового (2000 р., НП мистецтв «Україна», м. Київ, палаци культури обласних центрів України);
- Всеукраїнська духовно-мистецька палітра «Співаєм хвалу Господу на славу України» (2000-2005 рр., ПК «Березіль» ім. Л. Курбаса, м. Тернопіль);
- Урочиста театралізована ораторія «Краю мій, пісенний», творчий звіт-концерт майстрів мистецтв та аматорських художніх колективів Збаразького району з нагоди 82-ї річниці з часу створення ЗУНР (30.10.2000 р., ПК «Березіль» ім. Л. Курбаса, м. Тернопіль);
- Творчий звіт-концерт майстрів мистецтв та аматорських художніх колективів «Крило Збаразької звитяги», присвячений 65-й річниці створення УПА, Дню українського козацтва, Святу Покрови Пресвятої Богородиці (12 жовтня 2007 р., ПК «Березіль» ім. Л. Курбаса, м. Тернопіль);

«Україна - від Донбасу до Карпат!» - творчий звіт-концерт майстрів мистецтв та аматорських художніх колективів, присвячений 19-й річниці Незалежності України (21 серпня 2010 р., ПК «Березіль» ім. Л. Курбаса, м. Тернопіль);

«Уклін захисникам Вітчизни» - творчий звіт мистецьких колективів, присвячений 21-й річниці утворення Збройних сил України (7 грудня 2012 р., ПК «Березіль» ім. Л. Курбаса, м. Тернопіль);

Всеукраїнський фестиваль мистецтв «Боромля» (Сумська область, 2005-2017); Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Академ-концерт» (м. Київ, 2000-2017); Всеукраїнський фестиваль-конкурс сучасної естрадної пісні «Пісенний вернісаж» (м. Київ, 2000-2017 рр.);

Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Калина червона» (м. Тернопіль, Замковий палац м. Збараж, 2012-2015 рр.);

Всеукраїнський фестиваль-конкурс виконавців гумору та сатири, фольклорного мистецтва «Україна сміється з Павлом Глазовим» (м. Київ, 2000-2017 рр.);

Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Пісенні Медобори» (сmt. Гусятин, 2005-2015 рр.);

Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Дитячий пісенний вернісаж» (м. Київ,

Всеукраїнський міжнаціональний фестиваль-конкурс мистецтв «Українська родина» (м. Київ, 2005-2017 рр.);

Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Музична школа» (м. Київ; 2005-2017); Всеукраїнський фестиваль мистецтв «Золотий перетин Львова» (м. Львів, 2017 рр.);

Всеукраїнський фестиваль-конкурс мистецтв «Кришталевий Трускавець» (м. Трускавець, 2005-2017 рр.);

Всеукраїнський фестиваль-конкурс мистецтв «Львівська рапсодія» (м. Львів, 2015-2017 рр.);

Всеукраїнський фестиваль-конкурс дитячого і юнацького мистецтва «Закарпатський едельвейс» (м. Ужгород, 2003-2017 рр.);

Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Літні тони» (м. Київ, 2015 р.); Всеукраїнський телевізійний фестиваль-конкурс дитячого та юнацького мистецтва «Азовські вітрила» (м. Бердянськ

Запорізької області, 2000-2017); Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Фантазії моря - Кароліно-Бугаз» (с. Затока Одеської області, 2005-2017 рр.);

Всеукраїнський фестиваль-конкурс дитячого та юнацького мистецтва «Веселі канікули осені» (м. Київ, 2000-2017 рр.);

Всеукраїнський фестиваль-конкурс творчих колективів медичних закладів України «Ліра Гіппократа» (м. Київ, 2005-2017 рр.);

Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Мелодії Підкаменя (с. Підкамінь Львівської області, 2014-2015 рр.);

Всеукраїнський фестиваль-конкурс гумору ім. Андрія Сови (м. Одеса, обласна філармонія, 2005-2017 рр.).

О. В. Гафткович працював у складі режисерсько-постановочних груп культурно-мистецьких заходів:

➤ «Веселка Надзбруччя» - звітний концерт майстрів мистецтв та аматорських художніх колективів Тернопільської області (6 серпня 1999 р., НП «Україна», м. Київ);

➤ «Горнись до тебе, Україно!» - творчий звіт майстрів мистецтв та аматорських художніх колективів Тернопільської області (11 листопада 2000 р., НП «Україна», м. Київ);

➤ Творчий звіт майстрів мистецтв та аматорських художніх колективів Тернопільської області «Україна- єдина» (6 червня 2003 р., НП «Україна», м. Київ);

- Творчий звіт майстрів мистецтв та аматорських художніх колективів Тернопільської області «Осанна Україні!» (12 грудня 2009 р., ПК «Березіль» ім. Л. Курбаса, м. Тернопіль);
- Всеукраїнське свято народної творчості «Народ ніколи не загине, допоки музика жива», присвячене 15-річчю Незалежності України та 20-річчю відкриття першого Співочого поля в Україні» (17-18 червня 2006 р., Співоче поле м. Тернопіль);
- Міжнародне Шевченківське літературно-мистецьке свято «В сім'ї вольній, новій...» (21-22 травня 2007 року, передача естафети від Тернопільської Дніпропетровській області);
- «Великдень України» - театралізоване концертне дійство (24 серпня 2011р., ПК «Березіль» ім. Л. Курбаса, м. Тернопіль);
- Всеукраїнське свято народної творчості «Молюсь за тебе, Україно!», Присвячене 20-ти річчю НЕЗАЛЕЖНОСТІ України та 25-річчю відкриття першого в Україні Співочого поля (20-21 серпня 2011 р., Співоче поле м. Тернопіль);
- Всеукраїнське театралізоване мистецьке дійство «Встань козацька слава!», присвячене 360-річчю Зборівської битви (16 серпня 2009 р. м. Зборів);
- «Сивочолий Збараж-витає!» - театралізоване мистецьке дійство, присвячене 800-річчю м. Збаража (15-16 жовтня 2011 р., Замковий палац м. Збаража, стадіон);
- Ювілейний концерт-бенефіс композитора, автора-виконавця пісень, режисера, народного артиста України Анатолія Горчинського «Червону троянду дарую я вам...», присвяченого 80-річчю від дня народження митця (29 вересня 2004 р., НП «Україна, м. Київ);
- «Нам треба жити для краси» - концерт майстрів мистецтв та аматорських художніх колективів Тернопільської області, приурочений Дню працівників культури та аматорів народного мистецтва (21 березня 2002р., ПК «Березіль ім. Л. Курбаса, м. Тернопіль);
- Всеукраїнський фестиваль-конкурс духовної пісні «Сонячні дзвони» (серпень 2008,2009, 2010 рр., м. Каланчак Херсонської області).

Жук Василь

Василь Орестович Жук народився 24 грудня 1966 року. Закінчив Тербовлянське культурно-освітнє училище в 1989 році, народний відділ. В 2007 році Дрогобицький педагогічний університет ім. І. Франка за спеціальністю – вчитель музики, керівник хору. З 2001 року працює на посаді директора Збарзького РБК.

Жук В. О. по закінченні навчання у Тербовлянському культурно-освітньому училищі в 1989 році був прийнятий на посаду завідуючого клубом с. Старий Збараж Збарзького району.

Молодим спеціалістом Жуком В. О. в клубному закладі с. Старий Збараж були вміло організовані гуртки художньої самодіяльності, які дали йому змогу проявити себе, як фахового спеціаліста та вмілого керівника. Добросовісна праця неодноразово була оцінена керівництвом району та області. Постійно брав участь у всіх культурно-мистецьких заходах району та області. Вміння організувати та побудувати правильно роботу дало свої позитивні оцінки.

В 2001 році Жук В. О. був призначений на посаду директора Збарзького районного будинку культури. За час роботи на займаній посаді, зарекомендував себе як вимогливий керівник та здібний організатор. Під його керівництвом збільшилась кількість народних аматорських колективів РБК та гуртків художньої самодіяльності.

Комунікабельність та професійність В. О. Жука дали змогу знайти вмілий позитивний підхід до працівників районного будинку культури та сільських закладів культури, що створило позитивну атмосферу в колективі.

В 2009 році Указом президента України Жуку В. О. присвоєно почесне звання «Заслужений працівник культури України».

Василь Орестович, як директор районного будинку культури планує та веде облік роботи районного будинку культури, забезпечує високий художній рівень виконавської

майстерності колективів РБК, допомагає у пошуках високоякісного репертуару, спрямовує роботу колективів на відродження та розвиток аматорських колективів району та мистецтва в цілому, активно приймає участь у хоровій капелі «Гомін», ансамблі народної музики «Збираж», хоровій капелі «Прометей», народному театрі, ансамблі пісні і танцю РБК.

Король Петро

*«Заслужений працівник фізичної культури і спорту України»
(2015 р.) (див. С. 194).*

Кушнірук Зіна

«Заслужений журналіст України» (2003 р.) (див. С. 115)

Ковальчук Олексій

Олексій Григорович Ковальчук народився 21 вересня 1933 року в селі Михайлівка Любарського району, Житомирської області в сім'ї працьовитих батьків Степаниди і Григорія. Батьки привили сину велику любов до землі і роботи, що сприяло великій трудолюбивості і витривалості, вмінню досягати мети.

Після закінчення місцевої школи в 1950 р. вступив до Турчинівського сільськогосподарського технікуму полеводства, в 1957 р. закінчив його, ставши агрономом. В час навчання, ввійшла служба в армії – 3 роки. Створив сім'ю, виховав трьох синів.

По направленню, в 1957 р. прибув в Романове Село, Збаразького району, Тернопільської області, де працював все життя агрономом в колгоспі ім. Лесі Українки; вдалося досягти високих урожаїв зернових, технічних культур. Продовжував навчання в Львівському аграрному університеті. Сумлінна праця давала хороші результати. Розвивалося село, колгосп, який очолював Пономаренко Павло Миколайович, став «мільйонером», як тоді називали. Велося будівництво доріг, соціальної сфери, житла.

Високі урожаї принесли нагороди Олексію Ковальчуку. Більш як десяток орденів і медалей поповнювали доробок, грамота ВДНХ – ознака оцінки за межами України, а незабаром було присвоєне почесне звання **«Заслуженого агронома України»**.

Вмівши організувати роботу, зібравши кошти, в селі був побудований тепличний комбінат. В 1978 р. Ковальчук О. Г. був призначений його директором і керував більше 10-ти років. Теплиця стала прибутковим підприємством, зробивши наше село відомим і багатим.

Олексій Григорович працював не шкодуючи себе, втратив здоров'я і помер 15.12.1997 р. в віці 64 роки. Похований в Романовому Селі.

Левків Тарас

«Заслужений діяч мистецтв України» (1997 р.) (див. С. 146)

Ломага Євген

Євген Юрійович Ломага народився 25 липня 1943 року в с. Рожиск, Підволочиського району. Син загиблого воїна УПА, він, разом з матір'ю та двома братами, був вивезений до Сибіру. Трирічному хлопчаку та його сім'ї вдалось вижити в нелюдських умовах овочесховищ м. Осінники, Кемеровської області. Євген добре навчався у школі та вступив до Кемеровського медичного інституту, бо з дитинства мріяв допомагати людям. З 1967 року набув практичного досвіду у районних лікарнях глухого Сибіру.

Пізніше очолив хірургічне відділення Кемеровської обласної лікарні. В 1976 році здійснилась його мрія – талановитий хірург повернувся на Україну, працював в Кременецькій районній лікарні та викладачем з хірургії в медичному училищі. В 1984 році переведений у Збаразьку центральну районну лікарню, де очолив хірургічне відділення та став районним хірургом.

Євген Ломага запровадив нові технології втручань на шлунку та жовчних шляхах. За завідування Євгена Юрійовича в 1987 році були розділені в окремі відділення: хірургічна, травматологічна та гінекологічна служби. Було сформоване сучасне хірургічне відділення з просторими палатами на 30 ліжок, дві операційних на 3 операційні столи.

В 2002 році на базі хірургічного відділення відбувся XX з'їзд хірургів України під головуванням академіка АМН України, професора Шалімова О. О., що стало знаковою подією для району та області. Добросовісна робота Євгена Ломаги впродовж багатьох років відзначалась повагою місцевих і державних органів влади численними нагородами.

Нагороджений відзнакою «Відмінник охорони здоров'я», в 1996 році Почесною грамотою Міністерства охорони здоров'я України, **в 1999 році указом Президента України йому присвоєно почесне звання «Заслужений лікар України».**

Очолював хірургічну службу району до 2014 року, в подальшому працював ургентним хірургом та хірургом поліклініки Збаразької лікарні. Зараз знаходиться на заслуженому відпочинку.

Олексюк Андрій

Андрій Володимирович Олексюк народився 1 вересня 1955 року в с. Залісці Збаразького району. У 1962 році пішов в перший клас Залісецької середньої школи. У 1970 році закінчив восьмий клас і вступив у Кременецьке медичне училище на фельдшерський факультет, яке закінчив у 1974 році і по

призначенню пішов працювати у фельдшерсько-акушерський пункт с. Залісці. Пропрацювавши деякий час пішов служити в армію. В 1976 році повернувся в рідне село на пропереднє місце роботи. Працював фельдшером-акушером, рятував людей вдень і вночі, чим заслужив велику повагу і вдячність від односельчан. Лікар від Бога – саме такі відгуки про Андрія Володимировича. За його невтомну працю, професіоналізм, людяність, добре серце і золоті руки *у травні 1996 року йому присвоїли звання «Заслужений працівник охорони здоров'я»*. На урочистості з нагоди присвоєння цього звання зійшлися майже всі жителі села. У 2000 році звільнився з роботи за сімейними обставинами, але й по сьогоднішній день хворі звертаються по допомогу до Андрія Володимировича.

Олійник Василь

«Заслужений працівник сільського господарства України»

(1999 р.) (див. С. 269)

Панчук Іван

Панчук Іван Юхимович народився 17 грудня 1940 року в селі Котюжини (хутір Лісовики). У 1956 році вступив в Кременецький сільськогосподарський технікум, звідки в 1959 році був призваний на службу в армію. Після повернення, по комсомольській путівці, поїхав на цілину у Павлодарську область. Приїхавши з цілини, одружився, влаштувався на роботу у Вишнівецький міжколгоспбуд шофером. За час роботи в організації завжди старався бути в лідерах, за що неодноразово був нагороджений грамотами різних рангів. В 1973 р.

нагороджений Грамотою президії УРСР, а в лютому 1974 р. орденом «Знак Пошани». Після укрупнення районів, довелось перейти на роботу в рідний колгосп, де працював шофером.

В 1987 р. в серпні був удостоєний звання «Заслужений працівник сільського господарства».

Присяжнюк Василь

«Заслужений юрист України» (2002 р.) (див. С. 129)

Рутецький Василь

Василь Володимирович Рутецький народився 12 січня 1964 року в селі Розношинці Збарзького району Тернопільської області в сім'ї Володимира Павловича та Євгенії Петрівни. Навчався хлопець у Розношинській, Красносільській школах, а з переїздом батьків на постійне місце проживання у м. Збараж почав навчатися у Збарзькій СШ № 2. До цих пір йому доводилось пішки або поїздом після уроків у звичайній школі долати велику віддаль із села у Збарязьку музичну школу до свого улюбленого вчителя В. П. Вихлюка – авторитетного, незабутнього педагога.

У 1979-1983 рр. навчався в Тернопільському музичному училищі імені С. Крушельницької по класу баяна. Після закінчення училища продовжив навчання у Львівській державній консерваторії імені М. Лисенка (клас професора М. Д. Обрюхтіна).

Студентом побував з концертами у містах Західного Сибіру і Казахстану. Брав участь у Всеукраїнських конкурсах виконавців на народних інструментах. Неодноразово виступав із сольними концертами у м. Львові. Брав участь у Всеукраїнському конкурсі баяністів і акордеоністів у м. Рівне (1988 р.). За активну концертну та громадську діяльність був відзначений подякою

правління Львівського обласного відділення музичного товариства.

У 1988 році, після закінчення навчання у ВНЗ, був направлений на роботу до Житомирського музичного училища імені В. Косенка. У тому ж році був зарахований в штат колективу Поліського ансамблю пісні і танцю «Льонок» на посаду артиста оркестру і концертмейстера хору, а потім – керівника оркестру ансамблю «Льонок». За час роботи в ансамблі брав участь у багатьох державних та міжнародних конкурсах і фестивалях. З концертними програмами виступав у Польщі, Румунії, Словаччині, Франції, Німеччині, Литві, Росії, країнах Середньої Азії.

З 2001 року – викладач кафедри музики і хореографії з методики викладання Житомирського державного університету імені Івана Франка, з травня 2013 року, згідно обрання за конкурсом – старший викладач кафедри музики і хореографії з методики викладання. Протягом 10 років Володимир Рутецький керує оркестром народних інструментів, що має звання «народного аматорського колективу» ЖДУ ім. Івана Франка.

В. В. Рутецький – автор навчально-методичних посібників для оркестрів ВНЗ.

За багаторічну сумлінну працю, значний особистий внесок у популяризацію духовних надбань українського народу, високий професіоналізм здобув ряд відзнак. Серед них – Подяка Міністерства культури України (1993 рік), Почесні грамоти Житомирської державної адміністрації, Житомирської обласної ради, управління культури обласної державної адміністрації. З 2000-го року – Відмінник освіти України. **14-го жовтня 2009 року Василю Володимировичу присвоєне звання «Заслуженого артиста України»**. Посвідчення вручав Президент.

За словами ректора Житомирського державного університету імені Івана Франка професора П. Ю. Сауха, В. В. Рутецький – майстерний педагог, людина відповідальна, користується заслуженою повагою студентів і колег.

Садова Ірина

Ірина Іванівна Садова народилася 5 червня 1945 р. в Польщі Любачівському р-ні, Ряшівської обл, с. Німстів.

Після операції «Вісла» сім'я Ірини Іванівни була виселена в с. Редодуби Чортківського р-ну, Тернопільської обл. Навчалася в Редодубівській школі. Після закінчення семирічки пішла працювати в колгосп. Працювала в колгоспі один рік, після чого була направлена на навчання у Кременецький сільськогосподарський технікум, де навчалася з 1960 по 1965 рр. По закінченні навчання була відправлена на роботу у колгосп ім. Кутузова в с. Заруддя Зборівського р-ну, де пропрацювала один рік.

У 1967 р. перейшла працювати у колгосп «Перемога» Збарзького р-ну. Працювала в колгоспі на посаді агронома до виходу на пенсію.

18.11.1993 р. отримала звання «Заслуженого працівника сільського господарства». За значний особистий внесок у збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, поповнення державних продовольчих ресурсів.

Депутат районної і сільської Рад багатьох скликань.

Сидяга Марія

Марія Миколаївна Сидяга народилася у 1953 р. в с. Мала Березовиця Збарзького району. В 1960 р. пішла в перший клас Мало-Березовицької початкової школи. В 1964 році перейшла в Іванчанську восьмирічку, після закінчення якої вступила у Львівське культурно-освітнє училище. У 1972 р. закінчила навчання і була направлена на роботу художнім керівником Лопатинського

селищного БК. В В 1974 р. поступила в Рівненський державний інститут культури, який закінчила в 1979 р. З 1973 р. працювала інспектором Радохівського районного відділу культури Львівської обл. В 1974 р. перейшла працювати викладачем теоретичних дисциплін Радохівської музичної школи.

В 1976 р. переїхала в Збаразький район та почала працювати інспектором районного відділу культури. В 1983 р. переведена на посаду інструктора організаційного відділу Збаразького райвиконкому. В січні 1991 р. переведена на посаду зав. відділенням соціальної допомоги районного відділу соціального забезпечення. З 1995 по 2008 рр. – директор Збаразького територіального центру соціального обслуговування пенсіонерів, малозабезпечених непрацездатних громадян. З квітня 2008 р. працювала зав. відділенням соціальної допомоги Збаразького територіального центру соціального обслуговування. В січні 2009 р. переведена заступником начальника управління праці та соціального захисту населення райдержадміністрації.

З 1997 р. директором територіального центру М. Сидягою започатковано, і стало вже традицією, проводити в кожному населеному пункті району вечори шани для пенсіонерів та одиноких громадян, присвячені щорічному проведенню Всеукраїнської благодійної акції «Милосердя» та міжнародному Дню людей похилого віку, спрямованих на покращення соціальної підтримки одиноких громадян із залученням владних структур, громадськості, релігійних конфесій та шкільних закладів.

За період трудової діяльності неодноразово була нагороджена грамотами обласної адміністрації та управління праці соціального захисту населення.

- 2002 р. нагороджена Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.
- 2003 р. – грамотою Тернопільсько-Буцацької єпархії Української Православної церкви Київського патріархату.
- 2003 р. – Почесною грамотою Міністерства праці і соціальної політики України.
- **2006 р. присвоєне звання «Заслужений працівник соціальної сфери України».**

Фецович Володимир

Володимир Романович Фецович народився 2 червня 1958 року в місті Збаражі на Тернопільщині. Після закінчення середньої школи навчався у Львівському технічному училищі, яке закінчив у 1976 році. Потім – служба в лавах Радянської Армії. По закінченні у 1984 році, без відриву від виробництва Львівського зооветеринарного інституту, працює на Збаражчині, в колгоспі ім. Б. Хмельницького: спочатку зоотехніком, потім заступником голови колгоспу. У 1996 році обирається на посаду голови міжгосподарського підприємства по виробництву продукції тваринництва, а в 1999 році – головою колгоспу ім. Морозенка. У цьому ж році Володимира Романовича призначено першим заступником голови Збаразької районної державної адміністрації – начальником управління агропромислового комплексу. З жовтня 2000 року В. Р. Фецович працює головою Ланівецької державної адміністрації.

За значний особистий внесок у соціально-економічний та культурний розвиток України, багаторічну сумлінну працю у **2004 році указом президента України присвоєно звання «Заслужений працівник сільського господарства України».**

Чайка Володимира

«Заслужений артист УРСР» (1977 р.) (див. С. 184)

Чорний Володимир

Володимир Павлович Чорний народився 22 липня 1949 року у с. Хлопівка Гусятинського району Тернопільської області у селянській родині.

Закінчив навчальні заклади: Бучацький сільськогосподарський технікум, Львівський зооветеринарний інститут, Тернопільську академію народного господарства.

Удостоєний почесного звання *«Заслужений працівник сільського господарства України» (2004)*, нагороджений трудовою відзнакою Міністерства аграрної політики України «Знак пошани» (2006).

Трудовий шлях:

- Робітник Хоростківського цукрового заводу (зробив перші кроки на стежині самостійного життя, звідавши істину про те, що життя віддає нам те, що сіємо в ньому);
- Завідуючий свиногомпликом колгоспу ім. Кірова с. Нижчі Луб'янки (проявив хист ініціативного організатора, що любить чистоту і порядок, вимогливо до себе і підлеглих, сповненого уваги і турботи про людей праці);
- Голова колгоспу ім. Морозенка с. Капустинці (забезпечив найвищий рівень сільськогосподарського виробництва в районі. Під його керівництвом побудовано дім спеціаліста та 12 будинків переселенням з Чорнобильської зони);
- Директор Збараського хлібоприймального комбінату (вивів підприємство на 1-ше місце в області по хлібозаготівлі, виробництву хлібопродуктів, зміцненню матеріально-технічної бази, створенню додаткових робочих місць. Організував безплатне одноразове харчування одиноких людей похилого віку);
- Голова Збараської районної державної адміністрації (проявляв державну турботу до соціально незахищених верств населення району. Утворив комісію з визначення статусу учасників боротьби ОУН, УПА; визнаним учасникам проводив доплату до пенсії з місцевого бюджету);
- Начальник інспекції державного технічного нагляду Тернопільської обласної державної адміністрації (забезпечив державницький підхід до обліку транспортних засобів і здійснення нагляду за технічним станом сільськогосподарських машин);
- На посаді сільського голови с. Нижчі Луб'янки.

Ясіновська Марія

«Заслужена артистка України» (1996 р.) (див. С. 187)

Почесні громадяни міста Збараж

*Звання «Почесний громадянин Збараж» на
підставі рішення міської ради присвоєно:*

№ 265 від 15.06.2000 р. присвоєно громадянину Канади **Іллі Яремчуку** за посильну допомогу жителям міста Збараж і району, за синівську любов до матері-України і батьківську турботу про її дітей, активному діячеві української просвітянської ниви Канади.

Міський голова м. Збараж Р. Г. Білик

№ 306 від 15.06.2000 р. присвоєно помертню **Анатолію Павловичу Малевичу**, вчителю, активному громадському діячеві, пристрасному красзнавцю, невтомному просвітянину.

Міський голова м. Збараж Р. Г. Білик

№ 426 від 07.02.2001 р. присвоєно директору Міжнародного інституту менеджменту, академіку **Богдану Павловичу Будзану** за активну життєву позицію та меценатську діяльність в підтримці обдарованої освітянської молоді.

Міський голова м. Збараж Р. Г. Білик

№ 522 від 20.08.2001 р. присвоєно незмінному голові районної організації НРУ **Дикому Мирону Петровичу** з нагоди 10-ї річниці Самостійності України за багатолітню діяльність як лідеру з національно-визвольної боротьби на Збаражчині та утвердження держави Україна.

Міський голова м. Збараж Р. Г. Білик

№ 528 від 25.09.2001 р. присвоєно посмертно уродженцю міста Збараж, єпископу-емериту, преосвященішому Киру **Івану Прашку** Екзарху для українців Австралії, Нової Зеландії та Океанії за батьківську турботу про долю України та вагомий внесок в утвердженні її самостійності.

Міський голова м. Збараж Р. Г. Білик

№ 373 від 11.07.2003 р. присвоєно посмертно уродженцю м. Збараж, патріоту, борцю за Україну, активісту громадського і національного життя Збаражчини, члену «Просвіти», «Рідної школи», «Бесіди», члену Українського лікарського товариства у м. Львові, організатору і першому головному лікарю Збаразької ЦРКЛ **Тарасу Білинському** з нагоди 100-річчя від дня

народження.

Міський голова м. Збараж С. І. Паровий

№ 572 від 17.09.2004 р. присвоєно депутату міської ради, призеру міжнародних турнірів, володарю кубків України, чемпіону України, члену збірної України, майстру міжнародного класу з гирьового спорту **Багрію Петру Федоровичу** за вагомий внесок у розвиток спорту та прославлення держави України в світі.

В. о. голови м. Збараж В. Хворостяна

України в світі.

№ 973 від 17.03.2004 р. присвоєно уродженцю села Чумалі Збаразького району, триразовому чемпіону Студентської універсиади, призеру світових першостей, учаснику Зимових Олімпійських ігор в складі Збірної України **Дольному Тарасу Васильовичу** за вагомий внесок у розвиток спорту та прославлення держави

В. о. голови м. Збараж В. Хворостяна

№ 1281 від 16.05.2005 р. присвоєно жителю м. Збараж **Кіріндасю Володимирі Григоровичу** за творчий доробок як журналіста, так і письменника, за публікації і книги про духовне відродження українства, його мови і культури до 70- річчя від дня народження.

В. о. голови м. Збараж В. Хворостяна

№ 1401 від 11.01.2006 р. присвоєно посмертно жителю м. Збараж **Ленартовичу Богдану Івановичу** за вагомий внесок у становлення і розвиток Української держави, спорудження пам'ятника Івану Франку в м. Збараж.

В. о. голови м. Збараж В. Хворостяна

№ 1402 від 11.01.2006 р. присвоєно жителю м. Збараж, депутату міської ради кількох скликань **Москаliku Онуфрію Миколайовичу** за активну життєву позицію, вагомий внесок у розвиток місцевого самоврядування.

В. о. голови м. Збараж В. Хворостяна

№ 762 від 29.07.2008 р. присвоєно жителю м. Збараж, завідуючому хірургічним відділенням ЦРКЛ, заслуженому лікарю України **Ломазі Євгену Юрійовичу** за активну життєву позицію, чуйність, людяність, професіоналізм та вагомий внесок у розвиток охорони здоров'я.

Міський голова м. Збаража М. Г. Бочаров

№ 106 від 24.06.2011 р. присвоєно українському письменнику, поету, перекладачеві, критику, вченому, публіцисту, громадському діячу **Івану Яковичу Франку** за незламність духу у відстоюванні національної ідеї, героїзм і самопожертву, за активну участь у справі відродження та примноження надбань національної культури, за активну участь у розвитку держави, наукові і філософські досягнення (помертно).

Секретар Збараської міської ради О. З. Пелех

№ 117 від 30.08.2011 р. присвоєно уродженцю м. Збаража, видатному борцю за незалежність України, провідному діячу ОУН, першому командирі Української Повстанської Армії, головному командирі УПА – Північ, полковнику **Дмитру Клячківському** за незламність духу у відстоюванні національної ідеї, героїзм і самопожертву, який віддав своє життя в ім'я Вільної Незалежної України (помертно).

Секретар Збараської міської ради О. З. Пелех

№ 732 від 30.04.2014 р. присвоєно уродженцю міста Збаража Устиму Голоднюку, та уродженцю села Травневе Збараського району Назарію Войтовичу за незламність духу у відстоюванні національної ідеї, героїзм і самопожертву, за активну участь у Українській

Революції Гідності, які віддали своє життя в ім'я Вільної Незалежної України (помертно).

В. о. міського голови Збаража О. З. Пелех

№ 1055 від 29.04.2015 р. присвоєно уродженцю м. Збаража, **Тарасу Михальському**, за незламність духу у відстоюванні національної ідеї, героїзм і самопожертву під час проведення антитерористичної операції на Сході України, який віддав своє життя в ім'я вільної незалежної України (помертно).

В. о. міського голови Збаража О. З. Пелех

№ VII/4/2 від 11.03.2016 р. присвоєно жителю м. Збараж, **Горайському Юрію Володимировичу**, за незламність духу у відстоюванні національної ідеї, героїзм і самопожертву під час проведення антитерористичної операції на Сході України, який віддав своє життя в ім'я вільної незалежної України (помертно).

Міський голова м. Збаража Р. С. Полікровський

№ VII/8/2 від 10.06.2016 р. присвоєно жителю м. Збаража, майстру спорту, заслуженому тренеру України, президенту ФСК «Чемпіон» **Королю Петру Євгеновичу**.

Міський голова м. Збаража Р. С Полікровський

№ VII/23/1 від 01.06.2018 р. присвоєно уродженцю м. Збаража, волонтеру, телеведучому **Приюті Сергію Дмитровичу** за особливі заслуги перед містом.

Міський голова м. Збаража Р. С Полікровський

№ VII/24/1 від 07.09.2018 р. присвоєно уродженці м. Збаража, волонтеру, громадсько-політичному діячу **Омельчак Катерині Аполлінарівні** за особливі заслуги перед містом.

Міський голова м. Збаража Р. С Полікровський

№ VII/22/1 від 09.03.2018 р. присвоєно багаторічному політв'язню комуністичних таборів, довготривалому борцю з комуністичним режимом, депутату міської ради чотирьох скликань **Паславському Тадею Максимовичу** за особливі заслуги перед містом.

Міський голова м. Збаража Р. С Полікровський

Занесені в Почесну книгу на підставі рішення міської ради :

На підставі рішення міськвиконкому № 4 від 18. 01. 2001 року «Про відзначення Дня Подяки» в м. Збараж занесені в

Почесну книгу:

Яремчук Ілля – 19. 06. 1947 року народження, громадянин Канади, уродженець Збаражчини, почесний громадянин Збаража;

Малевиц Анатолій Павлович (померло) – 21. 10. 1915 року народження, красзнавець, голова товариства «Просвіта», почесний громадянин Збаража;

Будзан Богдан – 05. 12. 1943 року народження, генеральний директор Міжнародного інституту менеджменту, м. Київ, почесний громадянин Збаража;

Андрушків Богдан Миколайович – 19. 06. 1947 року народження, колишній начальник ККП міста Збараж, доктор економічних наук України, науковець-раціоналізатор, заслужений діяч науки і техніки. Український письменник – публіцист, голова облпрофради;

Басій Марія Антонівна – 16. 03. 1931 року народження, вчитель-пенсіонер, член Організації Українських Націоналістів, провідник Лановецького ОУН, голова жіночого товариства імені Олени Теліги м. Збараж;

Бабій Богдан Степанович – 30. 07. 1941 року народження, колишній заступник голови міськвиконкому, член міськвикон- кому, голова правління ВАТ «Збаражгаз»;

Багрій Петро Федорович – 19. 06. 1960 року народження, депутат міської ради, викладач Збаразького ПТУ-25, майстер спорту міжнародного класу, почесний громадянин Збаража;

Брик Ольга Миколаївна – 13. 10. 1945 року народження, вчителька фізики загальноосвітньої школи I-III ст. № 1, методист вищої категорії, відмінник освіти України;

Виклюк Володимир Петрович – 01. 07. 1934 року народження, мистецький керівник та диригент народної самодіяльної капели «Прометей» і народної самодіяльної мішаної капели «Гомін», заслужений працівник культури України;

Гавіловський Володимир Ярославович – 01. 03. 1958 року народження, колишній начальник будинкоуправління, член міськвиконкому, директор МПП «Зустріч-2»;

Дмитраш Андрій Степанович – 15. 10. 1935 року народження, колишній директор Збаразького цукрового заводу (1971-1999), пенсіонер, член виконкому міської ради, кандидат технічних наук;

Дикий Мирон Петрович – 17.02.1945 року народження, редактор першої демократичної газети «Гомін», (1990-1994 рр.), депутат обласної ради двох скликань (1990-1994 рр.), (1994-1988 рр.), голова Збаразької райдержадміністрації (1997-1998 рр.), голова Збаразької районної організації Народного Руху України, начальник районного відділу статистики, заступник голови районної

ради;

Добровольський Віталій Станіславович – 17. 04. 1947 року народження, депутат міської ради, директор Збаразької музичної школи з 1988 року, самодіяльний композитор;

Кравчук Володимир Ярославович – 10. 11. 1960 року народження, поет, учасник ліквідації аварії на ЧАЕС, керівник літературно-мистецької студії «Рушник», член НСП України, помічник лікаря по гігієні праці Збаразької санепідемстанції, лауреат літературно-мистецької премії ім. Іванни Блажкевич (2000), дипломант літературної премії ім. Володимира Вихруща (2001), дипломант за участь у колективному збірнику *Giorni nostri* («Наші дні») м. Мілан (2007);

Ленартович Богдан Іванович – 14. 03. 1929 року народження, вчитель-пенсіонер, відмінник народної освіти, член товариства «Просвіта»;

Маціпура Анатолій Вікторович – 27. 09 1963 року народження, член міськвиконкому, Генеральний директор Збаразького Державного історико-архітектурного Національного заповідника «Замки Тернопілля»;

Познанська Лідія Павлівна – 15. 04. 1936 року народження, вчителька-пенсіонер, володарка Мжнародної премії імені Джорджа Сороса;

Ткаченко Анатолій Григорович – 29. 09. 1940 року народження, колишній директор музичної школи (1960-1988 рр.), ветеран праці, вчитель музичної школи.

На підставі рішення міськвиконкому **№ 21 від 15. 03. 2001** року «Про відзначення свята – Дня працівників житлово-комунального господарства » в м. Збараж занесені в

Почесну книгу:

Берестянський Володимир Богданович – 01. 07. 1949 року народження, колишній начальник УЖКГ міськвиконкому, депутат міської ради, лісничий Збаразького лісництва;

На підставі рішення міськвиконкому **№ 131 від 24. 04. 2001** року «Про відзначення 790-річчя Збаража, Дня Перемоги, Дня Матері» занесені в **Почесну книгу:**

Гралюк Роман Юрійович – (29. 01. 1925 – 05. 05. 1969) (посмертно), командир відділення професійної пожежної частини № 13 м. Збаража і присвоїти їй ім'я Романа Гралюка;

Галиш Зіновій Іванович – 21. 01. 1938 року народження, начальник Збаразького районного бюро технічної інвентаризації;

Каплан Богдан Іванович – 05. 06. 1958 року народження, голова Збаразького земляцтва в м. Київ, кандидат фізико-математичних наук. Президент закритого акціонерного товариства «Київметал»;

Дика Галина Парфенівна – 14. 04. 1948 року народження, журналіст, колишній викладач СПТУ-25, керуюча справами виконкому міської ради з 1991 року;

Олійник Василь Михайлович – 14.01.1948 року народження, колишній перший керівник Збараського району (1983 – 1988 рр.), український політик, вчений у галузі економіки агропромислового комплексу. Заслужений працівник сільського господарства України (1999). Доктор економічних наук (1992), професор (1993), академік АЕН України (1996) голова Тернопільської обласної ради – (1998-2002). Від 1992 – декан факультету агробізнесу, 1994-2000 – директор інституту агробізнесу ТАНГ. Від 2002 – директор Тернопільського інституту агропромислово виробництва Української академії аграрних наук, професор кафедри обліку й аудиту Інституту продовольчого бізнесу ТАНГ.

На підставі рішення міськвиконкому № 422 від 14. 08. 2001 року «Про відзначення 10-ї річниці Незалежності України» в м. Збараж занесено в **Почесну книгу**:

Залевського Ігоря Андрійовича – першого голову Збараської міської ради першого демократичного скликання.

Іменний покажчик

А

Абліцов В. 867
Андрейчин М. 304

Б

Бабій П. 406, 833, 847, 859
Бабіївна Г. (779-789)
Багрій П. (803-816)
Барагура В. 463
Барановська У. 625
Барва Г. 157, 313, 464, 954, 955
Барна В. 442, 792
Басій М. 314
Батюк А. (391-402)
Бачинський Я. 434, 438, 612
Бедриківський Я. 583
Бедрій М. 49, 742
Бенч О. 185, 333, 715
Березівська С. 1006
Березовський І. 696
Білик Р. 956
Білінський Б. 737, (742-751)
Білінський В. (720-727)
Білінський Т. (728-741)
Боднар С. 360, 373-375, 384, 575, 576
Бойцун Л. 39
Боклінка Н. 1, 52, 159, 465, 636, 637
Бондар О. 160
Борецький М. 689
Борисевич В. (350-354)
Брега В. 868
Бубній П. 161, 809
Будзан Б. 80-87, (88-99), 100-102, (103-108)
Будзан Г. 998
Будка М. (1-24)
Бузейчук В. 662, 668-671
Бурма В. 229
Буряк Л. 334

Бутор Д. 803

В

Валеня І. (111-114)
Василега-Дерибас Л. 162
Веркалець М. 672
Ветрихівський М. 231
Винниченко О. 646
Вишневецький Д. (866-895)
Вишневецький Я. (896-904)
Внесок І. 190
Вовчук Г. 43
Возняк Г. 115, 124
Войтина П. 466
Волинський Б. 134
Волотовська Н. 151

Г

Гайда Р. 232
Гаккебуш В. 781
Галещук Л. 403, (404-409)
Ганусевич Н. 997-1005, 1007
Гевко Б. 130-133, (134-142)
Геник-Березовська З. 151
Герасимчук Б. 89, 410-412, (413-418), 499
Герасимюк І. (143-150)
Герман О. 197
Гнатюк М. 869
Гніздичківський М. 316
Голобуцький П. 44
Головацький І. 152
Головач Ю. 225
Головин Б. 18, 40, 516, 517, 521, 677, 710, 730, 967
Голубець О. 647, 657
Гонський Я. 153, 154
Горайський Ю. (355-359)
Горбач О. 233
Горбачевський А. (419-429)
Горбачевський І. (151-190)

Грещук Г. 430-433, (434-441),
582
Гриб В. 613, 906, 908
Грозовський М. 905-907, (908,
909)

Гуменюк А. 318
Гунтік Г. 809, 817, 821
Гуцал П. 627, 889, 901

Д

Данилейко М. 722, 723, 731,
1000
Дем'янова І. 74, 619, 638, 800
Дем'янюк М. 762, 971
Дерейко С. 957
Дерій В. 53, 467
Диморучко В. 163
Дмитраш А. (442-446)
Дмитрів С. 798
Добротвор А. 319
Довгалюк І. 697-699
Довгий Я. 226, 234-236
Долгіх С. (360-367)
Дольний Т. (817-820)
Дорош Є. 35, 36
Драган Я. 191-195, (196-202)
Друневич В. 15, 281
Дуда І. 27, 397, 654, 847
Жила В. 50, 54, 392, 447-459,
(460-483), 763
Житко О. 791

З

Заведнюк В. 320
Закрівецький М. 394, 398
Залеський А. (мовознавець,
філолог) 623, (624-635)
Залеський А. (письм., красн.)
910-913
Замлинський В. 870
Заяць Ю. 918
Заячківський О. (громад. діяч)
309, 310, 393, 484-498, 829,
843, 855, 871, 897
Заячківський О. (свящ.) (25-
32)

Збараський Х. (854-865)
Збараський Ю. (841-853)
Збараський Я. (826-840)
Зозуляк Є. 237

І

Іванко Н. 281
Івахів О. 146, 415, 595
Ігнатенко В. 821

К

Кальба І. 238
Каплан Б. 505, (499-508)
Капраль М. 872
Качала С. 33, (34-48)
Качалуба М. 752-761, (762-
778)
Киричок О. 144, 145
Кияк Б. 239, 240
Кіріндась В. 959, 964
Клачинська М. 164
Клим А. 509-515, (517-524),
525-527, (528, 529)
Клячківський Д. (308-342)
Коваль Я. 658
Козира В. 687
Козирський В. 241-243, 277
Корнієнко О. 99
Король П. (821-825)
Космолінська Н. 648
Костюк Р. 244
Кравчук В. (красн.) 3, 4, 581,
914-916, (917-924), 1008
Кравчук В. (письм.) 920, 1001
Кравчук Д. 245
Кравчук Н. 460
Крайнева Г. 165, 166
Кралоук П. 893
Крамар Р. 118
Кубська Л. 659
Кудрицький В. 783
Куліш П. 873
Кульпа Т. 5, 16, 20, 29, 30, 41,
42, 64, 75, 98, 123, 125, 135,
181, 182, 283, 284, 336, 343,
347, 395, 421, 422, 435, 477,

504, 533, 588, 602, 628, 629,
641, 656, 691, 692, 711, 713,
736, 744, 764, 767, 769, 811,
834, 848, 860, 887, 900, 909,
965, 966

Куца-Ковалишин О. (636-645)

Кучабський Н. 6

Кушнірук З. (530-533), 534,
(535-537)

Л

Лабінський М. 784

Лавренюк В. 874

Левенець Л. 424

Левків Т. (646-661)

Левченко В. 663, 678

Ленартович 321

Лисевич М. 246

Лисенко І. 679

Ліберний О. 247

Лукашук Л. 147

М

Магльона В. (368-372)

Майба І. 55

Макарчук Н. 248

Малеви́ч А. 155, 227, 249, 404,
405, 664, 720, 721, 728, 729,
732, 765, 826, 830, 841, 844,
854, 856, 866, 875, 925-952,
(953-973)

Малеви́ч З. 790

Мандрик О. 26, 974-996, (997-
1011)

Марцинишин В. 1012-1015

Марцинишин Н. 1002, 1016,
1017, (1018, 1019)

Марчук І. 311, 322, 342

Маслій М. 702

Маслюк В. 686, (687-695)

Маслюк Я. 689

Матейко Р. 688

Матейко Р. 724

Маціпура А. 997-1005

Медведик П. 703, 704, 779,
786, 788

Медюх М. 250

Мельничук Б. 112, 180, 291,
298, 397, 424, 468, 478, 547,
601, 745

Миколаєвич О. 228

Михальський Т. (373-380)

Мицик Ю. 876, 877

Мних А. 633

Моргун О. 7, 56, 251, 252, 323,
324, 361, 362, 381, 385, 386

Мороз В. 57, 69, 903, 904

Мошинський Ю. 469

Мудрий С. 8

Музичка А. (662-685)

Мурза В. 784

Мушинка М. 766, 777, 778

Муяссарова Н. 673

Н

Назар М. 624, 667, 674, 700

Найко М. 614

Нарогович С. 9

Нельговський Ю. 831, 845, 857

Нечасва Л. 615

Нечуй-Левицький І. 896

Никорак Ю. 892

Новосядний Б. 253-256

О

Озима Я. 325, 804, 805

Олещук І. 116, 117, 119-121,
338, (538-546), 577

Ониськів М. 258

Онишкевич Л. 259

Остапчук Я. (547-552)

П

Парова Н. 355, 368, 376, 377,
382, 574, 580, 921

Пастушенко Н. 261

Пастушенко Р. 553, 554

Пасько А. 344-346

Патарак І. 10

Перчишин Я. 326, 555-573,
(574-578), 579, (580)

Петрик М. 262

Петрочук Н. 90

Пиндус Б. 280, 688, 710
Підставка Р. 832, 846, 858,
1003, 1020-1032, (1033)
Пірог Л. 363, 364
Пляцко Р. 263
Погребенник Ф. 705
Погрібний В. 167
Поліха І. (581-587)
Попович С. 265
Прашко І. (49-70), 461
Пригорницький Ю. 616
Придатко Т. 650
Присухін С. 205-222, (223,
224)
Присяжнюк В. (588-593)
Притула С. (594-599)

Р

Радовська В. 31, 65, 76, 97,
292, 305, 335, 396, 476, 503,
540, 626, 639, 735, 743, 768,
812, 835, 849, 861, 970, 1010
Роздольський О. (696-719)
Рудницький С. 842
Рутецька О. 607-611, 617, 618

С

Савак Б. 967
Савків Л. 168
Самборський К. (343-349)
Самойленко А. 297
Севаст'янів Т. 634
Семак О. 268
Сенчишин Н. 19, 28, 31, 65, 66,
67, 76, 77, 78, 96, 97, 111, 122,
136, 160, 183, 196, 198, 282,
285, 292, 305, 335, 337, 348,
396, 423, 436, 472, 473, 474,
476, 503, 522-524, 530, 531,
538, 541, 578, 589, 603, 620,
626, 639, 640, 655, 676, 690,
709, 714, 725, 735, 738, 743,
746, 768, 770, 782, 785, 810,
812, 822, 835, 849, 861, 888,
890, 891, 899, 968, 969, 970,
1009, 1010, 1019

Сергійчук В. 878-883
Сиско І. 59, 60, 70, 91-93, 95,
269-272, 327-329, 383, 413,
500-502, 594, 684, 706, 806-
808, 923, 924, 1041
Сідова Н. 802
Сіфкора Л. 202
Скляренко В. 630
Сливка Р. 73, (74-79)
Слободян В. 651
Служинська З. 733
Смакула О. (225-290)
Смоляк О. 715
Сокіл Г. 701
Сокіл Ч. 708
Солдатенко Н. 330, 331
Сорока П. 462
Станкевич О. 169
Стахів Т. 960
Студницька О. 734, 961
Сухенко Ю. (291-294)

Т

Тарасенко В. 170
Тверда М. 137, 407, 549
Телев'як П. 600, (601-605)
Теодорович Б. 274
Токар М. 548
Троф'як М. 171

У

Уніят В. 437
Ушакова С. 37

Ф

Федоренко Д. 884
Федорів Т. 974, 1004, 1034-
1040, (1041)
Федорова М. 898
Філік І. 61, 470, 962
Фоміна Ю. 780, 789
Франко П. 11

Х

Ханас В. 419, 590, 967
Ханас М. 338
Хміляр Л. 172
Хома Г. 295, 296, (297-299)

Ч

Чабан А. (381-390)
Чайка В. (краєзн.) 62, 332,
997-1005
Чайка Володимира (опера
співачка) (790-799)
Чайківська Я. 520
Черемшинський О. 707
Черкаський М. 800
Чечуро В. 885
Чорновол І. 48

Ш

Шандовська Л. 801
Шенк Г. 827

Шептицька М. 94
Шот М. 173, 174, 175
Шуст І. 300-303, (304-307)

Ю

Юркевич О. 156, 176, 177

Я

Яворський Г. 590
Якель Р. 38
Яковенко Н. 828, 886
Янківська С. 12
Яремчук І. (606-622)
Ясіновська М. (800-802)
Яців Р. 653
Ящун В. 471

Показчик назв

- 100 років від дня народження Михайла Олексійовича Качалуби – українського поета, лікаря, громадського діяча 772
- 100 років від дня народження Прашка Івана Васильовича 66
- 100 років від дня народження Смакули Олександра (09.09.1900-17.05.1983) – професора, фізика, дійсного члена НТШ 281
- 105 років від дня народження Прашка Івана Васильовича 67
- 110 років від дня народження Смакули Олександра Теодоровича – вченого у галузях фізики та хімії, винахідника, громадського діяча 110
- 115 років від дня народження Смакули Олександра Теодоровича 285
- 130 років від дня народження Музички Андрія Васильовича 675
- 135 років від дня народження Будки Никити (Микити) Михайловича (07.06.1877-01.10.1949) – релігійного діяча 13
- 140 років від дня народження Будки Никити Михайловича (07.06.1877-01.10.1949) – Першого Єпископа УГКЦ в Канаді, Генерального Вікарія Митрополічої Каппітули у Львові, релігійного діяча 14
- 160 років від дня народження Горбачевського Івана Яковича 178
- 165 років від дня народження Горбачевського Івана Яковича 183
- 2(14) листопада у с. Добромірка народилась Бабіївна Ганна Іллівна – актриса театру і кіно 782
- 22 червня 85 років від дня народження Кліма Андрія Васильовича 523
- 22 червня 85 років від дня народження Кліма Андрія Васильовича 524
- 28 січня до нас надійшла сумна звістка – упокоївся у господі уродженець Збаража – Єпископ Австралії, Океанії і нової Зеландії Владика Іван Прашко 51
- 29 вересня 140 років від дня народження Роздольського Осипа Івановича 709
- 495 років від дня народження Вишневецького Дмитра Івановича 890
- 50 років від дня народження Кушнірук Зіни Антонівни 530
- 500 років від дня народження Вишневецького Дмитра Івановича – князя, першого гетьмана Запорізької Січі 891
- 55 років від дня народження Кушнірук Зіни Антонівни – журналістки, редактора 531
- 60 років від дня народження Мандрика Олега Євгеновича 1009
- 7 червня 130 років від дня народження Будки Никити (07.06.1877-01.10.1949) – релігійного діяча, першого укр. єпископа у Канаді 15

70 років від дня народження Будзана Богдана Павловича 96
70 років від дня народження Куцої-Ковалишин Оксани В'ячеславівни 640
75 років від дня народження Сливки Романа Михайловича 77
80 років від дня народження Вітенька Ігоря Володимировича 122
80 років від дня народження Драгана Ярослава Петровича 196
80 років від дня народження Залеського Антона Миколайовича 626
80 років від дня народження Сливки Романа Михайловича – церковного і громадського діяча 78
85 весен тернополянина Ігоря Олещука 546
85 років від дня народження Чайки Володимири Павлівни 794
90 років від дня народження Чайки Володимири Павлівни 795
Анатолій Малевиц 963
Андрій Музичка – вчений і патріот 676
Андрій Чабан 388
Андрій Чабан: «Це моя Україна, я мушу її боронити від ворога!» 390
Антін – брат Івана Горбачевського 425
Антін Батюк 391
Антін Горбачевський 1856-1944. Адвокат, сенатор, громадський діяч 420
Антін Горбачевський 426
Антін Миколайович Залеський 635
Бабіївна (Бортник) Ганна Іллівна 787
Бабіївна Ганна 783
Бабіївна Ганна Іллівна – українська актриса 784
Бабіївна Ганна Іллівна 785
Багрій Петро 812
Багрій Петро Федорович 810, 811, 813, 814
Барел'єф вченого на посаді медичного 158
Батюк Антін 395, 396, 399, 400
Білинський Борис 743, 747
Білинський Борис Тарасович 744, 748
Білинський Тарас 735
Білинський Тарас Володимирович 736
Благочинний Збаразького району сьогодні святкує день народження 79
Блаженний єпископ Никита Будка 21
Блаженний священномученик Никита Будка 22
Богдан Каплан провів «випускний» 506
Богдан Матвійович Гевко 138

Борець з Тернопільщини впрано «поклав» суперників на килим 823
Борис Білінський 746, 749
Борис Білінський: «Я дуже ліберальний» 727, 750
Борисевич Василь Васильович 351
Будзан Богдан 97
Будзан Богдан Павлович 98, 103-107
Будзану Богдану Павловичу – **60** 88
Будка Микита Михайлович 16
В органному залі Збаразького замку відбулася презентація книги «Ім'я, вкарбоване в історію краю», присвячена 60-річчю від дня народження краєзнавця, екскурсовода НЗ «Замки Тернопілля» Олега Євгеновича Мандрика 1011
Валеня Іван Юрійович 111, 113, 114
Василь Борисевич загинув від ворожої кулі 354
Василь Борисевич пішов на танк з автоматом 353
Весь Збараж проводив в останню путь Героя АТО Юрія Горайського 358
Видатні люди 126
Визначні священники Збаражчини 34
Вишневецький Дмитро Іванович 887
Вишневецький Ярема 899
Відійшла у вічність співачка, педагог Володимира Павлівна Чайка 797
Відійшов у вічність Григорій Грешук 439
Відомий тернопільський науковець відзначив 95-літній ювілей 306
Віталій Маслюк: Подвижник у царині Слова: спогади, бібліографія наукових праць та перекладів 689
Віталій Петрович Маслюк – вчений у галузі літературознавства, перекладач 693
Віталій Петрович Маслюк – професор, відомий перекладач 692
Вітенько Ігор 128
Вітенько Ігор Володимирович 129
Владика Никита Будка: до 140-річчя від дня народження 17
Воевода, сенатор, козак – Януш Збаразький 836
Воїна Тараса Михальського в обійми прийняла рідна Збаразька земля 380
Володимир Білінський 725
Володимир Жила – видатна постать української еміграції 472
Володимир Жила 473
Володимир Кравчук: невтомний краєзнавець, історик, працелюб 917

Володимир Магльона 372
 Володимир Магльона з Тернопільщини загинув у зоні АТО 369
 Вчений-кібернетик, ім'я якого – Ігор Вітенько 125
 Галещук Лука 407, 409
 Галещук Лука Кирилович 408
 Гевко Богдан Матвійович 135-137, 139-141
 Герасимчук Богдан Георгійович 416
 Герасимюк Ілля Євгенович 149, 150
 Головний військовий штаб УПА 308
 «Голосистий соловейко України» – Володимира Чайка 793
 Горбачевський Антін – адвокат, сенатор, громадський діяч 427
 Горбачевський Антін Якович 422, 423, 427, 429
 Горбачевський Іван 184
 Горбачевський Іван Якович 182, 186, 189
 Грещук Григорій Григорович 435, 436
 Дмитраш Андрій 443
 Дмитраш Андрій Степанович 442, 444, 446
 Дмитро Байда-Вишневецький 894, 895
 Дмитро Клячківський 333
 До свята тернополянин отримав від Президента державні нагороди і відзнаки 544
 Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри анатомії людини ТДМУ ім. Я. Горбачевського Герасимюк Ілля Євгенович 143
 Долгих Сергій Володимирович 366
 «Доля моя з Україною злита»: 90 років від дня народження Андрія Кліма 522
 Дольний Тарас Васильович 818
 Допомогти героям: Сергій Притула назбирав бійцям АТО 7,5 млн. гривнів 596
 Драган Ярослав Петрович 198-201
 Єпископ Никита Будка – перший у Канаді 23
 Єремія-Михайло Корибут-Вишневецький 902
 Жила Володимир Іванович 479-481
 Жила Володимир: «Він жив з Україною в серці» 474
 Жила Володимир-Тарас – літературознавець, публіцист, редактор 475
 Жила Володимир-Тарас 476, 482
 Жила Володимир-Тарас Іванович 477
 Життєве кредо: «Все для рідного краю, все в ім'я його» 519

Загиблий в АТО Василь Борисевич пішов до війська заради синів 352
Закарпатські науковці «повернули» ще одне ім'я нашої історії 550
Залеський Антін Миколайович 628, 631, 632
Засновник Запорізької Січі – Дмитро Вишнівецький (Байда) 888
Заячківський Олександр 28, 29, 31, 32
Збараж: від витоків минулого до сучасності 835
Збараж: від витоків минулого до сучасності 849, 861
Збаражчина для нього стала другою малою батьківщиною 445
Збаразький замок 862
Збаразький Христофор 860
Збаразький Юрій 848
Збаразький Януш 834
Збирач перлин народних 711
Згасла свіча життєлюбця Богдана Герасимчука 414
Зіна Кушнірук 535
Знайдено сенсаційні свідчення про Збаразький замок на Тернопільщині 850
«Золота медаль української журналістики» у збаражанина Володимира Кравчука 919
Зустріч у бібліотеці 604
Його життя – уже теорія 528
Іван Горбачевський 179, 185, 187
Іван Якович Горбачевський – видатний український хімік, біохімік, гігієніст, епідеміолог, громадсько-політичний і освітній діяч 188
Ігор Володимирович Вітенько 127
Ілля Герасимюк 148
Ілля Яремчук: «Чим можу допомагаю землі, де мене виколисала рідна ненька» 621
Ім'я, вкарбоване в історію краю 997
Історія збаразьких бернардинів 837
Каплан Богдан 503
Каплан Богдан Іванович 504, 507
Качала Степан 41
Качалуба Михайло 768
Качалуба Михайло Олексійович 769, 770, 773
Кирило Самборський: така непростя життєва дорога 343
Клим Савур 339
Клим Савур: легендарний командувач УПА 334

Клима Савура у Збаражі вшанували смолоскипною ходою 340
Клячківський Дмитро (Клим Савур) 335
Клячківський Дмитро Семенович 341
Клячківський Дмитро-Роман Семенович 336, 337
Князі Збаразькі: амбітні претензії на корону чи політична авантюра..? 838
Колишній політв'язень Ігор Олещук презентував повне зібрання Книг пам'яті районів області 545
Король Петро Євгенович 822
Криштоф Збаразький 863, 864
Куца-Ковалишин Оксана 639
Куца-Ковалишин Оксана В'ячеславівна 641-645
Кушнірук Зіна Антонівна 533, 536, 537
Левків Тарас Богданович 649, 655, 656, 660
Літературна і наукова спадщина вченого В. П. Маслюка 695
Малевиц Анатолій 973
Малевиц Анатолій Павлович 965, 971, 972
Мандрик Олег 1010
Маслюк Віталій 694
Маслюк Віталій Петрович 691
Микита Будка 19
Михайло Качалуба був громадянином трьох країн, але любив Україну 776
Михайло Олексійович Качалуба 775
Михальський Тарас Романович 378
Міська рада висловлює співчуття родині почесного громадянина Збаража Іллі Яремчука 622
Музичка Андрій 666, 683
Музичка Андрій Васильович 680-682, 685
На 75-му році життя помер активіст НСЖУ Богдан Герасимчук 417
На Тернопіллі поховали Володимира Магльону, бійця 57 бригади 370
Напередодні сороковин Володимир Магльона зробив побратимам останній подарунок 371
Національний заповідник «Замки Тернопілля» – Збаразький замок 865
Наш краєнин – визначний український дипломат 584
Невідома світлина Івана Франка 726
Никита (Будка) 24
Новини. Сергій Притула 598

Нові втрати: у зоні АТО загинув хлопець зі Збаражчини 389
Оборонні храми Тернопільщини: Спасо-Преображенська церква на Чернечій горі 839
Олександр Заячківський 30
Олександр Смакула – винахідник антирефлексійного покриття лінз 287
Олександр Смакула – вчений із плеяди великих українців 288
Олександр Смакула 257
Олександр Смакула 278, 279
Олександр Теодорович Смакула 286, 289
Оптичні матеріали та їх виготовлення 260
Осип Роздольський приніс європейське визнання національній, етномузикознавчій науці 716
Остання листівка Яцка Остапчука до сина Володимира 551
Отець Олександр Заячківський 25
Отець Степан Качала 42
Патріоти України, сподвижники віри 58
Перчишин Ярослав Андрійович 578
Петро Багрій – Заслужений працівник фізичної культури і спорту 815
Під Маріуполем від куль сепаратистів загинув экс-голова Збаразької РДА Юрій Горайський 359
Пішла з життя людина-сонце 922
Поліха Ігор Зіновійович 585
Помер виконавчий секретар спілки журналістів Тернопільщини Богдан Герасимчук 418
Помер відомий громадсько-політичний діяч Тернопільщини 529
Помер відомий тернопільський журналіст 440
Помер перший доктор біологічних наук на Тернопіллі Іван Шуст 307
Помер св. п. Антін Батюк 401
Порошенко призначив посла України у Непалі 586
Посол України в Індії: за якусь пару років Росія втратила масу можливостей 587
Прашко Іван 65
Прашко Іван Васильович 64
Присяжнюк Василь Степанович 588, 589, 591-593
Про винайдення способу зменшення відбивання світла 273
Про Іллю Яремчука 606
Професор Олександр Смакула – гордість нашого краю 266

Професор Юрій Сухенко про концепцію енергетичної політики України та її проблеми на сьогодні 294

Раптово помер викладач Тернопільського університету 142

Рік Олександра Смакули 267

Родина Білинських – лицарі розуму і милосердя 740

Роздольський Осип (1827-1945) 717

Роздольський Осип Іванович – український фольклорист, педагог і перекладач 712

Роздольський Осип Іванович 713, 714, 718

Самборський Кирило Микитович 347-349

Світоч української мови: Антін Залеський 629

Свята й будні «зброярського життя» 312

Сергій Долгіх 367

Сергій Притула – громадський діяч 599

Сергія Долгіх посмертно нагороджено орденом «За мужність» 365

Сливка Роман 76

Сливка Роман Михайлович 75

Слово про Осипа Роздольського лунало у районній бібліотеці 719

Смакула Олександр Теодорович 284, 290

Смакула Олександр, геній родом з Доброводів 283

Стало відомо як героїськи загинув в АТО Юрій Горайський 357

Степан Качала 45

Степан Качала: громадсько-політичний діяч, історик, публіцист 46

Степан Качала: праця заради майбутнього 47

Сухенко Юрій Григорович 292, 293

Тарас Білинський 738, 741

Тарас Дольний: «На Олімпіаде я став жертвою техніки» 819

Тарас Левків 661

Тарас Левків. Кераміка, графіка, інтарсія 652

Тарас Михальський 379

Творець краси духовної: до 130-річчя від дня народж. Микити Будки 20

Телев'як Петро Максимович – громадський діяч 605

Телев'як Петро Максимович 602, 603

Тернопіль має «зірок» – у боротьбі, біатлоні, футболі 820

Тренер з Тернопільщини Петро багрий отримав звання «Заслужений працівник фізкультури і спорту України» 816

У Збаражі з успіхом провели міжнародний турнір з вільної боротьби 825

У Збаражі змагалися спортсмени з шести країн 824

У Збаражі попрощались із загиблим воїном Василем Борисевичем 350
У Тернополі помер відомий журналіст Григорій Грещук 441
Український вчений світової слави: Іван Горбачевський 181
Хома Григорій Петрович 299
Хроніка життя фонду Олександра Смакули 275, 276
Цього дня відійшли у вічність ... Антін Батюк 402
Чабан Андрій Олександрович 387
Чайка Володимира Павлівна 796, 799
Ще один штрих до портрета Володимира Жили 483
Щиро вітаємо Богдана Івановича Каплана з обранням Головою Ради директорів «АссісТАС»! 508
Юрій Горайський 356
Юрій Збараський (староста) 852
Юрій Збараський 851, 853
«Я гордий тим, що з України родом» 767, 771, 774
«Якщо лікар за кілька місяців не зустрів первинного виявленого ракового хворого, значить він його пропустив...» 751
Януш Збараський 840
Яремчук Ілля Петрович 620
Яцко Остапчук 549, 552

Зміст

Від укладачів	3
Передмова	4
<i>Духовенство</i>	
Будка Микита	5
Заячківський Олександр	9
Качала Степан	10
Прашко Іван	15
Сливка Роман	19
<i>Визначні вчені родом із Збаражчини</i>	
Будзан Богдан	21
Валеня Іван	26
Вітенько Ігор	28
Гевко Богдан	30
Герасимюк Ілля	33
Горбачевський Іван	35
Драган Ярослав	43
Присухін Сергій	46
Смакула Олександр	49
Сухенко Юрій	58
Хома Григорій	60
Шуст Іван	61
<i>Військовики</i>	
Клячківський Дмитро	63
Самборський Кирило	69
<i>Воїни АТО</i>	
Борисевич Василь	72
Горайський Юрій	74
Долгіх Сергій	76
Магльона Володимир	78
Михальський Тарас	80

Чабан Андрій	82
<i>Громадські діячі</i>	
Батюк Антін	85
Галещук Лука	87
Герасимчук Богдан	89
Горбачевський Антін	91
Грещук Григорій	93
Дмитраш Андрій	95
Жила Володимир	97
Заячківський Омелян	103
Каплан Богдан	106
Клим Андрій	108
Кушнірук Зіна	115
Олещук Ігор	116
Остапчук Яцко	120
Пастушенко Роман	122
Перчишин Ярослав	123
Поліха Ігор	127
Присяжнюк Василь	129
Притула Сергій	131
Телев'як Петро	134
Яремчук Ілля	135
<i>З чистих джерел народних скарбів: фольклористи, етнографи</i>	
Залеський Антін	140
Куца-Ковалишин Оксана	144
Левків Тарас	146
Музичка Андрій	150
Маслюк Віталій	153
Роздольський Осип	157
<i>Видатні лікарі Збаражчини</i>	
Білінський Володимир	161
Білінський Тарас	164

Білінський Борис	167
Качалуба Михайло	172
<i>Митці рідного краю</i>	
Бабіївна Ганна	182
Чайка Володимира	184
Ясіновська Марія	187
<i>Спортивна гордість Збаражчини</i>	
Багрій Петро	189
Дольний Тарас	192
Король Петро	194
<i>Віхи історії Збаражжа</i>	
<i>Князі Збаразькі</i>	
Збаразький Януш	195
Збаразький Юрій	198
Збаразький Христофор	201
<i>Князі Вишневецькі</i>	
Вишневецький Дмитро	203
Вишневецький Ярема	207
<i>Краєзнавці</i>	
Грозовський Микола	212
Залеський Андрій	213
Кравчук Володимир	215
Малевич Анатолій	219
Мандрик Олег	226
Марцинишин Василь	231
Марцинишин Ніна	232
Підставка Руслан	235
Федорів Тетяна	237
<i>Відзначені державними нагородами</i>	240
<i>Почесні громадяни міста Збаражжа</i>	259
<i>Іменний покажчик</i>	270
<i>Покажчик назв</i>	275